

А. С. Садецкая

ПРАКТИЧЕСКИЙ
К У Р С
РУМУНСКОГО
Я З Ы К А

Издательство
ИМО

ИНСТИТУТ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ

А. С. САДЕЦКАЯ

ПРАКТИЧЕСКИЙ КУРС РУМЫНСКОГО ЯЗЫКА

ИЗДАТЕЛЬСТВО

ИНСТИТУТА МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Москва 1962

ПРЕДИСЛОВИЕ

Настоящий учебник предназначен для студентов университетов, языковых и педагогических институтов, а также может быть использован для кружков и индивидуальных занятий.

Учебник имеет целью помочь учащимся овладеть основами румынской разговорной речи, ознакомить с нормами произношения, научить читать художественную, общественно-политическую румынскую литературу, писать, переводить. Учебник состоит из вводного курса, основного курса, сводных грамматических таблиц и румынско-русского словаря.

I. Вводно-фонетический курс (10 уроков) рассчитан примерно на 25—30 часов и ставит своей задачей выработку у учащихся навыков правильного произношения. Описание артикуляций дается лишь для тех звуков румынского языка, которые не имеют соответствий в русском языке.

В вводно-фонетическом курсе содержатся самые необходимые и очень сжато изложенные грамматические сведения. Весь грамматический материал подробно проходит в основном курсе.

Словарь фонетических уроков служит лексической базой для начальных уроков основного курса.

II. Основной курс (27 уроков). Каждый урок рассчитан на 6—8 часов аудиторной работы и содержит: грамматический материал, основной текст¹, словарь, фонетические² и лексико-грамматические упражнения, дополнительный текст со словарем.

Грамматические пояснения раскрывают основные явления грамматического строя румынского языка в сравнении с русским языком.

Тематика текстов бытовая, общественно-политическая и литературная.

Дополнительный текст, как правило, расширяет материал лексической темы урока и лишь в некоторых случаях иллюстрирует грамматические правила.

¹ Тексты уроков расположены по степени трудности. Первая половина основного курса охватывает тексты бытового характера. Начиная со второй половины курса, дополнительные тексты взяты в основном из произведений классиков румынской литературы и современных писателей. Вначале они по необходимости адаптированы, затем степень адаптации уменьшается и в последних уроках дается ряд неадаптированных текстов. Несколько уроков построены на общественно-политических и экономических текстах.

² Фонетические упражнения обязательно нужно выполнять вслух.

Для дополнительного чтения и развития навыков устной речи к некоторым урокам приложено несколько текстов, которые выбираются по усмотрению преподавателя.

Упражнения к тексту делятся на фонетические, лексические и грамматические, целью которых является закрепление материала, вводимого текстом и разъясненного в лексических и грамматических пояснениях. Большое количество упражнений дает возможность использовать их для внеаудиторной и аудиторной работы.

III. К учебнику прилагаются тексты для самостоятельного чтения, изложений и диктантов, сводные грамматические таблицы, таблица спряжений нестандартных глаголов, алфавитный румынско-русский словарь¹.

Как работать над учебником

Учебник составлен с расчетом, чтобы на два часа аудиторной работы приходилось примерно два часа самостоятельной работы.

Фонетика. Прежде всего необходимо ознакомить учащихся с артикуляцией вводимых звуков. После первичной отработки фонетического упражнения следует перейти к проработке букв и буквосочетаний, с тем чтобы одновременно начать работу над чтением и письмом. Слова, встречающиеся в фонетических упражнениях, должен переводить на русский язык преподаватель, их усвоение контролировать диктантами, а в дальнейшем различными упражнениями, построенными на данном словарном материале.

Грамматика. Введение грамматических явлений предшествует работе над текстом. При закреплении грамматического материала в основном проводятся следующие виды работы:

1) иллюстрация грамматических явлений примерами из текстов учебника; 2) открытие скобок и заполнение пропусков; 3) различные виды вопросов; 4) перевод с румынского на русский и с русского на румынский; 5) составление предложений на грамматические явления с использованием слов и выражений из текста.

Лексика. Работу над текстом следует проводить примерно следующим образом: 1) чтение и перевод текста на родной язык; 2) анализ текста и первичное закрепление; 3) вопросы и ответы по тексту; 4) пересказ текста; 5) составление диалогов, тематически связанных с текстом; 6) письменные сочинения по пройденному материалу.

* * *

При составлении учебника румынского языка автор столкнулся с большими трудностями ввиду отсутствия аналогичных учебных пособий.

Просьба ко всем преподавателям и учащимся, пользующимся этим учебником, прислать свои замечания и пожелания. За все полезные указания и советы автор заранее выражает свою признательность.

Автор

¹ Словарь не дает всех значений данного слова, а лишь те значения, в которых оно встречается в текстах учебника.

Урок 1

1. Система гласных и согласных в румынском языке.
2. Алфавит румынского языка.

1. Система гласных и согласных в румынском языке

Система гласных в румынском языке по сравнению с русским имеет ряд особенностей.

Румынские гласные, как ударные, так и безударные, произносятся четко и полнозвучно. Для всех румынских гласных характерна напряженность артикуляции, то есть мускулы речевого аппарата напряжены. Например, в словах **curs** (курс, направление), **clasă** (класс), **coleg** (коллега), **student** (студент), **institut** (институт), **colhoz** (колхоз), **tractor** (трактор) гласные произносятся четко.

В русском языке только ударные гласные произносятся полнозвучно и четко.

Гласные в румынском языке не редуцируются, то есть не ослабляются, в зависимости от того, находятся ли они в ударных или безударных слогах.

В румынском языке имеются гласные, которых нет в русском языке:

ă — гласный, напоминающий русский э, произносится приблизительно, как э в словах: экстракт, эшелон;

î — более открытый звук, чем русское ы. Напоминает звук ы при произношении слов: тыл, сын.

В румынском языке имеются дифтонги **oa**, **ia**, **ua**, **ai** и трифтонги **eau**, **iau**, **ioa**, которых нет в русском языке.

В русском языке неслоговым может быть только гласный й (например: за-бой-щик, зной-ный), тогда как в румынском неслоговыми (полугласными) могут быть гласные е и о в дифтонгах или трифтонгах. Например:

deal (холм), **doare** (болит).

Система согласных по сравнению с русской также обладает рядом особенностей.

При произнесении конечных согласных размыкание очень энергичное, и благодаря этому конечные согласные звучат четко и напряженно. Например:

cînd (когда), cît (сколько).

В румынском языке отсутствует смягчение (палатализация) согласных **d**, **t** перед гласными переднего ряда **e**, **i**. Например:

timp (время), din (из).

Конечные согласные в румынских словах **rob** (раб), **comod** (удобный), **catalog** (каталог) произносятся как звонкие и не совпадают по произношению с конечными согласными в русских словах: **лоб**, **рад**, **друг**, произносимых — **лоп**, **рат**, **друк**.

Согласные **j**, **ș**, **ț** в румынском языке всегда мягкие.

В румынском языке существуют согласные, которых нет в русском языке:

аффриката (слитный согласный звук) **джи** — на письме обозначается буквой **g** в сочетании с гласной **e** или **i** — **g(e)**, **g(i)**;

носовой сонорный **п**, под влиянием которого предшествующая гласная произносится в нос (назализируется). Сравните русское **лунка** и румынское **luncă** (луг), русское **крынка** и румынское **încă** (еще).

Примечание: В румынском языке произношение соответствует написанию, то есть буквенный и звуковой состав слова совпадают, за исключением буквенных сочетаний **ce**, **ci**, **ge**, **gi**, **che**, **chi**, **ghe**, **ghi**, правила чтения которых будут даваться отдельно.

Задание

Выучите наизусть алфавит, запомните названия букв и их место в алфавите

2. Алфавит румынского языка

Печатные буквы	Рукописные буквы	Наименование	Произношение
A, a	A a	a	а
Ă, ă	Ă ă	ă	э
B, b	B b	be	б
C, c	C c	ce	ч
D, d	D d	de	д
E, e	E e	e	е
F, f	F f	fe	ф
G, g	G g	ghe	г, джь
H, h	H h	ha	х
I, i	I i	i	и, й
Î, î	Î î	î	ы
J, j	J j	je	ж
K, k	K k	ca	к
L, l	L l	le	л
M, m	M m	me	м
N, n	N n	ne	н
O, o	O o	o	о
P, p	P p	pe	п
R, r	R r	re	р
S, s	S s	se	с
Ș, ș	Ș ș	șe	ш
T, t	T t	te	т
Ț, ț	Ț ț	țe	ц
U, u	U u	u	у
V, v	V v	ve	в
X, x	X x	ics	кс, гз
Z, z	Z z	ze	з

Урок 2

Фонетика

1. Гласные звуки а, е, ѣ.
2. Согласные звуки b, p, d, t, l, m.

Грамматические пояснения

1. Определенный постпозитивный артикль мужского и женского рода в единственном числе.
2. Множественное число существительных женского рода.

ФОНЕТИКА

1. Гласные звуки а, е, ѣ

Звук а в румынском языке по своему образованию близок к русскому а. При произнесении этого звука язык более напряжен, чем при произнесении русского а.

Румынский гласный е произносится по разному — в зависимости от позиции в слове:

1) в начале слова или после других гласных е йотируется; он артикулируется так же, как русский е в начале слов: *есть, если, еда, едкий* и т. п.;

2) в середине или в конце слов после согласных е произносится, как русское е в слове *метр*;

3) в начале слов иностранного происхождения е произносится, как русское э в слове *элемент*.

Румынский гласный звук ѣ — это промежуточный звук между широким русским э в слове *центр* и ударным а перед мягким согласным, например в словах *рань, дать*. При образовании ѣ рот широко открыт, язык своей средней частью несколько поднимается к средней части нёба.

Примечание: В румынском языке ѣ находится только в середине или в конце слова. Исключением являются народные формы указательных местоимений: *ăsta* (этот), *ăla* (тот), *ăstia* (эти), *ăia* (те).

2. Согласные звуки b, p, d, t, l, m

Румынские согласные b и p произносятся более энергично и напряженно, чем соответствующие русские согласные. Конечные b и p никогда не оглушаются.

Произнесите: *bob, dor, car*.

Румынские согласные **d** и **t** артикулируются так же, как и соответствующие русские согласные, но более четко и напряженно. В отличие от русских **д** и **т** румынские **d** и **t** перед гласными переднего ряда **e**, **i** никогда не смягчаются.

d, **t** в конце слов не должны оглушаться.

Произнесите: **dad**, **dat**, **pat**, **lat**

Румынский согласный звук **l** мягче русского **л**. При произнесении румынского **l** кончик языка упирается в основание верхних зубов, а средняя часть языка опущена, образуя по бокам два прохода для струи выдыхаемого воздуха. При произнесении же русского мягкого **л** средняя часть языка прижимается к твердому нёбу, вследствие чего получается смягчение звука.

Румынский звук **l** не смягчается перед гласными **e**, **i** и не становится тверже перед гласными **a**, **o**, **u**, то есть во всех позициях произносится одинаково.

Произнесите: **la-lala**, **le-lele**, **laba**, **bal**, **pal**.

Румынское **m** артикулируется так же, как соответствующий русский согласный звук **м**, но более энергично.

Произнесите: **am**, **ma-mama**, **mal**.

Упражнение

Прочтите следующие слова:

I. **am**, **Ana**, **alb**, **apa**, **bat**, **dat**, **lat**, **pat**, **pal**, **mama**, **lama**, **data**, **tata**, **baba**.

II. **e**, **el**, **ele**, **de**, **le**, **pe**, **te**, **tema**, **de la**, **mame**, **lame**, **babe**, **dade**.

III. **mă**, **vă**, **apă**, **tablă**, **lampă**, **palmă**

Слова

mamă	мама	la	на
tată	папа, отец	lampă	лампа
dată	дата	tablă	доска
el	он	palmă	ладонь
ele	они (ж. р.)	apă	вода
temă	тема, задание	mă	меня
		vă	вас

ГРАММАТИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

1. Определенный постпозитивный артикль мужского и женского рода в единственном числе

a — определенный постпозитивный артикль¹ женского рода.

l — определенный постпозитивный артикль мужского рода.

¹ Артикль — служебное слово, являющееся признаком имени существительного. Артикль не имеет самостоятельного значения. Он выполняет лишь служебную функцию, указывая на род, число, определенность и неопределенность существительного.

Примечание. Существительные *tată* и *poră* являются существительными мужского рода, но имеют окончания женского рода. Таких существительных в румынском языке немного.

2. Множественное число существительных женского рода

В румынском языке большинство имен существительных женского рода, оканчивающихся в единственном числе на *-ă*, принимают во множественном числе окончание *-е*. Например:

mamă — *mate*, *lămă* — *lame*, *tablă* — *table*, *apă* — *ape*, *palma* — *palme*.

Задание

- I. Перепишите из упражнения со стр. 9 все существительные женского рода с окончанием на *-ă* и *-е* с указанием единственного и множественного числа.
- II. Назовите буквы из слов: *lampa*, *table*, *de la*.
- III. Сравните произношение слов: *Apa* и *Анна*, *mama* и *мама*, *data* и *дата*, *tema* и *тема*, *lampa* и *лампа*.
- IV. Объясните различие в произношении звука *e* в словах: *el*, *teina*.
- V. Объясните произношение *l* в словах: *ele*, *lele*, *la*, *lampa*, *tabla*.
- VI. Выпишите из упражнения слова со звуком *e*. Объясните произношение *e* в начале, середине и в конце слова.

Урок 3

Фонетика

1. Гласные звуки о, и.
2. Согласные звуки f, v, s, z, п, г.

Грамматические пояснения

1. Неопределенный артикль в единственном числе.
2. Употребление глагола-связки.

ФОНЕТИКА

1. Гласные звуки О, и

Румынский звук **о** очень близок по своему произношению к русскому **о** в ударных слогах.

Произнесите: *om, pod, pot, mamă, babă, dado.*

Румынский **и** по сравнению с русским **у** произносится с меньшим выдвиганием, хотя и с сильным округлением губ, но они округлены сильнее, чем при произнесении русского **у**.

Произнесите: *un, unde, tu, lup.*

2. Согласные звуки f, v, s, z, п, г

Румынские согласные **f, v** произносятся более энергично и отчетливо, чем соответствующие русские **ф, в**.

Произнесите: *fa, fabrică, var, vas, vână.*

Румынский звук **s** по сравнению с русским **с** более энергичный. Щель между передней частью языка и твердым нёбом для румынского **s** гораздо уже, чем для русского. Кончик языка упирается в нижние зубы, а язык не касается ни твердого нёба, ни верхних резцов.

Произнесите: *sa, sala, Sava, sat, supa, suta.*

При произнесении звука **z** положение органов речи то же, что для звука **s**, а голосовые связки энергично вибрируют. Конечное **z** не должно оглушаться.

Произнесите: *zar, vaza, baza.*

Звук **п** произносится почти так же, как твердый согласный звук **п** в русском языке.

п никогда не смягчается перед **е** и **и**.

Произнесите: *ap, Dan, ban, van, nepă, top.*

Звучание 'г' в румынском языке почти такое же, как и в русском языке. Согласный звук г в румынском языке твердый перед гласными а, о, и.

Произнесите: га, ге, гест, гом, роз.

Упражнение 1

Прочтите следующие слова:

- I. pom, pod, pot, tom, ton, topor, Año, mámo, [dádo, balón, tálon, salón, telefón.
- II. un, unde, bun, tun, tu, nuvelă, úmblă, úmflă, Urál, URSS, buféte, ruléte, munte, Sándu, Rádu, Lúlu.
- III. fa, fála, fábulă, fábriică, fad, fald, fel, ferm, film.
- IV. vad, val, var, vas, vraf, vále, vămă, vot, Vólga, eléva. evadáre, ener-váre.
- V. sa, sálă, sápa, sáre, salám, salút, salátă, las, nas, pas, ras, mers, vers.]
- IV. za, zale, zare, báză, fáză, váză, ráză.
- VII. rol, rus, ras.

Упражнение 2

Прочтите и переведите следующие предложения:

Radu e elev. Elena e elevă. Rada e studentă. Dan e student. Sanda e la tablă. Rada e la telefon. Sanda e la masă. Tabla e lată. Masa e mare.

ГРАММАТИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

1. Неопределенный артикль в единственном числе

В румынском языке имеются три грамматических рода: мужской, женский и обоюдный (средний)¹.

О — неопределенный артикль женского рода в единственном числе.

o studentă — (какая-то) студентка

o zare — (какая-то) заря

Un — неопределенный артикль мужского и обоюдного рода в единственном числе.

un student — (какой-то) студент

un bufet — (какой-то) буфет

¹ Большинство неодушевленных существительных в румынском языке обоюдного рода, то есть эти существительные образуют единственное число, как имена существительные мужского рода, и множественное число, как существительные женского рода. Например: bufet — bufete, tun — tunuri, rol — roluri.

2. Употребление глагола-связки

В румынском языке глагол-связка **este**, сокращенная форма **e** (3-е лицо единственного числа), и **sînt** (3-е лицо множественного числа) от глагола **a fi**, употребляется в настоящем времени изъявительного наклонения. При переводе на русский язык глагол-связка опускается.

Например:

Dan este(e) elev.	Дан — ученик.
Ana este(e) elevă.	Анна — ученица.
Radu este student.	Раду — студент.
Sandu e la tablă.	Санду у доски.
Ele sînt la masă.	Они за столом.

Слова

un elev	ученик	la	у (пред.)
o elevă	ученица	lată	широкая
un student	студент	un telefon	телефон
o studentă	студентка	o masă	стол
o tablă	доска	mare	большой, большая

Задание

- I. Перепишите все предложения.
- II. Выпишите из упражнения I все существительные, оканчивающиеся на **ă**, и поставьте перед ними неопределенный артикль.
- III. Выпишите из упражнения I все существительные, оканчивающиеся в единственном числе на согласный, и поставьте перед ними неопределенный артикль.
- IV. Переведите на румынский язык:
1. Санду — ученик. 2. Раду — студент. 3. Елена — студентка. 4. Анна — ученица. 5. Стол большой. 6. Доска широкая. 7. Елена у телефона. 8. Дан у стола. 9. Они (ж. р.) у телефона. 10. Санда и Анна у доски.
- V. Назовите буквы следующих слов: Ural, Prut, Dunăre (Дунай).
- VI. Объясните произношение **e** в словах: eleva, evadare, enervare.

Урок 4

Фонетика

1. Гласный звук *i*.
2. Согласные звуки *c*, *g*.

Грамматические пояснения

1. Вопросительные местоимения *sine* и *se*.
2. Порядок слов в вопросительном предложении.
3. Множественное число существительных мужского рода.

ФОНЕТИКА

1. Гласный звук *i*

При произнесении *i* в румынском языке кончик языка упирается в нижние зубы, средняя часть спинки языка высоко поднята к твердому нёбу и почти касается его. Рот раскрыт меньше, чем при произнесении звука *e*, углы рта сильно растянуты.*

Гласный звук *i* в начале и в середине слова произносится соответственно русскому *и*.

Произнесите:

import (румын.) — импорт (руссск.)
interesant (румын.) — интересный (руссск.)

В качестве конечного звука дифтонга или трифтонга, то есть после другой гласной или после группы двух гласных, румынское *i* произносится соответственно *й* в русском языке.

Произнесите:

mai (румын.) — май (руссск.)
pai (румын.) — пай (руссск.)

Звук *i* в конце слова в безударной позиции, после согласной смягчает её, как мягкий знак в русском языке. Это *i* неслоговое.

Например: *elevi*, *lupi*.

В ударном слоге в конце слова *i* является полной гласной и произносится, как русское *и*.

Произнесите: *a fi* (быть), *a pili* (пилить)

2. Согласные звуки **c, g**

Звук **c** произносится почти так же, как русский твердый **к**. Он отличается от звука **к** в русском языке лишь отчетливостью на конце слова.

Произнесите: **ca, car, cînt, cor, cu.**

Звук **c** в румынском языке произносится соответственно русскому **к** перед гласными **a, â, ȩ, o, u**. Однако перед гласными **e, i** румынские фонемы **ce, ci** походят на русские фонемы **че, чи**, но произносятся несколько тверже.

Произнесите: **ce, centru, ceaî** (сравните с русским произношением слова *чай*), **ciment, ciîi.**

Звук **g** в румынском языке артикулируется так же, как русское **г**, но голосовые связки вибрируют, а мышечное напряжение слабее. Румынское **g** произносится менее напряженно, чем русское **г**. Конечное **g** не оглушается.

Румынское **g** произносится, как русское **г**, перед гласными **a, â, i, o, u.**

Произнесите: **gata, gît, gol, găti, gumă.**

Румынские фонемы **ge, gi** соответствуют русскому буквосочетанию **джь**.

Произнесите: **gen, general, german, gîps, gigant.**

Примечание: В тех случаях, когда после гласных **e** и **i** не требуется смягчения согласных **c** или **g**, между ними ставится **h**, которое в этом случае не произносится, а только пишется.

Сочетания **che** и **chi** произносятся, как **ке** и **ки**, а сочетания **ghe** и **ghi** произносятся, как **ге** и **ги**.

Произнесите: **chef, chel, chin, chibrit, ghem, gheretă, ghindă, ghiveci.**

Упражнение

Прочтите следующие слова:

I. **îcre, idem, interesant, interpret, istorie, din, disc, ani, râri, elévi, căpitani, tip, tir, timp, tine, tipic, tineret, tipar, timbru, timpân.**

II. **ca, casă, cabină, cabinet, calendăr, castravete, călimăra, adică, coc, cod, cor, covor, cocos, cu, culac, cucuruz, cub, cum, ce, ceva, pace, cer, centru, central, centimetru, cine, cică, cidru, ciment.**

III. **gata, galant, gabardin, gen, german, gerundiv, lege, ninge, genunchi, deget, gigant, gimnastică, gimnaziu, pagină, margine, gingie.**

IV. **chemă, chemare, schemă, pachet, schelët, urêche, chimist, ochi, urêchi.**

V. **gheb, ghem, ghete, gheretă, ghindă, ghimpe.**

ГРАММАТИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

1. Вопросительные местоимения *cine* и *ce*

Cine — вопросительное местоимение *кто*.

Ce — вопросительное местоимение *что*.

2. Порядок слов в вопросительном предложении¹

В том случае, если предложение начинается с вопросительного местоимения *cine*, *ce* или вопросительного слова *cum*, то глагол в предложении стоит на втором месте, сразу же после вопросительного слова. Например:

[*Cine e la tablă?* — Кто у доски?

Ce e pe bancă? — Что находится на скамейке?

Если в предложении нет вопросительного слова или местоимения, то на первом месте (в начале предложения) стоит глагол, причем в некоторых случаях глагол не переводится на русский язык. Например:

E Ana la tablă? — Анна у доски?

3. Множественное число существительных мужского рода

В румынском языке существительные мужского рода во множественном числе оканчиваются на *-i*. Например:

un elev (ед. ч.) — *elevi* (мн. ч.), *un căpitan* (ед. ч.) — *căpitani* (мн. ч.), *un general* (ед. ч.) — *generali* (мн. ч.)

Слова

<i>mică</i>	маленькая	<i>un inginer</i>	инженер
<i>are</i>	у него (у нее) есть	<i>un căpitan</i>	капитан
<i>trei</i>	три	<i>de la</i>	от
<i>prieteni</i>	друзья	<i>acest</i>	этот
<i>aici</i>	здесь	<i>un general</i>	генерал
<i>o carte</i>	книга	<i>un chimist</i>	химик

Gică, Gelu, Victor — Джикэ, Джелу, Виктор (мужские имена)
Magda, Geta — Магда, Джета (женские имена)

¹ Часто, в румынском языке, как и в русском, в вопросительных предложениях сохраняется прямой порядок слов и лишь интонация указывает на вопрос.

Например: *Ana e la tablă?* — Анна у доски?

Задание

I. Прочтите и переведите следующие предложения:

a) Elena e elevă. Elena e mică. Elena are prieteni: pe Gică, Gelu și Dan.

b) Cine e aici? Gică e aici. Ce are el? El are o carte. Ce e aici? Aici e telegrama de la Magda. Magda e la Leningrad. E Maria la Moscova? Cine e Geta? Geta e inginer. Cine e Dan? Dan e căpitan. Cine e Gică? Gică e chimist. Cine e acest student? Acest student e Victor. Cine e Gelu? Gelu e general. E Vasile la institut?

II. Выпишите из предыдущего упражнения слова, в которых представлены сочетания *se, ci, ge, gi, chi*, и объясните их произношение.

III. Назовите буквы слов: Moscova, Leningrad, U.R.S.S., R.P.R.

IV. Поставьте следующие предложения в вопросительной форме:

Dan e elev. Elena e inginer. Elena are talent. Ana e elevă. Gelu e căpitan. Pe masă e o carte, Magda e la gară.

V. Напишите следующие имена существительные мужского рода в единственном числе:

capi, elevi, studenți, lupi, generali.

VI. Напишите множественное число приведенных существительных мужского рода:

inginer, general, căpitan, prieten, elev, lup.

VII. Составьте по три предложения с вопросительными местоимениями *cine?* и *ce?* Например: *Cine e Dan?* *Ce e pe masă?*

VIII. Переведите следующие предложения:

Кто здесь? Здесь Елена? Кто Елена? Елена — ученица. Кто на вокзале? Магда на вокзале. Кто Джелу? Джелу — капитан. Кто Джикэ? Джикэ — химик. Джета в институте? Василий в Москве? Дан — инженер? Магда в Ленинграде?

Урок 5

Фонетика

1. Гласный звук *i*.
2. Согласные звуки *h, j, ș, ț, x*.

Грамматические пояснения

1. Неопределенный артикль имен существительных во множественном числе.
2. Глаголы I группы.
3. Повелительное наклонение глаголов I группы.

ФОНЕТИКА

1. Гласный звук *i*

Румынский звук *i* соответствует звуку *ы* в русском языке. Однако русский *ы* более открытый. При произнесении гласного *i* расстояние между челюстями больше, чем при произнесении гласного *i*.

Произнесите: *în, între, soborî*.

2. Согласные звуки *h, j, ș, ț, x*

Румынский звук *h* щелевой, нёбный, глухой согласный. При его образовании спинка задней части языка сближается с мягким нёбом, как в русском языке.

Произнесите: *han, har, hartă*.

Примечание: В начале слов перед гласной согласный *h* произносится с придыханием, как *г* в русском слове *легко*. Например:
hohot (хохот, взрыв смеха), *hochei* (хоккей).

В отличие от русского языка, где согласные *ж, ш, ц* твердые, в румынском языке *j, ș, ț* полумягкие. При образовании их передняя часть спинки языка приближается к задним альвеолам и к передней части твердого нёба.

Произнесите: *jar, jargon, jeton, jertfă, jurnal, junglă, șah, șablon, șef, șină, șnur, șubă, țap, țarm, țaran, țelină, țelinos, țigan, țigară*.

Примечание: Подстрочный диакритический знак «*ș*» (по-румынски — *virguliță*) ставится как под прописными, так и под строчными буквами *ș* и *ț*.

Румынский звук x^1 — слитный согласный, состоящий из смычного глухого звука c и щелевого глухого звука s . При произнесении необходимо сохранить качество каждого из них.

Звукосочетание cs на письме обозначается буквой x .
Например: *expres, export*.

Примечание: 1. Перед гласными a , e и i слитный звук x звучит, как русское звукосочетание $гз$. Например: *examen, exact, execută, exemplar, exil*.

2. В именах собственных x читается всегда, как русское $кс$. Например: *Alexandru* (Александр), *Xeporol* (Ксенопол).

Упражнение

Прочтите следующие слова:

- I. *il, în, înalt, cit, git, cind, cîmp, cînt, prînz, mînă, pînă, romîn.*
- II. *han, hap, har, hrib, hangăr, hărtă, hirtie, tehnică, mîhnit, hóchei, hóhot, hrónic, zăhăr.*
- III. *jar, jălbă, jargón, jos, jósnic, jértfă, jetón, jilt, jind, jir, jilécă, jivínă, jucă, júde, judét, junime, jug, just, jurnál, justíție.*
- IV. *și, șină, șiră, șirét, șip, șir, șes, șef, șervet, caș, laș, șvab, șvarț, șnur, șah, șacál, șarádă, șahist, șuncă, șurub, șuvoi.*
- V. *țigan, țigară, țipar, cuțit, oțet, nițel, sólniță, furculiță.*
- VI. *expórt, extrém, extráct, expediá, expánsie, excavatór, explozibil, expozíție, exámen, exact, execută, exemplár, exil, existent, extraordinár.*

ГРАММАТИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

1. Неопределенный артикль имен существительных во множественном числе

niște — неопределенный артикль для существительных мужского, женского и обоюдного рода во множественном числе. Стоит всегда перед существительным, к которому он относится.
Например:

niște studenți (м. р.), niște cărți (ж. р.), niște vagoane (об.р.)

2. Глаголы I группы

Глаголы I группы в инфинитиве оканчиваются всегда на *-a*.
Например:

a cîntă, a învăța, a repetă, a ascultă, a sună, a prepara.

В 3-ем лице единственного и множественного числа в настоящем времени изъявительного наклонения эти глаголы оканчиваются на *-ă*. Например:

единственное число

множественное число

el, ea cîntă — он (она) поет

ei, ele cîntă — они поют

el, ea învață — он (она) учит,
изучает

ei, ele învață — они учат, изучают

el, ea repetă — он (она) повторяет

ei, ele repetă — они повторяют

¹ В румынском языке x встречается преимущественно в словах, заимствованных из других языков.

3. Повелительное наклонение глаголов I группы

Глаголы I группы во 2-м лице единственного числа повелительного наклонения принимают окончание *ă*, а во 2-м лице множественного числа — окончание *ți*.

единственное число

cîntă! — пой!
repătă! — повтори!
învăță! — учи!
ascultă! — послушай!

множественное число

cîntați! — пойте!
repetați! — повторите!
învățați! — учите!
ascultați! — послушайте!

ТЕХТ

Aici sînt niște șahiști. Și acolo sînt niște șahiști. Aici e un joc de șah interesant. Alexandru Popescu și Dinu Xenopol sînt studenți. Ei învață bine. Ana și Elena sînt studente. Ei toți învață limba română. Toți ascultă cu mult interes pe profesor. Acesta e un exemplu bun pentru alți studenți. Radu repetă acest text la tablă. Repetați împreună acest text. Preparați bine aceste reguli de gramatică. Ascultați. Sună clopoțelul. E recreație. Mîncăți repede și plecați toți împreună.

Слова

șahiști шахматисты
și и
acolo там
joc de șah шахматная игра
interesant интересный
învăță изучает, изучают, учит, учат
bine хорошо
limba română румынский язык
mult много
toți все
alți другие
mult interes большой интерес

cîntă поет, поют
frumos красиво
tovarăși товарищи
mîncăți кушайте
repede быстро
aceste эти
reguli de gramatică грамматические правила
un clopoțel колокольчик
o recreație перемена (школьная)
plecați уходите
împreună вместе

Задание

- I. Выпишите из текста слова, содержащие буквы *h*, *ț*, *ș*, *ț*, *x*.
- II. Назовите буквы следующих слов:
încă, *rus*, *romîn*, *hiperbolă*, *tehnică*, *jertfă*, *țigară*, *șubă*, *țelină*, *țelinos*.
- III. Выпишите слова со звуком *h* и объясните различное его произношение.
- IV. Образуйте множественное число существительных женского и мужского рода:
temă, *lamă*, *tablă*, *labă*, *vază*, *elevă*, *studentă*, *rază*, *varză*, *sandală*, *jertfă*, *șaradă*, *lup*, *elev*, *șahist*, *țap*, *țăran*, *șef*, *romîn*.

- V. Поставьте соответствующий неопределенный артикль единственного и множественного числа перед существительными предыдущего упражнения.
- VI. Образуйте форму единственного и множественного числа повелительного наклонения всех известных вам глаголов I группы.
- VII. Напишите в единственном и множественном числе 3-го лица настоящего времени изъявительного наклонения все известные вам глаголы I группы.
- VIII. Переведите на румынский язык:
- Кто здесь? Здесь Александру Попеску. А там кто? Там Дину Ксенопол. Дину и Александру учатся хорошо. Анна и Елена — студентки. Они (ж. р.) изучают румынский язык. Мария и Елена хорошо поют. Дину и Александру, спойте вместе с Еленой и Анной. Повторите этот текст. Выучите эти грамматические правила.

Урок 6

Фонетика

1. Дифтонги, или слитные гласные. Восходящие дифтонги.

Грамматические пояснения

1. Категория рода имен прилагательных.
2. Притяжательные прилагательные женского рода.

ФОНЕТИКА

1. Дифтонги, или слитные гласные. Восходящие дифтонги

Для румынского языка характерно большое число дифтонгов.

Дифтонги разделяются на восходящие и нисходящие, в зависимости от того, является ли ударным первый или второй элемент дифтонга.

Дифтонги характеризуются скользящей артикуляцией от ударного элемента к безударному элементу.

Восходящие дифтонги — это дифтонги, в которых первый элемент (первый гласный) является кратким, безударным, а второй — ударным, полным.

В румынском языке имеются семь восходящих дифтонгов:

Дифтонг ea

Первый элемент дифтонга (т. е. гласная *e*) произносится кратко, но отчетливо, а второй элемент (гласная *a*) — полно. Происходит скольжение от *e* к *a*.

Румынский дифтонг *ea* соответствует русскому *я* с сохранением твердости предыдущего гласного.

Произнесите: *deál, steá, podeá, cerneála, fereástra*.

Дифтонг ia

Первый элемент дифтонга гласная *i* — произносится кратко и отчетливо. Происходит скольжение от краткого *i* к полному *a*.

Примечание: В устной речи дифтонги *ea* и *ia* часто не различаются, и поэтому их нередко путают при написании. Чтобы избежать подобных ошибок, приведем несколько правил:

1. Слово или слог в румынском языке всегда начинается с *ia*, а не с *ea*. Например: *iaz, iară, iată, iartă, iarbă, iarnă, băiat, trăiască*. Исключения встречаются редко.

2. После губных согласных **b, p, f, v**, а также после **ch** и **gh** почти всегда пишется **ia**. Например: **riaп, piață, piatră, chiar, chiag, viață, labiaіl**.

Дифтонг **oa**

Дифтонг **oa** соответствует по своему звучанию русскому сочетанию **oa**:

oăre, oără, oază, dóare, sóare, foărte, poărte, școală, boală, toamnă, ogoăre, tractoăre, directoăre, conducătoăre.

Дифтонг **ie**

Дифтонг **ie** соответствует по своему звучанию русскому сочетанию **йе**:

iéd, fiér, cuiér, iéderă, iépure, miére, piéle, piésă, iérbăr, iéftin.

Дифтонг **iu**

Дифтонг **iu** соответствует русскому **ю**:

iúte, iubít, iúreș, iúnie, iúlie, uniúne, ciúďă, ciúťă, ciudăt, ciuruít.

Дифтонг **ua**

Дифтонг **ua** звучит, как русское сочетание **уа**:

ziua, piua, sofăua, cafeăua, canapeăua, bidineăua, februărie, ianuărie.

Дифтонг **uă**

Дифтонг **uă** соответствует русскому сочетанию **уэ**:

dóuă, póuă, góuă, vóuă, plóuă.

ГРАММАТИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

1. Категория рода имен прилагательных

Качественные прилагательные в румынском языке согласуются в роде и числе с существительными, к которым они относятся. Большинство румынских прилагательных в мужском роде оканчивается на согласную, а большинство прилагательных женского рода оканчивается на **-ă**. Например:

мужской род	женский род
bun (хороший)	bună (хорошая)
vesel (веселый)	veselă (веселая)

2. Притяжательные прилагательные женского рода

Притяжательные прилагательные в функции определения, в отличие от русских, стоят после существительных, к которым они относятся.

В румынском языке имеются следующие притяжательные прилагательные женского рода:

Лицо	Единственное число	Множественное число
1-е	mea (моя)	noastră (наша)
2-е	ta (твоя)	voastră (ваша)
3-е	sa (ее)	lor (их)

TEXT

Acum este luna februarie. In U.R.S.S. a sosit o delegație de studenți din Republica Populară Română. Delegația se află acum la Moscova. Magda Atanasescu, o studentă de la facultatea de chimie, este conducătoarea lor. Cîțiva romîni învață la universitatea noastră. Dimineața toți sînt la cantina noastră, iar seara în camera voastră. Cu delegația romînă este și Maria Popescu, o violonistă renumită. Ea repetă acum o piesă muzicală pentru concert. Seara mîncați repede și plecați toți împreună la concert. In sala noastră de festivități priviți un film științific și o comedie foarte bună.

Слова

acum теперь, сейчас
a sosit прибыл(а)
Republica Populară Romînă Румынская Народная Республика
o delegație делегация
se află находится
facultatea de chimie химический факультет
conducătoarea руководительница
cîțiva несколько
universitatea noastră наш университет
dimineața утром
științific научный
o comedie комедия

o cantină столовая
o cameră комната
iar a
o sora сестра
o violonistă renumită известная скрипачка
o piesă muzicală музыкальное произведение
seara вечером
o sală de festivități зал для празднеств
priviți смотрите
un film кинофильм
foarte очень

Запомните общепринятые формы приветствия

Bună dimineața	Доброе утро
Bună ziua	Добрый день. Здравствуйте
Bună seara	Добрый вечер
Noapte bună	Спокойной ночи
La revedere	До свидания

ЛЕКСИЧЕСКОЕ ПОЯСНЕНИЕ

В соответствии с русскими наречиями *утром, вечером*, представляющими собой формы творительного падежа единственного числа соответствующих существительных *утро, вечер*, в румынском языке употребляются наречия *dimineața, seara*.

Задание

- I. Перепишите текст и подчеркните восходящие дифтонги.
- II. Выпишите из текста притяжательные прилагательные женского рода.
- III. Назовите буквы в словах *seara* и *dimineața*.

- IV. Образуйте женский род прилагательных:
popular (народный), sovietic (советский), rus (русский), romîn (румынский), bun (хороший), slav (славянский), bulgar (болгарский), englez (английский), francez (французский).

- V. Поставьте вместо точек соответствующий неопределенный артикль:

Pe masă este ... carte interesantă. Pe bancă sînt ... ziare interesante. Aici este ... călimară cu cerneală. Acolo sînt ... călimări cu cerneală. Elena e ... studentă bună. Ea învață limba (язык) rusă. Limba rusă este ... limba grea. Și limba engleză este ... limbă grea. Și limba franceză este ... limbă grea. Limba bulgară este ... limbă slavă. Limba bulgară nu este ... limbă grea.

- VI. а) Переведите на румынский язык и подчеркните восходящие дифтонги:
доброе утро, добрый день, добрый вечер, спокойной ночи
- б) Переведите на румынский язык:

Наша Родина (*Patria*) — СССР. Ваша Родина — Румынская Народная Республика. Виктор — студент химического факультета, а Елена — студентка исторического факультета (*de istorie*). Вот книга. Вот журнал. Моя книга (*cartea*) здесь, а твоя книга там.

Урок 7

Фонетика

1. Нисходящие дифтонги.
2. Трифтонги.

Грамматические пояснения

1. Личные местоимения.
2. Вспомогательные глаголы *a avea* и *a fi* в настоящем времени изъявительного наклонения.

ФОНЕТИКА

1. Нисходящие дифтонги

Нисходящими называются дифтонги, у которых первый элемент (первый гласный) является ударным, полным, а второй — кратким, безударным. В качестве неслогового¹ элемента нисходящего дифтонга выступают полугласные *i* и *u*.

В румынском языке имеется много нисходящих дифтонгов. Наиболее употребительны следующие: *ai*, *au*, *ăi*, *ău*, *ei*, *ii*, *îi*, *oi*, *ou*, *iu*, *îu*, *eu*.

Дифтонг *ai* произносится приблизительно, как русские звуки *ай*.

Дифтонг *au* " " " " " *ау*.

Дифтонг *ăi* " " " " " *эй*.

Дифтонг *ău* " " " " " *эу*.

Дифтонг *ei* " " " " " *эй*.

Дифтонг *ii* " " " " " *ий*.

Дифтонг *îi* " " " " " *ый*.

Дифтонг *oi* " " " " " *ой*.

Дифтонг *ou* " " " " " *оу*.

Дифтонг *iu* " " " " " *ю*.

Дифтонг *îu* " " " " " *уу*.

Дифтонг *eu* " " " " " *еу*.

Упражнение 1

Прочтите следующие слова:

I. *ai*, *mai*, *vai*, *dai*, *tai*, *cîntăi*, *jucăi*, *ocupăi*, *învăţai*.

II. *au*, *dau*, *cîntău*, *învăţau*, *jucău*, *înrău*, *ocupău*.

¹ Кроме слоговой функции, то есть способности образовывать слог, некоторые гласные звуки могут выступать в неслоговой функции. Так, гласные *i*, *u* в сочетании с различными гласными выступают как неслоговые, образуя дифтонги.

- III. căi, măi, răi, săi, tăi, văi, flăcăi.
 IV. rău, său, tău, flăcău, dulău.
 V. ei, lei, mei, clei, trei, dusei, mersăi, zisei, temăi.
 VI. fii, vii, mii, venii, citii, iubii, copii.
 VII. îi, rămii, pîine, mîine, cîine, coborîi, doborîi, dintîi, întîi.
 VIII. oi, noi, soi, voi, doi, boi.
 IX. ou, nou, ecou, erou, stilou, tablou.
 X. fiu, viu, țiu, îfrziu, cenușiu, cafeniu, albăstriu.
 XI. eu, leu, meu, seu, teu.

2. Трифтонги

В румынском языке, кроме сочетания двух гласных (дифтонгов), имеется еще сочетание трех гласных (трифтонгов). Трифтонгом называется такое сочетание гласных, в котором один гласный является ударным, другие же — безударными и произносятся кратко. Все три гласные произносятся одним слогом. Самые употребительные трифтонги: **eau, iai, iau, ioa, oai**.

Трифтонг eau	произносится приблизительно, как русские звуки яу .				
Трифтонг iau	"	"	"	"	яу.
Трифтонг iai	"	"	"	"	яй.
Трифтонг ioa	"	"	"	"	йoa.
Трифтонг oai	"	"	"	"	oай.

Упражнение 2

Прочтите следующие слова:

- I. vreau, beau, stăteau, aveau, citeau, dădeau.
 II. iau, trăiau, tăiau, studiau, fotografiău.
 III. tăiai, fotografiăi, studiăi.
 IV. mioară, surioară, rusăică, ungurăică, bulgăreică.
 V. fiică, fii, vii, ții.

ГРАММАТИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

1. Личные местоимения

Румынские личные местоимения имеют следующие формы:

Лицо	Единственное число	Множественное число
1-е	eu (я)	noi (мы)
2-е	tu (ты)	voi (вы)
3-е	el, ea (он, она)	ei, ele (они)

В отличие от русского языка в румынском языке различия по родам для местоимений 3-го лица сохраняются и во множественном

числе. При глагольных формах личные местоимения обычно опускаются. Лицо и число выражается самой формой глагола, его личными окончаниями.

2. Вспомогательные глаголы **a avea** и **a fi**¹ в настоящем времени изъявительного наклонения

Число	Глагол		
	Лицо	a avea (иметь)	a fi (быть)
единствен- ное	eu	am (я имею, у меня есть)	sint (я есть)
	tu	ai (ты имеешь, у тебя есть)	ești (ты есть)
	el, ea	are (он, она имеет; у него, у нее есть)	este (он, она есть)
множест- венное	noi	avem (мы имеем, у нас есть)	sintem (мы есть)
	voi	aveți (вы имеете, у вас есть)	sînteți (вы есть)
	ei, ele	au (они имеют, у них есть)	sînt (они есть)

TEXT

Pe masă este un dejun copios. Iată niște pîine, unt și telemea. Acolo sînt o ceașcă de ceai și o ceașcă de cafea. Eu am pe farfurie pîine cu miere, iar Dan are două ouă. Victor și Elena, voi aveți ceai sau cafea?

Eu iau ceai cu pîine cu miere, iar Victor ia niște cafea cu telemea.

Iată niște fructe și niște bucăți de iepure fript. La masă mai este un băiat cu un covrig în mînă. Cine este acest băiat?

— E Vasile, fratele meu.

— Haideți, terminați mai repede acest dejun.

— Voi plecați la plimbare? Da, și noi plecăm la plimbare.

Слова

o masă стол
un dejun завтрак
copios обильный
iață вот
pîine хлеб
unt масло
bucăți куски
un iepure заяц
fript жареный
mai еще
un covrig бублик
hăideți давайте
mai repede быстрее

noi plecăm la plimbare мы уходим гу-
лять
telemea брынза
o ceașcă de ceai чашка чая
o ceașcă de cafea чашка кофе
o farfurie тарелка
miere мед
iar а
două две
un ou яйцо
eu iau ceai я пью чай
el ia он берет

¹ Формы настоящего времени глагола **a fi** употребляются в качестве глагола-связки.

Запомните дни недели:

luni — понедельник, **marți** — вторник, **miercuri** — среда, **joi** — четверг, **vineri** — пятница, **sîmbătă** — суббота, **duminică** — воскресенье.

Запомните названия частей света:

miazănoapte или **nord** — север
răsărit или **est** — восток

miazăzi или **sud** — юг
apūs или **vest** — запад

Упражнение

Прочтите следующие предложения:

Astăzi e miercuri. Ieri a fost marți. Alaltăieri a fost luni. Mîine e joi. Poimîine e vineri. Aici e miazănoapte (nord). Iar aici e miazăzi (sud). Aici e răsărit (est). Iar aici e apūs (vest).

Задание

- I. Перепишите текст и подчеркните восходящие и нисходящие дифтонги и трифтонги.
- II. Напишите все восходящие и нисходящие дифтонги и трифтонги, какие вы знаете. Приведите по одному примеру на каждый случай.
- III. Объясните произношение восходящих и нисходящих дифтонгов в личных местоимениях *eu, ea, noi, voi, ei* и в глагольных формах *ai, au*.
- IV. Назовите слова, содержащие дифтонги *ea, ia, oa, ie*.
- V. Проспрягайте письменно *a fi student, a fi studentă* в изъявительном наклонении настоящего времени.
- VI. Проспрягайте *a avea un creion, a avea o carte interesantă* в изъявительном наклонении настоящего времени.
- VII. Переведите на румынский язык:

Вот школа. Здесь наша мама. Наша мама — учительница. А ваша мама кто? И наша мама — учительница. А их мама кто? Их мама — инженер (*inginer*).

Вот карта. Вот СССР. Вот Ростов. Здесь Ленинград. Там Киев. Вот Одесса и Кишинев. Вот юг (*sutul*) СССР. Вот город (*orașul*) Вильнюс (*Vilnius*). Здесь запад (*vestul*) СССР. Вот город Владивосток. Здесь восток (*estul*) СССР. Вот столица (*capitala*) СССР — Москва.

Урок 8

Фонетика

1. Правила деления на слоги.
2. Интонация.
3. Ударение.

Грамматические пояснения

1. Простое нераспространенное предложение.
2. Простое распространенное предложение.

ФОНЕТИКА

1. Правила деления на слоги

В румынском языке, как и в русском, каждая произносимая гласная образует слог. Краткая гласная, то есть неслоговая, не может образовать слог.

Слог называется открытым, если он заканчивается на произносимую гласную. Например: **ca-să** (дом), **ma-să** (стол).

Слог называется закрытым, если он заканчивается на произносимую согласную. Например: **lim-bă** (язык), **min-te** (ум).

В отличие от русского языка в румынском языке одна гласная, на которую падает ударение, образует слог. Например:

ă-pa (вода), **a-si-gu-ră** (обеспечить), **a-víz** (извещение), **a-so-ci-ă-ți-e** (союз, общество).

Две соседних гласных, не образующих дифтонг, относятся к разным слогам: **a-úd** (слышу), **a-íci** (здесь), **a-tén-ți-e** (внимание), **a-pa-rí-ți-e** (появление), **ma-e-stru** (мастер).

В группе из двух согласных, в том числе одинаковых, первая относится к предыдущему, вторая к последующему слогу, кроме групп, состоящих из согласных в сочетании с **g** или **l**:

ac-cés (доступ, приступ), **lú-cru** (вещь), **suc-cés** (успех), **se á-flă** (находиться).

Дифтонги не разделяются. Например:

u-niú-ne (союз), **su-biect** (подлежащее), **hái-nă** (одежда).

В группе из трех согласных первая относится к предыдущему, остальные к последующему слогу:

cín-ste (честь), **a cón-sta** (состоять), **a com-pletá** (заполнить), **a con-stru-í** (строить).

Сочетание согласных *cv, sl, jl, gv, scr, st, řt, str* не разделяется:

fre-cvént (часто), *mi-ni-stér* (министерство), *mi-jloc* (середина), *řti-in-řă* (наука).

Примечание: Не всегда две рядом стоящие гласные образуют дифтонг. Если обе гласные полные, то они принадлежат к разным слогам и читаются раздельно. Это характерно для слов иностранного происхождения и отдельных румынских слов (сложных и производных). Например: *a-ur* (золото), *re-ăl* (реальный), *o-ce-ăp* (океан), *o-u* (яйцо).

Суффикс *ie* в конце слов после согласных не является дифтонгом:

léc-ři-e (урок), *lí-ni-e* (линия), *hîr-ti-e* (бумага), *că-lă-to-ri-e* (путешествие), *di-vi-zi-e* (дивизия), *pro-dúc-řie* (продукция).

Три рядом стоящие гласные не всегда образуют трифтонг. Это чаще всего бывает сочетание полного гласного с дифтонгом:

cre-iôn (карандаш), *bă-iăt* (мальчик), *ne-vô-ie* (нужда), *plô-uă* (идет дождь), *dô-uă* (две).

2. Интонация

Интонация, или мелодика, — это повышение или понижение голоса во время речи. Интонация утвердительного и вопросительного предложения различна.

В румынском языке интонация вопросительного предложения, в котором нет вопросительного слова, отличается от утвердительного, что голос повышается до конца предложения.

УТВЕРДИТЕЛЬНАЯ ФОРМА ПРЕДЛОЖЕНИЯ

Víctor éste studént. — Виктор студент.
Máma ta éste aici. — Твоя мама здесь.
Acólo éste o cárte. — Там книга.

ВОПРОСИТЕЛЬНАЯ ФОРМА ПРЕДЛОЖЕНИЯ

Victor éste studént? — Виктор студент?
Máma ta éste aici? — Твоя мама здесь?
Acólo éste o cárte? — Там книга?

Когда вопрос выражен вопросительным словом, повышение голоса происходит либо на вопросительном слове, либо на существительном с относящимся к нему вопросительным словом и голос понижается в конце этой вопросительной фразы. Например:

Cine este student? — Кто студент?
Cine este aici? — Кто здесь?
Ce éste acolo? — Что там?
Unde éste o cárte? — Где книга?

3. Ударение

В румынском языке, как и в русском, ударение в слове может падать на любой слог.

В румынском языке ударение падает на каждое слово и при объединении слов в смысловые группы каждое слово сохраняет свое ударение:

Aceásta este o cárte interesántă. — Это интересная книга.

Односложные слова являются ударными:

iar (но), **rar** (редко), **cap** (голова), **nas** (нос), **club** (клуб), **cal** (лошадь), **sat** (деревня), **dans** (танец), **pat** (кровать).

Двусложные и многосложные слова носят ударение обычно на предпоследнем слоге:

mámă (мать), **tátă** (отец), **fráte** (брат), **sóră** (сестра), **artícol** (статья), **spectácol** (спектакль), **cásă** (дом), **másă** (стол), **scáun** (стул), **úşă** (дверь), **nuvélă** (новелла).

В некоторых словах ударение падает на третий от конца слог:

fábrica (фабрика), **cámeră** (комната), **língură** (ложка).

У глаголов I, II и IV групп спряжения ударение всегда падает на последний слог:

I группа спряжения:

а **plecá** (уходить), а **învăţa** (учить, изучать), а **terminá** (кончать), а **dá** (давать), а **înotá** (плавать).

II группа спряжения:

а **vedeá** (видеть), а **beá** (пить), а **tăceá** (молчать), а **cădeá** (падать), а **şedeá** (сидеть).

IV группа спряжения:

а **cítí** (читать), а **vorbí** (говорить), а **ieşí** (выходить), а **simţi** (чувствовать), а **vení** (приходить).

У глаголов III группы спряжения ударение падает на основу слова:

а **spúne** (говорить), а **răspúnde** (отвечать), а **ride** (смеяться), а **báte** (бить), а **vínde** (продавать), а **créde** (верить, думать), а **gămine** (оставаться), а **mérge** (ходить, идти).

В некоторых словах от ударения зависит смысловое значение. Например:

cópii (копии) — **copíi** (дети)

ácele (иглы) — **acéle** (те — *мест. ж. р.*)

nóta (нота) (*муз.*), (отметка) — а **notá** (отмечать).

ГРАММАТИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

1. Простое нераспространенное предложение

В румынском языке, так же как и в русском, простое нераспространенное предложение состоит из подлежащего и сказуемого, то есть только из главных членов предложения.

Сказуемое может быть простым и составным (именным). Простое сказуемое выражается глаголом:

Victor învață. — Виктор **учится**.

Elena cântă. — Елена **поет**.

Составное (именное) сказуемое состоит из глагола-связки и присвязочного слова — существительного или прилагательного:

Alexandru este student. — Александр — **студент**.

Elena este elevă. — Елена — **ученица**.

Toamna este caldă. — Осень **теплая**.

2. Простое распространенное предложение

Это — предложение, состоящее из главных (т. е. подлежащего и сказуемого) и второстепенных членов предложения (т. е. определения, дополнения, обстоятельства места, времени и т. д.).

Если в простом предложении имеется, кроме главных членов, хотя бы один второстепенный член, то предложение является распространенным:

Moscova este capitala U.R.S.S. — Москва — **столица СССР**.

Leningradul este un oraș foarte frumos. — Ленинград — **очень красивый город**.

ТЕКСТ

Moscova este capitala U.R.S.S. Moscova este un oraș mare și frumos. Și Leningradul este un oraș foarte frumos.

— Eu am un frate la Leningrad și o soră la Rostov.

— Iar sora mea este la Kiev.

— Dar frate ai?

— Da, am un frate la Lvov, și o soră la Vladivostok.

— Și mama mea este la Vladivostok. Acolo este acum iarnă și foarte frig.

— Iar la noi e de mult primăvară și cald!

— În ce orașe din U.R.S.S. ai rude?

— Am rude la Volgograd, Odesa, Tașkent, Alma-Ata, Riga, Soci, Ialta și Lvov.

— Dar tu unde ai fost?

— Eu am fost la Sevastopol, Simferopol, Minsk, Irkutsk, Gorki și Arhanghelsk.

Слова

un oraş город
frumós красивый, прекрасный
frig холодно
iăr а

de mult давно
cald тепло
rude родственники

Запомните названия времен года:

văra — лето, iarna — зима, toamnă — осень, primăvară — весна.

Задание

- I. Прочтите текст и выпишите слова, содержащие восходящие или нисходящие дифтонги.
- II. Перепишите текст этого урока и разделите слова на слоги.
- III. Поставьте ударение в следующих словах:
Moscova, Leningrad, Rostov, Riga, Odesa, Irkutsk, Gorki, Arhanghelsk, Minsk, Ialta, Lvov, Alma-Ata, Vladivostok, Taškent, Simferopol, Sevastopol, Soci, Kiev, Bucureşti, Galaţi, Brăila, Iaşi, Cluj, Timişoara.
- IV. Напишите в алфавитном порядке названия городов, перечисленных в предыдущем упражнении.
- V. Назовите буквы в следующих словах:
primăvară, vară, toamnă, iarnă.
- VI. Назовите слова, содержащие дифтонги *ai, ai, îi, eu, ei, îi*. Разделите эти слова на слоги.
- VII. Прочтите текст и определите каждое предложение.
- VIII. Переведите на румынский язык:
Киев — столица УССР. Киев — большой и прекрасный город. Ленинград очень красивый город. Моя мать в Ленинграде.
— А твоя сестра тоже в Ленинграде?
— Нет, моя сестра в Ростове, а брат во Владивостоке.
— У нас давно весна и тепло, а во Владивостоке зима и очень холодно.

Урок 9

Фонетика

1. Фонетические изменения гласных.
2. Фонетические изменения согласных.

Грамматические пояснения

1. Образование отрицательной формы глаголов.

ФОНЕТИКА

Чередование гласных и согласных звуков в различных формах одного и того же корня составляет существенную черту румынской фонетики.

Чередование гласных и согласных, то есть фонетические изменения в румынском языке, происходит главным образом по двум причинам:

- 1) из-за изменения конечного гласного (при образовании множественного числа женского рода);
- 2) из-за перемены места ударения (при спряжении глаголов или склонении существительных).

1. Фонетические изменения гласных

1) Чередование гласных в зависимости от ударения наблюдается в следующих случаях:

а ударное переходит в **ă**:

țară — țărăn, lădă — lăzi, rănă — răni, carte — cărți, zăre — zări,

о в **u**:

rog — rugăm, joc — jucăm, torn — turnăm, mor — murim, scol — sculăm, soră — surori;

ea переходит в **e**:

léac — lecuí, leágă — legână, véac — vecuí;

о переходит в **oa**:

mortál — móarte, torn — tóarnă, mor — móare, dor — dóare.

2) Чередование в зависимости от качества следующего гласного наблюдается в следующих случаях:

а переходит в **e** при изменении **ă** или **e** следующего слога в **e** или **i**. Это изменение особенно часто имеет место при образовании форм множественного числа существительных женского рода:

fătă — fătă, măsă — măsă, făță — fėje, pără — pēre, dovădă — dovēzi, spălă — spēli;

ă переходит в е, если в следующем слогѣ появляется гласный **і** или **е**:

păr — pēri, măr — mēri, învăț — învăți, apă — apări, număr — numărere;

î переходит в **і**, если в следующем слогѣ появляется гласный **е** или **і**:

cuvînt — cuvînte, vînă — vîne;

ea переходит в е, если в следующем слогѣ появляется гласный **і** или **е**:

mirăsă — mirése, alăsă — alése, culăsă — culése, vitéaz — vitéji;

oa переходит в о, если **а**, **ă** или **е** в следующем слогѣ изменяется на **і**:

foaie — foi, mōale — mōi, cōadă — cōzi, flōare — flōri;

е переходит в ea, если следующий слог оканчивается на **ă**:

nēgru — nēagră, franțuzesc — franțuzească, turcesc — turcăască, romînesc — romînească;

о переходит в oa при появлении в следующем слогѣ **а**, **ă** или **е**:

port — póartă, joc — joacă, rod — rōade, izvōr — izvōare, ajutor — ajutōare.

Чередование гласных в суффиксах **-are**, **-ate**, **-itate** у существительных происходит при образовании формы множественного числа с помощью окончания **і**:

lucrăre — lucrări, cetăte — cetăți, generalitate — generalități.

В отдельных случаях это чередование не имеет места.

2. Фонетические изменения согласных

Чередование согласных наблюдается там, где в различных формах слова изменяются окончания.

с переходит в **сі** или **се**:

duc — duci — duce, fac — faci — face, сопас — сопаци, sovietic — sovietici — sovietice;

g переходит в **ge** или **gi**:

fag — fagi, fug — fugi, lung — lúngi, merg — mérgi, rog — rógi, întrég — întrégi;

t переходит в **ț**:

bát — báți, fráte — fráți;

d переходит в **z**:

cad — cazi, brád — brázi, väd — vézi, ladă — lázi;

s переходит в **și**:

urs — úrși, las — lași, frumós — frumóși;

z переходит в **j**:

grumáz — grumaji, obráz — obráji, viteáz — vitéji;

sc переходит в **șt**:

broască — bróăște, múscă — múște, romînesc — romînești;

st переходит в **șt** и **str** переходит в **ștr**:

prost — próști, nostru — noștri, vostru — voștri, poveste — povéști.

Аналогичные изменения согласных могут иметь место также и при словообразовании, когда **p, b, v, m, n, g, ș** из твердых становятся мягкими:

lup — lúpi, corb — córbi, rob — róbi, pom — pómi, tem — témi, bún — búni, moș — móși, întréb — întrébi, firáv — firavi, bolnáv — bolnávi, bătrîn — bătrîni, învățătór — învățătóri, muncitór — muncitóri, tovărăș — tovarăși.

ГРАММАТИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

1. Образование отрицательной формы глаголов

Отрицательная форма глаголов образуется при помощи отрицательной частицы **nu**. Отрицательная частица стоит всегда перед спрягаемым глаголом и переводится как **не, нет**.

Acolo **nu** este un student. — Там **нет** студента.

ТЕХТ

Aici este o carte. Acolo **nu** este o carte. Aici este un creion. Acolo **nu** este un creion. Aici este un copil. Acolo **nu** este un copil. Aici este o floare. Acolo **nu** este o floare. Aici este o ladă. Acolo **nu** este o ladă. Aici este o foaie. Acolo **nu** este o foaie. Eu joc șah. Tu **nu** joci șah.

Eu fug repede. Tu **nu** fugi repede. Eu fac o greșeală. Tu **nu** faci greșeli. Eu număr exact. Tu **nu** numeri exact. Eu am un costum frumos. Tu **nu** ai o rochie frumoasă. Copilul cade. Copiii **nu** cad.

Слова

o carte	книга	un costum	костюм
un creion	карандаш	o rochie	платье
un copil	ребенок	a juca șah	играть в шахматы
o floare	цветок	frumos	красивый
o lădă	ящик	frumoașă	красивая
o fâie	страница	eu fug	я бегу
o greșeală	ошибка	tu fugi	ты бежишь

Задание

- I. Перепишите текст и поставьте ударение над каждым словом.
- II. Выпишите все слова текста, содержащие восходящие и нисходящие дифтонги.
- III. Вместо точек поставьте глагол *a fi* или *a avea* в соответствующем лице:

Eu ... un stilou. Și Petre ... un stilou. Tu ... cartea „Pădurea rusă”? —
 Da ...
 — Noi ... niște reviste pe masă. Ei ... câteva ziare pe bancă. Și ele ...
 câteva reviste proaspete.
 — Voi ... reviste proaspete?
 Nu, încă nu ... reviste proaspete. Dar Maria și Elena ... ziare proas-
 pete? Nu, Maria și Elena încă nu ... ziare proaspete.
 — Ele ... la bibliotecă și la chiosc.
 — Tu ... aspirant? Nu, încă nu ... aspirant.
- IV. Объясните, почему в словах *iată* и *băiat* пишется *ia*. Вспомните исклю-
 чения из этого правила.
- V. Ответьте на вопросы:

Ce oraș este Kievul? Și ce oraș este Leningradul? Cine este la Lenin-
 grad? Și sora ta unde este? Cine este la Rostov? Și cine este la Vladivostok?
 Tu joci șah de mult? De ce nu joci șah?
- VI. Напишите по два предложения с глаголами в 3-ем лице единственного
 и множественного числа.

a învăța, a repeta, a asculta, a prepara, a termina, a cânta, a suna.

Урок 10

1. Некоторые правила орфографии.
2. Произношение слов, заимствованных из других языков.

Грамматические пояснения

1. Употребление союзов **dar**, **însă**.
2. Количественные числительные до 10.

Лексические пояснения

1. Некоторые правила орфографии

Согласно правилам новой румынской орфографии, утвержденным в 1953 году, с прописной буквы пишутся:

1) Заглавия, названия, наименования учреждений и организаций: **Academia Romîna, Teatrul Național, Banca Agrară, Hotel „Continental“** и т. д.

2) Сокращения: **C.F.R.** (Румынские железные дороги), **P.T.T.** (Почта, телеграф, телефон).

Со строчной буквы пишутся национальности (**romîn, rus, polonez** etc.), названия месяцев (**ianuarie, februarie** etc.), названия дней недели (**luni, marți** etc.), названия частей света (**sud, est** etc.).

Двойные согласные пишутся лишь после префикса **în**, когда корень слова начинается с **n** (**innoda, înnoi, înnoga**).

2. Произношение слов, заимствованных из других языков

В румынском языке многие слова иностранного происхождения сохраняют написание и произношение того языка, из которого они заимствованы.

Первоначальную свою орфографию и произношение сохраняют большинство собственных и личных имен, а также географические названия: **Rousseau (Ruso), Schiller (Șiler), Shakespeare (Șecspir), New-York (Niuiork), Quintilian (Chintilian), Wrocław (Vroțlav), Goethe (Ghete), Bruxelles (Briuxel), Marseille (Marsel), Toulon (Tulon), Manchester (Măncester).**

Некоторые слова изменили свою орфографию и произношение. Например: **Londra (Лондон), Roma (Рим), Elveția (Швейцария).**

Буква **k** используется при написании имен и названий, взятых из русского языка: **Gorki, Maiakovski, Kiev, Tașkent, Irkutsk.** Эта буква также употребляется при написании слов, заимствованных из других языков. Например: **kilometru, kilogram.**

Примеры на чередование гласных и согласных

măsă — mèse
fătă — fete
vără — véri
nevastă — nevêste
nûmăr — nûmere
blănă — blănuri
mărfă — mărfuri
aúd — aúzi
pas — páši
cunoscút — cunoscúți
rus — rúși
bucureştean — bucureşteni
úmăr — úmeri
romînesc — romînească
adînc — adînci
drag — drági
povêste — povêști
cărte — cărți
rotúnd — rotúnzi

soviétic — soviétici
sêară — seri
deştept — deşteaptă
gără — gări
nóapte — nópti
viáță — vieți
învățător — învățătoare
orăşean — orăşeni
feréastră — ferestre
lucrez — lucréază
uşór — uşóară
bărcă — bărci
négru — néagrá
fuméz — fuméază
cuvînt — cuvinte
vérdé — vérszi
lúng — lúngi
albăstru — albăștri
hártă — hărți

ГРАММАТИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

1. Употребление союзов *dar*, *însă*

Союзы *dar*, *însă* являются противительными. В румынском языке они употребляются соответственно русским союзам **но** и **а** в значении **но**.

2. Количественные числительные до 10

1— <i>únu</i> , <i>úna</i> , <i>o</i>	6— <i>şase</i>
2— <i>doi</i> , <i>două</i>	7— <i>şapte</i>
3— <i>trei</i>	8— <i>opt</i>
4— <i>pátru</i>	9— <i>nóua</i>
5— <i>cînci</i>	10— <i>zéce</i>

Задание

- I. Перепишите все слова, приводимые на стр. 40 в качестве примеров чередования гласных и согласных и переведите их.
- II. Прочтите алфавит.
- III. Укажите, какие румынские буквы не имеют соответствующих букв в русском языке.
- IV. Переведите на румынский:

1. Здесь один стол, а там два стола. 2. Здесь один карандаш, а там три карандаша. 3. Здесь одна книга, а там пять книг. 4. Здесь

один учитель, а там четыре учительницы. 5. Здесь одна карта (географическая), а там две географические карты. 6. Виктор учится в нашем классе, а Анна в вашем классе. 7. Елена поет хорошо, а Дан поет плохо. 8. Не пойте вместе. 9. Елена, спой «Мариникэ». 10. Дан, повтори эту песню у Елены дома. — Хорошо, Виктор. 11. Вот наша школа. 12. Там наш класс. 13. Здесь урок румынского языка. 14. На (la) уроке моя сестра Маша. Она еще ученица. 15. И твоя сестра ученица? — Нет, моя сестра студентка. Она сейчас в кино. Сегодня интересный кинофильм.

V. Прочтите и переведите следующие предложения:

Eu sînt student. Tu ești studentă. Cine este Alexandru? Alexandru este aspirant. Cine sînteți voi? Noi sîntem ingineri. Cine sînt ei? Ei sînt învățători. El merge dimineața la institut, iar seara la concert. Unde (куда) merge Victor? Victor merge la lucru. Dar Elena unde merge? Și Elena merge la lucru. Cînd (когда) ești acasă? Seara sînt acasă.

VI. Поставьте предложения предыдущего упражнения в отрицательную форму.

VII. Произнесите правильно названия месяцев:

ianuarie, februarie, martie, aprilie, mai, iunie, iulie, august, septembrie, octombrie, noiembrie, decembrie.

VIII. Переведите на румынский язык:

1. У меня одна тетрадь.
2. У тебя одна книга.
3. У тебя два брата.
4. У нее три ученика.
5. Там четыре студента.
6. У нас пять преподавателей.
7. У вас шесть товарищей.
8. У них (ж. р.) семь аспирантов.
9. У них (м. р.) восемь ошибок.

Lecția 1

1. Вопросительные местоимения *cine* и *ce*.
2. Личные местоимения в именительном падеже.
3. Спряжение глагола *a fi* в настоящем времени изъявительного наклонения.
4. Неопределенный артикль.

TEXT

O SALĂ DE CURSURI

Aici este o sală de cursuri. În fiecare sală de cursuri este un *ta-van*, o *podea*, o *fereastră* și o *ușă*. *Lîngă fereastră* este o *catedră* și un *scaun*, iar *lîngă tablă* — o *masă*. *Lîngă fiecare ușă* este un *dulap*. Ce este pe *perete*? Pe *perete* este o *hartă*, iar *alături* este un *tablou*.

— Ce este pe *catedră*?

— Pe *catedră* este o *cărte*, niște *hîrtie*, un *toc*, o *călimară* și o *gumă*.

— Dar pe *masă*?

— Pe *masă* este o *revistă*, un *ziar*, un *caiet*, un *stilou* și *altele*.

— Ce mai este pe *masă*?

— Pe *masă* mai este o *gumă*, un *creion* și un *carnet de note*.

Lîngă fiecare masă este un *scaun*.

— Noi *sîntem* aici. Dar voi unde *sînteți*?

— Noi *sîntem* la *bibliotecă*.

— Și *dumneata ești student*?

— Nu, eu nu *sînt student*. Eu *sînt aspirant*.

— Dar *dumneata cine ești*?

— Eu *sînt inginer* și de asemenea *aspirant*. Cine *sînteți dumneavoastră*?

— Noi *sîntem învățători*.

— Și cine *sînt ei*?

— Ei *sînt ingineri*.

— Unde *sînt Victor și Elena acum*?

— Ei *sînt la bibliotecă*.

— Ce este *alături de bibliotecă*?

— Alături mai este o sală de lectură. Acum acolo sînt un profesor și o profesoară, un aspirant, o aspirantă și doi studenți.

Vocabular

o sala de cursuri аудитория

un tavan потолок

o ușă дверь

o hartă карта

o catedră кафедра

un scaun стул

îngă возле, около

o fereastră окно

un dulap шкаф

un perete стена

alături de zd. рядом с чем-либо, во-
зле

o călimară чернильница

un carnet de note блокнот

pe на

un ziar газета

dumneata вы (вежливая форма личного
местоимения во 2-м лице ед. ч.)

dumneavoastră вы (вежливая форма
личного местоимения во 2-м лице
мн. ч.)

de asemenea также

învățători учителя

o sală de lectură читальный зал

ГРАММАТИКА

1. Вопросительные местоимения **cine** и **ce**

Cine имеет одну форму для обоих родов и чисел, но изменяется по падежам. Оно всегда выполняет функцию подлежащего и выражает лицо. Например:

Cine este acolo? — Кто там?

Cine are bani? — У кого есть деньги?

В вопросительном предложении с местоимением **cine** порядок слов такой же, как и в повествовательном предложении. Например:

Maria are o carte. — **Cine are o carte?**

Elena este studentă. — **Cine este studentă?**

Ce может употребляться:

1) в функции подлежащего и выражает предмет:

Ce este acolo? — Что там?

2) в функции определения:

Ce carte este aceasta? — Что это за книга?

Вопросительные местоимения **cine** и **ce** употребляются и как относительные местоимения.

2. Личные местоимения в именительном падеже

Лицо	Единственное число	Множественное число
1-е	eu	noi
2-е	tu	voi
3-е	el (м. р.) ea (ж. р.)	ei (м. р.) ele (ж. р.)

Эти местоимения почти всегда употребляются с глаголами.

Ввиду совпадения ряда глагольных форм эти местоимения часто являются единственными показателями лица глагола.

3. Спряжение глагола a fi в настоящем времени изъявительного наклонения

Forma afirmativă (Утвердительная форма)

eu sînt	noi sîntem
tu ești	voi sînteți
el este	ei sînt
ea este	ele sînt

Forma negativă (Отрицательная форма)

eu nu sînt	noi nu sintem
tu nu ești	voi nu sunteți
el nu este, (nu e, nu-i — краткая форма)	ei nu sînt
ea nu este (nu e nu-i „ ” „ ”)	ele nu sînt

Formă interogativă (directă) (Вопросительная форма прямая)

Sint eu?	Sintem noi?
Ești tu?	Sinteți voi?
Este el?	Sint ei?
Este ea?	Sint ele?

Formă interogativă (indirectă) (Вопросительная форма косвенная)

Oare sînt eu?	Oare sîntem noi?
Oare ești tu?	Oare sînteți voi?
Oare este el?	Oare sînt ei?
Oare este ea?	Oare sînt ele?

4. Неопределенный артикль

Неопределенный артикль **un** — для существительных мужского рода и **o** — для существительных женского рода выполняет функцию служебного слова. Он употребляется с исчисляемыми именами существительными в единственном числе.

Когда мы впервые упоминаем о предмете, мы употребляем его с неопределенным артиклем. Артикль **un** стоит перед существительным.

Iată **un** student. — Вот студент.

Iată **un** toc. — Вот ручка.

Iată **o** studentă. — Вот студентка.

Неопределенный артикль опускается:

1) перед именами существительными, обозначающими профессию и национальность:

Dan este **profesor**. — Дан — преподаватель.

Nicolae este **romin**. — Николай — румын.

2) если существительное употребляется с неопределенным прилагательным **fiecare** каждый:

Se are **fiecare** elev? — Что имеется у каждого ученика?

Se are **fiecare** student pe masă? — Что у каждого студента на столе?

3) перед именами существительными, употребляемыми с предлогом, если существительное без определения:

Pe bancă este **o** carte. — На скамейке книга.

Pe masă este **un** creion. — На столе карандаш.

4) перед существительными, обозначающими вещества:

În garafă este **apă**. — В графине вода.

În pahar este **lapte**. — В стакане молоко.

5) перед существительными, употребленными в качестве обращения:

Tovarăși, veniți înapoase! — Товарищи, идите сюда!

6) перед именами собственными:

Victor și Vasile sînt **prieteni**. — Виктор и Василий — друзья.

7) перед существительными в роли определения: **pod de fier**, **casă de lemn**;

8) после существительных, обозначающих количество, вес, меру: **trei metri de stofă**, **două kilograme de unt**, **patru litri de lapte**;

9) перед заголовками: **la școală**, **în sala de lectură**;

10) перед названиями дней недели: **luni**, **marți**, **miercuri** и т. д.

11) в наречных выражениях: **cu excepția ...**, **în afară de ...**;

12) перед количественными числительными: *șapte noiembrie, opt mărtie*;

13) при перечислении имен существительных: *pe masă erau cărți, caiete etc.*;

14) в идиоматических выражениях: *mi-e foame, mi-e frig*.

ЛЕКСИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

1. Наречие *alături* в значении *рядом с чем-либо* или *возле чего-либо* употребляется всегда с предлогом *de*. Например:

alături de masă — возле стола.

2. Наречие *mai* в значении *еще* находится всегда перед глаголом. Например: *Mai este acolo cineva?* — Есть ли еще кто-нибудь там?

LECTURĂ CURENTĂ

DIALOG

— Dumneata (D-ta) ești student?

— Da, eu sînt student la Institutul de Relații Internaționale. — Și dumneata (d-ta) ești student? — Nu, eu nu sînt student. — Eu sînt aspirant.

— Dar Maria este studentă? — Da, și Maria este studentă la Institutul de Relații Internaționale.

Vocabulăr

Institutul de Relații Internaționale — Институт международных отношений

Exerciții

I. Прочтите следующие слова. (*Citiți următoarele cuvinte*):

a) stéa — stéle, șoséa — șoséle, saltéa — saltéle, rețéa — rețéle, șéa — șéle, canapéa — canapéle, zí — zile;

b) odăie — odăi, băie — băi, chéie — chéi, foăie — fôl, scîntéie — scîntéi;

c) țără — țări, hărtă — hărți, cárte — cărți, lúnă — lúni;

d) lége — légi, piine — piini, pădúre — pădúri, lúme — lúmi.

Объясните чередование гласных и согласных в этих словах. (*Explicați alternanțele de vocale și consoane din aceste cuvinte*).

II. Перепишите приведенные примеры на чередование гласных и согласных и поставьте соответствующее ударение. (*Copiați exemplele de mat sus, pentru alternanțele de vocale și consoane și puneți accentele necesare*).

III. Ответьте на следующие вопросы. (Răspundeți la următoarele întrebări):

1. Ce este aici? 2. Ce este în fiecare sală de cursuri? 3. Ce este lângă fereastră? 4. Ce este pe perete? 5. Ce este pe catedră? 6. Cine este Ivanov? 7. Cine este la bibliotecă? 8. Cine este în clasă?

IV. Выпишите из текста. „O sală de cursuri“ предложения, в которых встречаются личные местоимения в 1-м и во 2-м лице множественного числа. Переведите письменно эти предложения. (Copiați din text propozițiile cu pronume personale la persoana 1-a și 11-a plural. Traduceți în scris aceste propoziții).

V. Выпишите из текста все предложения, в которых глагол-связка опускается при переводе. (Copiați din text toate propozițiile în care verbele copulative sînt omise în traducere).

VI. Поставьте вместо точек глагол а fi в соответствующем лице и числе. (Puneți în locul punctelor verbul a fi la persoana și numărul respectiv):

Acolo ... un profesor și o profesoară. Noi ... la școală. Acolo mai ... un profesor. Pe perete ... un tablou și o tablă. ... pe perete o hartă? Unde ... tu? Unde ... voi? Noi ... aici, dar voi ... acolo. La bibliotecă ... un aspirant și un student. El ... profesor, iar ea ... studentă. El nu ... în clasă. El ... la bibliotecă. Pe catedră ... un carnet de note și un creion.

VII. Раскройте скобки, поставьте где нужно соответствующий артикль. (Deschideți parantezele și puneți cuvintele cu sau fără articol):

Eu sînt (un aspirant). Tu ești (un profesor). Acolo sînt (un elev, un student și o aspirantă). Ea este (o profesoară). Aici este (un student). În (o clasă) este (o masă). Ce este pe (un perete)? Unde sîntem noi, în (o sală de cursuri), sau la (o bibliotecă). Ești tu (un romin)? Eu sînt (un rus). Cine este lângă (o catedră). Este alături (o masă) sau (un scaun)?

VIII. Поставьте вместо точек соответствующие предлоги pe, de, la. (Puneți în locul punctelor prepozițiile corespunzătoare pe, de, la):

O hartă este ... perete. O carte, un toc și o călimară sînt ... catedră. Lângă fiecare sală ... cursuri este un scaun. Ce este ... masă? ... masă este o revistă și o carte. Aici este o sală ... lectură. Unde sînt un profesor și o profesoară? Ei sînt ... bibliotecă. Cine mai este ... bibliotecă? ... bibliotecă mai este un student și o studentă. Un carnet ... note și un creion sînt ... scaun.

IX. Вместо точек вставьте соответствующие личные местоимения. (Puneți în locul punctelor pronume personale corespunzătoare):

... este student la Institutul de Relații Internaționale. ... sînt studenți la Universitatea „Lomonosov“ ... sînt colege. ... sînteți prieteni?

Nu, ... nu sîntem prieteni.

Aici în sala de cursuri este sora mea. ... este elevă. ... ești student sau aspirant? ... sînt aspirant.

X. Поставьте следующие предложения в отрицательной форме. (Puneți următoarele propoziții la forma negativă):

Aici este un student și o studentă. Acolo sînt un aspirant și o aspirantă. Victor și Vasile sînt în sala de cursuri. Este pe masă o revistă și

un ziar? Noi sintem lîngă fereastră. Voi sinteți lîngă ușă. Ei sînt lîngă tablă.

XI. Переведите следующие предложения. (Traduceți următoarele propoziții):

1. Pe masă este o carte. 2. Ei sînt la institut. 3. Maria este în sala de cursuri. 4. Un profesor este la catedră. 5. Un student este la tablă. 6. Un tablou este pe perete. 7. Un carnet de note și un creion sînt pe bancă. 8. O călimară este în dulap.

XII. Поставьте вопросы к следующим предложениям. (Puneți întrebări la următoarele propoziții):

1. Aici sînt niște studenți. 2. În sala de cursuri este un aspirant și un profesor. 3. Pe masă sînt: o carte și un caiet, un stilou și un toc. 4. Pe masă este o revistă și un ziar. 5. Aici este o carte de limbă romînă. 6. El este student. 7. Ea este aspirantă. 8. Lîngă catedră este o masă. 9. Un tablou și o hartă sînt pe perete. 10. Un stilou este pe masă.

XIII. Ответьте на следующие вопросы. (Răspundeți la următoarele întrebări):

1. Cine ești tu? 2. Cine este el? 3. Tu ești student sau aspirant? 4. Cine este în clasă? 5. Cine este la bibliotecă? 6. Este în clasă o profesoară? 7. Cine este lîngă catedră? 8. Ce este pe masă? 9. Este acolo o călimară? 10. Este acolo niște hirtie? 11. Ce mai este acolo? 12. Este pe masă un ziar? 13. Este pe masă o revistă? 14. Ce este pe perete?

XIV. Переведите письменно следующие предложения. (Traduceți în scris următoarele propoziții):

Я студент Института международных отношений. И вы студент? Нет, я не студент. Я аспирант. Кто еще аспирант? Иванов аспирант. И он здесь? Нет, его здесь нет. Он в аудитории. Что лежит на столе? На столе лежит карандаш, резинка и ручка. А что находится на кафедре?

XV. Составьте 6 предложений, употребляя неопределенный артикль *un* и *o* (Compuneți cite 6 propoziții întrebuintînd articolele nehotărîte *un* și *o*.)

Lecția 2

1. Спряжение глагола **a avea** в настоящем времени изъявительного наклонения.
2. Род имен существительных.
3. Главные члены предложения.

TEXT

UN APARTAMENT

Eu am un apartament la parter. Aici este o sufragerie, un dormitor, o cameră de baie, o bucătărie și o cămară.

Maria și Elena au o cameră, alături de sufragerie.

— Ce mobilă aveți în sufragerie?

În sufragerie avem un bufet, o masă, niște scaune, o canapea, un pian, un jilț etc. Pe jos lângă pian este un covor, iar pe perete este un tablou.

— Ce mobilă aveți în dormitor?

Acolo avem un pat, un dulap, o noptieră, o măsuță de toaletă cu o oglindă. Lângă măsuță este un fotoliu.

— Ce aveți dumneavoastră (dv.) la bucătărie?

— La bucătărie am o plită de gaz, un frigider, un bufet și un taburet.

— Ce au Maria și Elena în cameră?

— Ele au un pat, un divan, o masă de lucru, o etajeră etc. Pe o măsuță este un aparat de radio și o garafă pentru apă.

— Dar tu ce ai în cameră?

— Eu am în cameră un pat, un dulap, o masă de lucru și o etajeră.

— Și ce are Victor în cameră?

— Victor nu are deocamdată cameră.

Vocabular

un apartament квартира
un parter партер, зд. 1-й этаж дома
un dormitor спальня
un pat кровать
o cameră de baie ванна
o bucătărie кухня
o cămară кладовая
o cameră комната
un pian пианино
o noptieră тумбочка
o măsuță de toaletă столик (туалет-ный)

o sufragerie столовая
niște mobilă мебель
o oglindă зеркало
o plită de gaz газовая плита
un frigider холодильник
un taburet табуретка
o masă de lucru рабочий стол
o etajeră этажерка
un aparat de radio радиоприемник
o garafă pentru apă графин для воды
deocamdată пока
a sta жить, проживать

Sinonime

o canapea — o sofă — un divan диван

ГРАММАТИКА

1. Спряжение глагола **a avea** в настоящем времени изъявительного наклонения

Число	Лицо	Утвердительная форма	Отрицательная форма		Вопросительная форма	
			полная	краткая	прямая	косвенная
единственное	eu	am	nu am	n-am	am eu?	oare am eu?
	tu	ai	nu ai	n-ai	ai tu?	oare ai tu?
	el, ea	are	nu are	n-are	are el, ea?	oare are el, ea?
множественное	noi	avem	nu avem	n-avem	avem noi?	oare avem noi?
	voi	aveți	nu aveți	n-aveți	aveți voi?	oare aveți voi?
	ei, ele	au	nu au	n-au	au ei, ele?	oare au ei, ele?

2. Род имен существительных

Род существительных можно определить по окончаниям. Существительные **мужского рода** имеют в единственном числе следующие окончания:

Окончания	Примеры
согласная -u -tor -e -i	un student, un elev un fiu, un bou un muncitor, un director un frate, un perete un unchi, un ochi

В единственном числе существительные **женского рода** имеют следующие окончания:

Окончания	Примеры
-ă -e -ie -toare -a -ea -i	o studentă, o uşă o lege, o veste o sufragerie, o bucătărie o muncitoare, o învățătoare o sofa, o manta o cafea, o canapea o zi, o marți

: К существительным **обоюдного рода**¹ относятся существительные, обозначающие предметы и абстрактные понятия. Это существительные, которые в единственном числе принимают окончания мужского рода, а во множественном числе окончания женского рода.

Единственное число		Множественное число	
окончания	примеры	окончания	примеры
согласная	un institut	-e	niște institute
-u	un platou	-uri	niște platouri
-tor	un tractor	-toare	niște tractoare
-i	un mălai	-ie	niste mălaie
-e	un indice	-e	niște indice

3. Главные члены предложения

В румынском языке, как и в русском, простое нераспространенное предложение состоит только из главных членов предложения: подлежащего (subiect) и сказуемого (predicat).

Подлежащее, также как и в русском языке, может быть выражено различными частями речи. В большинстве случаев оно выражено существительными или местоимениями:

- а) существительным: **Studentul învață.** — Студент учится.
- б) местоимением:

- 1) личным: **El învață.** — Он учится.
- 2) вопросительным: **Cine învață?** — Кто учится?
- 3) неопределенно-личным: **Cineva învață.** — Кто-то учится.

Подлежащее отвечает на вопросы **cine?** (кто?) и **ce?** (что?).
Cine învață? — Кто учится?

Простое глагольное сказуемое бывает выражено глаголом в личной форме, в простом или сложном времени:

Vasile cântă. — Василий поет.

Maria învață. — Мария учится.

Составное сказуемое состоит из глагола-связки и именной части сказуемого.

Связка при составном сказуемом обычно выражается личной формой глагола **a fi**, который в русском языке в настоящем вре-

¹ Термин «обоюдный» вполне отражает особенности данного грамматического рода.

мени почти всегда опускается, а в написании иногда заменяется тире.

Sora mea este studentă. — Моя сестра — студентка.

Именная часть сказуемого может быть выражена:

а) существительным без артикля:

Maria este studentă. — Мария студентка.

б) существительным с предлогом (в значении прилагательного):

Masa este de lemn. — Стол деревянный.

в) прилагательным:

Elena este atentă. — Елена внимательна.

г) числительным:

Noi sîntem trei în sala de cursuri. — Нас трое в аудитории.

Примечание: Именная часть сказуемого, выраженная существительным или прилагательным, согласуется в роде и числе с подлежащим:

Victor este student.

Виктор студент.

Elena este studentă.

Елена студентка.

Victor și Dan sînt studenți.

Виктор и Дан студенты.

Ana și Elena sînt studente. **Анна и Елена студентки.**

LECTURĂ CURENTĂ

DIALOG

Mircea: Bună ziua, Victor.

Victor: Bună ziua, Mircea.

Mircea: Tu ai o cameră la parter sau la etajul 1 (întîi)?

Victor: Eu am o cameră la parter.

Mircea: Și eu am o cameră la parter.

Victor: Ce mobilă ai în cameră?

Mircea: Eu am în cameră un pat, un dulap, o etajeră, o masă de lucru, un fotoliu, o măsuță și un pian. Dar tu ce ai în cameră?

Victor: Eu am o canapea, un dulap pentru cărți, un dulap pentru haine, un jilț, un scaun și un aparat de radio. Vino pe la mine, Mircea.

Mircea: Cu plăcere Victor, la revedere.

Vocabular

etajul 1 (întîi) второй этаж
un dulap pentru haine платяной шкаф
vino pe la mine! зайдя ко мне!
cu plăcere с удовольствием

Exerciții

I. Прочтите следующие слова. (Citiți următoarele cuvinte):

a переходит в а:
carte — cărți, hârtă — hărți, țară — țări, barcă — bărci, lucrare — lucrări, cetate — cetăți, odăie — odăi, sabie — săbii, baie — băi;
ie переходит в ii:
companie — companii, pălărie — pălării, secție — secții, chestie — chestii, divizie — divizii, lecție — lecții, cutie — cutii, perie — perii;
a переходит в e:
masă — mese, fătă — fete, viață — vieți, făță — fete, dovadă — dovezi;
ea переходит в ele:
stea — stele, perdăa — perdele, șosea — șosele, cafea — cafele;
oa переходит в o:
școală — școli, floare — flori, coarda — corzi, poartă — porți, foaie — foi, coadă — cozi, noapte — nopți

II. Перепишите текст „Dialog” и подчеркните одной чертой существительные мужского рода, двумя чертами — существительные женского рода и тремя чертами — существительные обоего рода. (Copiați textul „Dialog” și subliniați cu o linie oară substantivele masculine, cu două linii oare substantivele feminine și cu trei linii oare substantivele neutre).

III. Выпишите из текста „Un apartament” все предложения, в которых глагол *a avea* находится во множественном числе. (Copiați din textul „Un apartament”, toate propozițiile în care verbul *a avea* este la plural).

IV. Определите род имен существительных, встречающихся в тексте. Выпишите из текста существительные в отдельные столбики по родам. (Determinați genul substantivelor din text. Copiați apoi substantivele aranjându-le în coloane, după genuri).

V. Вместо точек напишите необходимые по смыслу формы глагола *a avea* в положительной или отрицательной форме. (În locul punctelor puneți verbul *a avea* la persoana respectivă la forma afirmativă sau negativă):

Eu ... o călimară. Ce ... d-ta pe masă? Noi nu ... o hartă. Voi ... o tablă în clasă? Da, noi ... o tablă și un tablou. Ei ... pe masă o garafă cu apă. Ce ... voi pe fereastră? Noi nu ... nimic. Ei nu ... de asemenea nimic. Ce ... el? El ... în mână un creion. Eu ... un toc. El ... un carnet de note. Ea ... un covor. Dv. ... niște hirtie.

VI. Поставьте вместо точек соответствующие местоимения. (Puneți în locul punctelor pronumele respective):

... sînt în sala de studii. ... ești student sau aspirant? ... este aici sau acolo? Iată o profesoară. ... are o revistă sau o carte în mână? ... aveți un toc? ... sînteți în coridor, iar ... sînt la bibliotecă. ... are pe masă un telefon. ... ai un telefon? Unde e ...? ... ai pe masă o carte, dar ... ai o hartă. ... au o carte ... are un frate și un fiu mare. Cine este ... student sau profesor?

VII. Поставьте вопросы к главным членам предложения. (Puneți întrebări la părțile principale ale propozițiilor):

1. Eu am un apartament la parter. 2. Maria și Elena au o cameră alături de sufragerie. 3. În sufragerie, lângă pian este un covor. 4. Eu am la bucătărie o plită de gaz, un frigider și un bufet. 5. Maria și Elena au în cameră un pat, un divan și o masă de lucru.

III. Проспрягайте в настоящем времени изъявительного наклонения предложения: (*Conjugați la modul indicativ, timpul prezent propozițiile*):

1. A avea un apartament la parter.

2. A fi student la Institutul de Relații Internaționale.

IX. Поставьте в вопросительной и отрицательной форме следующие предложения: (*Puneți la forma interogativă și negativă următoarele propozițiuni*):

1. Ea este elevă. 2. Ele sînt muncitoare. 3. Eu am o revistă. 4. Noi sîntem studenți. 5. Voi aveți caiete. 6. Maria și Elena au o cameră. 7. Tu ești la institut, iar el este la bibliotecă. 8. El are în dormitor un pat, un dulap și o canapea. 9. Pe masă este un aparat de radio și o garafă pentru apă. 10. Alături de dulap este o masă de lucru.

X. Ответьте на следующие вопросы: (*Răspundeți la următoarele întrebări*):

1. Ce are fiecare apartament? 2. Ce au Maria și Elena? 3. Unde au ele o cameră? 4. Ce avem în sufragerie? 5. Unde este un covor? 6. Unde este un frigider? 7. Ce este în dormitor? 8. Ce este lângă etajeră? 9. Cine este Maria? 10. Cine este Elena?

XI. Переведите на румынский язык: (*Traduceți în limba română*):

1. У тебя квартира или комната? 2. Что стоит (*este*) в столовой? 3. В столовой стоит стол, кресло и диван. 4. Около столовой спальня. 5. Есть ли в квартире кухня? Да, в квартире есть кухня. 6. Около окна буфет. 7. Где стоит пианино? 8. Где ковер? Ковер на стене. 9. Где находится зеркало? Оно на стене. 10. Что еще стоит на этажерке? Там стоит приемник. 11. Что в графине? В графине вода. 12. В спальне около туалетного столика стоит кресло. 13. На полу лежит ковер. 14. У тебя есть авторучка? Нет, у меня нет авторучки. 15. У них на столе лежит карта. 16. Ручка, резинка и чернильница находятся на столе. 17. Где вы? Мы в столовой. 18. Кто здесь? Здесь преподаватель и преподавательница. 19. Есть ли здесь студент? Да, здесь есть студент. 20. У тебя есть радио? Да, есть.

XII. Перечислите случаи употребления неопределенного артикля, приведите по одному примеру на каждый случай и переведите их. (*Enu-mărați cazurile de întrebuintare ale articolului nehotărît și dați cite un exemplu de fiecare caz. Traduceți exemplele dumneavoastră*):

XIII. Придумайте 6 предложений с существительными мужского, женского и обоюдного рода (по 2 на каждый род). (*Compuneți șase propoziții cu substantive masculine, feminine și neutre (cite 2 de fiecare gen.)*)

XIV. Опишите вашу квартиру или квартиру вашего друга, используя слова из текстов „Un apartament” и „Dialog”. (*Descrieți apartamentul dumneavoastră sau al prietenului dumneavoastră, utilizînd cuvintele textelor „Un apartament” și „Dialog”*).

Lecția 3

1. Образование множественного числа имен существительных.
2. Имя числительное. Количественные числительные от 20 до 100.
3. Роль числительного в предложении.

TEXT

O SALĂ DE LECTURĂ

Pe lângă bibliotecă este o sală de lectură. Aici sînt vreo douăzeci de studenți. Ei învață pentru examene. Ei au pe mese multe cărți, caiete, reviste, ziare etc. Aici este totdeauna liniște.

În dulapuri sînt zeci și sute de cărți de istorie, geografie, economie, literatură.

La institut avem trei săli de lectură și o bibliotecă. Acum la bibliotecă sînt vreo 50 de studenți. Aici la masă sînt trei studenți și două studente. Maria este și ea aici. Ea are o servietă cu cărți și caiete și un pachet cu reviste.

— Tu n-ai un manual de franceză?

— Nu, n-am. El este la Ivanov.

— Dar un manual de germană ai?

— Da, am. Poftim.

— Cîte reviste ai aici?

— Am aici trei reviste și numai un ziar. În el sînt două articole de specialitate și o nuvelă.

— Cînd ai examen la geografie?

— La 23 decembrie avem examen la istorie, iar la 29 decembrie la geografie. Acum repetăm zilnic aceste materii și mîine terminăm.

— Cîți studenți învață în fiecare grupă?

— În două grupe învață cîte 7 studenți și în trei grupe cîte 8 studenți. Numai în grupa noastră sînt 5 persoane.

Vocabular

pe lângă при
pentru examene буквально: для экзаменов, эд. к экзаменам
totdeauna всегда
o liniște тишина
o literatură литература
o servietă портфель
un pachet сверток
un manual учебник
franceză французская, эд. французский
язык
germană немецкая, эд. немецкий язык

un articol статья
de specialitate по специальности
o nuvelă новелла
zilnic ежедневно
cîți, cîte сколько
numai только
o sală зал
o mamă мать
un magazin магазин
un metro метро
o lampă лампа
o geografie география

sint. vreo... примерно около...

a avea examen la... сдавать экзамен (буквально: иметь экзамен по...)

poftim пожалуйста

ГРАММАТИКА

1. Образование множественного числа имен существительных

Род	Окончания в единственном числе	Окончания во множественном числе	Примеры
мужской	согласная	прибавляют -i	un student—niște studenți un elev—niște elevi
	-u	меняют на -i	un fiu—niște fii, un bou— niște boi
	-e	меняют на -i	un castravete—niște castraveți un perete—niște pereți
	-tor	прибавляют -i	un muncitor—niște muncitori un conducător—niște conducători
	-i	не изменяются	un unchi—niște unchi
женский	-ă	меняют на -e или -i	o studentă—niște studente o ușă—niște uși
	-e	меняют на -i	o lege—niște legi o carte—niște cărți
	-le	меняют на -ii	o mie—niște mii, o divizie— niște divizii
	-toare	одушевленные не меняют, неодушев- ленные меняют на -tori	o muncitoare—niște muncitoare, o semănătoare—niște semănători
	-a	прибавляют -le	o sofa—niște soale, o manta— niște mantale
	-ea	прибавляют -ele	o cafea—niște cafele
	-i	прибавляют -le	o zi—niște zile

Род	Окончания в единственном числе	Окончания во множественном числе	Примеры
обобщенный	согласная	1. односложные прибавляют -uri 2. многосложные прибавляют -e	un toc—niște tocuri un institut—niște institute
	-u	меняют на -uri	un tablou—niște tablouri
	-iu	меняют на -ii	un fotoliu—niște fotolii
	-tor	меняют на -toare	un sector—niște sectoare
	-i	меняют на -e или прибавляют -e	un tramvai—niște tramvaie
	-e	не изменяется	un nume—niște nume

Примечания: 1. Некоторые существительные женского рода образуют множественное число при помощи окончания **-uri**.

Единственное число	Множественное число
o vreme o mărfa o blănă	niște vremuri niște măriuri niște blănuri

2. Существительные женского рода на **-le** во множественном числе теряют **l** перед окончанием **-i**.

Единственное число	Множественное число
o vâle o căle	niște văi niște căi

3. Некоторые неодушевленные существительные относятся к мужскому роду, например:

названия всех деревьев: un copac, arbore — дерево, un vișin — вишневое дерево, un măr — яблоня, un nuc — ореховое дерево и т. д., а также: un perete (стена), un munte (гора), un ban (бан — мелкая монета в 0,01 лей) un an (год).

2. Имя числительное

Количественные числительные в румынском языке имеют единую форму для обоих родов, за исключением числительных **un** (один), **doi** (два) и **doisprezece** (двенадцать), которые для женского рода имеют формы **o** или **una** (одна), **două** (две), **douăsprezece** (двенадцать):

Aici sînt doi studenți. — Здесь два студента. но:

Aici sînt două studente. — Здесь две студентки.

При счете употребляются количественные числительные **unu**, **doi**, **trei**... **una**, **două**, **trei** и т. д. Если же числительное употребляется совместно с существительным, то используются формы **un** и **o**:

Pe catedră sînt o carte și trei На столе одна книга и три тет-
caiete. ради.

Pe masă sînt un ziar și două re- На столе одна газета и два жур-
viste. нала.

Числительные от 11 до 19 образуются из соответствующей единицы, связанной предлогом **spre** с десятком:

- 11 unsprezece
- 12 doisprezece (douăsprezece)
- 13 treisprezece
- 14 patrusprezece (*краткая форма* paisprezece)
- 15 cincisprezece (» » cinsprezece)
- 16 șasesprezece (» » șaisprezece)
- 17 șaptesprezece
- 18 optsprezece
- 19 nouăsprezece

КОЛИЧЕСТВЕННЫЕ ЧИСЛИТЕЛЬНЫЕ ОТ 20 ДО 100

20 — douăzeci	50 — cincizeci (<i>краткая форма</i> cinzeci)
21 — douăzeci și unu	60 — șasezeci (» » șaizeci)
22 — douăzeci și doi	70 — șaptezeci
30 — treizeci	80 — optzeci
40 — patruzeci	90 — nouăzeci
	100 — o sută

Примечание: Начиная от двадцати после числительных перед существительными ставится предлог **de**. Acolo sînt douăzeci și două de studente. — Там 22 студентки.

Существительные после числительных употребляются всегда без артикля. Например: Aici sînt nouăsprezece studenți. — Здесь девятнадцать студентов.

Числительные отвечают на вопросы *cît?* (муж. р. ед. ч.), *cîtă?* (женск. р. ед. ч.), *cîți?* (муж. р. мн. ч.), *cîte?* (женск. р. мн. ч.), употребляемых также в функции неопределенных прилагательных; в этой функции они согласуются в роде и числе с существительными, которые они определяют.

В датах всегда употребляются количественные числительные с предлогом *la*: *la șapte noiembrie* — **седьмого** ноября, *la opt martie* — **восьмого** марта, *la întâi Mai* — **первого** мая.

Выражение **какое сегодня число?** переводится на румынский язык следующим образом: 1) *Ce dată este astăzi?* 2) *Ce dată avem?* 3) *În cît sîntem acum?* 4) *În cîte sîntem astăzi?*

3. Роль числительного в предложении

В предложении числительное является:

а) определением. В таком случае, оно обычно стоит перед определяемым существительным. Например:

Maria are trei cărți. — У Марии **три** книги. *Pe masă sînt patru reviste.* — На столе **четыре** журнала.

б) обстоятельством времени:

Eu studiez la universitate din 1959. — Я учусь в университете **с 1959 года**.

в) именной частью составного сказуемого:

Noi sîntem șase în grup. — Нас **шестеро** в группе.

LECTURĂ CURENTĂ

DIALOG

Elena: Bună ziua, Maria!

Maria: Bună ziua, Elena!

Elena: Ești acasă astăzi?

Maria: Nu, diseară nu sînt acasă. Sînt la teatru.

Elena: Iar eu diseară sînt la bibliotecă.

Maria: La Biblioteca „Lenin“?

Elena: Da, la biblioteca „Lenin“.

Maria: La revedere, Elena.

Elena: La revedere, Maria.

Vocabular

diseară сегодня вечером

Exerciții

I. Прочтите следующие слова. (Citiți următoarele cuvinte):

oglină — oglinzi	cească — cęști	fereastră — ferestre
obraz — obraji	măscă — măști	cărte — cărți
rus — ruși	copil — copii	semănătoare — semănători
artist — artiști	măsa — mese	băiat — băieți
ministru — miniștri		țmăr — țmuri

II. Скажите, какие вы знаете надстрочные и подстрочные диакритические знаки, и дайте пример на употребление каждого из них. (Spuneți ce semne diacritice cunoașteți și dați exemple de întrebuințare a acestor semne).

III. Перепишите из текста все существительные и поставьте их во множественное число. (Copiați din text toate substantivele și puneți-le la plural).

IV. Выпишите из текста предложения, в которых существительные женского рода находятся во множественном числе. (Copiați din text toate propozițiile în care substantivele feminine sînt la plural).

V. Укажите ударение всех существительных текста „O sală de lectură”. Выпишите существительные и переведите их. (Indicați accentul la toate substantivele din textul „O sală de lectură”. Copiați toate substantivele și traduceți-le).

VI. Раскройте скобки и поставьте существительные в необходимое число. (Deschideți parantezele și puneți substantivele la numărul necesar):

Elena are (cameră) la etajul III și Maria are (apartament) la parter. Maria are în apartament (sufragerii), (dormitoare), (camere de baie), (bucătărie) și (cămare). Elena are în (camere): (bufete), (jilțuri), (pături), (sofale), și (scaun).

Maria are în dormitor (pături), (dulapuri), (noptiere) (o măsută de toaletă cu oglinzi), iar lângă măsută sînt (fotolii). La bucătărie este (plite de gaz), (frigidere) și (taburete). În sufragerie sînt (masă), (masă de lucru), (măsuțe) cu (aparate de radio) și (taburete). În sufragerie sînt (masa), (masa de lucru), (măsuțe) cu (aparate de radio), și (garafe) pentru apă. Alături de fotolii sînt (etajere) cu cărți. Pe jos este (covor) frumos. Pe pereți sînt (tablou) și (covor).

VII. Дополните предложения словами из правого столбца. (Complectați propozițiile cu cuvintele din coloană din dreapta):

1. Pe lângă bibliotecă sînt 2 ...
2. În sala de lectură sînt 25 de ...
3. Aici sînt 9 ...
4. Pe mese sînt ...
5. Acum la mese sînt vreo 50 de ...
6. Aici este totdeauna ...
7. Zeci și sute de cărți de istorie, geografie, economie și literatură sînt în ...
8. Maria are un ...
9. Elena are o servietă cu ...
10. Eu am un manual de franceză la ...
11. În ziar este un ...
12. Cînd ai examen la ...
13. Cîți studenți sînt în fiecare ...

studenți
dulapuri
liniște
săli de lectură
pachet cu reviste
cărți și caiete

mese
studenți
tovarăș
geografie
grup

articol de specialitate

VIII. Образуйте единственное число существительных. (Formați singularul substantivelor):

săli, biblioteci, studenți, studențe, mese, cărți, reviste, ziare, dulapuri, institute, serviete, pachete, manuale, articole, nuvele, examene, grupuri, persoane.

IX. Образуйте множественное число существительных, согласуя подлежащее со сказуемым. (Puneți substantivele la plural acordind subiectul cu predicatul):

Eu sînt român. Eu am o carte de limba rusă și două cărți de limba română. Sora mea are niște cărți de limba rusă. Noi sîntem acum studenți la Institutul de Relații Internaționale. Noi avem zilnic cîte 4 ore de limba rusă. Noi sîntem după amiază în sala de lectură. Aici sînt studenți și aspiranți.

X. Переведите на румынский язык. (Traduceți în limba română):

1. В чернильнице много чернил. 2. В читальном зале много студентов. 3. У вас много книг? Да, у меня много книг. 4. У них много журналов? Нет, у них немного журналов. У них много газет. 5. Сколько студентов в читальном зале? В читальном зале много студентов. 6. Здесь много стульев и один стол. 7. У вас в аудитории много стульев? Да, у нас в аудитории много стульев. 8. Сколько тетрадей у вас в портфеле? У нас в портфеле много тетрадей.

XI. Ответьте на следующие вопросы. (Răspundeți la următoarele întrebări):

1. Cîte săli de lectură sînt la institut? 2. Ce fel de cărți sînt în dulapuri? 3. Cine este la bibliotecă? 4. Cîți studenți sînt la bibliotecă? 5. Ce au ei? 6. Ce are Maria? 7. Ce este în servietă? 8. Ce fel de manual are Maria? 9. Cînd are Maria examen de geografie? 10. Ce dată avem? 11. Cînd aveți examene? 12. Cîți studenți sînt în fiecare grupă la voi? 13. Cîți ani ai d-ta?

XII. Считайте устно от 1 до 20, от 40 до 50, от 80 до 100. (Numărați oral de la 1 la 20, de la 40 la 50, de la 80 la 100).

XIII. Напишите прописью следующие цифры. (Scrieți cu litere următoarele cifre):

6, 8, 12, 15, 19, 26, 28, 37, 42, 57, 69, 71, 77, 83, 85, 86, 92, 95, 98.

XIV. Назовите существительные, связанные по смыслу с темой „O sală de lectură“. (Numiți substantivele apropiate după sens cu textul „O sală de lectură“).

XV. Составьте по два предложения на случай употребления количественных числительных в функции: 1) определения, 2) обстоятельства времени и 3) именной части составного сказуемого. (Compuneți cîte două propoziții pentru fiecare caz de întrebuintare a numeralelor în funcție de: 1) atribut, 2) complement circumstanțial de timp și 3) partea nominală a predicatului nominal).

XVI. Объясните произношение шипящих согласных j, ș, ț перед гласными переднего ряда e, i. Сравните с соответствующими звуками в русском языке. Приведите примеры на каждый случай. (Explicați pronunțarea consoanelor j, ș, ț înaintea vocalelor prelinguale e, i. Comparați-le cu sunetele corespunzătoare din limba rusă. Dați cîte un exemplu de fiecare caz).

Lecția 4

1. Глагол. Группы глаголов. Спряжение глаголов I группы в настоящем времени изъявительного наклонения. Спряжение неправильных глаголов I группы.

2. Количественные числительные от 100 до 1000.

TEXT

LA O CANTINA

Zilnic, la prînz eu mîncîc la cantină. După ce terminăm cursurile la institut, eu împreună cu Victor și Nicolai plecăm acasă, iar de acolo la cantină. Aici ocupăm o măsuță și cerem lista de bucate.

Pe masă stau tacîmuri și veselă. Lîngă fiecare persoană este: o farfurie adîncă și una întinsă, o lingură, o furculiță și un cuțit. În fața noastră stă cîte un pahar și un șervet. Pe masă mai este o solniță.

De obicei prînzul constă din trei feluri. Astăzi comandă prietenul meu, Victor. El întreabă pe fiecare ce mîncîcă. Nicolai mîncîcă la felul întîi un borș ucrainean cu smîntînă, iar eu o supă. Victor comandă astăzi o salată și nu ia felul întîi. Apoi luăm cîte o porție de cotlete, iar la felul trei compot. Noi comandăm 300 de grame de pîine neagră și 600 de grame de pîine albă.

În fiecare seară, de obicei mîncăm ouă sau macaroane, sau smîntînă etc., iar după masă luăm ceai, cafea sau cacao.

La noi la cantină mîncîcă zilnic vreo 250—280 de studenți. Duminică aici mîncîcă vreo 120—150 de persoane.

Vocabular

a mîncă кушать, есть
dûpă ce после того
a termină cursurile кончать занятия
împreună вместе
a ocupa заниматься
a cere просить
o listă de bucate меню
un tacîm столовый прибор
niște veselă посуда
lîngă fiecare persoană *буквально:*
возле каждой личности, 3д. возле
каждого
o farfurie adîncă глубокая тарелка
o farfurie întinsă мелкая тарелка

o lingură ложка
o furculiță вилка
un cuțit нож
un pahar стакан
un șervet салфетка
o solniță солонка
de obicei обычно
a constă din состоять из
un fel блюдо
a comandă заказывать
smîntînă сметана
alb белый
negru черный

Expresii

de trei ori три раза
pe zi в день
a luă prînzul обедать
a luă dejînul завтракать
a luă cîna ужинать

Note explicative

la prînz — на обед
 la dejûn — за завтраком, к завтраку
 la cină — на ужин, к ужину

ГРАММАТИКА

1. Глагол

Глаголы в румынском языке изменяются по временам, лицам и числам.

По своему окончанию в инфинитиве глаголы в румынском языке делятся на четыре группы:

К первой группе (*conjugarea întâia*) относятся глаголы, оканчивающиеся в инфинитиве на ударные а и ia. Например:

a declară, a învăța, a cîntă, a lucra, a proiectă, a fotografia, a copia, a studia.

Ко второй группе (*conjugarea a doua*) относятся глаголы, оканчивающиеся в инфинитиве на ударное ea. Например:

a cădea, a tăcea, a ședeă, a puteă, a vedeă.

К третьей группе (*conjugarea a treia*) относятся глаголы, оканчивающиеся в инфинитиве на е. Например:

a face, a merge, a spune, a zice, a cunoaște.

К четвертой группе (*conjugarea a patra*) относятся глаголы, оканчивающиеся в инфинитиве на ударное i и î. Например:

a iubi, a citi, a pregăti, a veni, a cobori, a hotărî, a doborî.

Кроме того, имеется группа глаголов, которые спрягаются неправильно, то есть отклоняются от общих правил спряжения глаголов.

СПРЯЖЕНИЕ ГЛАГЛОВ I ГРУППЫ В НАСТОЯЩЕМ ВРЕМЕНИ ИЗЪЯВИТЕЛЬНОГО НАКЛОНЕНИЯ

При спряжении глаголы I группы получают окончания, которые прибавляются к корню слова:

Лицо	Единственное число	Множественное число
1-е	не принимает окончаний	-ăm
2-е		-ați
3-е		-ă

Для примера приводим склонение глаголов **a ocupa** (занимать), **a prefera** (предпочитать), **a termina** (заканчивать).

Число	Лицо	Глаголы		
единственное	eu tu el, ea	a ocupa ocup ocupi ocupă	a prefera prefer preferi preferă	a termina termin termini termină
множественное	noi voi ei, ele	ocupăm ocupați ocupă	preferăm preferați preferă	terminăm terminați termină

Примечание: Окончания глаголов в 3-м лице единственного и множественного числа совпадают.

Некоторые глаголы I группы при спряжении приобретают суффикс **-ez**:

a lucra (работать)

a fuma (курить)

eu lucrez	noi lucrăm	eu fumez	noi fumăm
tu lucrezi	voi lucrați	tu fumezi	voi fumați
el, ea lucrează	ei, ele lucrează	el, ea fumează	ei, ele fumează

По образцу глагола **a lucra** спрягаются глаголы **a adresa**, **a decora**, **a crea**, **a semna**, **a informa**, **a serba**, **a interesa**, **a fixa**, **a dicta**, **a cita**, **a dirija** и другие.

Все глаголы с окончанием на **-ia** при спряжении также принимают суффикс **-ez** и в первом лице множественного числа они оканчиваются на **-em**.

a studia (изучать)

eu studiez	noi studiem
tu studiezi	voi studiați
el, ea studiază	ei, ele studiază

СПРЯЖЕНИЕ НЕПРАВИЛЬНЫХ ГЛАГЛОВ I ГРУППЫ

Лицо	Глаголы		
eu tu el, ea noi voi ei, ele	a lua (брать) iau iei ia luăm luați iau	a mânca (кушать) mănc mănci măncă mîncăm mîncăți măncă	a sta (находиться) stau stai stă stăm stați stau

100 — o sută, una sută	900 — nouă sute
200 — două sute	1.000 — o mie, una mie
300 — trei sute	2.000 — două mii
400 — patru sute	3.000 — trei mii
500 — cinci sute	9.000 — nouă mii
600 — șase sute	10.000 — zece mii
700 — șapte sute	20.000 — douăzeci de mii
800 — opt sute	50.000 — cincizeci de mii

101 — o sută unu, o sută una; 102 — o sută doi, o sută două;
 103 — o sută trei; 110 — o sută zece; 120 — o sută douăzeci; 190 —
 o sută nouăzeci; 1115 — o mie o sută cincisprezece; 1959 — o mie
 nouă sute cincizeci și nouă; 1.000.000 — un million; 2.000.000 —
 două milioane

LECTURĂ CURENTĂ

LA MASĂ

Dan mănîncă la dejun pîine cu unt și niște ouă. Intră Victor.

— Haide Dan la institut! E timpul!

— Eu dejunex de-abia. Poftim niște ouă și niște șuncă. Și apoi un
 pahar de ceai.

— Mulțumesc. Cu plăcere.

Ei mănîncă împreună și apoi pleacă la institut.

Vocabular

un dejun — завтрак niște unt — масло haide! — пошли!

Exerciții

I. Прочтите следующие слова. (*Citiți următoarele cuvinte*):

purtă	port	pôrți	póartă
zbură	zbor	zbóri	zbóară
jucă	joc	jóci	jóacă
tîrna	torn	tórni	tóarnă
rugă	rog	rógi	róagă
însură	însór	însóri	însóară
plecă	pléc	pléci	pleacă
împuşcă	împúşc	împuști	împúşcă
gustă	gust	gúști	gústă
lăsa	las	lăși	lăsă
intră	intru	întri	întră
mușcă	mușc	múști	múșcă
află	áflu	áfli	áflă
umblă	úmblu	úmbli	úmblă
súflă	súflu	súfli	súflă
lăudă	lăud	lăuzi	lăudă
cumpără	cúmpăr	cúmpéri	cúmpără
luptă	lupt	lúpti	lúptă
rîde	rîd	rîzi	rîde

II. Выпишите из текста „La o cantină“ по колонкам двусложные, трехсложные и многосложные слова и поставьте соответствующее ударение. (Copiați în coloane din textul „La o cantină“ cuvintele bisilabice, trisilabice etc. și puneți accentul necesar).

III. Напишите несколько слов, в которых буква *x* читается различно — как *gz* и *cs*. (Scrieți câteva cuvinte în care litera *x* se citește ca *gz* și *cs*).

IV. Найдите в тексте глаголы I группы и определите их лицо и число. (Găsiți în text verbe de conjugarea I-a și determinați persoana și numărul).

V. Определите род имен существительных, встречающихся в тексте. Укажите основные признаки грамматического рода. (Determinați genul substantivelor din text. Arătați terminațiile genurilor).

VI. Прочтите вслух. (Citiți cu voce tare):

457 de studenți, 146 de cărți, 230 de caiete, 65 de zile, 52 de săptămîni, 12 luni, 125 de ruble, 13 creioane, 200 de ziare.

VII. Образуйте множественное число следующих существительных женского, мужского и обоего рода. (Formați pluralul următoarelor substantive feminine, masculine și ambigene):

un prînz, o cantină, un curs, un institut, o măsuță, o listă de bucate, un tacîn, o persoană, o farfurie, o lingură, o furculiță, un cuțit, un pahar, un șervet, o solniță, un fel, un prieten, un borș, o supă, o salată, o porție, un ou, un ceai, o cafea, un student.

VIII. Перепишите текст „La o cantină“ и подчеркните все распространенные предложения. Затем проанализируйте их. (Copiați textul „La o cantină“ și subliniați toate propozițiile dezvoltate. Apoi faceți analiza acestor propoziții).

IX. Просчитайте от 350 до 370. (Numărați de la 350 la 370).

X. Проспрягайте глаголы в следующих предложениях. (Conjugați verbele în propozițiile):

Eu studiez limba romînă.
Eu plec dimineața la institut.

XI. Просчитайте устно и письменно от 100 до 1000, сотнями. (Numărați de la 100 la 1000 din sută în sută, oral și în scris).

XII. Напишите прописью следующие цифры. (Scrieți cu litere următoarele cifre):

1957, 1946, 382, 2649, 1276, 876, 543, 7800, 777, 893, 399, 904, 311, 256, 3456, 742, 111, 455, 1674, 6379, 5892

XIII. Переведите следующие числительные и существительные. (Traduceți în romînește următoarele numerele și substantive):

первого мая, первого апреля, седьмого ноября, восьмого декабря, восьмого марта, двадцать второго апреля, четырнадцатого августа.

XIV. Проспрягайте в настоящем времени изъявительного наклонения следующие глаголы. (Conjugați la modul indicativ timpul prezent următoarele verbe):

a termina, a pleca, a consulta, a întreba, a lucra, a cumpăra, a aștepta, a vizita, a copia, a explica.

XV. Păscroyte scobki и поставъте глаголы в соотвѣтствующем лицѣ. (*Deschideți parantezele și puneți verbele la persoana respectivă*):

1. Victor și Vasile (*a învăța*) la Institutul de Relații Internaționale.
2. Noi (*a pleca*) azi la cinema.
3. Voi (*a pleca*) la sanatoriu sau nu?
4. Profesorul (*a întreba*) pe student lecția.
5. Noi (*a juca*) voleibol, iar voi nu (*a juca*).
6. Profesoara noastră (*a explica*) niște reguli de gramatică.
7. Profesoara (*a dicta*) niște cuvinte.
8. Eu (*a studia*) o problemă interesantă.
9. Victor (*a copia*) niște exerciții.
10. În ianuarie afară (*a îngheța*).

XVI. Отвѣтъте на слѣдующие вопросы. (*Răspundeți la următoarele întrebări*):

1. Unde mănincă Nicolai și Victor?
2. Câte tacâmuri stau pe masă?
3. Din ce constă un tacâm?
4. Ce mănincă Nicolai?
5. Din câte feluri constă de obicei un prînz?
6. Ce preferă Victor?
7. Ce iau ei la felul trei?
8. Ce cumpără prietenii seara?
9. Este o cantină la voi la institut?
10. Câte grame de piine cumperi d-ta pentru prînz?

XVII. Переведите на румынский язык. (*Traduceți în românește*):

1. Сейчас лето.
2. Ежедневно я покупаю белый и черный хлеб.
3. Что вы берете на первое?
4. Сегодня я обедаю в столовой.
5. У меня нет вилки, а у тебя нет ножа.
6. Сегодня я не беру третьего.
7. Ты уже уходишь домой? Да, я уже ухожу.
8. Обычно я ем три раза в день.

XVIII. Составьте по два предложения, употребив слова. (*Compuneți câte două propoziții cu cuvintele*):

un dejun, o porție.

Lecția 5

1. Спряжение глаголов II и III групп в настоящем времени изъявительного наклонения.
2. Род имен прилагательных. Неправильные прилагательные.
3. Второстепенные члены предложения. Определение. Приложение.

TEXT

O ZI DE REPAUS

Azi e duminică. E o zi frumoasă de toamnă. Eu împreună cu Victor și cu Gheorghe dejunăm copios și apoi mergem la un parc. Este un parc mare și plin de verdeață. Pe alocuri sînt frunze ruginii. Multe cad pe jos și fac un covor gălbui și foșnitor. Timp de o oră noi umblăm prin parc și apoi mergem vizavi la un mic cinematograf. Acolo vedem un film interesant. Pe la ora două ajungem acasă și mîncăm. După masă Victor și Gheorghe fac lectură, iar eu scriu o scrisoare.

Apoi Victor propune o plimbare prin oraș. Pe drum cumpărăm bilete la Teatrul Mare. Aici vedem un balet admirabil „Fîntîna din Bahcisarai”. Plecăm cu o impresie adîncă despre balet.

Ajungem acasă tîrziu, dar foarte mulțumiți de ziua noastră de repaus.

Vocabular

o zi de repaus выходной день
a dejună (-ez) завтракать
a merge ходить
plin de полон
niște verdeață зелень
pe alocuri местами
o frînză лист дерева
ruginiu покрасневший
a cădea падать
gălbui желтоватый
foșnitor шуршащий

timp de o oră в течение часа
a umblă ходить
vizavi напротив
interesant интересный
a ajunge прибывать, эд. приходить
a face lectură читать
a propune предлагать
o plimbare прогулка
a cumpără покупать
Teatrul Mare Большой театр
o fîntînă фонтан

Sinonime

a face o plimbare — a se plimba гулять, прогуливаться
adînc — profund — глубокий

ГРАММАТИКА

1. Спряжение глаголов II и III групп в настоящем времени изъявительного наклонения

В инфинитиве глаголы II группы оканчиваются на ударное **-ea**, а глаголы III группы оканчиваются на безударное **-e**.

При спряжении глаголы II и III групп имеют следующие окончания:

Лицо	Единственное число	Множественное число
1-е	не принимает окончаний	-em
2-е	-i	-eți
3-е	-e	не принимает окончаний

Для примера приводим спряжение глаголов II группы:

а **vedea** (видеть), а **ședea** (сидеть), а **putea** (мочь)
и III группы:

а **face** (делать), а **traduce** (переводить), а **merge** (идти).

Число	Глаголы Лицо	II группа			III группа		
		а vedea	а ședea	а putea	а face	а traduce	а merge
единст- венное	eu tu el, ea	văd vezi vede	șed șezi șede	pot poți poate	fac faci face	traduc traduci traduce	merg mergi merge
множест- венное	noi voi ei, ele	vedem vedeți văd	ședem ședeți șed	putem puteți pot	facem faceți fac	traducem traduceți traduc	mergem mergeți merg

Примечания: 1. У глаголов II и III групп окончания 1-го лица ед. ч. и 3-го лица мн. ч. совпадают. Имея одинаковые окончания, глаголы II и III групп отличаются лишь местом ударения в 1-м и 2-м лице мн. ч. настоящего времени. Как и в инфинитиве, у глаголов II группы ударение падает на окончание, а у глаголов III группы — на корень.

2. После модального глагола **а putea** глагол, который следует за ним, употребляется в инфинитиве без предлога. Например: Eu **pot merge** la bibliotecă. — Я могу пойти в библиотеку. Tu **poți studia** acest articol. — Ты можешь изучить эту статью.

2. Род имен прилагательных .

В румынском языке прилагательные, как правило, стоят после существительных.

Прилагательные мужского рода имеют следующие окончания:

Окончания	Примеры
согласная	bun, mic, lat
-u	albastru
-iu	cenușiu
-tor	următor
-i	vechi
-e	mare, verde

Прилагательные женского рода имеют следующие окончания:

Окончания прилагательных мужского рода	Окончания прилагательных женского рода	Примеры
согласная	прибавляет -ă	mic—mică, scurt—scurtă
-u	меняется на -ă	albastru—albastră, acru—acără
-iu	» » -ie	mindru—mindră
-tor	» » -toare	auriu—aurie, castaniu—castanie
-i	» » -e	folositor—folositoare
-e	остается без изменений	vechi—veche
-el	меняется на -ică	verde, tare, dulce, rece
		tinerel—tinerică, frumuseț—frumuseică

НЕПРАВИЛЬНЫЕ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫЕ

Женский род прилагательных плохой, тяжелый, новый, красный образуется не по общему правилу и их нужно запомнить.

Мужской род	Женский род
gău	gea
greu	greă
pou	pouă
roșu	roșie

При образовании женского рода имеют место чередования гласных:

o переходит в oa: frumos — frumoasă
e » » ea: negru — neagră

3. Второстепенные члены предложения

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

К числу второстепенных членов предложения относится определение. Как и в русском языке, оно отвечает на вопросы: **care?** (который?), **ce fel de?** (что за?), **ce?** (какой?), **cum** (каков?, какова?).

Определение может быть при подлежащем, при именном сказуемом и при других второстепенных членах предложения и обозначает признак предмета или лица. Например:

El are o carte **interesantă**. — У него **интересная** книга.

Clasa noastră este **mare**. — Наш класс **большой**.

Trei studenți sînt aici. — Здесь **трое** студентов.

Подлежащее с относящимися к нему второстепенными членами (определениями разных видов) составляет группу подлежащего. Определение может быть выражено:

а) качественным прилагательным. По-румынски оно называется *epitet*.

Iată niște cărți **interesante**. — Вот несколько **интересных** книг.

б) одним из местоименных прилагательных (соответствующим в русском языке указательным или притяжательным прилагательным или числительным). По-румынски оно называется *determinativ*.

Cartea mea este pe masă. — **Моя** книга на столе.

Această carte este pe masă. — **Эта** книга на столе.

П Р И Л О Ж Е Н И Е

Как и в русском языке, в румынском языке приложение может быть выражено именем существительным и другими частями речи. Оно может быть простым и распространенным. Например:

Victor, **colegul meu de grup**, este student în anul III. — Виктор, **мой товарищ по группе**, студент 3-го курса.

Fratele lui Dan, cîntă cîntecul „In Bucureștiul iubit”. — **Брат Дана** поет песню «В любимом Бухаресте».

Exerciții

I. Citiți următoarele cuvinte:

1. joc — joci, fac — faci, tac — tăci, zac — zăci, traduc — traduci.
2. coc — coci, alég — alégi, zic — zici, produc — produci, trag — trăgi.
3. drég — drégi, merg — méri, alérg — alérgi, frig — frigi ling — lîngi.
4. încing — încingi, frîng — frîngi, plîng — plîngi, strîng — strîngi, ating — atîngi.

II. Copiați cuvintele noi din textul „O zi de repaus” și puneți accentul adecvat.

III. Scrieți toate verbele din text la persoana III-a singular și la infinitiv. După modelul: el deține — a deține.

IV. Copiați din text substantivele și adjectivele în care au loc alternanțe de vocale sau consoane. Explicați-le.

V. Copiați textul „O zi de repaus” și faceți analiza frazelor și propozițiilor.

VI. Puneți verbele la persoanele respective:

1. Parcul de cultură și de odihnă (*a fi*) frumos.
2. După institut Maria (*a face*), lectură.
3. De la lucru noi (*a trece*) pe la un prieten.
4. Victor și Gheorghe (*a merge*) la o bibliotecă.
5. Cu fratele meu noi (*a ajunge*) la timp la lucru.
6. Când (*a cumpăra*) Victor bilete la teatru?
7. Noi, (*a deține*) la ora 9 dimineața, dar voi când (*a lua*) dejunul?
8. Ce (*a spune*) profesorul vostru despre acest articol?

VII. Conjugați următoarele verbe, în scris sau oral la modul indicativ, timpul prezent:

a merge, a cădea, a face, a trece, a vedea, a ajunge, a propune, a produce, a tăcea, a avea, a strînge.

VIII. Puneți verbele dintre paranteze la persoanele respective.

Noi (*a deschide*) manualul de limba română la pagina 73. Profesorul (*a întreba*), iar studenții (*a răspunde*). Noi (*a avea*) o geantă neagră. De ce culoare (*a fi*) geanta voastră, calenie sau cenușie? Toamna frunzele (*a cădea*) la pămînt. La ce oră voi (*a lua*) prînzul? Dar seara când (*a mîncea*)? Victor (*a spune*) lui Vasile un secret la ureche. Elena (*a avea*) niște mănuși noi albastre. În dulap (*a fi*) rochia mea verde.

IX. Formați femininul adjectivelor:

interesant, frumos, tîrziu, nou, francez, spaniol, mare, mic, larg, fructifer, roditor, verde, rece, tare, duos, românesc, rusesc.

X. Răspundeți la întrebările următoare:

1. Ce zi este azi?
2. Cum deținem noi?
3. Unde mergem apoi?
4. Cît timp umblăm noi prin parc?
5. Cum e parcul?
6. Unde trecem apoi?
7. Unde vedem un film interesant?
8. Când luăm prînzul?
9. Ce fac după masă Victor și Gheorghe?
10. Ce propune Victor apoi?
11. Unde cumpărăm bilete la teatru?
12. Cine participă la balet?
13. Când ajungem acasă?
14. Cu ce impresie despre balet plecăm?
15. Ce vedem aici?

XI. Traduceți în românește:

а) У меня большая библиотека. В шкафах и на этажерке много интересных книг. У окна стоит большой письменный стол. На нем много вещей. На нем лежит несколько журналов и газет. Там есть также книги и тетради. Рядом лежат карандаши. У меня много синих, черных,

красных и желтых карандашей. У тебя есть румынские книги? Да, у меня есть несколько румынских книг. У меня есть еще две французские и две английские книги. У меня нет немецких и испанских книг. Сколько на столе ножей и вилок? Четыре. На тарелке лежит несколько бутербродов, а в хлебнице белый и черный хлеб. Вечером я пью чай, а утром — кофе или какао.

б) У Марии есть портфель? У нее коричневый портфель. У Виктора хорошая авторучка? Есть ли у него пишущая машинка? Нет, у него нет пишущей машинки, а у его сестры есть. У Дину белая рубашка или желтая? У него желтая рубашка и черный костюм. У тебя новое пальто или старое? У меня старое летнее пальто и новое зимнее. В нашем городе красивый и большой парк культуры и отдыха.

XII. Compuneți cite două propoziții cu fiecare din prepozițiile: pe, cu, la, de.

XIII. Compuneți cite două propoziții cu sinonimele:

1. a face lectură, 2. a citi.

XIV. Compuneți cite două propoziții cu expresiile:

a avea loc, a face lectură, a învăța carte, zilnic, alături de, a face o plimbare, mulțumit de, o impresie adâncă.

RECAPITULARE

Sala de studii unde sîntem este înaltă și luminoasă. Aici sînt patru mese și opt scaune. Pe mese sînt cărți și caiete, tocuri, creioane, ziare și reviste. Tabla este pe perete, ea este de culoare neagră. Lîngă tablă este creta. În clasă sînt un profesor și niște studenți.

După studii studenții merg la cantină. Aici ei mănîncă zilnic la prînz. Mulți studenți mănîncă dimineața și seara acasă. Și eu mănînc acasă. Eu am o cameră alături de sufragerie. Acolo este un pat, un dulap, o masă de lucru și o măsuță de toaletă.

Astăzi e o zi de repaus. E duminică. Dimineața merg la sala de lectură, unde învăț, iar după masă fac o plimbare prin oraș. Seara merg la Teatrul Mare. Ajung acasă tîrziu, mulțumit de ziua de repaus.

LECTURĂ CURENTĂ

DIALOG

V.: Cine este acolo?

D.: Eu sînt, Dan.

V.: Tu ești? Intră!

D.: Bună ziua.

V.: Salutare, dragă, ce mai faci?

D.: Bine, mulțumesc. Dar tu cum trăiești?

V.: Bine. Ia loc, te rog.

D.: Fumezi?

V.: Da, cu plăcere.

D.: Poftim o țigară.

V.: Mulțumesc.

Vocabular

Întră входи

salutare dragă привет, дорогой

ce mai faci? как ты поживаешь?

bine, mulțumesc хорошо, благодарю

dar tu cum trăiești? а ты как поживаешь?

ia loc, te rog садись, пожалуйста

ești gata? ты готов?

fumezi? ты куришь?

poftim o țigară пожалуйста, папиросу

Exerciții de recapitulare

I. Puneți în locul punctelor verbele *a avea* sau *a fi* la formele corespunzătoare:

Dan ... student. El ... multe cărți interesante. Noi ... multe cărți. Noi ... studenți și voi ... aspiranți. Eu ... mulți tovarăși. Și tu ... mulți tovarăși? Da, și eu ... mulți tovarăși. El ... student sau elev. El ... student la Institutul de Relații Internaționale.

II. Puneți în locul punctelor adjectivele feminine respective:

1. Eu văd un film *interesant*. Eu citesc o carte ... 2. „Fintina din Bahçisarai“ este un balet *admirabil*. Noi plecăm cu o impresie ... despre acest balet. 3. Azi e timp *frumos*. E o duminică ... de toamnă. 4. La bucătărie avem un taburet *înalt*. În sufragerie avem o măsuță ... 5. Pe bancă este un manual *folositor*. Eu citesc o carte...

III. Scrieți la persoana 2-a singular *modul indicativ prezent*, următoarele propoziții:

1. A rămîne singur. 2. A studia la universitate. 3. A scrie o dictare. 4. A citi o carte.

IV. Conjuțați următoarea propoziție la forma afirmativă, negativă și interogativă:

Eu am o masă de lucru.

V. Numiți obiectele, care se află pe masa de scris și pe masa din sufragerie.

VI. Compuneți cîte două propoziții cu conjuncțiile: *dar* și *iar*.

VII. Descrieți sala voastră de cursuri, camera dv. și cantina studențească. Traduceți în românește:

Моя комната большая и светлая. В моей комнате два окна и одна дверь. В моей комнате один диван, шкаф, письменный стол и маленький столик, кресло, пять стульев и кровать. На стенах два портрета и один ковер. На окнах висят занавески.

VIII. Scrieți în românește următoarele propoziții:

1. Он переводит с русского языка на румынский, а она с румынского языка на русский. 2. Я не играю в шахматы, но играю в шашки. 3. Библиотека не большая, а маленькая. 4. Наша аудитория большая, но не светлая. 5. Доска черная, а мел белый. 6. Елена и Виктор едут на троллейбусе в общежитие. 7. Утром Мария завтракает, а потом едет на троллейбусе на работу. 8. Занятия начинаются в 9 часов утра. 9. У Виктора лекции в понедельник, вторник и четверг. 10. В субботу мы едем на прогулку в парк.

IX. Povestiți cu amănunte despre ziua dumneavoastră de lucru.

Lecția 6

1. Определенный (постпозитивный) артикль. Употребление определенного артикля.

2. Спряжение глаголов IV группы в настоящем времени изъявительного наклонения.

TEXT

7 NOIEMBRIE LA MOSCOVA

Anual, la 7 Noiembrie, poporul sovietic serbează Marea Revoluție Socialistă din Octombrie.

Pregătirile încep cu mult înainte de sărbătoare. Muncitorii de la fabrici și uzine obțin succese în producție. Nu rămân în urmă nici colhoznicii.

Poeții și compozitorii crează de sărbători poezii noi și cîntece. Ele dobîndesc o mare popularitate. Teatrele și cluburile din capitală pregătesc de sărbători spectacole și expoziții.

În ajun, în seara de 6 noiembrie, are loc seara festivă.

La 7 Noiembrie de dimineață, pe străzi este multă lume—bărbați, femei și copii. Ei privesc demonstrația. Studenții și elevii vin și ei la demonstrație, la ora opt dimineața. În Piața Roșie pe tribuna guvernamentală se află conducătorii partidului și guvernului. Alături, în tribunele pentru oaspeți se află muncitori și colhoznici frunțași, savanți, scriitori și oaspeți străini. Moscoviții ascultă la radio sau privesc la televizor, parada militară și demonstrația. Demonstrația durează cîteva ore și este de obicei grandioasă. Seara, pe piețele din Moscova au loc serbări și un salut sărbătoresc.

Vocabular

anual ежегодно

a serbă (-ez) праздновать

Mărea Revoluție Socialistă din Octom-

brie Великая Октябрьская соци-

алистическая революция

cu mult înainte de ... задолго до ...

o pregătire подготовка

o obține достигнуть

un succès успех

o poezie стихотворение

un cîntec песня

a rămîne în urmă отставать

a creă (-ez) создать, создавать

o popularitate популярность

a dobîndi (-esc) достичь, достигать

un pictor художник

a organiza (-ez) организовать

o expoziție выставка

în ajun накануне

a avea loc иметь место, состояться

festiv торжественный

multă lume много народу

Piața Roșie Красная площадь

la ora opt dimineața в восемь часов утра

guvernamental правительственный

Conducătorii partidului și guvernului
руководители партии и правительства
un oăspete гость
fruntaș передовой, передовик

un savânt ученый
țineret молодежь
a dură (-ez) длится

ЛЕКСИЧЕСКИЕ ПОЯСНЕНИЯ

1. Прилагательное **mare** означает не только **большой**, но и **великий**.

7 Noiembrie este data aniversării Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. 7 ноября — годовщина Великой Октябрьской социалистической революции.

2. Существительное **lume** имеет несколько значений, основными из которых являются:

а) мир, свет

În întreaga lume forțele progresiste luptă pentru pace. — Во всем мире прогрессивные силы борются за мир.

б) люди, народ

Pe străzi e multă lume. — На улицах много народу.

в) выражение **toată lumea** означает **все**.

Toată lumea e bucuroasă. — Все рады.

ГРАММАТИКА

1. Определенный (постпозитивный) артикль

Род	Единственное число	Множественное число
мужской женский	-l, -le -a	-i -le

Определенный артикль в румынском языке всегда является постпозитивным (суффиксированным)¹, то есть ставится после существительного и пишется с ним слитно. Артикль прибавляется

¹ Термин «суффиксированный» вполне отражает существо данного грамматического артикля, так как указывает не только на местоположение артикля (постпозитивный), но и на его слитное написание с существительным, в состав которого он входит как его окончание.

к последнему слогу существительного с помощью соединительной гласной **-и**, если существительное мужского, женского и обоюдного рода оканчивается на согласную, либо без нее, если существительное оканчивается на гласную. Например: studentul.

Существительные мужского и обоюдного рода с определенным артиклем в единственном числе

Окончания существительных мужского и обоюдного рода	Окончания существительных мужского и обоюдного рода с определенным артиклем	Примеры
согласная	прибавляют -ul	un student—studentul, un tren—trenul
-u	» -l	un fiu—fiul
-e	» -le	un părinte—părintele, un indice—indicele
-tor	» -ul	un muncitor—muncitorul, un sector—sectorul
-iu	» -l	un fotoliu—fotoliul
-i	» -ul	un ochi—ochiul, un război—războiul

Родительный и дательный падежи имен собственных мужского рода и названий месяцев употребляются с одной из форм препозитивного определенного артикля — **lui**. Например:

Fiul **lui** Ion. — Сын Иона.

Sfârșitul **lui** mai. — Конец мая.

Существительные женского рода с определенным артиклем в единственном числе

Окончания существительных женского рода	Окончания существительных женского рода с определенным артиклем	Примеры
-ă	переходит в -a	o tablă—tabla
-e	прибавляет -a	o lege—legea
-ie	переходит в -ia	o lecție—lecția
-a		o basma—basmăa
-ea }	прибавляют -ua	o rețea—rețeaua
-i }		o zi—ziua

Существительные с определенным артиклем во множественном числе

Род	С неопределенным артиклем	С определенным артиклем
мужской женский	niște studenți niște studente	studenții studentele

Примечание: Во множественном числе существительные обоюдного рода принимают определенный суффиксированный артикль женского рода.

Употребление определенного артикля

Определенный артикль в румынском языке употребляется:

1. Для обозначения предмета, единственного в своем роде:

pământul — земля, **soarele** — солнце, **luna** — луна, etc.

2. Для обозначения предмета, единственного в данной обстановке:

Deschide **cartea** și citește. — Открой **книгу** и прочти.

Inchide **revista** și vino aici. — Закрой **журнал** и иди сюда.

3. Для обозначения понятия в самом общем смысле:

Îmi place **muzica** și **pictura**. — Мне нравится **музыка** и **живопись**.

4. Для обозначения класса предметов:

Aurul este un metal prețios. — **Золото** — ценный металл.

Trandafirul este o floare. — **Роза** — цветок.

5. Если при существительном имеется определение, которое выделяет данный предмет как именно тот, о котором идет речь:

Uite **caietul**, care este pe bancă. — Вот **тетрадь**, которая на скамейке.

Примечание: В румынском языке, в отличие от других романских языков, существительные после предлога при отсутствии определений употребляются без артикля. Например:

Noi avem o carte **pe catedră**, но: Noi avem cartea **pe masa de lucru**.

2. Спряжение глаголов IV группы в настоящем времени изъявительного наклонения

В инфинитиве глаголы IV группы оканчиваются на ударное или на ударное -î.

Большинство глаголов этой группы с окончанием **-i** приобретает суффикс **-esc**. Например:

a citi	(читать)
eu citesc	noi citim
tu citești	voi citiți
el, ea citește	ei, ele citesc

Глаголов с окончанием на **i** немного. Большинство из них спрягается без суффиксов по типу глагола **a cobori** (спускаться):

eu cobor	noi coborîm
tu cobori	voi coboriți
el, ea coboară	ei, ele coboară

Некоторые принимают при спряжении суффикс **-ăsc**, как, например, глагол **a hotărî** (решать):

eu hotărăsc	noi hotărîm
tu hotărăști	voi hotărîți
el, ea hotărăște	ei, ele hotărăsc

Глаголы **a ști** (знать), **a veni** (приходить), **a ieși** (выходить) спрягаются не по общему правилу, и их спряжение нужно запомнить.

Число	Глагол			
	Лицо	a ști	a ieși	a veni
единст- венное	eu	știu	ies	vin
	tu	știi	ieși	vii
	el, ea	știe	iese	vine
множест- венное	noi	știm	ieșim	venim
	voi	știți	ieșiți	veniți
	ei, ele	știu	ies	vin

LECTURĂ CURENTĂ

DEJUNUL

Dejunul la cantina de studenți are loc de obicei la ora 8. Aici sînt multe măsuțe. Pe toate măsuțele sînt vase cu flori.

Furculițele, lingurile, cuțitele, ceștile și farfuriile sînt curate. Pe fiecare măsuță este lista de bucate, pentru dejun, prînz și cină.

La bufet este zilnic pîine de tot felul. Untul, brînză și salamul sînt de vînzare tot aici. Laptele este în pahare, iar ceaiul și cafeaua sînt în ceainicuri.

Vasile Rădulescu vine la cantină în fiecare dimineață la ora 8 și

jumătate. Victor și Elena sînt și ei aici. Vasile ia dejunul la măsura lui Victor și Elena.

Piperul și sarea nu sînt pe măsura lor, dar muștarul este.

Ei toți trei, Victor, Elena și Vasile iau dejunul favorit, adică gustări: pîine cu icre și șuncă, salam afumat, niște ouă și cafea.

Vocabular

o oră час	curat чистый
o cîntină de studenți студенческая столовая	o cină ужин
niște salám колбаса	de tot felul разный
foarte очень	niște brinză сыр
a fi de vînzare быть в продаже	niște muștar горчица
tot aici здесь же	a lua o gustare закусить
niște lapte молоко	a lua dejunul завтракать
niște cafea кофе	favorit любимый
o jumătate половина	o gustare закуска
niște sare соль	niște șuncă ветчина, окорок
niște pipér перец	niște salám afumat копченая колбаса

Примечание: Предлог *la* служит для выражения:

- 1) направления: Victor merge *la* bibliotecă. — Виктор идет в библиотеку.
- 2) местонахождения: Victor studiază *la* institut. — Виктор учится в институте.
- 3) времени: El vine *la* ora cinci. — Он приходит в пять часов. Ei mănîncă zilnic *la* ora două. — Они ежедневно едят в два часа.

Exerciții

I. Citiți următoarele cuvinte:

bloc — blócuri	neam — néamuri	țarm — țarmuri
vad — váduri	drept — drépturi	val — váluri
glas — glásuri	rol — róluri	schimb — schîmburi
port — porturi	stil — stîluri	foc — fócuri
preț — préțuri	sens — sênsuri	vers — vérsuri
vis — vísurî	scop — scôpuri	ceas — céasuri
geam — géamuri	bun — búnuri	
gen — gênuri	salut — salúturi	
rînd — rînduri	pămînt — pămînturi	
cerc — cêrcuri	răspuns — răspunsuri	
șes — șesuri	hotel — hotéluri	
leac — léacuri	regim — regîmuri	
piept — piepturi	volum — volîmuri	

II. Copiați din text, cuvintele cu diftongi ascendenți și descendenți și citiți-le cu voce tare.

III. Puneți accentul în următoarele cuvinte:

Moscova, revoluție, socialistă, sărbătorile, oamenii, sovietici, colhozurile, sovhozurile, uzinele, pictorii, expoziții, scriitorii, poeții, afară, cîntecele, Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste (U.R.S.S.), însuflețire, paradă, grandioasă, demonstrația, piețele, parcurile, grădinile.

IV. Copiați din text substantivele masculine și puneți-le la singular și plural forma nearticulată și forma articulată.

V. Faceți același exercițiu cu substantivele feminine și neutre.

VI. Puneți următoarele substantive neutre la forma articulată singular și plural:

tavan — tavane, scaun — scaune, dulap — dulăpuri, tablou — tablouri, toc — tocuri, ziăr — ziăre, caiet — caiete, stilou — stilouri, carnet — carnete, apartament — apartamente, dormitor — dormitoare, bufet — bufete, jilț — jilțuri, covor — covoare, fotoliu — fotolii, divan — divane, institut — institute, pachet — pachete, manual — manuale, articol — articole.

VII. Puneți următoarele substantive masculine la forma articulată singular și plural:

perete — pereti, student — studenți, aspirant — aspiranți, profesor — profesori, an — ani.

VIII. Puneți următoarele substantive feminine la forma articulată singular și plural:

sală — săli, podea — podele, fereastră — ferestre, ușă — uși, catredă — catetre, sobă — sobe, tablă — table, hirtie — hirtii, călimară — călimări, gumă — gume, sufragerie — sufragerii, bucătărie — bucătării, cămară — cămări, canapă — canapele, noptieră — noptiere, oglindă — oglinzi, plită — plite, garafă — garafe, haină — haine, zi — zile.

IX. Conjugăți verbele de conjugarea IV-a din expresiile:

a dobîndi o victorie, a pregăti o reprezentație, a citi cărți noi.

X. Puneți următoarele substantive la plural:

dejun, oră, vas, floare, furculiță, cuțit, lingură, sare, ceașcă, farfurie, meniu, prînz, cină, piine, unt, brînză, gustare, ou, cafea, ceai, pahar, jumătate, salam, șuncă, icre.

XI. Deschideți parantezele și puneți substantivele corespunzătoare la forma articulată:

1. La cantina de studenți, la ora 8 este (*un dejun*). 2. Vase cu flori sînt pe toate (*măsuțe*). 3. Cestile și farfuriile (*furculițe, linguri și cuțite*) sînt curate. 4. Pentru dejun, prînz și cină este pe fiecare măsută (*o listă de bucate*). 5. (*Unt, brînză și salam*) sînt la bufet. 6. (*Lapte*) este rece? 7. (*Ceai*) este dulce? Iar (*cafea*)? 8. Pe măsuta lui Victor și Elena nu este (*sare*) și (*piper*). 9. Victor, Elena și Vasile iau (*un dejun*) favorit.

XII. Spuneți prin ce părți de vorbire este exprimat subiectul în următoarele propoziții:

1. Noi serbăm anual Marea Revoluție Socialistă din Octombrie. 2. Muncitorii din fiecare colectiv obțin noi succese în producție. 3. Teatrele și cluburile din capitală pregătesc de sărbători noi reprezentații. 4. Noi expoziții organizează pictorii. 5. La 7 Noiembrie au loc demonstrații în toate orașele din U.R.S.S. 6. Demonstrația începe după ora 10. 7. Demonstrația durează câteva ore. 8. Iluminajul începe seara. 9. Tine-rețul dansează în parcurile și grădinile din capitală. 10. Sărbătorile durează două zile. 11. Pînă noaptea tîrziu cîntă muzica.

XIII. Explicați întrebuintarea articolelor hotărîte și nehotărîte în următoarele propoziții:

Iată o cameră. Camera este mare. Maria ia o carte. Aceasta este cartea „Mitrea Cocor“. Uite un student. Studentul este din grupa noastră. Și aici sînt niște studenți. Ei merg la bibliotecă. Biblioteca este mare și

luminoasă. Aici sînt multe cărți, reviste și ziare. Cărțile revistele și ziarele sînt în dulapuri.

XIV. Scrieți infinitivul următoarelor verbe și traduceți-le:

ea mănîncă, ea pléacă, ea comandă, ea termină, ea stă, el întreabă, el iá, el dejunéază, el căde, el véde, ea ajunge, ea fáce, ea scrie, ea propúne, el cumpără, el serbéază, el obține, el lucrează, el dobîndéște, ea pregătește, ea organizează, ea citéște, ea învătă.

XV. Indicați data Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, a zilei Constituției, a zilei Armatei Sovietice, a zilei internaționale a femeii, a zilei internaționale a oamenilor muncii.

XVI. Numiți substantivele legate după sens, cu subiectul textului „Dejunul”.

XVII. Puneți în locul punctelor, prepozițiile corespunzătoare:

1. ... 7 noiembrie noi serbăm anual Marea Revoluție Socialistă din Octombrie 2. Pregătirile încep încă înainte ... sărbători. 3. Noi succese ... producție obțin muncitorii ... fiecare colectiv. 4. ... aceste zile muncitorii sovietici lucrează ... mult avînt. 5. Oamenii muncii dobîndesc noi victorii ... întreprinderile ... Moscova. 6. Noi reprezentatii pregătesc ... sărbători teatrele ... capitală. 7. Studenții vin și ei ... demonstrație. 8. Demonstrația începe ... ora unsprezece. 9. Bărbați, femei și copii se pregătesc ... demonstrație. 10. Parada militară începe ... ora zece. 11. În toate orașele ... U.R.S.S. au loc demonstrații ... 7 noiembrie. 12. ... Piața Roșie ... tribuna guvernamentală se află conducătorii partidului și guvernului. 13. Tineretul dansează ... piețele ... capitală.

XVIII. Răspundeți la următoarele întrebări:

1. Cînd serbăm noi Marea Revoluție Socialistă din Octombrie? 2. Cînd încep pregătirile? 3. Cine obține noi succese în producție? 4. Cum lucrează oamenii sovietici în aceste zile? 5. Unde dobîndesc oamenii muncii noi victorii? 6. Cine crează de sărbători noi cîntece? 7. Cine organizează noi expoziții? 8. Cînd are loc seara festivă? 9. Unde au loc demonstrații de 7 Noiembrie? 10. Cînd începe demonstrația din Piața Roșie? 11. Ce se transmite prin radio și televiziune? 12. Cine se află pe tribuna guvernamentală? 13. Cine se află în tribunele pentru oaspeți? 14. Ce are loc seara?

XIX. Răspundeți la următoarele întrebări:

1. La ce oră este dejunul la cantina de studenți? 2. Cîte măsute sînt în sala de mîncare? 3. Unde sînt vasele de flori? 4. Ce este pe fiecare măsută? 5. Ce este zilnic la bufetul din cantină? 6. Ce este în pahare? 7. Ce este în ceainic? 8. Cine este la cantină în fiecare dimineață? 9. Cine ia dejunul la măsuta lui Victor și Elena?

XX. Traduceți în romînește:

1. Завтрак в студенческой столовой начинается в 8 часов утра. 2. Мы ежедневно бываем в столовой в половине девятого. 3. На столиках — чашки, тарелки, ложки, вилки и ножи. 4. На каждом столике стоит ваза с цветами. 5. В стакане холодное молоко. 6. Кофе и чай на столе. 7. Здесь нет соли и перца. 8. Соль и перец там, а горчица здесь. 9. В буфете продают масло, сыр и колбасу. 10. В буфете имеются также бутерброды с икрой, с ветчиной и яйца.

XXI. Compuneți cîte 2 propoziții cu prepoziția la pentru a indica spațiul și timpul.

XXII. Povestiți cum sărbătorim aniversarea Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.

XXIII. Compuneți cîte două propoziții cu substantivul lume în sens de:
1) мир, свет; 2) люди, народ; 3) *toată lumea* — в значении все.

Lecția 7

1. Притяжательные прилагательные и их употребление.
2. Второстепенные члены предложения. Дополнение.

TEXT

FAMILIA MEA

Eu sînt student la universitatea din Moscova. Părinții mei nu stau în capitală, ci într-un oraș mic de lângă Leningrad. Tatăl meu este inginer, însă de trei ani nu mai lucrează, căci este la pensie. Mama mea este învățătoare. Familia noastră este destul de numeroasă. Eu mai am trei frați și o soră. Fratele meu Victor este ofițer. El are o soție și doi copii: un fiu și o fiică — nepoții mei. Soția lui este inginer, iar copiii învață la școală. Vara nepoții stau la bunicii lor.

Fratele meu Andrei este medic. El lucrează la o policlinică și locuiește în permanență la Moscova.

În sfîrșit fratele meu Nicolae este funcționar la ministerul de Externe și încă nu este căsătorit. Sora mea Elena este studentă. Ea este măritată cu un strungar fruntaș în producție. Soțul ei este student în anul trei, la un institut tehnic seral.

Tatăl meu are un frate și o soră, adică eu am un unchi și o mătușă. Ei sînt țărani colhoznici și locuiesc în regiunea Smolensk. Unchiul meu are doi fii și amîndoi au studii superioare. Gheorghe este agronom, iar Mihail e inginer. Mătușa mea nu are copii. Astfel eu am numai doi veri și nu am verișoare.

Vocabular

niște părinți родители
o învățătoare учительница
numeros многочисленный
un frate брат
o soră sestra
o soție жена
un copil ребенок
un fiu сын
o fiică дочь
un nepot племянник
niște bunici дедушка и бабушка
în permanență постоянно
un funcționar служащий
Ministérul de Externe Министерство
иностранных дел

căsătorit женат
măritată замужем
un strungar токарь
un fruntaș передовик
un unchi дядя
o mătușă тетя
un țărán крестьянин
a locui (-iesc) проживать
o regiune област
studii superioare высшее образование
un văr двоюродный брат
o verișoară двоюродная сестра
un nepot — племянник, внук

Омонимы

ei — личное местоимение 3-го лица множественного числа. Переводится — *они*.

ei — личное местоимение 3-го лица единственного числа женского рода. Переводится — *ее, ей*.

ГРАММАТИКА

1. Притяжательные прилагательные и их употребление

Румынские притяжательные прилагательные, так же как и артикль, — служебные слова. Притяжательные прилагательные являются определителями имен существительных. Как и артикль, они употребляются всегда с именами существительными и согласуются в роде и числе с последними. Например:

fiul meu — мой сын, **fiica mea** — моя дочь.

Мужской род (ед. ч.)		Женский род (ед. ч.)	
Fratele meu	мой брат	sora mea	моя сестра
» tău	твой »	» ta	твоя »
» său, lui	его »	» sa, ei	ее »
» nostru	наш »	» noastră	наша »
» vostru	ваш »	» voastră	ваша »
» lor	их »	» lor	их »

Румынские притяжательные прилагательные переводятся на русский язык соответствующими притяжательными местоимениями, которые указывают на принадлежность лицу:

meu, mea, nostru, noastră — первому лицу.

tău, ta, vostru, voastră — второму лицу.

său, sa, lor — третьему лицу.

Принадлежность лицу в русском языке соответствует в румынском языке взаимосвязи обладателя с обладаемым предметом (*posesorul cu obiectele posedate*) или обладателей с обладаемыми предметами (*posesorii cu obiectele posedate*).

Следует обратить внимание на разницу в согласовании притяжательных прилагательных **său, sa** в румынском языке и притяжательных местоимений **свой, его, её** в русском. Например:

Victor merge la institutul său. — Виктор идет в **свой** институт.

Institutul său e departe. — **Его** институт находится далеко.

Elena trimite o carte fratelui său. — Елена посылает книгу своему брату.

Fratele său stă la București. — Ее брат живет в Бухаресте.

Во множественном числе у румынских притяжательных прилагательных имеются различные формы для мужского и женского рода, в отличие от русских притяжательных местоимений, у которых одна форма для мужского и женского рода.

Мужской род				Женский род			
frații mei	мой	братья		surorile mele	мои	сестры	
» tăi	твои	»		» tale	твои	»	
» săi	его, ее	»		» sale	его, ее	»	
» noștri	наши	»		» noastre	наши	»	
» voștri	ваши	»		» voastre	ваши	»	
» lor	их	»		» lor	их	»	

Румынские притяжательные прилагательные *mei, tăi săi* (м. р.), *mele, tale, sale* (ж. р.) употребляются, когда имеется один обладатель нескольких объектов.

Притяжательные прилагательные *noștri, voștri, lor, noastre* (м. р.), *noastre, voastre, lor* (ж. р.) употребляются, когда имеется несколько обладателей многих предметов.

В румынском языке притяжательные прилагательные всегда стоят непосредственно после существительного, к которому они относятся.

Eu învăț lecțiile mele. — Я учу мои уроки.

El învață lecțiile sale. — Он учит свои уроки.

Voi învățați lecțiile voastre. — Вы учите ваши уроки.

Род притяжательных прилагательных зависит только от обладаемого предмета, лицо — только об обладателя предмета. Число — зависит от обладателя и обладаемого предмета. Например:

Eu am cartea ta. — У меня твоя книга.

В 3-м лице единственного числа употребляются формы *sa, său* в том случае, если подлежащее в предложении совпадает с обладателем. Например:

El are cartea sa pe masă. — У него своя книга на столе.

Ea are ziarul său în mână. — У нее своя газета в руке.

Когда подлежащее не является обладателем, то употребляется *lui, ei*. В этом случае притяжательное прилагательное согласуется только с обладателем. Например:

Cartea lui este pe catedră. — **Его книга** на кафедре.
Cartea ei este pe bancă. — **Ее книга** на скамейке.
Caletul lui este pe catedră. — **Его тетрадь** на кафедре.
Caletul ei este pe bancă. — **Ее тетрадь** на скамейке.

2. Второстепенные члены предложения. Дополнение

Дополнением (complement) называется второстепенный член предложения, который обозначает предмет и отвечает на вопросы **pe cine?** (кого?), **ce?** (что?).

Прямое дополнение (complement direct) стоит всегда в винительном падеже. (Acuzativ). Оно зависит от переходных глаголов и обозначает предмет, на который непосредственно направлено действие глагольного сказуемого.

Прямое дополнение, выраженное существительным, ставится непосредственно после глагола. Например:

Fratele meu învață o poezie. — Мой брат учит стихотворение.
Sora mea citește o carte. — Моя сестра читает книгу.
Prietenul nostru cântă un cântec. — Наш друг поет песню.

LECTURĂ CURENTĂ

O SCRISOARE DE LA PRIETENUL MEU

Pe masă este o scrisoare de la prietenul meu, Vasile. El locuiește în orașul Minsk. În scrisoarea lui el descrie orașul Minsk. La Minsk sînt case înalte și confortabile. Aici sînt multe uzine și fabrici, teatre și institute.

Prietenul meu este inginer și lucrează la uzina „Dinamo“. El face multe cercetări interesante și este totdeauna ocupat. Vasile stă la hotel, la etajul III. Camera lui este mare și luminoasă.

Deși Vasile are mult de lucru, el scrie deseori scrisori la prietenii săi din Moscova.

Vocabular

o scrisoare письмо
 a stă проживать
 o cercetare исследование
 a descrie описывать

deseori часто
 Vasile are mult de lucru у Василия
 много работы

Rețineți proverbul:

Prietenul la nevoie se cunoaște. — Друг познается в беде.

Exerciții

- I. Citiți textul „Familia mea“ și împărțiți în silabe toate substantivele.
- II. Puneți accentul în următoarele cuvinte:

Familia, institutul, Leningrad, învățătoare, fratele, ofițer, soție, fiu,

fiică, funcționar, universitatea Lomonosov, producție, țărani, colhoznici, verișoare.

III. Copiați din text cuvintele cu diftongi ascendenți și descendenți și subliniați vocalele accentuate.

IV. Formați singularul următoarelor substantive:

Părinți, frați, surori, ofițeri, unchi, mătuși, țărani, colhoznici, verișoare, familii, membri.

V. Formați pluralul următoarelor substantive:

Student, studentă, institut, oraș, tată, inginer, mamă, învățătoare, soție, copil, fiu, fiică, funcționar, minister, universitate, armată, meșter, fruntaș, producție, agronom, muncitor.

VI. Scrieți substantivele din cele două exerciții anterioare (exercițiile IV și V) cu articolele hotărâte corespunzătoare.

VII. Puneți în locul punctelor adjectivele posesive corespunzătoare:

1. Eu am o soră. 2. Sora ... este studentă. 3. Tu ești școlar. 4. Școala ... este aproape de casă. 5. Caietele ... sînt în geantă, dar cărțile ... unde sînt? 6. Părinții ... sînt la Moscova, iar ... sînt la Leningrad? 7. Frații ... sînt muncitori. 8. Sora ... este profesoară. 9. Verișoara ... lucrează la uzină. 10. Familia ... este mare.

VIII. Puneți următoarele propoziții la forma interogativă:

Prietenul tău Vasile locuiește în orașul Minsk. Orașul Minsk este un oraș foarte frumos. Aici sînt multe uzine și fabrici, teatre și institute. La Minsk sînt case înalte și confortabile. Vasile lucrează la uzina „Dinamo”. El este inginer. El face multe cercetări interesante. El este foarte ocupat. Vasile stă la hotel. Camera lui este mare și luminoasă. El are foarte mult de lucru, dar scrie regulat prietenilor săi de la Moscova.

IX. Puneți în locul punctelor adjectivele posesive necesare:

Prietenii ... pleacă mîine la Leningrad. Studenții ... învață bine. Copiii ... sînt studenți. Cărțile ... sînt pe masă, iar cărțile ... sînt în servietă. Patria ... este foarte frumoasă. Profesorii ... merg la conferință. Fiica ... este acum acasă. Tema ... de acasă este ușoară. Caietul ... este nou. Casa ... e mare. Studenții iau manualele ... la bibliotecă. Camera ... este curată. Fratele ... este ofițer. Mătușa ... are două fiice, dar mătușa ... are copii? Nu, mătușa ... n-are copii, dar unchiul ... are doi fii.

X. Citiți următoarele propoziții:

a) arătați în fiecare părțile principale ale propoziției.

b) arătați complementele directe și spuneți prin ce parte de cuvînt sînt exprimate (arătați cazul, numărul și genul).

Părinții mei sînt funcționari la ministerul de Externe din Moscova. Eu sînt student la universitatea Lomonosov din Moscova. Sora mea este învățătoare. Ea este căsătorită. Soțul ei este ofițer. Familia lor nu este mare. Ei au un fiu și o fiică. Fratele meu este inginer. El lucrează la uzina Kirov din Leningrad. El nu este căsătorit. Mama mea are o soră, adică eu am o mătușă. Ea este agronom.

XI. Răspundeți la următoarele întrebări:

1. Cum este familia dv? 2. Câți copii aveți dv? 3. Câți ani are fiul dv?

XII. Compuneți propoziții cu următoarele cuvinte:

Verișoara lui, vărul lui, familia ta, fiul lor, sora sa, soțul său, mătușa noastră, unchiul vostru, copiii noștri, părinții voștri.

XIII. Citiți, traduceți și subliniați cuvintele noi din textul „O scrisoare de la prietenul meu“.

XIV. Compuneți propoziții scurte cu cuvinte noi.

XV. Traduceți în rominește:

Мой друг Василий живет в Минске. Минск — большой город. Там много фабрик и заводов, театров и институтов. В Минске большие и благоустроенные дома. Мой друг — инженер. Он много работает и всегда занят. Василий делает много интересных исследований. Он живет в гостинице, в большой и светлой комнате. Василий часто пишет письма своим московским друзьям.

Мои родители живут в Москве. У нас большая семья. У меня три брата и две сестры. Моя мать инженер, а отец врач. Мой старший брат офицер. Он женат и у него двое детей: сын и дочь. Мой средний брат учитель. Он живет под Ленинградом. Мой младший брат учится в Институте иностранных языков, а мои сестры учатся в Московском государственном университете имени М. В. Ломоносова.

У моего отца брат и сестра. Они колхозники и живут в деревне. У моей тети два сына, а у моего дяди сын и дочь, то есть у меня три двоюродных брата и одна двоюродная сестра.

XVI. Traduceți în rominește folosind adjectivele posesive:

1. Ее книга. Их библиотека. Его сестра. Наши родители. Мое яблоко. Моя сестра. Твой сын. Наши племянники. Ваша племянница. Их дети. Ваши братья.

2. Виктор показывает свои тетради друзьям. Ты ищешь свою сестру? Нет, я ищу свою подругу. Покажи Александру свою библиотеку. Повтори, пожалуйста, свой вопрос. Хорошо я повторяю свой вопрос. Исправьте свои ошибки. Мы, к сожалению, не всегда исправляем свои ошибки. Мы задаем вопросы своему преподавателю и отвечаем на его вопрос.

XVII. Scrieți o scrisoare către prietenul dv. despre familia dv.

XVIII. Povestiți detaliat despre dejunul dv.

XIX. Povestiți despre familia prietenului dv.

XX. Alcătuiți un dialog utilizând următorul vocabular:

Salutare, Bună ziua, Cum o duci? Bine, mulțumesc, Dar d-ta? Este clar? Înțelegeți? La revedere, Toate bune, Adio!

Lecția 8

1. Множественное число прилагательных.
2. Будущее время в изъявительном наклонении (I-я форма).

TEXT

CEASUL

E ora opt dimineața. La ora opt și un sfert studentul Petru Ionescu ia dejunul și citește puțin din „Pravda”. Deodată sună soneria. Petru deschide ușa. În cameră intră prietenul lui, Nicu Stoicescu.

— Haide Petre căci vom întârzia. Lecțiile noastre încep la ora nouă fix și acum e ora opt și 30 de minute.

Petru termină repede dejunul și prietenii ies din casă

Pe drum Nicu Stoicescu spune:

— Uite, Petre, am un ceas de mână nou. E un cadou de la `părinții mei.

— E într-adevăr frumos ceasul cu acest cadran fosforescent și secundar central.

— Principalul e că merge exact și nu costă scump.

— Nicu, — știi că vom întârzia dacă mergem așa încet. Cît e ceasul acum?

— E exact ora nouă fără un sfert.

— Și totuși ceasul tău merge înainte cu cinci minute. E de-abia nouă fără douăzeci de minute.

— Cred că nu ai dreptate. Ceasul meu nici nu merge înainte, nici nu rămîne în urmă. E un ceas „Pobeda”, controlat azi dimineață după radio.

Prietenii o iau la picior și ajung la timp la universitate.

Vocabular

un ceas часы
deodată вдруг
a sună звонить
o sonerie звонок
a întârzia опаздывать
fix точно
un ceas de mână ручные часы
un cadou подарок
într-adevăr действительно, поистине
un cadran циферблат
fosforescent светящийся
secundar секундная стрелка

principalul главное
a merge înainte cu ... спешить на ...
(o часax)
a rămîne în urmă cu ... отставать на ...
(o часax)
a controlă după radio проверять по радио
a o luă la picior потоптаиваться
a ajunge la timp прийти вовремя
cît e ceasul? ce oră e? cît e ora?
который час?

DIALOG

- Bună ziua, tovarăși!
- Bună ziua!
- Incepem lecția! Tovarășă Ivanova, scoală-te, te rog, în picioare și citește textul. Răspunde, ce vedem aici. Mai citește o dată. Acum e bine.
- Aici vedem niște ferestre.
- Cum sînt ele?
- Ele sînt mari și luminoase.
- Bine, stai jos, te rog!
- Tovarășe Petrov, citește, te rog, textul! Nu e bine. Citește de la început. Mulțumesc. Stai jos.
- Maria, de ce nu vorbești românește?
- Pentru că nu știu încă. Dar voi încerca.
- Cîteva fraze doar știi? Folosește totdeauna expresii vechi și noi cînd vorbești.

Vocabular

scoală-te, te rog, în picioare встаньте, а folosi использовать
встань, пожалуйста doar ведь
stai jos садитесь, садись

ГРАММАТИКА

1. Множественное число прилагательных

Большинство прилагательных мужского рода оканчивается во множественном числе на **-i**. Например: bun — buni, liber — liberi, interesant — interesanți.

Большинство прилагательных женского рода оканчивается во множественном числе на **-e**. Например: bună — bune, liberă — libere, interesantă — interesante.

Некоторые прилагательные (главным образом те, которые оканчиваются в единственном числе в мужском роде на **-iu**, а в женском роде на **-ie**) оканчиваются во множественном числе на **-ii**. Например:

Мужской род		Женский род	
единственное число	множественное число	единственное число	множественное число
pustiu auriu	pustii aurii	pustie aurie	pustii aurii

Румынские прилагательные, оканчивающиеся в единственном числе на **-esc** (м. р.) и **-ească** (ж. р.), во множественном числе имеют одно окончание **-ești** для обоих родов. Например:

Единственное число		Множественное число
мужской род	женский род	мужской род и женский род
romînesc franțuzesc rusec nemțesc	romînească franțuzească rusească nemțească	romînești franțuzești rusești nemțești

Прилагательные мужского и женского рода, оканчивающиеся в единственном числе на **-e**, во множественном числе для обоих родов имеют окончание **-i**. Например:

Единственное число	Множественное число
мужской и женский род	мужской и женский род
mare verde	mari verzi

Односложные и двусложные прилагательные мужского и женского рода с конечной корневой гласной **-с** или **-g** во множественном числе оканчиваются на **-i**. Например:

Единственное число		Множественное число
мужской род	женский род	мужской и женский род
mic lung dulce	mică lungă dulce	mici lungi dulci

Прилагательные мужского рода, оканчивающиеся в единственном числе на **-i** и в женском роде на **-e**, во множественном числе имеют окончание **-i** для обоих родов. Например:

Единственное число		Множественное число
мужской род	женский род	мужской и женский род
dibaci vechi stingaci	dibace veche stingace	dibaci vechi stingaci

Таблица окончаний румынских прилагательных

Род	Окончания в единственном числе	Окончания во множественном числе	Примеры
мужской	согласная	прибавляет -i	interesant—interesantî, uşor—uşori
	-u	меняет на -i	aspru—aspri, albastru—albaştri
	-tor	прибавляет -i	folositor—folositori
	-iu	меняет на -ii	pustiu—pustii, aurii—aurii
	-i	остается без изменений	vechi—vechi
женский	-ă -ie -toare	меняет на -e » » -ii остается без изменений	interesantă—interesante pustie—pustii silitoare—silitoare

При образовании множественного числа прилагательных наблюдаются следующие чередования корневых гласных и согласных:

ea	переходит в e	măreața — mărețe
-ă	»	-e tînăr — tineri
-î	»	-i vinătă — vinete
-t	»	-ț deștept — deștepți
-d	»	-z verde — verzi
-s	»	-ș frumos — frumoși
-g	»	-gi lung — lungi
-sc	»	-șt romînesc — romînești
-str	»	-ștr albastru — albaștri

2. Будущее время в изъявительном наклонении

Образование и спряжение

Viitorul соответствует по значению будущему времени в русском языке. Оно образуется при помощи вспомогательного глагола **a voi** (хотеть) и инфинитива (без частицы **a**) спрягаемого глагола.

При спряжении глаголов в **Viitorul** спрягается только глагол **a voi**, а инфинитив основного глагола остается без изменений:

Число	Лицо	Спрягаемые формы глагола a voi	Глаголы I группы	Глаголы II группы	Глаголы III группы	Глаголы IV группы	Вспомогательные глаголы
единственное	eu tu el, ea	voi vei va	a termina termina termina	a vrea vrea vrea vrea	a merge merge merge merge	a ști ști ști ști	a avea avea avea avea a fi fi fi fi
множественное	noi voi ei, ele	vom veți vor	termina termina termina	vrea vrea vrea	merge merge merge	ști ști ști	avea fi avea fi avea fi

Употребление

Viitorul употребляется для обозначения действия, которое должно произойти в будущем времени. Однако оно часто заменяется настоящим временем (**Prezentul**) в тех случаях, когда в предложении есть обстоятельство времени, указывающее на будущее время, или когда по смыслу предложения совершенно ясно, что речь идет о предстоящем действии. Например:

Noi **mergem** mâine la Teatrul Mic, la piesa „Barbarii” de M. Gorki. — Мы **пойдем** завтра в Малый театр на пьесу „Варвары” М. Горького.

Viitorul может употребляться для выражения вероятности. В этом случае оно чаще всего сопровождается словами **desigur**, **probabil**. Например:

El **va scrie desigur** această scrisoare. — Он, **вероятно**, **напишет** это письмо.

LECTURĂ CURENTĂ

DIALOG

— Bună ziua, Alexandru.

— Bună ziua, Vasile.

— Tu nu știi orarul exact pe ziua de azi?

— Cum să nu. La ora 11 și 50 de minute va începe cursul de istorie. Mai târziu, pe la 2 și un sfert vom avea ora de limba franceză, iar la 4 fix va fi seminarul de economie politică.

— Aceasta înseamnă că la ora șase fără un sfert vom fi liberi și vom putea merge pentru câțva timp la bazinul de înot.

- Eu știu că la cinematograful de la clubul nostru rulează un film interesant. Poate mergem seara acolo?
- Dar la ce oră va începe filmul?
- La 10 și jumătate.
- De acord. Vom ieși de la bazin la 10 fără douăzeci. Vom lua cina și vom merge la cinematograful.
- La revedere.

Exerciții

I. Copiați următoarele cuvinte și puneți accentul adecvat:

rus — rusă	frumos — frumoasă	romînesc — romînească
bun — bună	prost — proastă	englezesc — englezească
interesant — interesantă,	proaspăt — proaspătă	franțuzesc — franțuzească
bogat — bogată	domol — domoală	nemțesc — nemțească
exact — exactă	trecător — trecătoare	unguresc — ungurească
tinăr — tinără	rusesc — rusească	turcesc — turcească

II. Copiați din textele „Ceasul” și „Dialog” toate cuvintele care conțin triftongi și diftongi ascendenți și descendenți.

III. Conjugăți următoarele verbe la Viitorul :

a citi, a suna, a deschide, a intra, a începe, a ieși, a înfreba, a pronunța, a memora, a face, a uita, a scrie, a tăcea, a vorbi, a explica, a răspunde, a rămîne.

IV. Formați pluralul următoarelor adjective (masculin și feminin):

dulce, subțire, tare, limpede, înțelept, romînesc, greu, iubitor, folositor, interesant, negru, albastru, mîndru, mijlociu, greu, viu, auriu, tîrziu, ușor, tinerel, frumusețel, superior.

V. Formați femininul următoarelor adjective:

rău, greu, roșu, lung, mic, verde, dulce, acru, negru, albastru, cafeniu, argintiu, auriu, grandios, frumos.

VI. Puneți verbele dintre paranteze la persoana corespunzătoare:

Eu (*a citi*) bine romînește. Ei (*a citi*) o carte interesantă. Noi (*a citi*) un ziar. Voi (*a citi*) o revistă. Tu (*a citi*) prost romînește. Eu (*a vorbi*) numai rusește. Ei (*a vorbi*) rusește și romînește. Noi (*a locui*) acum la țară. Ei (*a locui*) într-o casă nouă. Voi (*a locui*) împreună? Eu nu (*a ști*) unde este această stradă. Ei (*a ști*) bine romînește. El (*a ști*) că face multe greșeli. Noi (*a ști*) că el pleacă azi.

VII. Puneți în locul punctelor prepozițiile necesare:

1. Petre Ionescu și Nicu Stoicescu sînt ... sala ... studii. 2. Petre Ionescu dă lui Ion Petrescu o carte ... poezii ... limba romînă și lui Nicu Oprescu o carte ... nuvele ... limba romînă. 3. Apoi Victor dă lui Petru și încă la niște colegi romîni cărți ... limba rusă. 4. Și Elena oferă ... niște colege „Poezii” ... Lermontov. 5. ... noi ... clasă mai vin niște studenți ... anul IV și anul V. 6. Nicu Stoicescu oferă unui coleg ... anul V cartea „Mitrea Cocor” ... Sadoveanu.

VIII. Răspundeți la următoarele întrebări:

La ce oră ia dejunul Petru Ionescu? Ce face Petru, cînd sună soneria? Cine intră în cameră? Cînd încep lecțiile? Ce fac prietenii, cînd Petru

termină dejunul? Ce spune Nicu Stoicescu pe drum? De la cine e cadou, ceasul nou? Cum arată ceasul nou? De ce ajung la timp prietenii la universitate?

IX. Traduceți în românește:

a) Дорогие товарищи. Румынские друзья. Советские студенты и студентки. Московские рабочие. Чешские профсоюзы. Венгерские ученые. Русские артисты.

б) В Московском университете учатся русские, румынские, болгарские, венгерские, немецкие и другие студенты. На уроке румынского языка студенты читают, пишут и говорят по-румынски и по-русски.

X. Traduceți în românește:

Я буду учиться в институте. Мои товарищи будут учиться в университете. Я буду завтракать ровно в 8 часов. После завтрака я пойду в институт. Его товарищи будут хорошо знать венгерский язык. И вы будете говорить хорошо по-румынски, но пока вы только читаете и пишете. У ваших товарищей будет хорошее произношение. У них хорошая память, и они быстро учат слова. Они будут писать по-румынски без ошибок. Он еще медленно читает по-румынски, но скоро будет читать быстро. Извините, я сегодня опоздал на занятия, но больше я никогда не буду опаздывать.

XI. Traduceți în românește:

1. Я читаю сейчас очень интересную книгу. 2. Они много читают. 3. Вы хорошо читаете по-румынски? Нет, пока не очень хорошо. 4. Он читает румынскую газету. 5. Я плохо говорю по-румынски. 6. Этот студент хорошо говорит по-румынски. 7. Этот студент хорошо говорит по-русски. 8. Они говорят, что вы уезжаете в Ленинград. 9. Что ты пишешь? Я пишу упражнения. 10. Дан пишет очень хорошо по-румынски. 11. Они пишут плохо по-французски. 12. Ты хорошо знаешь этот язык? Нет, этот язык я знаю плохо. 13. Наш преподаватель задает вопросы по-русски, а мы отвечаем по-румынски. 14. Я кладу книгу на место. 15. Он кладет тетрадь в портфель. 16. Мои часы отстают на 10 минут. 17. Твои часы спешат на 25 минут. 18. В котором часу вы идете домой? 19. В котором часу начинается ваш урок? Наш урок начинается в два часа. 20. Мы идем туда в 5 часов. 21. Твой товарищ ждет возле остановки метро до 6 часов. 22. У них сегодня выходной день и они, вероятно, пойдут в театр.

XII. Compuneți 5 propoziții cu următoarele adjective:

mic, lungă, dulce, vechi, românesc.

XIII. Compuneți cîte două propoziții cu antonimele:

mult — puțin, încet — repede

XIV. Compuneți fraze cu expresiile:

cît e ceasul? ce oră e?, a merge înainte cu, a rămîne în urmă cu.

XV. Scrieți un dialog folosind următoarele cuvinte:

ora nouă fix, o pronunțare frumoasă, a pune întrebări, a da răspunsuri, e exact ora opt, e ora zece fix, ceasul merge înainte cu, ceasul rămîne în urmă cu.

XVI. Scrieți cu litere următoarele numerale:

94, 115, 270, 340, 465, 572, 684, 733, 895, 1002, 2201, 3451.

Lecția 9

1. Указательные местоимения и прилагательные.
2. Склонение имен существительных с неопределенным артиклем.

TEXT

O HARTĂ GEOGRAFICĂ

Pe perete este o hartă geografică mare. Aceasta este harta unui singur continent — Europa.

Profesorul întreabă:

— Unde este Uniunea Sovietică?

Dan răspunde:

— Aceasta este Uniunea Sovietică, — și arată pe hartă partea roșie.

— Iar aceea, ce țară este?

— Aceea este Republica Populară Română.

Profesorul explică lecția:

— Uniunea Sovietică ocupă un teritoriu uriaș, care cuprinde șesuri întinse, dealuri line și munți înalți. Hotarele ei sînt cîteva mări și oceane, și numeroase state ca: România, Cehoslovacia, Polonia, Finlanda și altele.

Pămîntul ei este foarte roditor și mănos, iar subsolul conține nenumărate bogății naturale ca: zăcăminte de petrol, cărbune, metale, minereuri etc...

Aceasta este capitala U.R.S.S. — Moscova. Moscova este un mare centru industrial și economic. Aici sînt numeroase fabrici și uzine, unde lucrează foarte mulți muncitori. La Moscova sînt de asemenea numeroase institute, unde învață foarte mulți studenți.

Apoi profesorul arată pe hartă unor studenți țările din Europa de sud-est.

— Ce țări sînt acestea? — întreabă profesorul pe Victor.

— Acestea sînt țările balcanice.

— Și acelea?

— Acelea sînt țările scandinave.

Victor arată unei studente unele țări ale lagărului socialist. Ele sînt: Republica Populară Română, Republica Populară Bulgaria, Republica Socialistă Cehoslovacă, Republica Democrată Germană, Republica Populară Polonă, Republica Populară Ungară ș.a.

Apoi el arată unui prieten, niște orașe din Europa.

— Acestea sînt: Bucureștiul, Sofia, Budapesta, Praga, Varșovia, Berlinul, Londra și Parisul.

A doua zi Dan transmite unor colegi niște hărți mute. Ele completează harta și indică cu roșu capitalele.

Vocabular

o hartă geografică географическая карта	roditor плодотворный
singur один, единственный	mănos богатый
a arăta показывать	a conține содержать
o parte часть	nenumerate бесчисленные
roșu красный	niște zăcămintе de petrol нефтяные залежи
urias огромный	niște cărbune уголь
a cuprinde охватить, охватывать	a indica обозначать, обозначить
un șes равнина, поле	republica populară народная республика
întins широкий, обширный	

Sinonime

roditor, fertil — плодотворный

ГРАММАТИКА

1. Указательные местоимения и прилагательные

Указательные местоимения

Указательные местоимения в румынском языке выражают степень отдаленности или близости объекта от говорящего. Для близких объектов употребляются формы местоимений **acesta** (м.р. ед.), **aceștia** (м.р. мн.); **aceasta** (ж.р. ед.), **acestea** (ж.р. мн.).

Для отдаленных объектов: **acela** (м.р. ед.) **aceia** (м.р. мн.); **aceea** (ж.р. ед.), **acelea** (ж.р. мн.).

Acesta este un student bun. — Это хороший студент.

Aceștia sînt niște studenți buni. — Это хорошие студенты.

Aceasta este o carte interesantă. — Это интересная книга.

Acestea sînt niște cărți interesante. — Это интересные книги.

Acela este un copac înalt. — То дерево высокое.

Aceia sînt niște copaci înalți. — Те деревья высокие.

Aceea este o elevă silitoare. — Та ученица прилежная.

Acelea sînt niște eleve silitoare. — Те ученицы прилежные.

Указательные прилагательные

Род	Единственное число	Множественное число
мужской	acest acel	acești acei
женский	această acea	aceste acele

Указательные прилагательные употребляются всегда с существительными. Указательные прилагательные могут стоять перед существительным; в этом случае существительные употребляются без артикля. Например:

Acest student este bun. Acești studenți sînt buni.
Această carte e interesantă. Aceste cărți sînt interesante.
Acel copac este înalt. Acei copaci sînt înalți.
Acea elevă e silitoare. Acele eleve sînt silitoare.

Употребление указательных прилагательных после существительных

Указательные прилагательные могут употребляться после существительных. В этом случае существительное, стоящее перед указательными прилагательными, всегда употребляется с определенным артиклем. Например:

Acest om. — Omul acesta. Acel om. — Omul acela.
Această recoltă. — Recolta aceasta.
Acea revistă. — Revista aceea.

Примечание: Когда после названия дней недели¹ стоит указательное прилагательное (*vinerea aceasta, sîmbăta aceasta*), то на русский язык оно переводится — *в эту пятницу, в эту субботу*. Например:

Vinerea aceasta mergem la teatru. — В эту пятницу мы идем в театр.

2. Склонение имен существительных с неопределенным артиклем

В зависимости от своей функции в предложении румынские существительные, как и русские, изменяются по падежам.

В румынском языке, как и в русском, каждый падеж имеет свое название и отвечает на определенный вопрос:

Nominativ (именительный) — **cine? ce?** (кто? что?)
Genitiv (родительный) — **al cui? ai cui? a cui? ale cui?** (кого? чего?)
Dativ (дательный) — **cui?** (кому? чему?)
Acuzativ (винительный) — **pe cine? ce?** (кого? что?)

Характерной особенностью системы склонения существительных в румынском языке является то, что при склонении изменяется по падежам либо неопределенный (препозитивный), либо определенный (постпозитивный) артикль.

¹ Названия дней недели, употребленные без артикля, переводятся на русский язык как *понедельник, в понедельник, вторник, во вторник, среда, в среду* и т. д. Например: **Luni mergem la bibliotecă.** — В понедельник мы идем в библиотеку.

Названия дней недели с определенным артиклем указывают на повторность действия. Например: **Miercurea avem ora de limba franceză.** — По средам у нас урок французского языка.

При склонении имен существительных мужского рода с неопределенным артиклем склоняется только артикль. Так например:

Единственное число	Множественное число
N. un student, un frate	N. niște studenți, niște frați
G. (a) unui student, (a) unui frate	G. (a) unor studenți, (a) unor frați
D. unui student, unui frate	D. unor studenți, unor frați
A. (pe) un student, (pe) un frate	A. (pe) niște studenți, (pe) niște frați

У существительных женского рода имеется одно окончание для номинатива и аккузатива единственного числа и другое — единое — для генитива и датива единственного числа и для всех падежей множественного числа. Так например:

Единственное число	Множественное число
N. o studentă, o carte	N. niște studente, niște cărți
G. (a) unei studente, (a) unei cărți	G. (a) unor studente, unor cărți
D. unei studente, unei cărți	D. unor studente, unor cărți
A. (pe) o studentă, (pe) o carte.	A. (pe) niște studente, (pe) niște cărți

У существительных обоего рода имеется одно окончание для единственного числа и другое для множественного числа, (как и у существительных мужского рода), только множественное число, как известно, эти существительные образуют по типу существительных женского рода. Так, например:

Единственное число	Множественное число
N. un continent, un teritoriu	N. niște continente, niște teritorii
G. (a) unui continent, (a) unui teritoriu	G. (a) unor continente, (a) unor teritorii
D. unui continent, unui teritoriu	D. unor continente, unor teritorii
A. (pe) un continent, (pe) un teritoriu	A. (pe) niște continente, (pe) niște teritorii

LECTURĂ CURENTĂ

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

Republica Populară Română are o suprafață de 237.500 km². (*kilometri pătrați*). Țările învecinate sînt: la nord și est Uniunea Sovietică, la sud — Republica Populară Bulgaria, la sud-vest Republica Populară Federativă Jugoslavia, la vest Republica Populară Ungară.

De toate aceste țări România este despărțită prin hotare naturale — cursurile de apă: Dunărea, Prutul și Tisa.

Relieful R.P.R. este foarte variat — pe teritoriul ei sînt munți, dealuri, podișuri și cîmpii. Munții Carpați cu piscuri de peste 2.500 de metri sînt acoperiți de uriașe păduri. Din Carpați izvorăsc râurile: Siretul, Oltul, Mureșul, Crișul, Jiul și altele. Clima R.P.R. e conti-

nențială, blîndă. Peste un sfert din suprafața R.P.R. e acoperită de păduri. Mari teritorii (circa 20% din suprafața totală) sînt ocupate de pășuni. O importantă bogăție vegetală este stuful din delta Dunării.

Extrem de bogată și variată este fauna R.P.R. În păduri abundă urșii, cerbii, mistreții, rișii, lupii și alte numeroase fiare.

Foarte mari sînt bogățiile naturale. România este bogată în petrol, cărbune, fier etc.

Pe dealurile Buzăului, la Drăgășani, Odobești și Cotnari se găsesc vestite regiuni de vii.

Populația R.P.R. este de peste 18 milioane locuitori, printre care majoritatea romîni (15 milioane). Ungurii stabiliți mai ales în Regiunea Autonomă Maghiară ocupă primul loc printre naționalitățile conlocuitoare. În R.P.R. sînt 16 regiuni. Principalele orașe sînt București, Cluj, Iași, Timișoara, Constanța, Ploești, Craiova, Tîrgu-Mureș (capitala Regiunii Autonome Maghiare), Galați și altele.

Marea Neagră, fluviul Dunărea, delta Dunării, Siretul, Mureșul, Oltul și numeroasele lacuri de pe malul Dunării sînt bogate în pește.

Vocabular

o suprafață площадь
 țări învecinate соседние страны
 cursuri de apă реки, *буквально:* водные
 течения
 un munte гора
 un deal холм
 cîmp поле
 a izvorî брать начало, вытекать
 a abunda изобиливать
 urși медведи
 riși рыси

lupi волки
 cerbi олени
 mistreți дикие кабаны
 fiare звери
 fier железо
 naționalități conlocuitoare националь-
 ные меньшинства
 Regiunea Autonomă Maghiară Венгер-
 ская автономная область
 produse agricole сельскохозяйственные
 продукты

Exerciții

I. Puneți accentul pe următoarele cuvinte:

geografică, continent, Europa, Uniunea Sovietică, partea, roșie, hota-
 rele, șesuri, dealuri, numeroase, Bulgaria, România, Ungaria, Polonia,
 Germania, subsolul, nenumerate, zăcămintă, minereuri, industrial, econom-
 ic, cafeniu, țări balcanice, Bucureștiul, Sofia, Praga, Budapesta, Varșovia,
 Londra, completează, capitalele.

II. Numiți toate cazurile cînd folosim majusculă și dați exemple pentru fiecare caz.

III. Copiați toate verbele din textul *O hartă geografică* și indicați persoana și numărul lor.

IV. Declinați următoarele substantive cu articolul nehotărît la singular și plural:

o țară, un profesor, o parte, o lecție, un șes, un deal, un munte, un pământ, un muncitor, o fabrică.

V. Deschideți parantezele și puneți substantivele la cazurile necesare:

1. O hartă geografică este (*perete*). 2. Noi vedem o hartă mare a (*continent*). 3. Popov arată (*colegă*) Bucureștiul, capitala R.P.R. 4. Bucureștiul este așezat (*riul*) Dîmbovița. 5. Apoi Popov arată (*studenți*) din grupul paralel Iașii, Timișoara și orașul Cluj. 6. Timișoara este orașul natal al (*prieten*). 7. Brăila este orașul natal al (*prietenă*), iar Iașii este orașul natal al (*prieteni*). 8. Dan transmite (*studentă*) niște cărți de geografie și (*studenți*) niște cărți de specialitate, adică de istorie.

VI. Puneți în locul punctelor adjectivele și pronumele demonstrative necesare:

1. ... oraș este mare. 2. ... tovarășă lucrează la Moscova. 3. ... studenți învață limba franceză, iar ... limba română. 4. Ce țară este ...? 5. Și ... 6. Cîți studenți sînt în ... grupă? În ... grupă sînt opt studenți. În ... grupă sînt 6 studenți. 8. Ce țări sînt ...? ... sînt țările balcanice. 9. Și ...? ... sînt țările scandinave.

VII. Puneți în locul punctelor adjectivele demonstrative necesare:

1. Orașul ... este mare. 2. Tovarășul ... lucrează la Moscova, iar tovarășul ... lucrează la Leningrad. 3. Studenții ... învață limba română, iar studenții ... limba spaniolă. 4. Cărțile ... sînt foarte interesante. 5. Caietele ... aparțin lui Andrei. 6. Studenții ... sînt la tablă, iar ... sînt la hartă. 7. Muncitorii ... îndeplinesc planul lunar înainte de termen. 8. Limba ... este bogată și frumoasă.

VIII. Completați următoarele propoziții după sens cu adjectivele demonstrative necesare:

1. Harta ... este o hartă geografică. 2. ... hartă este harta unui singur continent — Europa. 3. ... țări sînt Uniunea Sovietică, Republica Populară Română, Republica Populară Polonă și Republica Populară Bulgaria. 4. Orașul ... este Moscova. 5. Iar orașul ... este Leningradul. 6. ... râuri sînt Siretul, Oltul, Mureșul și Jiul. 7. ... munți sînt Carpații, iar ... sînt Alpii. 8. ... orașe mari sînt: Bucureștiul, Iașul, Constanța, Galații iar ... orașe sînt Brăila, Bacăul, Tecucii, Buzăul etc.

IX. Spuneți prin ce părți de vorbire sînt exprimate următoarele subiecte:

1. O hartă geografică mare este pe perete. 2. Aceasta este harta unui singur continent — Europa. 3. Partea roșie de pe hartă este Uniunea Sovietică. 4. Uniunea Sovietică ocupă un teritoriu uriaș, care cuprinde șesuri întinse, dealuri, și munți înalți. 5. Subsolul conține nenumărate bogății naturale. 6. Moscova este capitala U.R.S.S. 7. Acesta este un mare centru industrial și economic.

X. Formați pluralul următoarelor adjective:

geografic, mare, sovietic, roșu, uriaș, întins, lin, înalt, roditor, mănos, nenumărat, natural, industrial, economic, cafeniu, balcanic, scandinav, democrat, popular, mut, agricol, autonom, principal.

XI. Formați pluralul următoarelor substantive cu articolul hotărît și nehotărît:

o hartă, un perete, un continent, un profesor, o uniune, o parte, o lecție, un teritoriu, un șes, un deal, un munte, un hotar, o mare, un

ocean, un stat, un pământ, un subsol, o bogăție, un cărbune, un metal, un minereu, o capitală, un centru, o fabrică, un muncitor, un institut, o țară, o colegă, o republică, un fluviu, un râu, un fruct.

XII. Declinați la singular și plural următoarele substantive:

fluvii, ape, râuri.

XIII. Compuneți cite 2 propoziții cu sinonimele:

roditor — fertil, a indica — a arăta.

XIV. Conjuțați la Modul indicativ, Prezentul și Viitorul, următoarele verbe:

a fi, a răspunde, a explica, a ocupa, a conține, a fluiera, a învăța, a arăta, a transmite, a completa, a indica.

XV. Puneți următoarele propoziții la forma negativă:

1. Pe perete este o hartă geografică mare. 2. Aceasta este harta unui singur continent — Europa. 3. Profesorul întreabă pe Dan. 4. Dan arată pe hartă Republica Populară Română. 5. Aici este Bucureștiul. 6. Niște studenți arată pe hartă țările colorate în cafeniu. 7. Profesorul întreabă pe Victor, ce țări sînt acestea. 8. Victor știe ce țări sînt acelea. 9. A doua zi Dan transmite unei colege o hartă mută. 10. Ana completează harta și indică cu roșu capitalele.

XVI. Completați următoarele propoziții, cu cuvintele adecvate din colonița din dreapta:

1. Harta aceasta este a unui singur ...

2. Partea roșie de pe hartă este ... iar țara aceea mică este ...

3. Foarte roditor și mănos este ... în U.R.S.S.

4. Nenumărate bogății naturale conține ...

5. Moscova este ... U.R.S.S.

6. Aici sînt multe ... și ...

7. La institute învață foarte mulți ...

8. Victor arată unei studente

*Republica
Populară
Română
pământul
continent
Uniunea
Sovietică*

*fabrici
uzine
studenți*

*capitala
subsolul
țările de
democrație
populară*

XVII. Răspundeți la următoarele întrebări:

1. În ce oraș stai? 2. Unde este Moscova, Bucureștiul, Praga, Varșovia? 3. Ce este pe perete? 4. Ce țări sînt acestea? 5. La Moscova sînt multe fabrici? 6. Dar la Leningrad sînt multe uzine? 7. Bucureștiul este un oraș mare? 8. Clasa (sala) noastră este mare sau mică?

XVIII. Descrieți clasa(sala). Enumărați lucrurile ce se află acolo folosind pronumele și adjectivele demonstrative.

XIX. Traduceți în rominește:

1. Что это за город? Это Ленинград. 2. Какие это страны, балканские или скандинавские? 3. Это скандинавские страны. 4. Покажите на карте Советский Союз. 5. Это Советский Союз. Москва и Ленинград — крупные экономические и промышленные центры. 6. Москва — столица СССР. 7. Это Бухарест, это София, это Будапешт, это Варшава, а это Прага. 8. Этот студент заполняет немую карту. 9. Эта студентка отмечает карандашом северные моря.

XX. Compuneți propoziții cu cuvintele:

1. Un singur continent. 2. A ocupa un teritoriu. 3. Subsolul conține. 4. Centru industrial și economic. 5. O hartă mută. 6. Colorat în cafeniu.

XXI. Povestiți cu cuvintele dumneavoastră textul „Republica Populară Română”.

Lecția 10

1. Склонение существительных мужского рода с определенным артиклем.
2. Употребление и функции падежей.
3. Сложное прошедшее время.

TEXT

COLHOZUL „OCTOMBRIE ROȘU“

Anul acesta colegul nostru de institut Victor a petrecut vacanța de vară la țară, în colhozul părinților săi „Octombrie Roșu“.

Colhozul „Octombrie Roșu“ se află în apropierea orașului Kiev, pe malul pitoresc al fluviului Nipru. Acum colhozul este mai frumos decât a fost înainte de război. Pe ulițele satului pline de verdeață au apărut numeroase case noi. Colhozul a fost electrificat și radioficat încă acum patru ani. Mulți colhoznici au cumpărat televizoare și privesc emisiunile din Kiev. Colhoznicii au construit și câteva mari clădiri pentru ferme. Noile ferme sînt înzestrate cu utilaj modern, așa încît munca colhoznicilor e mult ușurată.

Colhoznicii au semănat și anul acesta ca de obicei grîu de toamnă și de primăvară, porumb, secară și orz. Cultivarea grîului și a porumbului a adus colhozului mari venituri. Recolte frumoase au crescut și în grădinile de zarzavat și în livezile de pomi fructiferi. Colhoznicii aprovizionează din belșug cu zarzavaturi și fructe populația orășenească. La rîndul lor cooperativele de consum aduc în sate mărfurile industriale necesare colhoznicilor.

Pe lîngă club funcționează cîteva cercuri de artiști amatori, iar în sala mare rulează regulat filme noi. Deseori, acolo au loc spectacole și conferințe interesante.

Vocabular

a petrece проводить время
o vacanță каникулы
un mal берег
pitoresc живописный
verdeață зелень
a electrifica электрифицировать
a radiofica радиофицировать
a privi (-esc) смотреть
o emisiune передача
a construi (-esc) строить
o clădire здание
a înzestra (-ez) оснащать
un utilaj modern современное оборудова-
ние
o muncă труд

a ușura (-ez) облегчать
a semăna сеять, засеять
grîu de primăvară яровая пшеница
grîu de toamnă озимая пшеница
porumb кукуруза
secară рожь
un venit доход
o recoltă урожай
a crește расти, вырастить
o grădina de zarzavat огород
o livadă фруктовый сад
un pom fructifer фруктовое дерево
a aproviziona (-ez) снабжать
zarzavaturi овощи
o populație население

la țară в деревне, за городом
 mărfuri industriale промышленные то-
 вары
 necesar необходимый

un cerc круг, кружок
 artiști amatori артисты-любители
 o conferință доклад, лекция

Note explicative

anul acesta в этом году
 înainte de război до войны
 înainte de до, прежде
 înaintea впереди

acum patru ani четыре года тому назад
 ca de obicei как обычно
 la rândul lor в свою очередь

ГРАММАТИКА

1. Склонение существительных мужского рода с определенным артиклем

При склонении существительных с определенным артиклем по падежам изменяется только определенный артикль.

Падеж	Единственное число	Множественное число
N. G.	studentul, fratele (al, a, ai, ale) studentului, fratelui	studentii, frații (al, a, ai, ale) studenților, fraților
D. A.	studentului, fratelui (pe) studentul, (pe) fratele	studenților, fraților (pe) studenții, (pe) frații

2. Употребление и функции падежей

Nominativ может быть:

а) подлежащим:

Studentul citește o carte. — **Студент** читает книгу.

Profesorul explică lecția. — **Преподаватель** объясняет урок.

б) именной частью сказуемого:

Capitala U.R.S.S. e Moscova. — **Столица СССР — Москва.**

в) обращением:

Bună dimineață, mamă. — **Доброе утро, мама.**

г) приложением:

Prietenul meu Victor, aspi- — **Мой друг Виктор, аспирант исто-**
rant la facultatea de is- **рического факультета, находится**
torie, este aici. **здесь.**

Существительное в **Genitiv** является определением (atribut) при другом существительном и указывает на:

а) отношения (родственные или дружественные и т. д.) между людьми:

Fiul **muncitorului** — Сын **рабочего**.
Sora **tovarășului**. — Сестра **товарища**.

б) лицо, которому принадлежит предмет:

Cartea **studentului**. — Книга **студента**.
Casa **colhoznicului**. — Дом **колхозника**.

в) составную часть целого, к которому она принадлежит:

Colțul **plicului**. — Угол **конверта**.
Începutul **filmului**. — Начало **фильма**.

г) предмет, на который переходит действие:

Citirea **ziarului**. — Чтение **газеты**.
Anunțarea **programului**. — Объявление **программы**.

В этих примерах функции Genitiv в румынском языке совпадают с функциями родительного падежа в русском языке.

Если имеются два существительных, из которых второе является определением первого, то здесь представляются следующие случаи:

1. Определяемое и определитель употребляются с определенным артиклем: Cartea **studentului**.

2. Определяемое употребляется с неопределенным артиклем или без артикля, определитель с определенным.

В этом случае перед Genitiv употребляется притяжательный артикль, который согласуется в роде и числе с определяемым существительным (al м.р. ед.ч, а ж.р. ед.ч., ai м.р. мн.ч., ale ж.р. мн.ч.)

O carte a studentului.

Această **carte a studentului.**

Niște **cărți ale studentului.**

Un **student al profesorului N.**

Acest **student al profesorului N.**

Niște **studenți ai profesorului N.**

3. Определяемое существительное употребляется с определенным артиклем, но отделено от определителя (Genitiv) другими словами. В этом случае также употребляется притяжательный артикль, который согласуется в роде и числе с определяемым существительным:

Sala de lectură a institutului nostru este mare.

Существительное в **Dativ** является косвённым дополнением при таких глаголах, как *a da* (давать), *a spune* (говорить), *a răspunde* (отвечать), *a scrie* (писать) и т. д. Например:

Eu dau o carte fratelui. — Я даю книгу брату.

Elena scrie unchiului. — Елена пишет дяде.

Victor răspunde profesorului. — Виктор отвечает преподавателю.

Существительные, образованные от этих глаголов, также требуют **Dativ**. Например:

Scrisoare unchiului. — Письмо дяде.

Răspuns profesorului. — Ответ учителю.

Существительное в **Acuzativ** является прямым дополнением при переходных глаголах:

Elena citește o carte. — Елена читает книгу.

Măine încep examenele. — Завтра начинаются экзамены.

Функции винительного падежа в румынском языке гораздо шире, чем в русском.

В современном румынском языке **Acuzativ** — это предложный падеж, так как именно с ним употребляются все предлоги, кроме *contra*, *împotriva*, *deasupra*, *dedesubtul*, которые употребляются с родительным падежем.

Примечание: Часто в румынском и русском языках управление глаголов различное. Так, глагол *a mulțumi* (благодарить) в русском языке требует винительного падежа, в румынском же — **Dativ** (*cui?*). Глагол *a deranja* (мешать) в русском языке требует дательного падежа, в румынском — **Acuzativ** (*pe cine?*). В отличие от румынских глаголов *a crede* (верить), *a învidia* (завидовать), *a saluta* (кланяться), *a sfătui* (советовать), и др., требующих **Acuzativ**, русские соответствующие глаголы требуют дательного падежа. Русские глаголы *бояться*, *остерегаться*, *избегать*, *желать*, *лишиться* требуют родительного падежа, в румынском же их эквиваленты требуют **Acuzativ** с предлогом *de* или без него. Например: *a se teme de lup* (бояться волка), *a se păzi de lup* (остерегаться волка), *a evita lupul* (избегать волка).

3. Сложное прошедшее время (**Perfectul compus**)

Это время обозначает законченное действие и переводится на русский язык прошедшим временем совершенного вида.

Сложное прошедшее время образуется из вспомогательных форм глагола *a avea* и причастия прошедшего времени спрягаемого глагола.

Причастие прошедшего времени глаголов I и IV групп образуется путем отбрасывания у инфинитива частицы *a* и прибавлением к глаголу окончания **-t**. Например:

a învăța — *învățat*, *a coborî* — *coborît*, *a mînca* — *mîncat*, *a doborî* — *doborît*, *a citi* — *citit*, *a iubi* — *iubit*.

Спряжение глаголов I и IV группы в *Perfectul compus*

Число	Лицо	Спрягаемые формы вспомога- тельного глагола a avea	Глаголы I группы		Глаголы IV группы	
единст- венное	eu tu el, ea	am ai a	a învăța învățat învățat învățat	a ocupa ocupat ocupat ocupat	a iubi iubit iubit iubit	a cobori coborît coborît coborît
множест- венное	noi voi ei, ele	am ați au	învățat învățat învățat	ocupat ocupat ocupat	iubit iubit iubit	coborît coborît coborît

У глаголов II группы причастие прошедшего времени образуется также путем отбрасывания частицы **a** и замены окончания инфинитива на **-ut** (**a putea** — **putut**, **a tăcea** — **tăcut**, **a vedea** — **văzut**), а у глаголов III группы на **-ut** или **-s** (**a începe** — **început**, **a crede** — **crezut**, **a spune** — **spus**, **a răspunde** — **răspuns**, **a duce** — **dus**).

Спряжение глаголов II и III групп в *Perfectul compus*

Число	Лицо	Формы вспомо- гатель- ного глагола a avea	Глаголы II группы		Глаголы III группы	
единствен- ное	eu tu el, ea	am ai a	a tăcea tăcut tăcut tăcut	a ședea șezut șezut șezut	a petrece petrecut petrecut petrecut	a merge mers mers mers
множест- венное	noi voi ei, ele	am ați au	tăcut tăcut tăcut	șezut șezut șezut	petrecut petrecut petrecut	mers mers mers

Некоторые глаголы образуют причастие прошедшего времени не по общему правилу. Например:

a fierbe (варить) — **fierț**
a frînge (ломать) — **frînt**
a coace (печь) — **copt**
a rupe (рвать) — **rupt**

Причастие прошедшего времени (Participiul trecut) употребляется в качестве отглагольного прилагательного и согласуется в роде и числе с существительным, к которому оно относится. Например:

Un om citit — начитанный человек.
O carte citită — прочитанная книга.

Спряжение глаголов а fi и а avea в Perfectul compus

a fi		a avea	
eu am fost	noi am fost	eu am avut	noi am avut
tu ai fost	voi ați fost	tu ai avut	voi ați avut
el, ea a fost	ei, ele au fost	el, ea a avut	ei, ele au avut

Употребление Perfectul compus

Perfectul compus употребляется:

а) в разговоре:

Ce ai făcut aseară? — Что ты делал вчера вечером?
Am citit o carte interesantă. — Я читал интересную книгу.

б) когда речь идет о законченном действии в прошлом:

El a povestit aceasta chiar acum. — Он только что рассказал об этом.

LECTURĂ CURENTĂ

MUZEUL DE ARTĂ DE LA BUCUREȘTI

Музей де арта де ла Букуреști естe ситуат в палатул Републици, унде се афлă și Институтул де историе а артелор.

Колекцие де пиктури дин музеул де арта ну рăмѣн ку нимич вurma celor mai mari muzee din alte țări. Aici au fost adunate pînze create de cei mai renumiți pictori romîni, ca de exemplu: Negulici, Rozental, Tătărescu, Grigorescu, Aman, Andreescu, Băncilă, Toniță și terminînd cu operele pictorilor și sculptorilor contemporani — Steriadi, Iser, Bunescu, Ressu, Baba, Georgescu, Paciurea, Jalea și alții. In muzeu au fost concentrate și admirabilele opere ale maeștrilor picturii mondiale, printre care un loc de onoare îl ocupă pînzele lui Rembrandt și El Greco. Zeci și sute de mii de oameni ai muncii vizitează sălile picturii ruse și sovietice. De multă popularitate se bucură exponatele de artă orientală și o admirabilă colecție de artă feudală romînă.

In ultimii 15 ani, în R.P.R. au avut loc prefaceri adînci. Mulțumită acestora au fost deschise noi și largi perspective dezvoltării culturii și artei. In acești ani pictorii și sculptorii au creat opere care ocupă acum un loc de onoare la muzeul de artă.

Artiștii au abordat teme vaste străbătute de un larg suflu epic, evocînd momente istorice din lupta poporului romîn pentru libertate.

Vocabular

nu rămîn cu nimic în urmă ничем не
отстают от ...
cele mai mari muzee самые большие
музеи
au fost concentrăte были сосредоточены
prefăceri adînci большие изменения

mulțumită acēstora благодаря этим
a aborda tēme vāste затронуть широ-
кие темы
a fi străbătūt de быть проникнутым
чем-либо
evocînd напоминая

Exerciții

I. Citiți următoarele cuvinte:

a alergă — alcărgă, a iertă — iărtă, a chemă — chēcămă, a așteptă — așteaptă, a așeză — așează, a însemnă — înseamnă, a legănă — léagănă, a negă — néagă, a dezmiardă — dezmiărdă, a întreabă — întreabă, a plecă — plăcă, a deșteptă — deșteaptă, a îndemna — îndeamnă, a înșela — înșeală, a îngheță — îngheăță, a legă — léagă.

II. Puneți substantivele dintre paranteze în cazul Genetiv sau Dativ:

1. Președintele (*colhozul*) nu este azi aici. 2. Cărțile (*prietenul*) meu sînt totdeauna foarte curate. 3. Colhoznicii vînd roadele (*pomii*) fructiferi în piețe. 4. În sala (*clubul*) colhoznic au loc spectacole și conferințe. 5. Dan a petrecut vacanța de vară la colhozul (*părinții*) săi. 6. În timpul (*războiul*) cōtropitorii fasciști au distrus numeroase clădiri. 7. Membrii (*colectivul*) nostru îndeplinesc cu succes planul lor. 8. Toamna frunzele (*copacii*) devin galbene.

III. Copiați din text toate propozițiile, în care predicatul este exprimat printr-un verb la Perfectul compus.

IV. Copiați din textul „Colhozul; Octombrie Roșu”, propozițiile în care atributele și complementele indirecte sînt în cazul Genetiv sau Dativ.

V. Înlocuiți la următoarele substantive, articolul nehotărît prin articolul hotărît:

un an, a vacanță, o vară, un colhoz, un oraș, un mal, un fluviu, un război, o seară, o clădire, o formă, o curățenie, o vacă, o oaie, un porc, o cîmpie, o toamnă, niște porumb, niște secară, niște orz, un venit, o recoltă.

VI. Puneți substantivele dintre paranteze în cazul Genetiv, întrebunînd articolul pronominal:

1. Fiecare student (*institutul*) nostru învață două limbi străine. 2. Fiul mai mare (*prietenii*) noștri lucrează la uzina „Dinamo”. 3. Succesele noi (*țineretul*) nostru sînt foarte însemnate. 4. Discursul de azi (*țovarășul*) Ivanov a fost interesant. 5. Malul stîng (*fluviul*) Dunăre este mai înalt decît malul drept.

VII. Deschideți parantezele și puneți verbele corespunzătoare la Perfectul compus:

Eu (*a petrece*) vacanța de vară anul acesta în Caucaz. Vara (*a fi*) foarte cald și eu (*a face baie*) de cîteva ori pe zi în mare. Și colegii mei Victor și Volodea (*a fi*) la Soci. Noi (*a minca*) zilnic multe fructe și (*a trimite*) acasă colete poștale cu fructe. Noi (*a sta*) la mare o lună de zile. (*A face*) deseori excursii în împrejurimile lui Soci. Noi (*a fi*) la Gagra, la Novii Afon și chiar la Suhumi. În regiunea Soci și în im-

prejurimi sînt colhozuri bogate. Aceste colhozuri (*a aduce*) venituri bogate colhoznicilor. Aici colhoznicii (*a semănă*) grîu de toamnă și de primăvară, porumb, secară și orz. Recolte bogate (*a crește*) și în grădinile de zarzavat. Noi (*a petrece*) foarte bine vacanța de vară anul acesta.

VIII. Conjugăți următoarele verbe la Modul indicativ Present:

a petrece, a distruge, a reface, a arde, a construi, a domni, a semăna, a cultiva, a crește, a vinde, a aproviziona, a juca, a prevedea, a vizita, a traversa.

IX. Declinați următoarele substantive la forma nearticulată, singular și plural:

o vacanță, un colhoz, un fluviu, o clădire, un sat, un fruct, o recoltă, o cooperativă, un cerc, un artist, un amator.

X. Puneți în locul punctelor prepozițiile necesare:

1. Moscova este centrul luptei mondiale ... pace. 2. Străzile și piețele ... Moscova sînt largi și frumcase. 3. Alături ... Kremlin, ... Piața Roșie este mausoleul lui Lenin. 4. Toți cetățenii sovietici vizitează ... multă emoție mausoleul. 5. ... ultimii ani ... Moscova au apărut multe clădiri înalte. 6. Toate casele noi sînt prevăzute ... confort modern. 7. Noua universitate ... Moscova este vestită ... întreaga lume. 8. ... Moscova este reședința guvernului sovietic și a Comitetului central al Partidului Comunist. 9. Centrul luptei mondiale ... pace este ... capitala noastră.

XI. Răspundeți la următoarele întrebări:

1. Unde a petrecut Dan anul acesta vacanța de vară? 2. Unde se află colhozul „Octombrie Roșu”? 3. Cum este acum colhozul? 4. Ce au făcut colhoznicii după eliberare? 5. Ce sînt pline de verdeață? 6. Cînd a fost electrificat și radiificat colhozul? 7. Ce privesc colhoznicii la televizor? 8. Ce au semănat colhoznicii pe cîmpiile lor? 9. Ce a adus colhozului mari venituri? 10. Ce a crescut în grădinile de zarzavat? 11. Ce vînd colhoznicii în piețele orașelor mari? 12. Cine aprovizionează pe colhoznici cu toate mărfurile necesare? 13. Unde rulează filme noi și au loc spectacole și conferințe?

XII. Puneți 10 întrebări la textul „Muzeul de artă”.

XIII. Compuneți cîte 2 propoziții cu cuvintele:

grîu de toamnă, grîu de primăvară, mari venituri.

XIV. Numiți substantivele legate după sens cu tema „Colhozul Octombrie Roșu”.

XV. Explicați sensul omonimului *pieță*. Dați cîte un exemplu pentru fiecare sens.

XVI. Traduceți în rominește:

1. Советские трудящиеся борются за выполнение семилетнего плана. 2. Газета „Scînteia” является органом Румынской рабочей партии. 3. Москва является мировым центром борьбы за мир. 4. Москва очень большой и красивый город. 5. За последние годы в Москве было построено (*a construi*) много жилых зданий. 6. Новый московский университет известен во всем мире. 7. В Москве находятся Советское правительство и Центральный комитет Коммунистической партии. 8. Наш город — большой культурный и промышленный центр. 9. Здесь много

фабрик и заводов, институтов и библиотек, театров и кино. 10. Мы очень любим свою родную столицу с ее садами и парками, бульварами и скверами.

XVII. Compuneți cîte 3 propoziții cu *aproape* în sens de *почти* și *aproape* în sens de *близко*.

XVIII. Faceți oral rezumatul textului „Colhozul Octombrie Roșu“.

XIX. Subiecte de dezvoltat:

1. Biografia mea.
2. Faceți portretul prietenului dumneavoastră și vorbiți despre biografia lui.

a reveni **возвращаться**
a fi plin de **puteri** **быть** полным сил,
в расцвете сил
răcoros прохладный
frigoros холодный

o **zăpadă** **снег**
un **patinaj** **эс.** катание на коньках, каток
a **schia** (-ez) **кататься** на лыжах
grîne зерновые

IARNA

(fragment)

de Vasile Alecsandri

Din văzduh cumplita iarnă cerne norii de zăpadă
Lungi troiene călătore, adunate-n cer grămadă
Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi albi
Răspîndind fiori de ghiață pe ai țării umeri dalbi.

IN PĂDURE

Aici era o pădure. Pădurea aceasta era mare și frumoasă. Primăvara și vara pădurea era verde. Toamna cădeau frunzele. Iarna copacii nu aveau frunze. Zăpada acoperea copacii. În pădure mai creșteau ciuperci, fragi și flori. În pădure trăiau și multe animale: vulpea, lupul, veverița, iepurele și altele.

IARNA

Afară e frig. E iarnă. Ninge mereu. Zăpada acoperă pământul și casele. Maria și Elena patinează, iar Victor și Vasile fac un om de zăpadă. Toți sînt veseli.

Vocabular

a **acoperi** **накрывать, покрывать**
a **patina** **кататься** на коньках
un om de **zăpadă** **снеговик**

o **vulpe** **лиса**
o **veveriță** **белка**
un **iepure** **заяц**

ГРАММАТИКА

1. Имперфект

В румынских глаголах в отличие от русских отсутствует категория вида, которая определяет характер законченности и незаконченности действия. В румынском языке видовое различие отражается в прошедших временах Imperfect, Perfectul compus, Perfectul simplu¹.

Imperfect обозначает прошедшее действие. Это действие не ограничено во времени и действие его неопределенно. Помимо этого, Imperfect выражает действие повторяющееся, а также действие незаконченное, протекающее параллельно другому действию или в момент возникновения другого действия.

¹ Часто русские глаголы несовершенного вида переводятся на румынский язык глаголами совершенного вида.

Сравните: Вчера я ходил в кино. Ieri am fost la cinema.

Образование Imperfect

Imperfect образуется путем прибавления к безударной основе инфинитива следующих окончаний **-am, -ai, -a, -am, -ați, -au** для глаголов I и IV группы (только с окончанием на **-i**). Например:

Число	Лицо	Глаголы I группы	Глаголы IV группы с окончанием на i	
		a întreba	a cobori	a hotări
единств.- венное	eu tu el, ea	întreb-am întreb-ai întreb-a	cobor-am cobor-ai cobor-a	hotăr-am hotăr-ai hotăr-a
множест.- венное	noi voi ei, ele	întreb-am întreb-ați întreb-au	cobor-am cobor-ați cobor-au	hotăr-am hotăr-ați hotăr-au

У глаголов II, III и IV группы с окончанием на **-i** для образования Imperfect к основе инфинитива присоединяются следующие окончания: **-eam, -eai, -ea, -eam, -eați, -eau**. Например:

Число	Лицо	Глаголы II группы	Глаголы III группы		Глаголы IV группы с окончанием на -i	
единствен- ное	eu tu el, ea	a vedea ved-eam ved-eai ved-ea	a merge merg-eam merg-eai merg-ea	a face făc-eam făc-eai făc-ea	a citi cit-eam cit-eai cit-ea	a vorbi vorb-eam vorb-eai vorb-ea
множест.- венное	noi voi ele, ei	ved-eam ved-eați ved-eau	merg-eam merg-eați merg-eau	făc-eam făc-eați făc-eau	cit-eam cit-eați cit-eau	vorb-eam vorb-eați vorb-eau

При образовании Imperfect глаголов IV группы, с окончанием на **-i** и основа которых оканчивается на гласную, к инфинитиву присоединяются окончания **-am, -ai, -a, -am, -ați, -au**:

eu	locui-am	noi	locui-am
tu	locui-ai	voi	locui-ați
el, ea	locui-a	ei, ele	locui-au

Таким же образом образуют Imperfect все глаголы 1 группы типа **a studia**:

eu	studi- am	noi	studi- am
tu	studi- ai	voi	studi- ați
el, ea	studi- a	ei, ele	studi- au

Глаголы **a da**, **a sta**, **a vrea**, а также вспомогательный глагол **a fi** Imperfect образуют неправильно.

Число	Глаголы		a da	a sta	a vrea	a fi
	Лицо					
единст- венное	eu tu el, ea	dădeam dădeai dădea	stăteam stăteai stătea	vroiam vroiai vroia	eram era era	
множест- венное	noi voi ei, ele	dădeam dădeai dădeau	stăteam stăteați stăteau	vroiam vroiați vroiau	eram erați erau	

Вспомогательный глагол **a avea** спрягается в Imperfect по общему правилу:

eu	aveam	noi	aveam
tu	aveai	voi	aveați
el, ea	avea	ei, ele	aveau

Употребление Imperfect

Imperfect употребляется:

1) для обозначения незаконченного действия, длившегося в прошлом неограниченное количество времени:

Vara când **eram** liber, **citeam** multe cărți. — Летом, когда я **был** свободен, я **читал** много книг.

2) в описаниях, где он служит для выражения состояния постоянного свойства:

Fratele meu **era** de statură înaltă. El **avea** ochi mari și inteligenți care **dădeau** feței sale o expresie plăcută. — Мой брат **был** высокого роста. У него **были** большие и умные глаза, которые **придавали** его лицу приятное выражение.

3) для выражения прошедшего действия, протекающего одновременно с другими действиями. В этом случае могут быть два варианта:

а) когда не указывается ни начало, ни конец обоих действий:
 Noi rezolvam probleme, iar profesorul corecta caietele noastre. — Мы решали задачи, а преподаватель проверял наши тетради.

б) когда не указывается ни начало, ни конец одного действия в то время, как второе действие уже совершено:

El a venit la teatru, cînd începea ultimul act. — Он пришел в театр, когда начиналось последнее действие.

4) для выражения обычных действий, повторяющихся в прошлом:

Victor pleca la institut, totdeauna dimineața. — Виктор уходил в институт всегда по утрам.

2. Склонение существительных женского рода с определенным артиклем

Как и у существительных мужского рода, при склонении существительных женского рода определенный суффиксированный артикль изменяется по падежам.

Для образования родительного и дательного падежей существительных женского рода к существительным во множественном числе (без артикля) прибавляется форма определенного артикля -i.

Падеж	Единственное число	Множественное число
N.	studenta, cartea	studentele, cărțile
G.	(a) studentei, (a) cărții	(a) studentelor, (a) cărților
D.	studentei, cărții	studentelor, cărților
A.	(pe) studenta, (pe) cartea	(pe) studentele, (pe) cărțile

1. У существительных на -ie Genitiv и Dativ образуются путем прибавления формы определенного артикля -i к окончанию единственного числа:

$$\text{lecție} + i = \text{lecției}$$

N. lecția D. lecției
 G. (a) lecției A. (pe) lecția

2. Существительные, оканчивающиеся во множественном числе на -uri, склоняются не по общему правилу:

N. blana, iarba D. blăniî, ierbii
 G. (a) blăniî, ierbii A. (pe) blană, iarbă

3. Прилагательные, относящиеся к существительным в единственном числе, в Genitiv и Dativ принимают форму множественного числа.

- N. studenta bună, casa voastră
- G. (a) studentei bune, casei voastre
- D. studentei bune, casei voastre
- A. (pe) studenta bună, casa voastră

3. Наречия

1. Наречия места (**de loc**) указывают на то, где происходит действие, и отвечают на вопросы **unde** (где?), **de unde** (откуда?), **pînă unde** (до каких пор?). Например: **acolo** (там), **aici** (здесь), **afară** (снаружи), **alături** (рядом), **aproape** (близко), **deasupra** (над), **dedesubt**, **departe**, **împrejur**, **dincolo**, **dincoace**, **înapoi**, **înainte**, **jos**, **sus**, **oriunde**.

2. Наречия времени (**de timp**) указывают, когда происходит действие и отвечают на вопросы **cînd?** (когда?), **de cînd?** (с каких пор?), **pînă cînd?** (до каких пор?). Например: **aseară** (вчера вечером), **astăzi** (сегодня), **miine** (завтра), **tîrziu** (поздно), **odată**, **niciodată**, **îndată**, **totdeauna**.

3. Наречия образа действия (**de mod**) указывают, каким образом происходит действие, и отвечают на вопросы **cum?** (как?), **în ce chip?** (каким образом?). Например: **bine** (хорошо), **aşa** (так), **astfel** (таким образом), **rău** (плохо), **repede** (быстро), **de asemenea**, **atît**, **numai**, **împreună**, **altminteri**, **destul**, **tare**, **uşor**.

LECTURĂ CURENTĂ

VARA

Afară e cald. E vară. Grădinile sînt pline de flori ca: trandafiri, garoafe, maci, lalele etc., iar livezile sînt pline de meri, peri, pruni, nuci şi altele. În pomi cîntă păsărele ca mierla şi privighetoarea.

Vocabular

un trandafir	роза	o mierlă	дрозд
o garoafă	гвоздика	o privighetoare	соловей

ANUL

Anul are douăsprezece luni. Într-un an sînt trei sute şaizeci şi cinci sau trei sute şaizeci şi şase de zile. O lună are treizeci sau treiizeci şi una de zile. Luna februarie are douăzeci şi opt sau douăzeci şi nouă de zile. Anul are patru anotimpuri: toamna, iarna, primăvara şi vara.

GHICITORI

1. O sută de frați
De brîu stau legați.
(*Snopul*)
2. Am mai mulți frați
Intr-o cămașă-mbrăcați.
(*Usturoiul*)
3. Sînt patru surori în lume
Și nu le cunosc pe nume.
Una florile-nflorește.
Alta fructele rodește,
Alta frunza-ngălbenește,
Iar a patra-friguroasă,
Prinde strai de-argint să țeară.
(*Anotimpurile*)

* * *

4. Am un copac
Cu douăsprezece ramuri,
Pe fiecare ram,
Cîte patru cuiburi,
În fiecare cuib,
Cîte șapte ouă.
(*Anul, luna, săptămîna*)

Exerciții

- I. Citiți textul și subliniați toate verbele la Imperfect.
- II. Citiți textul și copiați toate substantivele feminine la cazurile respective.
- III. Conjugăți următoarele verbe la Imperfect (oral sau în scris):
 - 1) a lucra, a abunda, a pleca, a profita, a patina
 - 2) a pune, a face, a deschide, a începe
 - 3) a străluci, a înverzi, a răsări, a deveni, a reveni, a acoperi.
- IV. Declinați următoarele substantive la singular și plural, forma articulată (oral sau în scris):

o vară, o primăvară, o toamnă, o iarnă, o lună, o floare, o bază,
o recoltă, o grădină, o ceapă, o căldură, o cireasă, o vișină, o mare, o
excursie, o pădure, o regiune, o școală, o odihnă, o cîmpie, o iarbă, niște
semănături, niște ridichi, o zăpadă.
- V. Puneți la Imperfect verbele dintre paranteze:

1. Primăvara, cînd (*a fi*) timp frumos noi (*a face*) excursii prin
pădure 2. Acolo (*a culege*) fragi. 3. Petreceam foarte bine și (*a minca*)
mulți fragi. 4. Vara (*a face baie*) deseori în Volga. 5. Uneori (*a ajuta*)
colhoznicilor pe cîmpii. 6. Colhoznicii (*a lucra*) cu mult avînt. 6. În
iunie și iulie grădinile de zarzavat (*a fi*) pline de legume. 7. În august
și septembrie (*a mîna*) mulți struguri. 8. Toamna (*a pleca acasă*) la
deschiderea școlilor. 9. După odihnă (*a fi*) plini de puteri. 10. Iarna (*a*

începe) anotimpul patinajului și schiului. 11. În timpul vacanței de iarnă noi (*a profita*) de timpul liber și zilnic (*a patina*) și (*a schia*).

VI. Deschideți parantezele și puneți substantivele la cazurile respective:

În martie începe anotimpul (*semănăturile*) de primăvară. Colhoznicii lucrează pe câmpii și pun bazele (*recoltele*) din acest an. Vara e anotimpul (*legumele*) și (*fructele*). Anotimpul (*recolta*) de grâne și fructe este toamna. La 1 septembrie are loc deschiderea (*școlile*) și (*institutele*). Iarna este anotimpul (*patinajul*) și (*schitul*).

VII. Puneți la Perfectul compus, verbele din paranteze:

Alaltăieri (*a fi*) încă vacanță de iarnă și clădirea institutului nostru (*a fi*) pustie. Ieri acolo (*a venit*) din nou studenți și studente. Colegii mei (*a povesti*) ieri la ora de limba română cum au petrecut vacanța. Victor (*a lua*) de la bibliotecă „Mitrea Cocor” de Mihail Sadoveanu. El (*a citi*) încă „Străinul” de Titus Popovici și „Nicolae Bălcescu” de Camil Petrescu. Împreună cu colegii mei (*a merge*) deseori la teatre și la cinematografe. Noi (*a vedea*) piesa lui Caragiale „O scrisoare pierdută”, Teatrul de Satiră (*a pune*) în scenă această comedie. Noi (*a avea*) multă plăcere de la acest spectacol. Aseara (*a fi*) la Teatrul Mare, la spectacolul „Boris Godunov”. (*a cânta*) artistul Pirogov. La baletul „Floarea roșie” nu (*a putea*) găsi bilete. În timpul vacanței noi (*a face*) câteva excursii cu schiurile. (*a petrece*) foarte bine în aceste două săptămîni.

III. Puneți substantivele dintre paranteze în cazul Genitiv sau Dativ:

1. Fratele (*prietenul*) meu a venit ieri la patinaj. 2. Era un timp răcoros și deseori intram în clădirea (*clubul*) de alături. 3. Prietenul meu și fratele lui au fost tot timpul (*ziua*) pe gheață. Eu am plecat acasă mai devreme, căci mă așteptau colegii (*grupul*) nostru. 5. Noi am mers seara la un spectacol (*teatrul*) Mare. 6. În sala (*teatrul*) era multă lume.

IX. Răspundeți la următoarele întrebări:

1. Cite anotimpuri are fiecare an? 2. Care sînt anotimpurile 3. Ce timp e primăvară? 4. În ce lună erau în floare pomii fructiferi? 5. Cînd înverzeau copacii în parcuri? 6. Cînd au colhoznicii mult de lucru pe câmpii? 7. Cînd abundau în legume grădinile de zarzavat? 8. Unde plecau pionierii în iulie? 9. Ce făcea tineretul vara? 10. Care e anotimpul recoltei de grâne și fructe? 11. Cînd reveneau din vacanță toți elevii și studenții? 12. Cum erau ei după odihnă? 13. Cînd devenea timpul răcoros? 14. Ce sărbătoare mare avem toamna? Ce facem în cinstea acestei zile? 15. Cum sînt lunile de iarnă? 16. Ce acoperă zăpada? 17. Cînd începe anotimpul patinajului și schiului? 18. Care sînt cele douăsprezece luni ale anului?

X. Scrieți cu litere următoarele date:

14.VII.1789, 26.VI.1877, 23.V.1879, 19.XII.1936, 9.V.1945, 1.IX.1953.

XI. Dați sinonimele următoarelor cuvinte și traduceți în scris aceste cuvinte:

vreme, copac, a înflori, a răsări, grădină de zarzavat, răcoros, a înverzi.

XII. Dați antonimele următoarelor cuvinte:

timp frumos, cald, puternic, deschidere, mereu, friguros.

XIII. Compuneți cîte 5 întrebări la textele „În pădure” și „Iarna”.

XIV. Traduțeți în rominește:

а) 1. В мае хорошая погода и часто светит солнце. 2. В парках и садах цветут деревья. 3. Весной начинается сев яровых. 4. Колхозники трудятся на полях. 5. В июне очень тепло. 6. В садах много яблок и груш, а в огородах — овощей: моркови, зеленого лука, огурцов и т. д. 7. В июле пионеры уезжают в лагерь, в горы или к морю. 8. Начинаются школьные и студенческие каникулы. 9. Ученики и студенты часто совершают экскурсии. 10. Летом они хорошо отдыхают и набираются сил к новому учебному году. 11. В сентябре они возвращаются в школы и институты. 12. В ноябре холодно и часто идет дождь. Сегодня неприятная погода. 13. Зимой молодежь катается на коньках и лыжах.

б) 1. Виктор сейчас катается на лыжах в парке. И другие студенты его группы тоже. 2. Сегодня 3° мороза. 3. А завтра какая будет погода? 4. Завтра будет теплый, но ветреный день. 5. Послезавтра мы пойдем на каток и будем кататься на коньках.

XV. Traduțeți în rominește:

В этом году Виктор провел свои летние каникулы у своего дяди в колхозе «Красный Октябрь» на берегу Днепра. Во время Великой Отечественной войны фашистские захватчики разрушили и сожгли дома колхозников, клуб и др. После освобождения колхозники восстановили свою родную деревню. Они посеяли на полях озимую и яровую пшеницу, кукурузу, рожь и овес. Эти посевы принесли колхозу большие доходы.

Колхозная молодежь весело проводит время. В колхозном клубе часто демонстрируются новые кинофильмы. Летом было много хороших спектаклей и лекторы читали интересные лекции. У Виктора было много знакомых, и он прекрасно провел свои летние каникулы.

XVI. Ce flori și păsări cunoașteți dumneavoastră? Compuneți propoziții cu aceste cuvinte.

XVII. Ce sărbători cunoașteți în afară de zilele de repaus săptăminal?

XVIII. Traduțeți în rominește:

1 Мая — Международный день трудящихся. 7 ноября — годовщина Великой Октябрьской социалистической революции. 5 декабря — День Конституции. 23 февраля — День Советской Армии. 8 марта — Международный женский день. 9 мая — День победы над фашистской Германией.

XIX. Compuneți cite două propoziții cu omonimele:

lună 1) луна, 2) месяц; mare 1) большой, 2) море

XX. Descrieți anotimpul dumneavoastră preferat.

XXI. Descrieți cum ați petrecut vacanța de vară sau de iarnă.

XXII. Compuneți cite 3 propoziții, întrebunțind adverbe de loc, de timp, de mod.

Lecția 12

1. Степени сравнения прилагательных и наречий.
2. Склонение имен собственных.
3. Несоответствия значений и функций русских падежей русским падежам.

TEXT

O SEARĂ LA TEATRUL MARE DIN MOSCOVA

Noi sîntem la Teatrul Mare din Moscova. În fața intrării sînt mulți oameni, care n-au găsit bilete la spectacol, dar nădăjduiesc că vor găsi pe cineva care să le cedeze un bilet. Pe drum, lingă teatru poți auzi de zece-cincisprezece ori întrebarea: n-aveți un bilet în plus? Aici unii au bilete mai bune iar alții mai proaste. Teatrul Mare e cel mai renumit teatru din Uniunea Sovietică. Fiecare om, care e în trecere prin Moscova, caută să vadă măcar un spectacol al Teatrului Mare.

Este ora 6 și 20 minute. Încetul cu încetul publicul umple sala. Astă seară vom vedea „Boris Godunov”—dramă muzicală populară de Musorgski. Cei mai buni cîntăreți ai Uniunii Sovietice interpretează rolurile principale. „Boris Godunov”, este un spectacol foarte frumos. Cîntă nu mai puțin de patru artiști ai poporului și trei artiști emeriți. Decorurile și muzica produc o impresie de neuitat. Publicul salută de fiecare dată cu tunete de aplauze apariția cîntăreților.

E miezul nopții, dar în centrul Moscovei e multă lume. Oamenii merg acasă din teatre, concerte și cinematografe.

Vocabular

a nădăjdui (-esc) надеяться	a interpreta (-ez) исполнять
a cedă (-ez) уступить	un cîntăreț певец
pe cineva căre cine-ntubd, который	un artist al poporului народный артист
în plus лишний	un artist emerit заслуженный артист
prost плохой, глупый	un decór декорация
renumit известный	o impresie впечатление
în trecere проездом	tunete de aplauze гром аплодисментов
a umple (a umplea) наполнять	internațional международный
o cortină занавес	de neuitat незабываемый
încetul cu încetul постепенно	o apariție появление
un rol principal главная роль	miézul nopții полночь

Note explicative

a luá párté la ...	принимать участие в ...
de seámă, însemnăt	значительный
e miezul nopții ...	} в полночь
la miezul nopții ...	

ГРАММАТИКА

1. Степени сравнения прилагательных и наречий

В румынском языке имеются положительная, сравнительная и превосходная степени для прилагательных и наречий.

Сравнительная степень (*Gradul comparativ*) образуется путем прибавления к имени прилагательному наречий **mai ... decît, mai puţin ... decît, tot aşa de ... ca, la fel de ... ca, tot atît de ... ca.**

Конструкция **mai ... decît** указывает на большую степень; **mai puţin ... decît** указывает на меньшую степень.

Конструкции **tot aşa de ... ca, la fel de ... ca, tot atît de ... ca** указывают на равную степень.

Частицы **mai, mai puţin, tot aşa de** и др. ставятся соответственно перед прилагательными или наречиями, а **decît** и **ca** — после них. Например:

Victor are un bilet **mai bun decît** Petru. — У Виктора билет лучше, **чем** у Петра.

Petru are un bilet **mai puţin bun ca** Victor. — У Петра билет хуже, **чем** у Виктора.

Maria are un bilet **tot aşa de (la fel de, tot atît de) bun ca** Victor. — У Марии **такой же** хороший билет, как у Виктора.

Acest artist cîntă **tot aşa de (la fel de, tot atît de) bine ca** acel artist. — Этот артист поет **так же** хорошо, как тот.

Acest teatru nu este **aşa de (la fel de, tot atît de) mare ca** acela. — Этот театр не **такой** большой, как тот.

Превосходная степень (*Gradul superlativ*) может быть относительной (*superlativul relativ*) и абсолютной (*superlativul absolut*).

Относительная степень образуется при помощи прилагательного артикля (*articolul adjectival*) **cel, cea, cei, cele** и наречия **mai**.

При образовании относительной превосходной степени следующий порядок слов: на первом месте стоит прилагательный артикль, затем наречие и на последнем месте стоит прилагательное. Например:

Cel mai frumos, cea mai interesantă, cei mai buni, cele mai scapabile.

Прилагательный артикль согласуется в роде и числе с определяемым существительным. Если прилагательный артикль стоит перед определяемым существительным, то существительное употребляется без артикля. Например:

Primăvara este cel mai frumos anotimp al anului.

Если же прилагательный артикль стоит после существительного, то последнее употребляется с определенным артиклем:

Primăvara este **anotimpul cel mai frumos** al anului.

Абсолютная превосходная степень прилагательных и наречий образуется при помощи наречий **foarte**. Например:

Victor are o carte **foarte interesantă**.— У Виктора **очень интересная** книга.

Dan este un student **foarte bun**.— Дан **очень хороший** студент.

Maria învață **foarte bine**.— Мария **очень хорошо** учится.

Prietenii mei lucrează zilnic **foarte mult**.— Мои друзья ежедневно **работают очень много**.

2. Склонение имен собственных

Имена собственные мужского рода склоняются по общему правилу склонения имен существительных мужского рода, исключая имена собственных лиц. Например:

N. Leningradul	D. Leningradului
G. (a) Leningradului	A. (pe) Leningradul

Склонение имен собственных лиц мужского рода осуществляется с помощью формы определенного артикля родительного и дательного падежей **-lui**, которая ставится перед склоняемым именем собственным. Например:

N. Victor	D. lui Victor
G. (a) lui Victor	A. (pe) lui Victor

Имена собственные женского рода склоняются по общему правилу, то есть изменяется определенный артикль. Например:

N. Maria	Brăila
G. (a) Mariei	Brăilei
D. Mariei	Brăilei
A. (pe) Maria	Brăila

Примечание: Названия месяцев склоняются так же, как имена собственные лиц мужского рода. Например:

N. ianuarie	martie
G. (a) lui ianuarie	(a) lui martie
D. lui ianuarie	lui martie
A. (pe) ianuarie	(pe) martie

3. Несоответствия значений и функций русских падежей румынским падежам

В русском языке именная часть составного сказуемого может стоять в творительном падеже. Например: Моя сестра будет **врачом**.

В румынском языке в аналогичном случае именная часть сказуемого передается Nominativ без артикля: *Sora mea va fi medic.*

Наиболее резкое расхождение в употреблении румынских и русских падежных форм наблюдается в употреблении в русском языке родительного падежа с предлогами и без предлогов, так как круг его значительно шире и разнообразнее, чем в румынском языке. Так:

Русский родительный падеж соответствует румынскому Acuzativ, если существительные указывают на число или количество. Например:

Я принес немного **ветчины**. — *Eu am adus puțină șuncă.*
Пожалуйста, ложку **сахара**. — *Poftim o lingură de zahăr.*

Русскому родительному падежу с отрицанием соответствует румынский Acuzativ:

Я не писал **письма**. — *Eu n-am scris scrisoarea.*
Никто не заметил его **отсутствия**. — *Nimeni n-a observat lipsa lui.*
Здесь не слышно **никакого шума**. — *Aici nu se aude nici un zgomot.*

Русскому родительному падежу при некоторых глаголах соответствует Acuzativ в румынском языке:

Мы хотим **мира**. — *Noi vrem pace.*

Он не стыдится **своих товарищей** и продолжает плохо заниматься. — *Nu-i este rușine de tovarăși și continuă sa învețe prost.*
Эта игра требует большого **внимания**. — *Acest joc cere mare atenție.*

Русский родительный падеж передается румынским Acuzativ при порядковом числительном, обозначающем даты.

Мы приехали в Москву **6 ноября**. — *Noi am venit la Moscova la 6 noiembrie.*

Они встретились **десятого мая**. — *Ei s-au întâlnit la zece mai.*
Первого сентября учебный год. — *La întâi septembrie a început anul școlar.*

В русском языке родительный падеж, употребляемый при сравнениях, соответствует Acuzativ в румынском языке.

Мария занимается **лучше всех студенток**. — *Maria învață mai bine decât toate studentele.*

Твоя сестра **лучше брата**. — *Sora ta este mai bună decât fratele.*

Русский родительный падеж с предлогами **из, без, до, для, от** соответствует румынскому Acuzativ с предлогами **de la, din, fără, pînă la, pentru.**

Студенты идут **из института.** — **Studentii vin de la institut.**

Вода течет **из крана.** — **Ara curge din robinet.**

Я взяла **из газет** эти стихотворения. — **Am luat din ziare aceste poezii.**

Елена узнала об этом у одного из своих братьев. — **Elena a aflat despre aceasta de la unul din frații ei.**

Из года в год мы отмечаем эту дату. — **Din an în an marcăm această dată.**

Виктор пришел **без тетрадей и без книг.** — **Victor a venit fără caiete și fără cărți.**

До города осталось пять километров. — **Pînă la oraș au rămas cinci kilometri.**

Жди с утра **до вечера.** — **Să aștepți de dimineață pînă seară.**

Виктор купил щетку **для одежды.** — **Victor a cumpărat o perie pentru haine.**

Русскому дательному падежу после глаголов **мешать, верить, радоваться, мстить, грозить** соответствует румынский Acuzativ с предлогами **pe** и **de.**

Вы мешаете товарищам сосредоточиться во время контрольной работы. — **Deranjați pe tovarăși să se concentreze în timpul lucrării de control.**

Мы очень рады **вашим успехам.** — **Sîntem foarte bucuroși de succesele dumneavoastră.**

Мы всегда верим **нашим друзьям.** — **Noi credem totdeauna pe prietenii noștri.**

Русскому дательному падежу с предлогом **по** соответствует румынский Acuzativ с предлогами **prin** и **pe.**

Мы гуляем **по парку.** — **Noi ne plimbăm prin parc.**

Они путешествуют **по Румынской Народной Республике.** — **Ei călătoresc prin Republica Populară Romînă.**

Пароход плыл **по морю.** — **Vaporul plutea pe mare.**

Дети бегали **по аллеям парка.** — **Copiii alergau pe aleile parcului.**

Некоторым русским существительным в дательном падеже с предлогом **по** соответствует всегда румынский Acuzativ с предлогами **în, de, la, după, din** или с распределительными числительными **cîte.**

Ударить по столу. — A lovi în masă.

Тосковать по друзьям. — A fi dor de prieteni.

Скучать по родине. — A duce dor de Patrie.

Говорить по телефону. — A vorbi la telefon.

Работать по силам. — A munci după puteri.

Я дал по пяти рублей каждому. — Am dat cîte cinci ruble la fiecare.

Мы купили по две тетради. — Am cumpărat cîte două caiete.

Русский творительный падеж орудия действия соответствует Acuzativ с предлогом **cu**.

Писать пером. — A scrie cu penița.

Рубить топором. — A tăia cu toporul.

Открыть дверь ключом. — A deschide ușa cu cheia.

Творительный падеж в безличных и страдательных конструкциях выражается Acuzativ с предлогом **de**.

Убило молнией. — A fost omorît de fulger.

Нашими учеными одержаны блестящие победы. — Victorii strălucite au fost repurtate de savanții noștri.

Специфическая форма творительного падежа, близкая по своему значению к наречиям времени (зимой, летом, утром, вечером), передается на румынский язык Acuzativ без предлогов, но всегда с определенным артиклем:

Отдыхать летом. — A se odihni vara.

Вставать утром. — A se scula dimineața.

Заниматься вечером. — A învăța seara.

Русскому творительному падежу, примененному при отглагольных существительных, соответствует румынский Acuzativ с предлогами **cu** или **de**:

Удар молотом. — O lovitură de ciocan.

Занятия музыкой. — Lecții de muzică.

Русский предложный падеж передается как Acuzativ с соответствующими предлогами:

Объявление висит на стене. — Anunțul este agățat pe perete.

LA CINEMATOGRAF

Astăzi e duminică și noi dormim mai târziu, ca de obicei. După terminarea toaletei și a unui dejun copios, Vasile, Victor și eu hotărîm să mergem la cinematograful, la matineu. Rulează multe filme interesante și nu știm la care cinematograful e mai bine să mergem. În sfîrșit hotărîm să revedem un film foarte vechi, dar admirabil „Ceapaiev“. Acest film rulează la cinematograful „Metropol“. Aici sînt mai multe săli, iar filmul nostru rulează în sala albastră. Această sală e mai mică decît sala verde, dar e totuși destul de încăpătoare. Aici e mult confort. Scaunele sînt capitonate cu catifea albastră și cortina de pe scenă e din catifea albastră. Pe ferestre sînt draperii din catifea de aceeași culoare. Pereții sălii sînt vopsiți în albastru. După soneria a treia începe filmul. Toți privesc cu multă atenție și încordare filmul. Filmul durează aproape două ore și noi plecăm acasă foarte mulțumiți.

Vocabular

un cinematograful кинотеатр

tîrziu поздно

a termina кончать, оканчивать

copios обильный

un matineu дневной спектакль

a revedea смотреть вновь

a rula (-ez) показывать, демонстрировать (о фильме)

vechi старый

a capitona (-ez) обивать мебель

niște draperii драпри, занавеси

catifea бархат

a vopsi красить

o încordare напряжение

aproape почти, близко

Exerciții

I. Copiați din textul „O seară la Teatrul Mare din Moscova“ toate adjectivele și aranjați aceste adjective în trei coloane, după gradele de comparație la care se găsesc (gradul pozitiv, gradul comparativ și gradul superlativ).

II. Citiți cu voce tare:

365 zile, 12 luni, 52 săptămîni, 7 zile, 12 ore, 24 ore, 574 studenți, 350 cărți și 200 caiete, 150 caiete și 190 reviste.

III. Declinați următoarele substantive proprii:

Moscova, Leningradul, Rostovul, Kievul, Tula, Brăila, Bucureștiul, Ucraina, Rusia, Kaukazul, Donbasul, România, Bulgaria, Ungaria, Volga, Nipru, Nistru, Dunărea, Marea Neagră, Oceanul Înghețat, Carpații, Alpii, Pirineii, Elena, Irina, Vasile, Nicolae.

IV. Formați comparativul următoarelor adjective și adverbe și apoi traduceți-le:

mare, mult, frumos, încet, însemnat, bun, puțin, tîrziu, copios, bine, vechi, albastru, verde, mic, încăpător, înalt, plin, ruginiu, foșnitor, gălbui, interesant, adînc, tîrziu, mulțumit.

V. Formați superlativul relativ și absolut al următoarelor adjective și adverbe și traduceți-le:

principal, popular, admirabil, mare, mult, târziu, frumos, încet, însemnat, bun, puțin, copios, bine, vechi, albastru, verde, mic, încăpător, foșnitor, gălbui, interesant, adânc, târziu, mulțumit.

VI. Deschideți parantezele și puneți substantivele din paranteze la cazul corespunzător:

a) 1. Străzile (*Leningrad*) sînt largi și drepte. 2. Parcurile și grădinile (*Moscova*) sînt pline de verdeață. 3. Și străzile (*București*) sînt frumoase și cu mulți copaci. 4. Munții și apele (*Republica Populară Română*) sînt numeroase. 5. Cetățenii (*Uniunea Sovietică*) sînt mîndri de patria lor bogată și frumoasă. 6. Peste apele (*Don*) la Rostov este un pod admirabil de beton armat.

b) 1. Prietenii (*Maria și Victor*) învață în grupul nostru. 2. Părinții (*Vasiliev*) locuiesc pe malul (*Nipru*). 3. Artiștii (*Teatrul Mare*) joacă și cîntă cu mare măiestrie. 4. Fratele (*Elena*) este student la Universitatea Lomonosov din Moscova. 5. Am citit cu multă plăcere romanul (*Șolohov*) „Donul liniștit”. 6. Poeziile (*Tvardovski*) sînt foarte bine scrise.

VII. Completați următoarele propoziții cu adjective la gradul de comparație corespunzător:

Vara este ... decît primăvara. Vara zilele sînt ... decît toamna. Primăvara este ... anotimp al anului. Iarna este ... decît toamna. Zilele sînt iarna ... iar nopțile ... Din contra, vara zilele sînt ... și nopțile sînt ... Teatrul Mare este ... teatru din țara noastră. Teatrul de Artă dramatic din Moscova este ... teatru din lume. Opera „Boris Godunov” este ... operă a lui Musorgski. Locurile noastre de la parter sînt ... decît ale voastre din lojă. Impresie ... asupra noastră au făcut jocul admirabil și măiestria artiștilor. Spectacolul „Evghenii Oneghin” este un spectacol ... Ce spectacol al lui Cehov este ... „Treie surori” sau „Livada de vișini”?

VIII. Deschideți parantezele folosind gradele de comparație:

Azi e duminică și noi dormim (*tîrziu*) ca de obicei. După terminarea toaletei și a unui dejun (*copios*) plecăm la cinema. Cinematograful se află (*aproape*) de casa noastră. Aici rulează un film deși (*vechi*), dar (*interesant*). Filmul acesta rulează de (*de mult*) și într-o sală (*mică*) decît sala cinematografului „Central”. Filmul a durat o oră și noi am plecat (*mulțumiți*) acasă.

IX. Răspundeți la următoarele întrebări:

1. De cîte ori ați fost anul acesta la Teatrul Mare? 2. Ce spectacole ați văzut? 3. Ce artiști ai poporului au luat parte la spectacole? 4. Ce artiști emeriți au luat parte? 5. La ce oră încep de obicei spectacolele la Teatrul Mare? 6. Dar la alte teatre? 7. Ce teatre preferați — teatre dramatice sau teatre muzicale? 8. Ce teatre dramatice cunoașteți dumneavoastră la Moscova? 9. Ce teatre muzicale cunoașteți dumneavoastră la Moscova? 10. Ce săli de concerte cunoașteți la Moscova?

X. Puneți 10 întrebări la textul „La Cinematograf”.

XI. Traduceți în rominește:

Вчера я был с друзьями в Большом театре на спектакле «Евгений Онегин». В четверть седьмого мы зашли в здание театра. У контролера мы купили программу и затем заняли наши места. У Виктора и Елены были лучшие места, чем у нас. Они сидели в ложе, а я с Марией на балконе. Ровно в шесть часов тридцать минут раздался первый

звуки увертюры. Прекрасная игра и мастерство артистов произвели на меня огромное впечатление. Очень хорошо пел народный артист СССР Лемешев партию Ленского. Когда мы вышли из театра, была почти полночь. В центре Москвы было много народу.

XII. Căutați antonimele cuvintelor:

Teatrul Mare, intrare, a nădăjdui, a găsi, a ceda, întrebare, frumos, încet, primul, principal, apariție, miezul nopții, centru, bun.

XIII. Traduceți în scris textul „La cinematograful”.

XIV. Traduceți în românește:

В году четыре времени года: весна, лето, осень и зима. Весной хорошая погода, небо голубое и цветут деревья. Весной мы всегда много занимаемся, так как в мае начинаются экзамены. Летом у нас каникулы и мы хорошо отдыхаем. Мы почти всегда покидаем город и уезжаем в горы или к морю. Я не люблю осень, так как осенью часто идут дожди и пасмурно. Зимой холодно и падает снег, а я катаюсь на коньках и хожу на лыжах. Я очень люблю зиму.

XV. Compuneți oral propoziții cu următoarele cuvinte:

a) mai interesant, foarte interesant, cel mai interesant, mai tânăr, foarte tânăr, cel mai tânăr, mai scurtă, foarte scurtă, cea mai scurtă, mai bună, foarte bună, cea mai bună.

b) e cald, e frig, e vânt, e soare, e timp frumos, e timp urât, e lumină, e întuneric.

XVI. Traduceți în românește:

Советская молодежь самая счастливая в мире. Наша столица Москва очень красивый город. Мы любим (a admira) ее широкими площадями, ровными (drept) улицами и огромными (mare) парками. На окраинах (împrejurimile) Москвы много новых улиц, высоких и комфортабельных домов. Родители моего друга Виктора живут в 200 км от Москвы. Вчера мы были с Виктором в музее В. И. Ленина. Не только в Москве, но и в других городах Советского Союза много красивых зданий.

XVII. Faceți rezumațul textului „O seară la Teatrul Mare din Moscova”.

XVIII. Faceți rezumatul textului „La cinematograful”.

XIX. Povestiți în scris cum ați petrecut o seară la Teatrul dramatic de artă.

XX. Povestiți oral cum ați fost o seară la cinematograful.

Lecția 13

1. Местоименные глаголы.
2. Косвенное дополнение.

TEXT

ZIUA MEA DE LUCRU

La ora șase dimineața se transmit prin radio cele șase bătăi ale orologiului Kremlinului și apoi răsună imnul Uniunii Sovietice.

Moscova se trezește. Pe străzi începe circulația. Circulă tramvaie, autobuze și troleibuze.

Eu mă scol zilnic la ora șapte. Mă îmbrac, fac exercițiile de gimnastică și mă duc în camera de baie unde mă spăl. Mă frec pe dinți cu peria de dinți și cu praful de dinți, apoi mă spăl pe față și pe corp cu apă caldă și cu săpun. Deseori fac duș.

Apoi mă îmbrac, mă încălț și mă pieptăn. Este deja ora opt și mă grăbesc la dejun.

La ora opt și jumătate ies din casă și mă îndrept spre stația de metro din apropiere. În douăzeci de minute ajung la institut. Mă dezbrac la vestiar și urc la etajul IV, unde sînt sălile noastre de studii.

Cursurile încep la ora nouă fix. De trei ori pe săptămînă cursurile durează pînă la ora cinci și de trei ori pînă la ora trei.

Cînd se termină cursurile, mă odihnesc puțin și mă duc la cantină, unde mă hrănesc.

După masă mă îndrept spre sala noastră de lectură și pregătesc lecțiile pentru a doua zi.

Seara mă întorc acasă obosit, dar uneori mai citesc puțin sau mai învăț. Înainte de a mă culca iau cina și stau de vorbă cu părinții și cu frații mei. Glumim și ascultăm la radio ultimele știri.

De obicei mă culc pe la unsprezece și jumătate sau douăsprezece.

Vocabular

o zi de lucru рабочий день
a se transmite передаваться, сообщаться
prin radio по радио
o bătaie драка, уд. удар
un orologiu башенные часы, куранты
a circula двигаться, передвигаться
o perie de dinți зубная щетка
un praf de dinți зубной порошок
un săpún мýло
o săpuniéră мыльница
un buréte губка
o lámă de ras лезвие

un aparat de ras (bărbierit) безопасная бритва
un aparat de ras (bărbierit) electric электрическая бритва
a face duș принимать душ
a face baie принимать ванну, купаться
a se șterge вытираться
a se încălță обуваться
a se pieptăna причесываться
a se dezbrăcă раздеваться
din apropiere по близости
un vestiár вешалка

a se hrăni (-esc) питаться
obosit усталый
înaînte раньше, прежде, впереди
a lua cîna ужинать
a sta de vîrbă cu cinevă говорить, разговаривать с кем-либо

a ascultă la rádiu ultimele ştiri слушать по радио последние известия
a se spăla pe dinţi чистить зубы
lecţiile pentru a doua zi задания на следующий день
în douăzeci de minute за 20 минут

Vocabular suplimentar

a se spăla умываться **cu apă rece** с холодной водой
cu apă caldă теплой водой **cu apă fierbinte** с горячей водой

Note explicative

a se transmite prin radio передавать по радио
începe circulaţia начинается движение

Sinonime

cameră, odaie — комната
a se termina, a se sfîrşi — кончать
a se grăbi, a se pripri — спешить
a se trezi, a se deştepta — просыпаться
fix, exact — точно
a dura, a ţine — длиться
vestiar, garderobă — гардеробная

Antonime

zi de lucru (рабочий день) — **zi de repaos** (день отдыха)
a se trezi (просыпаться) — **a adormi** (засыпать)
a începe (начинать) — **a termină** (кончать)
căld (теплый) — **rece** (холодный)
a se dezbrăca (раздеваться) — **a se îmbrăca** (одеваться)
a se odihni (отдыхать) — **a obosi** (уставать)
puţin (мало) — **mult** (много)
înaînte (до) — **după** (после)
a se culcă (укладываться) — **a se sculă** (вставать)

ГРАММАТИКА

1. Местоименные глаголы

Многие глаголы, как переходные, так и непереходные, имеют местоименную форму.

Местоименные глаголы спрягаются с двумя местоимениями: первое местоимение — это личное местоимение и оно является подлежащим — может быть опущено, а второе — также личное местоимение (за исключением 3-го лица единственного и множе-

ственного числа) — в функции возвратного никогда не опускается и является прямым дополнением (если местоимение в Acuzativ) или косвенным (если местоимение в Dativ). Например:

a se îmbrăca — одеваться, то есть одевать себя

a se pieptăna — причесываться, то есть причесывать себя

Поскольку второе местоимение, несамостоятельное личное местоимение, стоит всегда в Acuzativ, то глаголы, спрягающиеся с этими местоимениями, называются возвратными глаголами с местоимениями в винительном падеже (verbe reflexive cu pronumele în Acuzativ) в отличие от возвратных глаголов с местоимениями в дательном падеже (verbe reflexive cu pronumele în Dativ).

Несамостоятельные личные местоимения стоят в том же лице, что и самостоятельные личные местоимения. В качестве местоименных дополнений для 1-го и 2-го лица единственного и множественного числа употребляются местоимения (в Acuzativ) **mă**, **te**, **pe**, **vă**.

Для 3-го лица обоих чисел и в инфинитиве употребляется возвратное местоимение **se**.

Число	Лицо	Изъявительное наклонение			
		a se îmbrăca (одеваться)			
ЕДИНСТВЕННОЕ	eu tu el, eu	Prezent	Perfectul compus	Imperfect	Viitorul I
		mă îmbrac te îmbraci se îmbracă	m-am îmbrăcat te-ai îmbrăcat s-a îmbrăcat	mă îmbrăcam te îmbrăcai se îmbrăca	mă voi îmbrăca te vei îmbrăca se va îmbrăca
МНОЖЕСТВЕННОЕ	noi voi ei, ele	ne îmbrăcăm vă îmbrăcați se îmbracă	ne-am îmbrăcat v-ați îmbrăcat s-au îmbrăcat	ne îmbrăcam vă îmbrăcați se îmbrăceau	ne vom îmbrăca vă veți îmbrăca se vor îmbrăca

При спряжении в отрицательной форме отрицательная частица **nu** ставится перед местоимением-дополнением в простых и сложных временах. Например:

Prezent: eu **nu mă** îmbrac, tu **nu te** îmbraci и т. д.

Imperfect: eu **nu mă** îmbrăcam, tu **nu te** îmbrăcai и т. д.

Perfectul compus: eu **nu m-am** îmbrăcat, tu **nu te-ai** îmbrăcat и т. д.

Viitorul: eu **nu mă voi** îmbrăca, tu **nu te vei** îmbrăca и т. д.

В румынском языке имеются глаголы, постоянно употребляемые в местоименной форме, как, например: **a se pripi** (торопиться), **a se lamenta** (жаловаться) и др., которые могут иметь и местоименную **a se spăla** (умываться), **a se trezi** (просыпаться), **a se pieptăna** (причесываться) и неместоименную форму **a spăla** (стирать, мыть), **a trezi** (будить), **a pieptăna** (причесывать).

Большинство румынских местоименных глаголов соответствует возвратным глаголам в русском языке. Но некоторые русские возвратные глаголы в румынском языке не имеют местоименной формы, например: **a profita de** (пользоваться, воспользоваться), **a rămîne** (оставаться), **a face baie** (купаться), **a începe** (начинаться), **a consimți** (соглашаться), **a cobori** (спускаться), **a deveni** (становиться). И наоборот, некоторые местоименные румынские глаголы не являются возвратными в русском языке: **a se scula** (вставать), **a se plimba** (гулять), **a se odihni** (отдыхать).

Некоторые глаголы употребляются только с возвратными местоимениями в Acuzativ. Так, например: **a se mîndri**, **a se îngîmfa**, **a se strădui**, **a se lenevi**, **a se răsti** etc.

2. Косвенное дополнение

Дополнения в русском языке, стоящие в косвенных падежах, обозначают предметы, связанные с действием косвенно. В румынском языке эта связь выражается винительным, родительным и дательным падежами.

1. Косвенное дополнение обычно стоит после сказуемого в родительном или дательном падеже.

2. Оно может быть выражено также существительным с предлогами **de**, **cu**, **la** и отвечает на вопросы **de ce?** **cu ce?** **la ce?** В этом случае косвенное дополнение стоит в винительном падеже. Например:

Eu mă spăl pe față cu apă caldă. El se freacă pe dinți cu peria. Dan este lăudat de fratele meu.

Если в предложении есть два дополнения, прямое и косвенное, и оба они выражены существительными, то обычно прямое дополнение ставится непосредственно после глагола, а косвенное дополнение — после прямого.

Подлежащее	Сказуемое	Дополнение	
		прямое	косвенное
Victor Maria	scrie cumpără	o scrisoare o carte	mamei Elenei

LECTURĂ CURENTĂ

ZIUA MEA DE LUCRU

Eu sînt inginer și lucrez într-o întreprindere. Soția mea e funcționară și lucrează într-o instituție.

Ziua mea de lucru începe la ora 9 dimineața. Eu mă scol foarte

devreme, mă bărbieresc, mă spăl, mă îmbrac și apoi iau dejunul. În timpul dejunului parcurg ziarul și apoi mă duc la lucru. Eu lucrez pînă la ora 5. După lucru mă ocup și de muncă obștească. Sînt agitator și afară de acesta frecventez de două ori pe săptămînă, marți și vineri, universitatea serală de marxism-leninism. De obicei mă întorc acasă mai devreme decît soția mea și pregătesc cina. Pun pe masă două tacîmuri, pîine, unt, salam, brînză. Cînd soția se ocupă de treburi casnice, eu mă pregătesc pentru seminarul de marxism-leninism. Seara mergem la cinema sau la teatru. Uneori ne ducem la prietenii noștri sau ei vin la noi.

Vocabular

o întreprindere предприятие	a se reîntoarce возвращаться
o instituție учреждение	obștească общественный
a se bărbieri (răde) бриться	tîrziu поздно
a parcurge эд. просматривать, проходить	o treabă работа, дело
a se ocupa заниматься	căsnic домашний

Exerciții

I. Citiți, copiați și povestiți la Imperfect textul „Ziua mea de lucru“.

II. Scoateți din text și aranjați pe coloane substantivele feminine, masculine și neutre.

III. Puneți verbele din paranteze:

la indicativ prezent și imperfect forma negativă.

Eu (*a se scula*) zilnic la ora șase și jumătate. Dar tu la ce oră (*a se scula*), la ora 7? Și fratele meu Victor (*a se scula*) la ora 7. Eu (*a se spăla*) cu apă caldă, iar sora mea (*se spăla*) în fiecare zi cu apă rece. Tu cu ce apă — caldă sau rece (*a se spăla*)?

IV. Deschideți parantezele și puneți verbele la timpurile indicate:

Vara noi (a face baie — *Perfectul compus*) în Volga. Noi (a se scălda — *Prezent*) în fiecare vară în Volga. Anul trecut (a se odihni — *Perfectul compus*) foarte bine vara, la casa de odihnă (*дом отдыха*) a ministerului nostru. Și anul acesta (a pleca — *Viitorul*) acolo. Mulți studenți din anul nostru (a se duce — *Viitorul*) la aceasta casă de odihnă. Acolo (a fi — *Prezent*) totdeauna un regim strict (*строгий режим*) toată lumea (a se hrăni — *Prezent*) la ore fixe apoi (a se plimba — *Prezent*), (a se distra — *развлекаться* — *Prezent*), (a face sport — *заниматься спортом* — *Prezent*), (a se odihni — *Prezent*) și seara se culcă. Voi (a se odihni — *Perfectul compus*) bine anul acesta? Nu? E păcat (*жаль*) că (a nu fi — *Perfectul compus*) împreună cu noi. Anul trecut (a merge — *Perfectul compus*) și noi la casa noastră de odihnă.

Astăzi (a fi — *Prezent*) foarte obosit și (a se culca — *Perfectul compus*) devreme, pe la ora 9. Și voi (a fi — *Prezent*) obosiți? Nu, noi (a fi — *Prezent*) obosiți și (a citi — *Viitorul*) apoi a asculta ultimile știri la radio. Noapte bună!

V. Puneți în locul punctelor articolele hotărîte sau prepozițiile necesare:

Săptămîna trecută am fost ... bibliotecă. Am citit ... multă plăcere

roman ... acesta istoric. Este vorba ... (*речь идет об ...*) roman ... istoric al lui Alexei Tolstoi „Petru întâi”.

— Dan, tu ai citit carte ... aceasta? — Desigur. Eu am citit ... câteva ori „Petru întâi”. Și totdeauna ... același interes. Victor tu mergi ... cinema?

— Nu azi nu mă duc ... cinema, căci am multe lecții ... mîine. Cred că mă voi duce ... sala noastră ... lectură și voi lua cărți de lectură ... seară, iar duminică vom merge ... bibliotecă raională.

VI. Puneți în locul punctelor prepozițiile necesare:

1. Elena a pus caietele ... geantă. 2. ... zilele de sărbătoare noi toți ne odihneam. 3. ... terminarea lecțiilor, toți studenții au ieșit ... stradă. 4. Noi am fixat consultația ... miercuri. 5. Victor s-a angajat ... un an. 6. Studenții grupei noastre s-au apucat ... lucru cu mare râvnă. 7. Aseară noi ne-am dus ... bibliotecă și de aceea nu ne-ați găsit. 8. ... o lună înainte de examene au început pregătirile necesare. 9. Ei au venit ... zece minute înainte ... începerea conferinței, iar noi am sosit ... ultimul moment. 10. Și ei au sosit ... timp. 11. Am cumpărat bilete ... o oră înainte ... plecarea trenului. 12. Ei au luptat ... Patrie și ... libertate.

VII. Conjuțați la Indicativ Prezent, Imperfect, Perfectul compus și Viitorul forma afirmativă verbele:

a se plimba, a se trezi.

VIII. Conjuțați la forma negativă, timpurile Indicativ Prezent, Imperfect, Perfectul compus și Viitorul verbul a se spăla și adăogați la fiecare persoană cite un complement indirect diferit, după exemplul: Eu nu mă spăl cu apă rece, tu nu te speli cu săpun etc ...

IX. Conjuțați la forma interogativă la toate timpurile cunoscute verbele: eu mă trezesc devreme, eu urc la etajul III.

X. Dați omonimele următoarelor cuvinte:

zi de lucru, a se termina, obosit, bun, bine, înainte, se scula.

XI. Dați sinonimele următoarelor cuvinte:

casă, odaie, a se trezi, fix, o sală de studii, a dura, a se hrăni, a învăța, o știre.

XII. Puneți zece întrebări la textul „Ziua mea de lucru”.

XIII. Faceți analiza sintactică și morfologică a următoarelor fraze și subliniați complementele indirecte:

Eu sînt muncitor și lucrez într-o întreprindere. Eu mă scol devreme, mă îmbrac, mă spăl cu apă rece și cu săpun, apoi mă pieptăn cu pieptenul și plec. Eu lucrez pînă la ora 5. După lucru mă ocup și de muncă oștească. Acasă ajut soției și mă ocup de treburi casnice. În decursul zilei soția mea obosește și seara eu mă ocup de fiul nostru Nicu. Uneori citesc lui Nicu cărți de copii și el este foarte mulțumit.

XIV. Traduceți în romînește:

В шесть часов утра просыпается трудовая Москва. Ежедневно в шесть утра передают гимн Советского Союза. Я просыпаюсь в семь часов, одеваюсь, открываю окно и делаю гимнастику. Затем умываюсь в ванной комнате. Я моюсь теплой водой и мылом. Зубы я чищу щеткой и зубным порошком. Часто я принимаю по утрам душ. Затем я одеваюсь, обуваясь и причешиваюсь.

В восемь часов я завтракаю. В половине девятого я выхожу из дому. Я сажусь на троллейбусной остановке на троллейбус № 15 и доезжаю

до института за пятнадцать минут. Наши занятия начинаются ровно в 9 часов. Сегодня занятия кончаются в 3 часа дня, а завтра кончаются в 5 часов. После окончания занятий я иду в столовую, где обедаю. Затем я немного отдыхаю. Задания я обычно готовлю в читальном зале. За день я очень устаю, но когда прихожу домой, я еще читаю. Ужинаем мы всегда вместе с родителями. У нас очень весело за столом. Мы шутим и разговариваем. Спать я ложусь не раньше, чем в половине двенадцатого.

XV. Povestiți ce faceți dumneavoastră de dimineață.

XVI. Faceți rezumatul oral și scris al textului „Ziua mea de lucru“.

XVII. Răspundeți la următoarele întrebări:

La ce oră asculți la radio imnul Uniunii Sovietice? La ce oră se trezește Moscova? Ce circulă pe străzile Moscovei? Când te scoli zilnic? Cum începi ziua ta de lucru? Unde te speli dimineața? Cu ce te freci pe dinți? Ce faci deseori dimineața? La ce oră te grăbești la dejun? Când ieși din casă și unde te îndrepti? În cât timp ajungi la institut? La ce etaj sînt sălile voastre de studii? Pînă la ce oră durează studiile? Ce faci după ce se termină studiile? Unde pregătești lecțiile pentru a doua zi? Seara, acasă ce faci? Când te culci?

Lecția 14

1. Местоименные глаголы с местоимением в Dativ и Acuzativ.
2. Склонение существительных с прилагательными.

TEXT

LA MEDIC

Colegul nostru Vladimir are de câteva ore dureri de dinți. Astăzi el merge la policlinică, unde își va trata dinții. Vladimir s-a sculat foarte de dimineața și după ce s-a spălat și s-a îmbrăcat a telefonat la policlinică, pentru a preciza orele de primire ale medicului dentist. De la infirmiera de serviciu, Vladimir a aflat că poate veni la ora 12 și jumătate. El însă a venit la policlinică cu o oră mai devreme, se dezbracă la garderobă și intră la registratură pentru a afla când poate fi consultat de un medic oculist. În ultimul timp, Vladimir când citește simte dureri la ochi. Durerile încetează doar când se culcă și ține ochii închiși. La registratură Vladimir a așteptat câteva minute pînă s-au înscris bolnavii, care stăteau la rînd înaintea lui. Majoritatea se înscriseră la medicul de boli interne, fie la chirurg. Vladimir a aflat că medicul oculist primește în cabinetul numărul 5, tocmai acum este liber și poate primi bolnavi.

Vladimir se uită la ceas, vede că mai are în rezervă 40 de minute și se duce direct la oculist. Medicul consultă foarte atent pacienții, constată o surmenare a ochilor, un început de miopie și recomandă ochelari pentru citit. Doctorul alege apoi lentilele necesare și scrie rețeta pentru ochelari. Apoi Vladimir s-a îndreptat grăbit spre cabinetul dentistului. Dentistul a găsit că Vladimir are doi dinți cariați. Unul poate fi plombat, iar al doilea trebuie de urgență extras. În prealabil însă, e necesară o radioscopie, deoarece e vorba de un dinte molar. Deocamdată, medicul pune un anesteziant, pentru a atenua durerea.

De la dentist Vladimir s-a dus la registratură, unde a aflat că poate face radioscopia a doua zi dimineața, iar rezultatul va fi gata cu câteva ore mai tîrziu, așa încît tot mîine își va putea extrage dintelul.

Vladimir a anunțat medicul, a mulțumit pentru ajutorul dat și a plecat grăbit la institut.

Vocabular

dureri de dinți зубные боли
a trata (-ez) лечить
a preciza (-ez) уточнить, уточнять
un medic dentist зубной врач

o infirmieră медсестра
de serviciu дежурный, дежурная
o registratură регистратура
un medic oculist врач-глазник

în ultimul timp последнее время, за последнее время
a înceta (-ez) прекращаться, прекратиться
a aștepta ждать, ожидать
o majoritate большинство
a se înscrie записаться, записываться
un medic de boli interne терапевт
a primi (-esc) принимать
a se duce direct la ... пойти прямо к ...
un pacient пациент
o surmenare переутомление
o miopie близорукость

a recomanda рекомендовать, советовать
niște lentile стекла
niște ochelări очки
a se îndrepta направляться
grăbit поспешно, торопливо
dinte cariati испорченный зуб, зуб с дуплом
a plomba (-ez) пломбировать
de urgență срочно
a extrage удалить, удалять
un dinte molăr корневой зуб
un anesteziant болеутоляющее средство
a atenua облегчить
a anunța заявить, объявить

Note explicative

orele de primire часы приема
a stă înaintea cuiva находиться перед кем-либо
totmai acum как раз, сейчас

a avea în rezervă иметь про запас
un început de ... начало чего-либо
în prealabil предварительно

Expresii

în frunte cu } vo главе с
în cap cu } fața în față (cu) лицом к лицу
între patru ochi с глазу на глаз
a-și băga nasul совать нос
a duce de nas водить за нос
a cînta după ureche петь по слуху
a vorbi la ureche говорить на ухо
lucru de mînă ручная работа
a duce la braț вести под руку

cu brațele deschise с распростертыми объятиями
a număra pe degete считать по пальцам
din cap pînă-n picioare с головы до ног
în virtul degetelor на цыпочках
a ride din toată inima смеяться от души
cîte căpete, atîtea păreri сколько голов, столько умов

Sinonime

a se compune din, a consta din — состоять из
a deveni cărunt, a încărungi — становиться седым, седесть
a lega, a uni — соединять

Omionime

cap — 1) голова, 2) глава, 3) мыс.

ГРАММАТИКА

1. Местоименные глаголы с местоимением в Dativ

В румынском языке имеются местоименные возвратные глаголы, которые употребляются всегда с личным местоимением в Dativ. В инфинитиве возвратное местоимение ставится после частицы **a**. Произносится слитно. Местоимение и частица разделены дефисом. Напрмер:

- a-și bate joc — Смеяться, издеваться над кем-либо.
 a-și lua rămas bun — Прощаться.
 a-și aduce aminte — Вспоминать.

При спряжении для 1-го и 2-го лица обоих чисел в функции возвратных употребляются личные местоимения **îmi, îți, ne, vă**, а для 3-го лица — возвратное местоимение **își**.

Эти местоимения употребляются в простых временах, а в сложных временах употребляются личные местоимения **mi, ți** в единственном числе и **ne, vă** — во множественном числе для 1-го и 2-го лица и возвратное местоимение **și** — для 3-го лица обоих чисел.

Numărul Persoana	Timpul		Prezent	Perfectul compus	Imperfect	Viitorul
Singular	eu tu el, ea		îmi amintesc îți amintești își amintește	mi-am amintit ți-ai amintit și-a amintit	îmi aminteam îți aminteai își amintea	îmi voi aminti îți vei aminti își va aminti
Plural	noi voi ei, ele		ne amintim vă amintiți își amintesc	ne-am amintit v-ați amintit și-au amintit	ne aminteam vă aminteți își aminteau	ne vom aminti vă veți aminti își vor aminti

При образовании вопросительной формы местоименных глаголов в Dativ личное местоимение опускается:

- îmi** amintesc? **ne** amintim?
îți amintești? **vă** amintiți?
își amintește? **își** amintesc?

В отрицательной форме употребляются местоимения **mi, ți, și, ne, vă, și**. Отрицание ставится всегда перед возвратными местоимениями. Например:

Eu **nu-mi** cumpăr, tu **nu-ți** cumperi и т. д.

Имеются также глаголы, которые в зависимости от смысла могут употребляться с возвратными местоимениями в Dativ; в этом случае действие, выраженное глаголом, переходит на объект действия. Например, глагол **a cumpăra**:

- Eu cumpăr o carte — Я покупаю книгу.
 Eu **îmi** cumpăr o carte — Я покупаю себе книгу.

В таком же значении могут употребляться и другие глаголы, как, например: **a comanda, a alege** etc.

Вышеуказанные местоименные глаголы употребляются с двумя дополнениями: прямым, выраженным именем существительным, и косвенным, выраженным несамостоятельным местоимением.

Местоимения *îmi, îți, își, ne, vă, își* являются в предложении косвенным дополнением, отвечающим на вопрос *cui?*

Примечание: Местоименная форма глагола может иметь значение страдательного залога. Например:

Ușa se deschide. — Дверь открывается.

2. Склонение существительных с прилагательными

Падежи румынского языка сильно отличаются от русских падежей своим оформлением. Они характеризуются бедной флективной системой и наличием артикля, который выражает в подавляющем большинстве случаев падеж существительного. Однако артикль в румынском языке, как и во всех романских языках, характеризует не слово, а всю атрибутивную группу в целом.

С этим связана важная особенность румынского склонения, состоящая в том, что в атрибутивной группе падежное окончание имеет либо существительное, либо прилагательное.

При склонении существительных с прилагательными склоняется впереди стоящее слово, а слово, стоящее позади, не меняется. В *Genetiv* и *Dativ* единственного числа существительные женского рода имеют падежные окончания.

При склонении нескольких прилагательных с одним существительным мужского рода склоняются впереди стоящие прилагательные, а если они следуют за существительным, то не изменяются по падежам.

Numărul	Cazul	Gen	
		Masculin *	Feminin
Singular	N.	un student bun	o studentă bună
	G.	(a) unui student bun	(a) unei studente bune
	D.	unui student bun	unei studente bune
	A.	(pe) un student bun	(pe) o studentă bună
Plural	N.	niște studenți buni	niște studente bune
	G.	(a) unor studenți buni	(a) unor studente bune
	D.	unor studenți buni	unor studente bune
	A.	(pe) niște studenți buni	(pe) niște studente bune

Что касается существительных женского рода, то как при употреблении с одним прилагательным, так и при употреблении

с несколькими они меняются по падежам в единственном числе независимо от того, находятся ли они перед прилагательными или после него. Во множественном числе они склоняются так же, как и существительные мужского рода.

Numărul	Cazul	Gen	
		Masculin	Feminin
Singular	N. G. D. A.	prietenul iubit (a) prietenului iubit prietenului iubit (pe) prietenul iubit	grădina frumoasă (a) grădinii frumoase grădinii frumoase (pe) grădina frumoasă
Plural	N. G. D. A.	prietenii iubiți (a) prietenilor iubiți prietenilor iubiți (pe) prietenii iubiți	grădinile frumoase (a) grădinilor frumoase grădinilor frumoase (pe) grădinile frumoase

Характерной особенностью склонения в румынском языке является то, что при существительных с неопределенным артиклем, после которого следует прилагательное, склоняется только артикль.

Numărul	Cazul	Gen	
		Masculin	Feminin
Singular	N. G. D. A.	iubitul și scumpul prieten (a) iubitului și scumpului prieten iubitului și scumpului prieten (pe) iubitul și scumpul prieten	iubita și scumpă prietenă (a) iubitei și scumpei prietene iubitei și scumpei prietene (pe) iubita și scumpă prietenă
Plural	N. G. D. A.	iubiți și scumpi prieteni (a) iubiților și scumpilor prieteni iubiților și scumpilor prieteni (pe) iubiți și scumpi prieteni	iubite și scumpe prietene (a) iubitelor și scumpeilor prietene iubitelor și scumpeilor prietene (pe) iubite și scumpe prietene

LECTURĂ CURENTĂ

DIALOG LA TELEFON

D.: Alo Victor, bună dimineața. Te duci după cumpărături, cum ai promis?

V.: Bună dimineața, Dan, desigur că mă duc.

D.: Hai împreună, vrei?

V.: Desigur, că vreau.

D.: Eu îmi voi cumpăra azi un pardesiu și o pălărie nouă. Dar tu, de ce ai nevoie?

V.: Eu am nevoie de un costum și de niște pantofi de vară.

D.: Victor, știi aseară mi-a sunat de la Leningrad fratele meu și mi-a spus că vine diseară cu soția lui. Vom cumpăra și niște cadouri pentru ei. Ce crezi că e potrivit?

V.: Nu știu, de ce bani dispui.

D.: Acum am bani, așa că pot face cadouri frumoase.

V.: Cumpără o rochie și o geantă soției fratelui. Îți place așa un cadou?

D.: Îmi place, desigur. Și pentru fratele meu voi cumpăra o cămașă și o cravată. Cum crezi?

V.: Foarte bine. De-altfel, vom mai vedea prin magazine. Peste o jumătate de oră, vei fi gata?

D.: Mă voi grăbi și cred că voi fi gata. Deocamdată, la revedere.

V.: Noroc, Dan.

Vocabular

un pardesiu летнее пальто

o pălărie шляпа

niște pantofi туфли

o rochie платье

o geantă сумка

a plăcea нравиться

o cravată галстук

o cămașă рубашка

a fi gata быть готовым

deocamdată пока

Note explicative

a se duce după cum-
părături } идти за покуп-
a merge după cum- } ками
părături }
hai împreună } пойдем вместе
haide împreună }

hăideți împreună пойдемте вместе
ce crezi că e potrivit ... что ты считаешь подходящим, нужным ...
de ce bani dispoi какими ты деньгами располагаешь
noroc! счастливо!

Exerciții

I. Povestii oral cu cuvintele dumneavoastră conținutul textului „Dialog”.

II. Deschideți parantezele și puneți substantivele la singular sau la plural după sens. Traduceți apoi aceste exerciții:

Ieri am fost cu niște (prieten) la Teatrul Mare la (spectacolul) „Evghenii Oneghin”. Înainte cu citeva (zi) am cumpărat (bilet). La garderobă am lăsat (pălărie) și (pardesiu) noastre. La controlor am cumpărat un (program). La bufet am băut niște (sirop) și am mâncat cite o (prăjituri). În lojă am ocupat (locul) noastre. La (parter), (loja) și (balcon) stau (muncitor), (militar) și (funcționar). La (ore) șase și treizeci de minute au răsunat primele (nota) ale (uvertura). Nemuritoare (muzica) a lui Ceaikovski, admirabilul joc al (artist), cântăreților și (orchestra) au făcut asupra noastră o mare (impresie).

III. Scrieți traducerea textului „La medic”.

IV. Declinați la singular și la plural (forma articulată și nearticulată) substantivele:

un umăr, un cap, o limbă, o periură, un sport, un pantof, o rochie, un costum, un pardesi, un deget.

V. Compuneți cîte două propoziții cu omonimele: *cap*. Explicați sensul omonimelor.

VI. Declinați următoarele substantive cu adjectivele adecvate:

1. O primăvară caldă și luminoasă.
2. O toamnă lungă și ploioasă.
3. Anotimpul cel mai frumos.
4. Luna cea mai rece.

VII. Conjugați la Modul indicativ, timpurile Present, Imperfect, Perfectul compus și Viitor verbele:

a se sui, a-și comanda, a se afla, a conjuga, a-și încreți..., a-și încrunta....

VIII. Dați sinonimele cuvintelor:

a anunța, a se duce, a încărunți.

IX. Formați familiile cuvintelor:

a deschide, a vinde, a administra.

X. Compuneți cîte două propoziții cu expresiile:

în frunte cu, față în față cu, între patru ochi, numără pe degete, în virful degetelor, cu brațele deschise.

XI. Dați antonimele cuvintelor:

scurt, zvelt, îngust, a se termina, a deschide, a rîde, a-și aminti, negru, mulți, a cumpăra.

XII. Puneți zece întrebări la textul „La medic” și răspundeți la ele.

XIII. Răspundeți la următoarele întrebări:

1. Din ce se compune corpul omului? 2. Ce deosebim la cap? 3. De ce culoare poate fi părul? 4. Cum devine părul cu vîrsta? 5. De ce culoare pot fi ochii? 6. Unde sînt sprîncenele? 7. Cînd își încrunță oamenii sprîncenele? 8. Ce se află în gură? 9. Cu ce își spală toți zilnic dinții? 10. Cum este periura cu care îți speli dinții? 11. Ce leagă capul de trunchi? 12. Cum poate fi corpul? 13. Ce umeri au sportivii? 14. Și ce spate au? 15. Cum își dezvoltă mulți tineri corpul? 16. De unde începe mîna? 17. Cu ce se termină mîna? 18. Ce îți ai scrîntit, cînd ai căzut? 19. Ce număr ai la încălțăminte? 20. De ce îți comanzi deseori pantofi?

XIV. Puneți în locul punctelor prepozițiile necesare:

1. Victor întîrzie ... o jumătate ... oră și de aceea plec. 2. Mai așteaptă puțin, poate vine. 3. Nu, căci ceasul lui rămîne ... urmă totdeauna. 4. Apropo, ceasul tău merge bine? 5. Nu prea. De obicei rămîne ... urmă ... cîteva minute. 6. Eu m-am obișnuit deja ... acest defect al ceasului meu. 7. Cînd îți pui ceasul dimineața, sau seara? 8. Aproape totdeauna îmi întorc ceasul seara. 9. Dar de ce nu te duci ... un ceasornicar bun? 10. Și ceasul meu mergea un timp înainte ... trei minute. 11. Vino mîine ... mine și vom merge împreună ... muzeu. 12. Bine, dar nu vei întîrzia ... cauza ceasului? 13. Cred că nu, ... orice caz dă-mi un telefon, înainte ... a ieși ... casă. 14. Foarte bine, voi aștepta un telefon ... tine.

XV. Traduceți în românește:

Завтра начинаются зимние каникулы, и я поеду к своим родителям в Ростов-на-Дону. Мой отец военный. Наша семья уехала в Ростов три года тому назад. У них там большая и комфортабельная квартира в новом доме. Я поеду к ним с большим удовольствием. Я уже представляю себе (*imi închipui*) своего отца на вокзале. Он среднего роста, худощавый (*uscățiv*). У него седые волосы, большие серые глаза и прямой нос. Он очень энергичный и подвижной (*volubil*). Ему 49 лет, но он выглядит (*a arăta*) моложе. Моей матери 43 года. Она маленького роста, но очень стройная. У нее черные волосы и карие глаза. Моя мать очень красивая. Моя старшая сестра Мария очень похожа (*seamănă cu*) на маму, но она не такая добрая, как мама. Вчера вечером я говорил с ними по телефону, и они с нетерпением ждут моего приезда.

XVI. Traduceți în românește:

Сегодня утром приехал мой брат из Ленинграда. Мой брат не похож (*seamănă cu*) на меня. Он высокий, у него каштановые волосы, большие голубые глаза и высокий лоб. Зубы у него белые и красивые. У него стройная фигура (*a fi de statură zveltă*) и широкие плечи. Он много занимается (*face mult*) спортом. В прошлом году он упал и вывихнул (*a-și fractura*) себе левую ногу. Теперь он немного хромает (*a schiopăta*). У него очень большой размер обуви. А у моей сестры Елены маленький размер обуви. Она часто заказывает себе туфли. Вчера мы были с ней в магазине и она купила себе очень красивые туфли. Мы с братом преподнесли вчера красную сумочку (*geantă*) Елене, а она купила по галстуку каждому. Домой мы пришли поздно, но очень довольные.

XVII. Puneți verbele exercițiului precedent (numărul XVI) la forma interogativă și la persoana II-a.

XVIII. Descrieți exteriorul prietenului (prietenei) dumneavoastră, întrebându-i cuvintele:

o statură, un spate, niște umeri, părul (blond, brun, castaniu), frunte (înaltă, joasă), nas (mare, mic, cîrn, coroiat), ochi (mari, mici, negri, cenușii, verzi, albaștri, căprui), urechi (mari, mici, clăpăuge), buze (e) (palide, roze), gură (mare, mică, largă), a deosebi, niște tîmple, o bărbie, niște obraji, un păr. roșcat, a-și schimba culoarea, o vîrstă, cărunt, căprui, niște sprîncene, a-și încrunta sprîncenele, a se supăra, o periută, zvelt, îndesat.

XIX. Descrieți cum ați petrecut împreună cu prietenii dumneavoastră o zi din vacanța de iarnă.

XX. Descrieți cum ați fost la un medic de la policlinică.

Lecția 15

1. Сослагательное наклонение.
2. Предлоги.

TEXT

LA POȘTĂ

Azi dimineață am primit un aviz telefonic de la fratele meu pentru ora 6 postmeridian. Deoarece n-am telefon acasă trebuie să mă duc la oficiul poștal raional.

Ca să ajung la timp ies cu o jumătate de oră înainte, căci mai am treburi pe la poștă. Vreau să verific dacă nu mă așteaptă vreă scrisoare la post-restant și apoi trebuie să expediez o telegramă urgentă rudelor mele de la Leningrad.

La ghișeul No. 10 se primesc scrisorile expediate post-restant. Tot aici se pot cumpăra timbre, plicuri, cărți poștale și se pot expedia scrisorile recomandate.

La ghișeul de alături se expediază scrisorile „par-avion”. Scrisorile trimise cu avionul ajung primele la destinație.

La ghișeele unde se primesc și de unde se expediază coletele poștale domnește totdeauna mare aglomerație.

După ce am trebuit să aștept puțin la ghișeul No. 10, am primit o scrisoare. Scrisorile de la post-restant se înmânează numai după o prealabilă prezentare a unui document oarecare.

Deoarece mai aveam timp liber la dispoziție, am intrat în sala de alături ca să expediez o telegramă urgentă cu răspuns plătit. Totul a costat o rublă. Acum aștept cu nerăbdare răspunsul.

Mă apropiu de un ghișeu special să înregistrez convorbirea interurbană. Prezint avizul și funcționara de serviciu mă înregistrează și îmi indică numărul cabinei. Prima cabină indicată, avea receptorul defectat și de aceea am trebuit să trec în altă cabină. După ce am obținut legătura, am stat de vorbă câteva minute și am aflat tot de ceea ce aveam nevoie.

Înainte de a pleca de la oficiul poștal, am comandat o convorbire telefonică cu Rostovul, căci am nevoie să transmit urgent ceva acolo și să stau de vorbă cu rudele mele.

Vocabular

o poștă почта	un colêt посылка
un aviz telefonic телефонное извещение	a înmînă (-ez) вручать
un oficiu poștal raional районное почтовое отделение	cu răspuns plătit с оплаченным ответом
a verifică проверить, проверять	o convorbire interurbă междугородный разговор
post-restant до востребования	de serviciu дежурный
urgent срочно, срочный	a indica указывать
niște rude родственники	un receptor трубка
un ghișeu окошко	defectat испорченный
a expedia (-ez) отправлять, посылать	o legătură связь
par-aviôn авиапочта	

Note explicative

a primi un aviz telefonic получать извещение на телефонный разговор
antemeridian до полудня
postmeridian после полудня
a expedia o telegramă urgentă послать срочную телеграмму
a primi scrisori la post-restant получать письма до востребования
un colêt poștal почтовая посылка
o prealabilă verificare предварительная проверка
a avea timp liber la dispoziție располагать свободным временем, иметь в распоряжении свободное время
a sta de vorbă cîteva minute поговорить несколько минут
tot de ceace aveam nevoie все, что мне нужно было

Sinonime

o verificare, un control — проверка
a înregistra, a înscrie — зарегистрировать, записать
defectat, stricat — испорченный
o convorbire, o conversație — разговор
a expedia, a trimite — посылать, отправлять
a sta de vorbă, a vorbi — говорить, поговорить

Antonime

înainte (до) — după (после)
a primi (получать) — a expedia (посылать)
primul (первый) — ultimul (последний)
liber (свободный) — ocupat (занят)
defectat (испорченный) — reparat (исправленный)
unul (один) — altul (другой)

Omonime

- I. **dispoziție** 1) распоряжение 2) настроенне
- II. **a comanda** 1) командовать 2) заказывать

Familie de cuvinte

a scrie (писать) { **un scriitor** (писатель)
un scris Ț (почерк)
o scrisoare (письмо)

ГРАММАТИКА

1. Сослагательное наклонение (Conjunctiv)

В румынском языке это наклонение имеет в основном те же функции, что и в русском, и выражает действие или состояние возможное, вероятное, желательное или, наоборот, невозможное или невероятное.

Употребляется обычно в придаточных предложениях и реже — в главных.

В придаточных предложениях, начинающихся с союза *ca să* или *să*, Conjunctiv зависит от сказуемого главного предложения.

Образование сослагательного наклонения в настоящем времени

Глаголы в сослагательном наклонении имеют в 1-м и 2-м лице единственного и множественного числа те же окончания, что и в изъявительном наклонении. Отличие между сослагательным и изъявительным наклонениями существует только у 3-го лица обоих чисел. Так например: *cîntă — cînte, rîde — ridă*. Однако глаголы с основой, оканчивающейся на гласный звук, имеют одинаковые окончания для обоих наклонений в 3-м лице единственного и множественного числа. Например: *știe — să știe, bea — să bea*.

Перед спрягаемым глаголом после личного местоимения в сослагательном наклонении стоит всегда союз *să*. В сослагательном наклонении окончания 3-го лица единственного и множественного числа совпадают. Например:

el, ea să cînte — ei, ele să cînte; el, ea să vrea — ei, ele să vrea; el, ea, să doarmă ei, ele să doarmă.

Спряжение глаголов в сослагательном наклонении

Prezent

Numărul	Persoană	Grupa I	Grupa II	Grupa III	Grupa IV	
Singular	eu	a cînta	a tăcea	a merge	a citi	a cobori
	tu	să cînt	să tac	să merg	să citesc	să cobor
Plural	ei, ea	să cînți	să taci	să mergi	să citești	să cobori
		să cînte	să tacă	să meargă	să citească	să coboare
Plural	noi	să cîntăm	să tăcem	să mergem	să citim	să coborim
	voi	să cînțați	să tăceți	să mergeți	să citiți	să coboriți
Plural	ei, ele	să cînte	să tacă	să meargă	să citească	să coboare

Глаголы **a da, a avea, a sta, a lua, a vrea, a ști** в сослагательном наклонении спрягаются не по общему правилу:

Numărul	Persoana	Verbele					
Singular	eu	a da să dau	a avea să am	a sta să stau	a lua să iau	a vrea să vreau	a ști să știu
	tu	să dai	să ai	să stai	să lei	să vrei	să știi
	el, ea	să dea	să aibă	să stea	să ia	să vrea	să știe
Plural	noi	să dăm	să avem	să stăm	să luăm	să vrem	să știm
	voi	să dați	să aveți	să stați	să luați	să vreți	să știți
	ei, ele	să dea	să aibă	să stea	să ia	să vrea	să știe

Отрицательная форма образуется с помощью отрицания **nu**, которое ставится между союзом **să** и спрягаемым глаголом. Например:

tu **să nu** cîntî; tu **să nu** taci; el **să nu** meargă; voi **să nu** citiți; ei **să nu** coboare.

Употребление сослагательного наклонения

Сослагательное наклонение употребляется:

1. После глаголов, выражающих волю, желание:

a vrea (хотеть); **a dori** (желать); **a cere** (просить, требовать); **a ordona, a comanda** (приказывать). **a ruga** (просить разрешение), **a permite, a autoriza** (разрешать) и др. Например:

Eu **vreau ca tu să expediezi** această telegramă. — Я хочу, чтобы ты отправил эту телеграмму.

Funcționara de la ghișeuл No 3 **a permis, ca tu să treci** în altă cabină. — Служащая из окошка № 3 разрешила, чтобы ты перешел в другую кабину.

2. После глаголов, выражающих сомнение (**a se îndoі**), отрицание (**a nega**), боязнь (**a fi frică de, a fi teamă de**), долженствование (**a trebui**). Например:

Eu **trebuie să scriu** o carte poștală. — Я должен написать почтовую открытку.

Eu **mă îndoiesc ca trenul să sosească** la timp. — Я сомневаюсь, чтобы поезд прибыл вовремя.

3. После глаголов в отрицательной или вопросительной форме. Например:

Eu **nu cred (ca tu) să poți pleca** diseară. — Я не думаю, чтобы ты смог уехать сегодня вечером.

Crezi, că nu voi putea să plec diseară? — Ты думаешь, что я не смогу уехать сегодня вечером?

4. После таких безличных оборотов, как:

е **posibil** (возможно), е **puțin probabil** (мало вероятно), е **bine** (хорошо), е **natural** (естественно), е **de dorit** (желательно), е **timp** (пора), е **folositor** (полезно), е **necesar** (необходимо), е **mai bine** (лучше), **trebuie** (необходимо).

Например:

Trebuie să dau un telefon fratelui meu. — Мне нужно позвонить моему брату. Е **posibil să primesc o scrisoare recomandată cu documente.** — Возможно, что я получу заказное письмо с документами.

5. В придаточных предложениях обстоятельства цели, времени и после следующих союзных выражений:

cu scopul să (для того, чтобы), **de frică să** (из боязни, чтобы), **pînă să** (до тех пор, пока), **pînă să** (лишь бы).

6. В главных предложениях для выражения приказа, повеления:

!Să vină — Пусть придет! Să citească! — Пусть прочтет!

Примечание: Для выражения повеления во 2-м лице можно употреблять как сослагательное, так и повелительное наклонение. Для выражения повеления в 3-м лице употребляется только сослагательное наклонение:

Să intrați! — Входите! Să intre — Пусть войдет. Să plece — Пусть уйдет.

Să facă tot ce vrea. — Пусть делает, что хочет.

Часто при употреблении сослагательного наклонения в восклицательных предложениях союз **să** опускается:

Trăiască Uniunea Sovietică! — Да здравствует Советский Союз!

7. В косвенных приказаниях, то есть приказаниях, обращенных к третьему лицу:

Soldatul să rămână la postul său! — Пусть солдат остается на своем посту!

Să intre vizitatorul. — Пусть посетитель войдет.

2. Предлоги

По форме предлоги могут быть простыми (*prepoziții simple*) и сложными (*prepoziții compuse*).

Простые предлоги: **către, contra, cu, de, deasupra, dedesubtul, din, după, fără, împotriva, în, la, lângă, pe, pentru, peste, pînă, prin, spre, sub.**

Сложные предлоги: **de către, de după, de la, de pe, de pe la, de lângă, de peste, de prin, dinspre, pe după, pe la, pe lângă, pe sub, pînă în, pînă la, fără de etc.**

Все румынские предлоги употребляются с *Acuzativ*, за исключением предлогов: *contra, împotriva, deasupra, dedesubtul*, которые употребляются с *Genitiv*.

LECTURĂ CURENTĂ

O EMISIUNE LA RADIO

Prietenul meu Alexandru vroia de mult să-și cumpere un aparat de radio. Ieri dimineața el și-a scos banii de la casa de economii și s-a dus, să-și cumpere aparatul de radio. Deoarece mă pricep la radio, am mers împreună. Am hotărît să mergem la magazinul central de articole radiofonice și să alegem acolo un aparat potrivit. După ce am ascultat câteva aparate am ales aparatul „Ural”, cu picup. Totodată am cumpărat câteva plăci și o cutiuță de ace pentru picup. De la magazin am mers la Alexandru acasă ca să instalăm aparatul. Seara am ascultat emisiunea de la radio Moscova în limba română. Apoi pe alte lungimi de undă am ascultat Kievul, Leningradul, Rostovul și alte posturi. La ora nouă seara, radio Moscova a retransmis o emisiune de o jumătate de oră din București. Crainicii citeau în limba rusă și numai reportajele erau în românește. Emisiunea din București s-a încheiat printr-un scurt concert de muzică populară românească. După aceea am închis radioul ca să ascultăm câteva plăci ca de exemplu ariile lui Igor și Conceac din opera „Cneazul Igor” de Borodin și aria lui Boris din opera „Boris Godunov” de Musorgski. La zece și jumătate am deschis din nou aparatul ca să auzim ultimele știri.

Aparatul funcționează admirabil și Alexandru este foarte mulțumit.

Vocabular

o emisiune la radio радиопередача
un aparat de radio радиоприемник
a-și scoate banii de la casa de economii вынуть деньги из сберегательной кассы
a se pricepe la radio разбираться в вопросах радио
articole radiofonice радиотовары
un picup радиола
o placă пластинка

o cutiuță de ace коробочка с иглами
a transmite передать
un crainic диктор
a se încheia кончаться, закончить
a deschide radioul включить радио
a închide radioul выключить радио
ultimele știri последние известия
a funcționa (-ez) действовать, работать
o lungime de undă длина волны

Exerciții

I. Citiți textele „La poștă” și „O emisiune la radio” și copiați verbele, care stau la *Conjunctiv*.

II. Deschideți parantezele și puneți verbele dintre paranteze la *Conjunctiv prezent*:

Dan și Petre au hotărît (*a se duce*) la Parcul de Cultură și de Odihnă. În ajun a plouat, dar ei speră că pământul (*a se usca*) în parc. Amîndoi

Înoată foarte bine și ei au de gând (*a se scălda*). Peste o jumătate de oră Dan și Petre erau în parc. Ei au hotărît (*a merge*) cu metroul și au economisit 10 minute. În parc ei au stat puțin la soare, și apoi au intrat în apă. Apa era foarte rece și ei au început (*a înota*) repede. După baie se simțeau minunat și au decis (*a se plimba*) prin parc. Ei s-au întors la ora opt seara acasă și au început (*a cina*). După cină Petre s-a culcat, iar Dan a trebuit (*a stringe*) masa și (*a face*) ordine. Apoi s-a culcat și el.

III. Puneți la forma negativă (acolo unde este posibil) exercițiul de mai sus (No. II).

IV. Puneți în locul punctelor prepozițiile necesare:

1. Am învățat toată ziua ... ajutorul examenului ... specialitate.
2. Noi toți ne odihneam ... zilele ... sărbătoare. 3. El s-a așezat ... bancă, ca să se odihnească. 4. Noi am ieșit ... stradă, ca să respirăm aer curat. 5. Noi am fixat întâlnirea noastră ... miercuri. 6. Prietenii mei au făcut rezerve ... cărți ... drum. 7. El a aruncat ... umeri sacul. 8. El s-a ascuns ... stilp. 9. Ei s-au apucat ... învățătură ... mare râvnă. 10. ... o lună înainte de vacanță, am început să facem cumpărăturile necesare. 11. O gălăgie grozavă se auzea ... ușa întredeschisă. 12. Ei stau acum ... drum. 13. Examenenele vor începe ... o lună. 14. Concertul va începe ... două ore. 15. El era sătul ... în gît de aceste promisiuni. 16. Ei se aflau ... apă ... lăcră. 17. O bucată de cer se întrezărea ... nori. 18. Primăvara soarele se vedea ... frunze ... grădina noastră. 19. Eu am citit ... capitolul al cincilea. 20. Prietenul meu a fost omorît ... fulger.

V. Puneți în locul punctelor adverbele necesare:

Îmi place ... pictura. Această casă este ... înaltă. Ea cîntă ... tare. Ei se interesează ... mult de muzică. Această piesă îmi place ... mult. Noi sîntem ... ocupați. Noi sîntem ... mulțumiți de rezultatele muncii noastre. Ați venit ... tirziu aseară? Nu noi am fost ... la timpul fixat. Cum v-ați distrat? ... ne-am distrat. Ați fost singuri sau ... cu cineva? Nu, n-am fost singuri. Stați ... sau la institut? Cînd mai veniți pe ...? Cred că ... Sînteți... așa de exactă ca azi? Da ...

VI. Puneți în locul punctelor adjectivele posesive necesare. Intrebuințați formele persoanei a III-a (*lui, ei, său, sa, sale, săi*):

El vorbește despre fiica... Ea povestește despre prietenele... El citește în gazeta de perete despre tovarășii... Tovarășii... sînt cei mai buni studenți din grupa noastră. Diseară, sora mea va merge cu prietena ... la conservator. Ea face o plimbare împreună cu frații ... Frații ... învață la universitate. El merge la teatru împreună cu prietena ... Soția ... este astăzi de asemenea liberă. Ei pot citi despre rezultatele muncii ... în gazeta de perete.

VII. Puneți cuvintele din paranteze la gradul de comparație necesar:

Astăzi este (*холоднее*) decît ieri. El se simte azi (*хуже*) decît ieri. Iar ei din contra, se simt azi (*лучше*) decît ieri. Aceste cărți sînt (*интереснее*) ca acelea. Studenții din grupa noastră lucrează (*так же хорошо*) ca ai voștri. Dar Victor deși este (*самый молодой*) este (*самый способный*). El traduce (*лучше и быстрее*) decît toți ceilalți. Luna aceasta, lucrarea noastră de control a fost (*труднее*) decît luna trecută.

VIII. Conjugați la modul conjunctiv timpul prezent următoarele verbe:

a primi, a recomanda, a dispune de, a expedia, a plăti, a costa, a prezenta, a obține, a înregistra, a indica.

IX. Dați antonimele cuvintelor și traduceți-le:

o lungime, lung, ocupat, defectat, a închide, a expedia, acum, o întrebare.

X. Dați sinonimele cuvintelor și traduceți-le:

stricat, a trimite, a vorbi, a indica, un control.

XI. Răspundeți la următoarele întrebări:

Cînd ai primit un aviz telefonic? De la cine ai primit un aviz telefonic? De ce trebuie să te duci la oficiul poștal raional? Cînd ai să ieși de acasă? Ce vrei să verifici la poștă? Cui vrei să expediezi o telegramă urgentă? La ce ghișeu se primesc scrisorile post-restant? Unde se pot cumpăra timbre, plicuri și cărți poștale? Ce scrisori ajung primele la destinație? Unde domnește totdeauna aglomerație? Cînd se înmînează scrisorile de la post-restant? Cît costă o telegramă urgentă cu răspuns plătit? Unde se înregistrează convorbirile interurbane? Cine îți indică numărul cabinei? De ce ai trebuit să treci în altă cabină? Cît timp ai stat de vorbă, după ce ai obținut legătura? Ce ai mai făcut înainte de a pleca de la oficiul poștal?

XII. Puneți zece întrebări la textul „O emisiune la radio“.

XIII. Formați familiile cuvintelor:

o expediție, un oficiu, liber, a vorbi, a domni, a funcționa.

XIV. Compuneți cîte două propoziții cu cuvintele următoare și traduceți-le:

a serie, o scrisoare, un scriitor.

XV. Compuneți cîte trei propoziții cu omonimul *dispoziție*.

XVI. Compuneți cîte două propoziții cu cuvintele următoare și traduceți-le:

antemeridian, postmeridian, un colet poștal, o telegramă urgentă, a primi scrisori la post-restant, un aviz telefonic, o emisiune la radio, un crainic.

XVII. Traduceți în rominește:

Еще с (*încă din*) прошлого года Виктор хотел купить себе радиоприемник, и каждый месяц регулярно (*regulat*) он относил деньги в сберегательную кассу. Утром он зашел ко мне, и мы пошли покупать радиоприемник. Я немного разбираюсь (*a se pricepe*) в радиоприемниках и Виктор хотел посоветоваться со мной. Мы решили пойти в центральный магазин радиоаппаратуры и выбрать там радиоприемник. Мы прослушали (*a asculta*) несколько аппаратов и выбрали «Урал». Это хороший четырехламповый приемник. Этот приемник с радиолой (*este prevăzută cu*). Мы также купили несколько новых пластинок: народные песни и румынскую песню на русском языке «В любимом Бухаресте». Затем мы поехали к Виктору домой и установили вместе радиоприемник. Через несколько часов мы слушали передачу из Москвы. В тот же (*în aceeași*) вечер мы слушали Киев и Ленинград, Ростов и Одессу. В половине десятого по московскому радио была передача из Бухареста. Диктор читал по-русски и лишь (*numai*) репортажи были на румынском языке. Мы с удовольствием слушали народные румынские песни. Затем в половине одиннадцатого мы выключили (*a închide*) радио и включили его в половине двенадцатого, когда мы слушали последние известия.

XVIII. Traduceți în rominește:

Когда ты заводишь свои часы, по вечерам или по утрам? Обычно я их завожу по утрам, перед уходом на работу. Твои часы идут правильно? Нет, они почти всегда отстают на 3—5 минут. И ты не опаздываешь? Конечно, нет. Я уже привык к этому дефекту моих часов и ставлю их вперед на 3—5 минут. А ты пойди к часовщику и исправь их. Мои часы одно время спешили на несколько минут и часовщик мне их исправил.

Приходи завтра ко мне и мы вместе пойдем в музей. Там будет интересная лекция. Она начнется ровно в 12 часов дня. Только смотри, не опаздывай из-за своих часов. Хорошо, я пойду в музей, и мы там встретимся, но позвони мне перед выходом, и я за четверть часа доберусь. А теперь посмотри на свои часы и скажи мне, который час? На моих часах без десяти два. Я больше не буду ждать Виктора. Он опаздывает на полчаса.

XIX. Povestiți oral textul „La poștă“.

XX. Faceți în scris planul rezumatului și apoi povestiți oral textul „O emisiune la radio“.

Lecția 16

1. Склонение указательных местоимений и прилагательных.
2. Порядковые числительные.

TEXT

CONCURSURI SPORTIVE STUDENȚEȘTI

Săptămîna aceasta, studenții noștri au participat la al treilea concurs sportiv studențesc. Aceste concursuri au loc anual. La săriturile în înălțime colegii mei au ocupat locurile al doilea și al cincilea. Asociația sportivă a institutului nostru acordă o mare atenție acestor probe. Rezultate și mai bune am obținut la săriturile cu prăjina. Doi din colegii mei de grup au participat la această probă și onoarea de a ocupa primele două locuri a revenit acestora. Reprezentanții noștri au obținut rezultate mai proaste la aruncările de disc. Doar la aruncarea greutății unul din ei s-a clasat primul și arbitrul a înmînat acestuia diploma de onoare.

Cu mult interes au privit spectatorii cursa de 3.000 metri cu obstacole. Studentul Ivanov alerga la început al patrulea, pe urmă a ajuns al doilea și în sfîrșit cel dintîi. Aplauzele călduroase ale spectatorilor au răsplătit măiestria acestui student.

La pentatlon și decatlon noi am obținut rezultate proaste și reprezentanții noștri au ocupat numai locul al optsprezecelea. Extrem de interesante au fost meciurile de volei și baschet. La volei cea mai disputată a fost întîlnirea dintre echipele întîia și a treia (a anului trei) a institutului de aviație. Fiecare a cîștigat cîte două seturi, iar setul al cincilea a durat aproape două ore. Pînă la urmă echipa întîia s-a dovedit mai omogenă și mai tehnică și victoria a revenit acesteia. Tot atît de disputate au fost și întîlnirile dintre echipele de fete. Rîndul acestora a venit de-abia seara tîrziu. La baschet scorul era egal, de douăzeci și doi, cînd o jucătoare din echipa noastră a marcat cel de al douăzeci și treilea coș. În schimb la volei, echipa noastră de fete n-a reușit să ocupe decît al patrulea loc, iar primul a revenit aceleia a institutului de limbi străine.

Concursurile sportive studențești s-au bucurat de mare succes.

Vocabular

o săritură în înălțime прыжок в высоту
a acordă уделять
o probă испытание (спорт.)

sărituri cu prăjina прыжки с шестом
o onoare честь
a reveni возвратиться, зд. достаться

aruncarea discului метание диска
 aruncarea greutății толкание ядра
 a se clasă (-ez) классифицироваться,
 эд. занять место
 un arbitru судья
 a înmîna (-ez) вручать
 cîrșă cu obstăcole бег с препятствиями
 o măiestrie мастерство
 un pentatlón пятиборье
 un decatlón десятиборье
 un set партия, игра (спорт.)

a dispută оспаривать
 o echipă mai omogenă și mai tehnică бо-
 лее сыгранная и более техничная
 команда
 un rînd очередь
 de-abia лишь
 un scor счет (спорт.)
 a marcă un coș забросить мяч в корзину
 a se bucură de mare succés пользоваться
 сь большим успехом

Sinonime

a participa, a luă parte — участво-
 вать
 anual, în fiecare an — ежегодно
 a acordă, a da — уделить, дать
 o onoare, o cînsie — честь

la urmă, la sfîrșit — в конце
 o victorie, o izbîndă — победа
 un meci, o întîlnire — встреча (спорт.)
 în schimb, din cîntă — напротив

Antonime

a ocupă (занимать, занять)	a eliberă (освобождать)
bun (хороший)	rău (плохой)
început (начало)	sfîrșit (конец)
călduros (теплый)	frigoros (холодный)
tîrziu (поздно)	devrême (рано)

Familie de cuvinte

a participa { nn participant (участник
 (участвовать,
 принимать участие) { o participare (участие, причастность)

ГРАММАТИКА

1. Склонение указательных местоимений и прилагательных

Указательные местоимения склоняются следующим образом:

Numărul	Genul		Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
	Cazul					
Singular	N. G. D. A.	acesta (a) acestuia acestuia (pe) acesta	aceasta (a) acesteia acesteia (pe) aceasta	acela (a) aceluia aceluia (pe) acela	aceea (a) aceleia aceleia (pe) aceea	
Plural	N. G. D. A.	aceștia (a) acestora acestora (pe) aceștia	acestea (a) acestora acestora (pe) acestea	accea (a) acelor acelora (pe) aceia	acelea (a) acelor acelora (pe) acelea	

Эти формы употребляются самостоятельно (без существительных).

Приведенные здесь формы указательных местоимений употребляются в функции прилагательных, сопровождающих существительные.

Указательные прилагательные изменяются по падежам следующим образом:

Numărul	Genul		Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
	Cazul					
Singular	N. G. D. A.	acest (a) acestui acestui (pe) acest	această (a) acestei acestei (pe) această	acel (a) celui acelui (pe) acel	aceea (a) aceleia aceleia (pe) aceea	
Plural	N. G. D. A.	acești (a) acestor acestor (pe) acești	aceste (a) acestor acestor (pe) aceste	acei (a) acelor acelor (pe) cei	acele (a) acelor acelor (pe) acele	

Примечание: Указательные прилагательные, так же как и указательные местоимения, в Genitiv употребляются с притяжательным артиклем, если существительное, к которому относится Genitiv, употребляется с неопределенным артиклем или же если оно отделено другими словами. Например:

Unii studenți ai acestui grup studiază limba română.

Mulți muncitori ai acestei uzine sînt fruntași în producție.

Multe muncitoare ale acestei uzine sînt fruntașe în producție.

2. Порядковые числительные

Порядковые числительные отвечают на вопросы:

al citelea? (который?) для существительных мужского рода,
a cita? (которая?) для существительных женского рода.

Порядковые числительные мужского рода образуются от количественных числительных с помощью притяжательного артикля **al**, находящегося перед числительным, определенного артикля **le** и окончания **-a**. Например:

al doilea, al treilea, al patrulea.

Порядковые числительные женского рода образуются от соответствующих количественных числительных с помощью притяжа-

тельного артикля **a** и определенного артикля **a**. Например: **a treia, a doua**.

Порядковое числительное *первый* — **întîi, primul** (м. р.) и **întîia, prima** (ж. р.) образуется не по общему правилу, то есть не от количественного числительного, и не имеет перед собой притяжательного артикля.

Порядковые числительные могут стоять перед существительным и после него. Если порядковые числительные стоят перед существительным, то последнее употребляется всегда с неопределенным артиклем (**al doilea student, a doua studentă**).

Если порядковые числительные находятся после существительного, то последнее употребляется всегда с определенным артиклем (**studentul al doilea, studenta a doua**).

Порядковое числительное **întîi** изменяется по родам. Например:

întîiul student, întîia studentă.

В тех случаях, когда оно стоит после существительного, то употребляется без артикля и не изменяется по родам. Например:

Anul întîi, luna întîi(a).

В том же значении, в каком употребляется числительное **întîi**, употребляется и числительное **dintîi** или **cel dintîi**.

Порядковое числительное **prim** изменяется по родам и числам. С числительным **prim** почти всегда употребляется определенный артикль. Например: **primul an, primii ani, prima lună, primele luni**. В отдельных случаях это порядковое числительное может употребляться с неопределенным артиклем (**un prim ministru**) или с определенным артиклем (**primul ministru**), в зависимости от контекста.

LECTURĂ CURENTĂ

SPORTUL ÎN U.R.S.S.

În U.R.S.S. se acordă cea mai mare importanță mișcării de cultură fizică și sport ca unei însemnate probleme de stat. Comitetul Central al Partidului comunist și guvernul sovietic au subliniat de repetate ori faptul că dezvoltarea culturii fizice și sportului joacă un rol primordial pentru îmbunătățirea sănătății poporului și face parte integrantă din sarcina educației comuniste a populației și în primul rînd a tineretului. Același lucru a fost menționat și în deciziile adoptate de C. C. al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice privitor la problemele dezvoltării culturii fizice și sportului.

Mișcarea de cultură fizică și sport în U.R.S.S. urmărește în primul rînd să capete un caracter de masă. Aceasta contribuie la întărirea sănătății poporului sovietic.

Întreaga activitate desfășurată în U.R.S.S. în domeniul culturii fizice și sportului se bazează în primul rând pe complexul polisportiv „Gata pentru Muncă și Apărare”. Tineretul sovietic datorește acestui complex polisportiv primele deprinderi în domeniul diferitelor sporturi. Astfel în complexul GMA intră probe la asemenea genuri de sporturi ca atletica ușoară, inclusiv alergatul, săriturile, aruncările de grenadă, sulită, disc, ciocan, schiurile, pista cu obstacole, înotul, marșul, patinajul și altele.

În afară de problemele complexului, „Gata pentru Muncă și Apărare” asociațiile locale de cultură fizică și sport acordă foarte multă importanță și jocurilor sportive, ca de pildă: fotbalul, voleibolul, baschetbolul, polo pe apă, hocheiul, tenisul etc.

Partidul comunist, guvernul sovietic, și organizațiile obștești de masă manifestă o grijă permanentă pentru dezvoltarea acestor sporturi și culturii fizice. În U.R.S.S. numărul acelor care se ocupă de cultură fizică și sport crește pe an ce trece, ca și nivelul măiestriei sportive.

Sportivii sovietici cuceresc noi și noi recorduri mondiale în toate domeniile culturii fizice și sportului.

Vocabular

mişcare de cultură fizică физкультура
a sublinia (-ez) подчеркивать
a repetă повторять
de repetate ori несколько раз
făptul că то, что
un rol primordial главную роль
a face parte integrantă являться, быть
составной частью
a menționa (-ez) отмечать
G.M.A. — Gata pentru Muncă și Apărare
gata к труду и обороне
o decizie adoptată принятое решение
privitor la относительно
o contribui содействовать
o întărire укрепление
o activitate деятельность
un domeniu область
o grijă permanentă постоянная забота
a asigura обеспечить
un tărîm поприще
primele deprinderi первые навыки

gen de sport вид спорта
inclusiv включительно, включая
alergatul бег
o grenadă граната
o sulită копье
un ciocan молот
o pistă беговая дорожка
pe an ce trece с каждым годом
probleme de stat государственные про-
блемы
a sublinia de repetate ori подчеркивать
несколько раз
a juca un rol primordial играть глав-
ную роль
a face parte integrantă din являться
составной частью чего-либо
nivelul sportiv спортивный уровень
succesele obținute достигнутые успехи
a crește pe an ce trece расти с каждым
годом

Sinonime

o importanță, o însemnătate — важ-
ность
primordial, principal — главный
o decizie, o hotărîre — решение

privitor la, relativ la — относительно
o căpăta, a obține — получить, достичь
a alerga, a fugi — бегать, бежать
un tărîm, un domeniu — поприще

Antonime

inclusiv (включая) — exclusiv (исключая)
ușor (легко) — greu (трудно)
important (главный) — secundar (второстепенный)
îmbunătățire (улучшение) — înrăutățire (ухудшение)
nou (новый) — vechi (старый).

Exerciții

I. Citiți următoarele numerele ordinale:

Masculin

- 1-îi întâiul (cel dintii) primul
- 2-îi al doilea (cel de al doilea)
- 3-îi al treilea (cel de al treilea)
- 4-îi al patrulea (cel de al patrulea)
- 5-îi al cincilea (cel de al cincilea)
- 6-îi al șaselea (cel de al șaselea)
- 7-îi al șaptelea (cel de al șaptelea)
- 8-îi al optulea (cel de al optulea)
- 9-îi al nouălea (cel de al nouălea)
- 10-îi al zecelea (cel de al zecelea)
- 11-îi al unsprezecelea (cel de al unsprezecelea)
- 12-îi al doisprezecelea (cel de al doisprezecelea)
- 20-îi al douăzecelea (cel de al douăzecelea)
- 21-îi al douăzeci și unulea (cel de al douăzeci și unulea)
- 22-îi al douăzeci și doilea (cel de al douăzeci și doilea)
- 30-îi al treizecilea (cel de al treizecilea)
- 100-îi al sutelea
- 101-îi al o sută unulea

Feminin

- întîia (cea dintii) prima
- a doua (cea de a doua)
- a treia (cea de a treia)
- a patra (cea de a patra)
- a cincea (cea de a cincea)
- a șasea (cea de a șasea)
- a șaptea (cea de a șaptea)
- a opta (cea de a opta)
- a noua (cea de a noua)
- a zecea (cea de a zecea)
- a unsprezecea (cea de a unsprezecea)
- a douăsprezecea (cea de a douăsprezecea)
- a douăzecea (cea de a douăzecea)
- a douăzeci și una (cea de douăzeci și una)
- a douăzeci și doua (cea de a douăzeci și doua)
- a treizecea (cea de a treizecea)
- a suta (cea de a suta)
- a o sută una etc ...

II. Copiați textul „Concursuri sportive studențești” și subliniați pronumele sau adjectivele demonstrative și numerele ordinale.

III. Puneți verbele dintre paranteze la timpurile necesare:

De curînd studenții sovietici (*a fi*) în vacanță de iarnă. Mulți studenți ai noștri (*a pleca*) pentru două săptămîni în case de odihnă, alții (*a rămîne*) în oraș unde (*a petrece*) foarte vesel vacanțele. Tineretul nostru sovietic (*a avea*) toate condițiile necesare pentru a se odihni bine. În vacanțele de iarnă studenții (*a face*) schi, (*a patina*), (*a juca*) hochei. Un grup de studenți schiori de la Institutul geologic (*a sta*) afară din oraș citeva zile. Acolo (*a fi*) multă zăpadă. Alți studenți (*a patina*) în Parcul de Cultură și Odihnă. Mulți patinatori (*a dansa pe gheață*). Pe stadioane (*a avea loc*) întreceri sportive între diferite echipe studențești.

În timpul vacanței de iarnă, studenții sovietici (*a vizita*) diferite muzee, și teatre. Ei (*a se odihni*) foarte bine.

Traduceți în scris în rusește frazele de mai sus.

IV. Formați comparativul și superlativul (absolut și relativ) al adjectivelor și adverbelor:

înalt, mare, bun, mult, călduros, friguros, interesant, bine, rău, mic, jos, puțin, deștept, tîrziu, nou, vechi, devreme, greu, ușor, important, însemnat.

V. Declinați următoarele substantive și adjective demonstrative adecvate la singular și plural:

săptămîna aceasta, acest concurs, această săritură, locul acesta, reprezentantul acesta, acest rezultat, obstacolul acesta, această victorie, rîndul acesta, echipa aceasta, acest coș, succesul acesta.

VI. Subliniați subiectul în propozițiile de mai jos și spuneți prin ce părți de vorbire este exprimat:

Studentii noștri au participat la al treilea concurs universitar. Colegii mei au ocupat locurile al doilea, și al cincilea la săriturile în înălțime. Reprezentanții noștri au obținut rezultate mai proaste la aruncările de disc. Doar la aruncarea greutății unul din ei s-a clasat primul și arbitrul a înmînat acestuia diploma de onoare. La volei cea mai disputată a fost întîlnirea dintre echipele întîia și a treia a institutului de aviație. Fiecare a cîștigat cîte două seturi.

VII. Numiți numeralesle ordinale de la douăzeci și cinci la treizeci și cinci.

VIII. Puneți verbele de la infinitiv la timpul și modul necesar:

1. Eu vreau ca tu (*a cumpăra*) această carte. 2. Cred că el trebuie (*a merge*) la bibliotecă. 3. Vreau ca tu (*a învăța*) această poezie. 4. Sper că el (*a veni*) la timp. 5. Mi-e frică (*a nu se îmbolnăvi*). 6. Eu prefer ca voi (*a pleca*) la Leningrad decît la Rostov. 7. E necesar ca tu (*a termina*) această compoziție. 8. E puțin probabil că (*a veni*) la timp la concert. 9. E mai bine (*a citi*) această năvelă decît aceea. 10. E timp ca ei (*a se scula*) și (*a pleca*) la institut.

IX. Formați familiile cuvintelor:

sport, cultură, o organizație, un rînd, a educa, înot, a trece, a cuceri, a cîștiga, a veni.

X. Răspundeți la următoarele chestiuni:

Cînd au participat studenții noștri la al treilea concurs sportiv universitar? Cînd au loc aceste concursuri? La ce au ocupat colegii mei locurile al doilea și al cincilea? Cine acordă o mare atenție săriturilor în înălțime? La ce au obținut studenții voștri rezultate și mai bune? Cui a revenit onoarea de a ocupa primele două locuri? Ce rezultate au obținut studenții voștri la aruncările de disc? Cui a fost înmînată diploma de onoare și la ce? Ce au privit spectatorii cu mult interes? Cine a ajuns cel dintîi? Ce locuri au ocupat reprezentanții noștri la pentatlon și decatlon? Cum au fost meciurile de volei și de baschet? Ce întîlnire la volei a fost cea mai disputată? Cît a durat setul al cincilea? Cum s-a dovedit echipa întîia pînă la urmă? Cum au fost întîlnirile între echipele de fete? Cînd a venit rîndul acestora la joc? Cine a marcat cel de al douăzeci și treilea coș? Ce loc a ocupat echipa noastră? Ce loc a ocupat institutul de limbi străine? De ce s-au bucurat concursurile sportive studențești?

XI. Puneți cîncisprezece întrebări la textul „Sportul în U.R.S.S.”

XII. Traduceți în romînește și dați sinonimele cuvintelor:

относительно, главный, встреча, ежегодно, честь, важность, бегать, поприще, победа.

XIII. Traduceți în românește antonimele:

новый — старый, улучшение — ухудшение, включая — исключая, хороший — плохой, поздно — рано, главный — второстепенный, начало — конец, освобождать — занимать.

XIV. Formați numerele ordinale corespunzătoare următoarelor numerele cardinale:

trei, cinci, opt, cincisprezece, douăzeci și trei, patruzeci și doi, cincizeci și șapte, șaiszeci și șase, șaptezeci și nouă, optzeci și trei, nouăzeci și patru, o sută patru, trei sute cincizeci și patru, patru sute douăzeci și trei, cinci sute treizeci și șapte, o mie șase.

XV. Compuneți cite două propoziții cu cuvintele:

„Gata pentru Muncă și Apărare“, mișcare de cultură fizică, concursuri sportive studențești, săritura cu prăjina, o săritură în înălțime, o aruncare cu greutatea, a se clasa primul (ultimul), o cursă cu obstacole, o întâlnire disputată, echipa cea mai omogenă și tehnică, a marca un coș, un complex polisportiv.

XVI. Compuneți cinci propoziții cu verbele unipersonale sau locuțiunile adverbiale unipersonale care cer conjunctivul.

XVII. Traduceți în românește:

В СССР физкультурному движению и спорту, как делу государственной важности, уделяется огромное внимание. В решениях, принятых ЦК Коммунистической партии, отмечалось, что улучшение состояния здоровья населения является одной из задач коммунистического воспитания молодежи. Физкультурное движение в СССР имеет массовый характер. Его цель — содействовать укреплению здоровья советского народа. Свои первые спортивные навыки советская молодежь получает при выполнении (*indeplinire*) спортивного комплекса ГТО. В этот комплекс включены (*intră*) такие виды спорта, как, например, легкая атлетика, бег, прыжки, метание гранаты, диска, молота, лыжи, бег с препятствиями, плавание, бег на коньках и др.

Добровольные спортивные общества уделяют очень большое внимание спортивным играм, как, например, футболу, волейболу, баскетболу, водному поло, теннису и др. В СССР число занимающихся (*celor ce se ocupă de*) спортом растет ежегодно. Советские спортсмены повышают свое спортивное мастерство и устанавливают все новые и новые мировые рекорды.

XVIII. Traduceți în românește:

Студенческие спортивные игры проводятся ежегодно. И в этом году состоялись такие игры. В прыжках в высоту участвовали мои сокурсники и заняли второе и пятое места. Спортивное общество нашего института уделяет большое внимание этим состязаниям. Лучшие результаты были достигнуты в прыжках с шестом. Несколько моих друзей участвовали в этих состязаниях. В метании ядра Виктор и Николай — мои товарищи по курсу — заняли первое и второе места. Судья вручил им грамоты и призы. С большим интересом следили зрители за соревнованиями по бегу с препятствиями. Теплыми аплодисментами встречали присутствующие результаты этих соревнований. В пятиборье и десятиборье мы показали слабые результаты. Наши студенты заняли десятое и двенадцатое места.

Женская волейбольная команда оказалась очень сыгранной и техничной. Эта команда играла с женской командой института иностранных

языков. Их встреча состоялась в восемь часов вечера. Наша команда победила. Спортивные студенческие встречи пользовались большим успехом.

XIX. Faceți în scris rezumatul textului „Sportul în U.R.S.S.”

XX. Povestiți oral cu cuvintele dumneavoastră conținutul textului „Concursuri sportive studențești”.

XXI. Povestiți în scris la ce concurs sportiv ați luat parte sau la ce concurs sportiv ați asistat vreodată.

XXII. Descrieți echipele sportive studențești ale Institutului dumneavoastră. Din ce echipe faceți parte dumneavoastră sau prietenii dumneavoastră?

XXIII. Exemple de narațiuni orale sau scrise:

1. Un meci de fotbal la care am asistat.
2. Sportivii sovietici.

Lecția 17

1. Образование и употребление повелительного наклонения.
2. Притяжательные местоимения.

TEXT

TOVARĂȘUL MITREA FACE RÎNDUIALĂ LA DROPII

după Mihail Sadoveanu

Afară se întunecă de nori negri îmbulziți dinspre Dunăre și începuse a bate un vînt răsunător. Cineva vorbea oamenilor, afară. Lumea tăcea în întuneric.

— Acuma mergem la datoria noastră, — și-a isprăvit Mitrea cu vintele. La al treilea ceas al nopții, vreo patruzeci de căruțe încărcate cu oameni erau în drum spre Dropii. După ce convoiul ajunsese la Dropii, oamenii au aprins focuri. Vechiul cîmp al boierului Trei-Nasuri trebuia să intre în stăpînirea acelor care lucrează de zeci și zeci de ani pentru folosul proprietarului. Trebuiau să fie înscrîși toți în condici, fiecare după nevoia lui, apoi vor trage brazdele.

„Condica noastră va fi expresia dreptății” — încredințau pe necăjiții oameni, tovarășii lui Mitrea Cocor.

În acea clipă s-a auzit duruit de trăsuri și tropot de cai dinspre miazănoapte. Oamenii au întors capetele, iar Mitrea a ieșit înainte. Își închipuia cine vine.

— Vine boierul Cristea, vine Trei-Nasuri, — au dat de știre cîteva glasuri.

Trăsura lui Cristea se apropia. Arăta de departe pumnul drept. Alături de trăsura lui Cristea venea și o căruță de țară cu trei jandarmi înarmați. Încă nu s-a oprit trăsura și căruța, iar glasul de leu al boierului Cristea a detunat în liniștea cîmpului:

— Inapoi mișeilor și bandiților! Cărați-vă de aici! Să nu mai văd pe nimeni într-o clipă.

Mitrea a zis răspicat:

— Poporul a venit să ia în stăpînire pămîntul său după lege.

— Pămîntul meu, al vostru? — a răcnit Cristea. — Cară-te de aici, sau trag.

Cocor a vorbit iar, mai apăsător.

— Partidul a făcut dreptate. Pămîntul e acum al nostru. A sosit ora răzbunării. Treci în rînd cu noi la brăzdat! Luați-l.

Poporul s-a mișcat cuprins de veselie și-a împins tot mai la o parte pe jandarmi. Sub supravegherea lui Alior Grigore, plugul cel dintîi a pornit să taie brazdele împrăștiării.

— Lăsați-mă, criminalilor! urla boierul cu disperare sălbatică.

Plugul a mai pornit odată. Au purces după el și celelalte. Iși avea brazda lui și Mitrea. La întoarcere era cu cămașa desfăcută la grumaz și fruntea goală.

Vocabular

afără на дворе, на улице
 a se întuneca темнеть, стемнеть
 nōri negri черные тучи
 a se îmbulzi (-esc) надвигаться
 dinspre Dunăre с Дуная
 un vînt răsunător порывистый ветер
 o datorie долг, задание
 pe la ora trei примерно в три часа,
 около трех часов
 vréo около, примерно
 o căruță телера
 a zvonî din glăsuri оживленно перего-
 вариваться
 un glas голос
 a intră în stăpînire овладеть
 un proprietăr владелец
 o cîndică пеестр
 a trăge brăzdele провести борозды
 a munci (-esc), a lucra pămîntul обра-
 батывать землю
 o dreptăte справедливость
 a avea dreptăte быть правым
 a încredința (-ez) заверять
 om necăjit бедняк
 un duruiț de trăsuri таракхенья коляски
 un trópot de cai конский топот
 dinspre miazănoapte с севера
 a da de știre дать знать, сообщать
 a-și închipui догадаться
 de depărte издали
 a amenința угрожать
 o trăsură пролетка
 înarmat вооруженный
 un răget рев
 un lău лев

o liniște тишина
 a detună греметь
 înapoi обратно, назад
 un mișel подлец
 a se cără убираться
 a se stăpîni (-esc) сдержаться, владеть
 собою
 iar опять
 răspicăt ясно, четко
 o lege закон
 apăsăt резко
 o răzbunare возмездие
 cără-te de aici вон отсюда!
 treci în rînd cu noi la brăzdăt стано-
 вись с нами в ряд пахать землю
 un rînd ряд
 a împinge толкать, оттеснять
 tot mai la o parte все дальше в сторону
 sub supravegherea под надзором, под
 присмотром
 a porni тронуться
 lăsați-mă оставьте меня
 un criminal преступник
 luați-l взмите его
 a tăia brăzdele în proprietărilor прекла-
 дывать борозды надела
 o să vă bag pe toți la pușcărie я вас
 всех в тюрьму упеку
 a urla рычать
 cu disperare sălbatică. в зверином от-
 чаянье
 jalnic злосчастный
 a purcede тронуться
 cu cămașa desfăcută la grumaz рубаха
 на его груди была распахнута

Construcții lexice

a lua în stăpînire } овладеть
 a intră în stăpînire }
 în primul rînd во-первых

a face dreptăte устанавливать справед-
 ливость

Familie de cuvinte

a se liniști (-esc) (успокоиться) { o liniște (тишина, спокойствие)
 o liniștire (успокоение)
 liniștit (спокойный)
 a se neliniști (-esc) беспокоиться — o neliniște (беспокойство, тревога)

Sinonime

un glas, o voce — голос
 miazănoapte, nord — север
 a da de știre, a anunța, a comunica — дать знать

1. Образование и употребление повелительного наклонения

(Imperativ)

В румынском языке, как и в русском, повелительное наклонение может обозначать приказание, пожелание и просьбу. В румынском языке повелительное наклонение образуется от основы настоящего времени. У глаголов I и IV группы, спрягающихся с суффиксами **-ăsc** и **-esc**, повелительное наклонение совпадает с 3-м лицом единственного и множественного числа настоящего времени изъявительного наклонения. Например:

Infinitiv	Indicativ prezent	Imperativ
a cînta a urî a citi	el cîntă el urăște el citește	cîntă urăște citește

У глаголов II группы повелительное наклонение совпадает почти всегда со 2-м лицом единственного числа настоящего времени. Например:

Infinitiv	Indicativ prezent	Imperativ
a șede a tăcea	tu șezi tu faci	șezi faci

Для глаголов III группы нет твердого правила для образования повелительного наклонения. У некоторых глаголов повелительное наклонение совпадает со 2-м лицом настоящего времени. Например:

Infinitiv	Indicativ prezent	Imperativ
a merge a trece	tu mergi tu treci	mergi treci

У других глаголов III группы повелительное наклонение совпадает с 3-м лицом настоящего времени. Например:

Infinitiv	Indicativ prezent	Imperativ
a trage a începe a cere	el trage el începe el cere	trage începe cere

У глаголов IV группы, спрягающихся без суффикса **-esc**, 2-е лицо единственного числа повелительного наклонения совпадает со 2-м лицом единственного числа изъявительного наклонения. Например:

Infinitiv	Indicativ prezent	Imperativ
a dormi a fugi	tu dormi tu fugi	dormi fugi

У глаголов IV группы, оканчивающихся на **-î**, но спрягающихся без суффикса **-ăsc**, 2-е лицо единственного числа повелительного наклонения совпадает с 3-м лицом единственного числа изъявительного наклонения.

Infinitiv	Indicativ prezent	Imperativ
a cobori a doborî	el coboară el doboară	coboară doboară

Утвердительная форма множественного числа повелительного наклонения образуется от 2-го лица множественного числа настоящего времени изъявительного наклонения для глаголов всех групп.

Infinitiv	Indicativ prezent	Imperativ
a cînta a tăcea a merge a auzi	voi cîntați voi tăceți voi mergeți voi auziți	cîntați tăceți mergeți auziți

Формы повелительного наклонения отдельных глаголов

Infinitiv	Imperativ	Infinitiv	Imperativ
a da a avea a sta a face a duce	dă aibi, ai stai fă du	a zice a aduce a veni a fi a lua	zi adă, adu vino fii ia

Для выражения повелительного наклонения употребляется также сослагательное наклонение.

să cumperi tu! — чтобы ты купил! **să cumpere el!** — чтобы он купил!, пусть он купит! **să cumpărați voi!** — чтобы вы купили! и т. д.

Отрицательная форма повелительного наклонения образуется при помощи отрицания **nu** и инфинитива спрягаемого глагола. Это правило распространяется на глаголы всех групп, без исключения. Например:

a cînta — **nu cînta!** a merge — **nu merge!**
a tăcea — **nu tăcea!** a veni — **nu veni!**

Примечание: Для выражения отрицательной формы повелительного наклонения употребляется часто отрицательная форма сослагательного наклонения:

să nu cînți!, să nu mergi!, să nu faci!, să nu cobori!

Отрицательная частица **nu** ставится всегда между союзом **să** и глаголом.

Возвратные глаголы образуют повелительное наклонение по общему правилу. В утвердительной форме возвратные местоимения стоят после глагола, а в отрицательной — между отрицанием **nu** и инфинитивом. Например:

Infinitiv	Imperativ	
	Forma afirmativă	Forma negativă
a se scula a se distra a se plînge a se grăbi	scoală-te! distrează-te! plînge-te! grăbește-te!	nu te scula! nu te distra! nu te plînge! nu te grăbi!

2. Притяжательные местоимения

Румынские притяжательные местоимения соответствуют русским притяжательным местоимениям: *Studentii din grupul vostru n-au nevoie de această carte?* — *Nu, ai noștri n-au nevoie.* — Студентам вашей группы нужна эта книга? — Нет, нашим не нужна.

Iată caietul meu, unde este al tău? — Вот моя тетрадь, а где твоя?

Părinții tăi știu că tu vei veni tirziu? — *Nu, ai mei nu știu, dar ai tăi știu?* — *Nu, nici ai mei nu știu.* — Твои родители знают, что ты поздно придешь? — Нет, мои не знают, а твои знают? — Нет, и мои не знают.

Притяжательные местоимения согласуются в роде и числе с существительным, которое они заменяют.

В румынском языке притяжательные местоимения имеют те же формы, что и притяжательные прилагательные, но в отличие от последних употребляются всегда вместе с притяжательным артиклем, который, как известно, имеет следующие формы:

Singular		Plural	
Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
al	a	ai	ale

При склонении притяжательные местоимения принимают следующие формы:

Singular		Plural	
Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
al meu	a mea	ai mei	ale mele
al tău	a ta	ai tăi	ale tale
al său (al lui)	a sa (ei)	ai săi (lui)	ale sale (ei)
al nostru	a noastră	ai noștri	ale noastre
al vostru	a voastră	ai voștri	ale voastre
al lor	a lor	ai lor	ale lor

Примечание: Притяжательные местоимения 3-го лица *al său, a sa, ai săi, ale sale* применяются только в тех случаях, когда обладатель является подлежащим в предложении. Когда же обладатель является определением или дополнением, употребляются личные местоимения.

Masculin		Feminin	
Singular	Plural	Singular	Plural
al lui a lui	ai lui ale lui	al ei a ei	ai ei ale ei

Когда притяжательные местоимения употребляются с существительным, они стоят после него и выполняют функцию притяжательных прилагательных. Например: **Acest caiet este al meu.** В этом примере притяжательное местоимение **al meu** согласуется в роде и числе с существительным **caiet**. Обладаемый предмет **caiet** стоит в единственном числе, обладатель **al meu** также. В примере **Caietul este al vostru?** обладаемый предмет **caietul** стоит в единственном числе, а обладатель **al vostru** стоит во множественном числе. Таким образом, притяжательный артикль согласуется всегда в роде и числе с обладаемым предметом, а не с обладателем.

Притяжательные местоимения отвечают на вопросы:

al cui? ai cui? a cui? ale cui?

В вопросительной форме притяжательный артикль согласуется всегда в роде и числе с существительным, к которому он относится. Например:

Al cui este acest dulap? — Чей это шкаф?

A cui este această bancă? — Чья эта скамья?

Ai cui sînt acești copii? — Чьи это дети?

Ale cui sînt aceste reviste? — Чьи это журналы?

LECTURĂ CURENTĂ

TRANSPORTUL ORĂȘENESC

În orașele mari există diferite mijloace de transport. Ele ajută populația să se deplaseze mai repede și mai comod. Mijloacele de transport sînt indispensabile în orașele mari. Cele mai răspîndite mijloace orășenești de transport sînt — metropolitanul, tramvaiul, autobuzele, troleibuzele, și taxiurile. Trăsurile, foarte răspîndite în trecut, acum au dispărut aproape complet.

La Moscova, cel mai confortabil și rapid mijloc de transport orășenesc este metroul. Cînd mă duc la lucru, folosesc totdeauna metroul. La casa de bilete îmi cumpăr un bilet, care costă 5 copeici. La intrare, controlorii invită pasagerii: Prezențați biletele! Prezint

biletul și apoi cobor cu escalatorul în gară. Pe peronul gării nu trebuie să aștept mult, deoarece de obicei, la fiecare 2—3 minute trenul sosește în fața peronului și ușile pneumatice se deschid automat.

Eu intru în vagon și merg pînă la gara „Piața Revoluției” unde fac transbordare ca să ajung în direcția de care am nevoie.

Cînd ajung la „Baumanskaia” ies din tren și cu ajutorul escalatorului urc la suprafață. Apoi fac cîțiva pași pînă la cea mai apropiată stație de tramvai, de unde plec pînă la „Lefortovo”. Pe strada unde locuiesc, nu mai circulă de mult tramvaiele. În locul lor pe aici circulă autobuze și troleibuze.

MITREA COCOR

după Mihail Sadoveanu

Luarea în stăpînire a pustiei de la Dropii era numai un început. Mitrea Cocor avea încă în el întregi simțămintele pe care le încercase la gospodăria colectivă numită „Pamiatii Ilicea” în satul Tarasovca, pe cînd se afla prizonier și ucenic în Uniune. Aici, la Malu Surpat, ca pretutindeni în țară, se găsesc încă în ființă alcătuirile trecutului. Priveliștea satelor și a cîmpiei e ca și acum sute de ani: oamenii sînt legați de plugul străvechi, de bucățelele lor de pămînt mărginite cu răzoare, de practicile strămoșilor, închiși fiecare în sărăcia lui, despărțit fiecare de semenul său, dar pârtaș cu toți semenii săi la robia ce-i încheștează încă.

Cîștigurile științei în toate sectoarele vieții au rămas străine acestor oameni coplesii de trecut.

Lumea nouă se folosește de tractoare, de aeroplan, de electricitate. Pămînturile pustii rodesc sub puterea irigației, priveliștile se prefac prin iscusința inginerilor, plantele folositoare înlocuiesc spinăriile, mlaștinile seacă, păduri apar unde erau nisipuri.

Oamenii de la Malu se ofilesc în umbra trecutului.

Asupra acestora trebuie îndeplinită revoluția. Alcătuirea veche să fie în întregime răsturnată. Statul socialist nu va întîrzia să puie la îndemîna foștilor robi toate puterile științei, așa încît unde au fost cîndva noroaie și cocioabe, să apară șosele și case luminate electric, unde bîntuia seceta, să vie pe canale bucuria apei, unde se trudea silnic omul, mașinile să-i ușureze munca.

Desfacerea de trecut, ieșirea într-un veac nou al lumii.

Toate acestea clipeau în Cocor, ca lumini fugarnice și învălmășite, pe cînd își ținea în brațe, copilul primit de la soața lui. Vîntușorul subțire al pustiei gîdila năsucul micuțului, îl făcu să strănute și să deschidă ochii. Acum zîmbea soarelui de octombrie.

Viitorul e al tău...—suspina Cocor și zîmbi și el nenumăratelor icoane pe care le adunase din rătăcirile prin țara nouă a socialismului.

Vocabular

orășenesc городской
 mijloace de transport средства передви-
 жения
 a se deplasa (-ez) передвигаться
 comód удобно
 foarte răspindite очень распространенные
 rapid быстрый, быстро
 a folosi (-esc) пользоваться
 băni mărunți мелкие деньги, мелочь

o schimbă менять, обменивать
 a invita приглашать, зд. просить, пред-
 лагать
 prezentăți biletele! предъявите билеты!
 pneumatic пневматический
 a face transbordare делать пересадку
 o direcție направление
 a urcă la suprafață подниматься наверх
 în locul lor вместо них

Sinonime

comód, confortabil — удобный
 rapid, repede — быстро, быстрый

a folosi (-esc), a utiliza (-ez) — упо-
 требить
 a locui, a sta — проживать

Antonime

în trecut (в прошлом) — în prezent (в настоящее время)
 orășenesc (городской) — sătesc (деревенский)
 a dispărea (исчезать) — a apărea (появляться)
 în față (впереди) — în spate (сзади)
 apropiat (близкий) — depărtat (дальный)

Omonime

un pas 1) шаг, 2) ущелье, перевал
 o direcție 1) направление, 2) дирекция,
 un mijloc 1) середина, 2) поясница, 3) средство
 o casă de bilete билетная касса

Familie de cuvinte

a costa (стоить) { un cost (стоимость, цена)
 costisitor (дорогой, дорогостоящий)

Exerciții

I. Copiați din textul „Mîntrea Cocor” toate verbele la Imperativ și pro-
 numele sau adjectivele posesive.

II. Formați Imperativul (forma afirmativă și negativă) verbelor:

a se îmbulzi, a se începe, a bate, a vorbi, a tăcea, a ajunge, a intra,
 a lucra, a se înscrie, a încredința, a auzi, a veni, a se opri, a se căra,
 a zice, a lua, a se stăpîni, a trece, a porni.

III. Declinați următoarele substantive:

Dinu, Vlad, Maria, Stoicescu, Mărgineanu, Popov, Dunărea, Volga,
 Republica Populară Romînă.

IV. Conjugați la Modul Indicativ, Present, Imperfect, Perfectul compus și
 Viitor următoarele verbe:

a ajunge, a merge, a se duce, a aștepta, a ieși, a sosi, a lua trenul,
 a se grăbi, a întîrzia, a ști, a transmite, a vorbi, a urca, a cumpăra, a se
 deplasa, a face transbordare, a locui.

V. Formați pluralul substantivelor și traduceți-le:

un oraș, un sat, o librărie, o geantă, o stradă, un troleibuz, un autobuz, un tramvai, un institut, un băiat, o fată, o gramatică, un pas, un grup, o nevoie, un tren, o dimineață, o grupă, o grupare, o suprafață, o gară, o stație, o ușă, un bilet, un peron, un lucru.

VI. Deschideți parantezele și puneți verbele la Imperativ, sau la Conjunctiv la persoanele corespunzătoare. Traduceți apoi oral aceste propoziții:

Tu (*a sta*) la cantină și (*a aștepta*) pe Victor, căci el trebuie (*a veni*) repede. Apoi veți merge împreună la magazin și veți face cumpărăturile necesare. (*A cumpăra*) te rog pentru mine volumul I din Gramatica limbii române. Acest volum este de vânzare la librăria din colț. Dacă vrei mai (*a lua*) te rog și volumul II din operele lui Alexei Tolstoi.

La întoarcere (*a trece*) pe la un magazin alimentar și (*a cumpăra*) niște bomboane și pișcoturi. Acasă, e mai bine (*a veni*) cu troleibuzul No. 15, căci (*a ajunge*) mai repede Seara (*a merge*) la cinema. E un film admirabil, la cinematograful de alături. Ești de acord? Vă rog la întoarcere (*a intra*) pe la bibliotecă, și (*a schimba*) aceste cărți. Numai (*a nu uita*), bine?

VII. Puneți în locul punctelor pronumele posesive necesare:

Mulți studenți ... au plecat la practică. Și fratele meu a plecat cu ei. Dar ... n-a plecat?

— Nu ... n-a plecat căci e bolnav.

— Păcat că n-a mers și el, fiindcă putea să facă cunoștință cu multe lucruri interesante la uzina din orașul meu natal. Dar în ... este așa o uzină?

— Nu, în ... nu este așa o uzină, în schimb este o fabrică de tutun, unde lucrează tatăl meu. Dar ... unde lucrează?

— Părinții mei lucrează împreună la ministerul nostru. Și ... lucrează împreună?

— Nu, mama mea nu lucrează, ea se ocupă cu gospodăria, în schimb surorile mele lucrează împreună la o școală. Și ... lucrează la o școală?

— Nu ... învață la universitate, dar la diferite facultăți.

VIII. Puneți verbele dintre paranteze la Imperativ singular:

(*a veni*) mîine la mine. (*a se duce*) la bibliotecă și (*a lua*) ziare pentru ora de limbă română. (*a cînta*) încă o dată acest cîntec, e minunat. (*a șede*) la soare. (*a citi*) cu glas tare, vreau să aud și eu. Nu (*citi*) cu glas tare, fiecare va citi singur. Nu (*a traduce*) fără dicționar, vei face greșeli. Nu (*a se uita*) acolo. Nu (*a se opri*) la N. ..., căci are o cameră mică. Nu (*a opri*) un taxi, ne vom duce pe jos. (*a se întoarce*) acasă, plouă. (*a se grăbi*), e târziu. (*a face rost*) de această revistă, am nevoie pentru ora de limbă română. (*a ocupa*) la cantină două locuri. (*a fi*) mulțumit că ai luat o notă bună. Nu (*a fi*) așa de distrat cînd scrii lucrarea de control. (*a fi*) joi la institut, vin neapărat. (*a fi*) acasă pe la ora 5, căci voi telefona. Mai întîi (*a se gîndi*) și apoi (*a spune*). (*a întreba*) despre ce era vorba acolo.

IX. Răspundeți la următoarele întrebări:

1. Ce face tovarășul Mitrea la Dropii? 2. Cum era timpul afară? 3. Cine era în drum spre Dropii? 4. Ce făceau oamenii? 5. În stăpînirea cui trebuia să intre pămîntul? 6. După ce principii trebuiau toți să fie înscrîși în condici? 7. Cine venea în trăsura și în căruța de țară? 8. Ce a defunat în liniștea cîmpului? 9. Ce a zis Mitrea? 10. Ce a răcnit Cristea? 11. Cine a făcut dreptate poporului? 12. Sub supravegherea cui a pornit plugul întîi?

X. Puneți câteva întrebări la textele „Transportul orășenesc” și „Mitrea Cocor”.

XI. Dați sinonimele cuvintelor:

a circula, a veni, a folosi, a sta, a lua un tren, rapid, confortabil.

XII. Compuneți cîte două propoziții cu sinonimele cuvintelor:

a veni, a sta, rapid, confortabil.

XIII. Dați antonimele cuvintelor și construiți cîte două propoziții cu aceste antonime:

sătesc, a dispărea, aici, încet.

XIV. Formați familiile de cuvinte:

a circula, a sta, folos.

XV. Traduceți în scris textul de mai jos:

Studentii Constantinescu și Ionescu stau împreună într-o cameră la un cămin studentesc. Zilnic, dimineața ei pleacă la institut. Ei ies de-acasă pe la ora opt și jumătate și iau metroul. Studentii Constantinescu și Ionescu, adică Dan și Petre, cumpără bilete la casa de bilete din vestibulul metroului. Apoi ei coboară cu escalatorul pe peronul gării și așteaptă trenul. Ei se află la stația „Piața Sverdlov”. Aceasta este o stație foarte frumoasă din marmoră cenușie și cu coloane albe. În tavan sînt niște candelabre splendide. Trenul sosește foarte repede și ei intră în vagon și iau loc. La gară și în tren este totdeauna foarte curat. Prietenii trec, în drum spre institut, prin patru stații și fiecare este frumoasă în felul ei (*по-своему*). Una este din marmoră multicoloră, a doua este din marmoră albă, a treia este din marmoră roșie și a patra este din marmoră gălbuie cu candelabre aurii. Numai în patria noastră există un metro atît de splendid. Iată că au ajuns. Urcă la suprafață și mai apucă (*еще успевают*) să cumpere niște țigări și chibrituri la chioșcul de lîngă metro. Fac cîțiva pași pe jos și ajung la institut.

XVI. Compuneți cîte două propoziții cu omonimele și traduceți apoi aceste propoziții:

o direcție, un mijloc, o casă.

XVII. Compuneți propoziții cu cuvintele:

a ajunge undeva, a avea nevoie de o carte (un ziar), a transmite ceva, cea mai apropiată stație de metro, a face cîțiva pași, mijloace de transport, a face transbordare, a coborî cu escalatorul.

XVIII. Compuneți cîte două propoziții cu omonimele pas (la singular și plural). Traduceți apoi aceste propoziții.

XIX. Traduceți în romînește:

1. Студенты гордятся своим институтом. 2. Виктор много занимается математикой. 3. За столиком сидели наши друзья. 4. За печкой лежат дрова. 5. За домом тянется поле. 6. Я слушал с удовольствием его выступление. 7. Я зайду к вам между часом и двумя. 8. Я живу в Москве, в доме номер пять по улице Горького. 9. К девяти часам в институте в читальном зале собрались все студенты. 10. Мы приехали к трем часам, когда началась конференция. 11. На рассвете мы собрались в дорогу. 12. До позднего вечера на площади еще горел свет.

XX. Traduceți în românește:

А. В Москве имеются различные виды транспорта. Самый скорый и удобный вид транспорта — это метро. Но кроме метро в Москве очень много автобусов, троллейбусов, трамваев и такси. Правда, в центре города трамваев уже нет, но на окраине еще много трамвайных линий (*linii de tramvai*).

На работу я всегда еду на метро. Остановка метро очень близко от моего дома. В билетной кассе я покупаю билет. Билет я предъявляю у входа контролеру. На эскалаторе спускаюсь вниз и жду поезда. Каждые 2—3 минуты прибывают поезда. Я еду одну остановку до станции «Площадь Революции», где делаю пересадку и доезжаю до «Бауманской», затем 43-м трамваем до Лефортово.

По нашей улице уже давно не ходит трамвай, здесь проходит троллейбус № 3.

Б. Передача пустоши Дрофы крестьянам была только началом. Митря Кокор всем своим существом еще помнил то, что ощутил в колхозе «Память Ильича», в селе Тарасовке, когда был военнопленным в Советском Союзе. Здесь, в Малу Сурпат, как и во всей стране, были еще живы старые порядки. Вид деревень и полей остался таким же, как сотни лет тому назад.

Достижения науки во всех областях жизни остаются еще чуждыми этим людям, живущим в прошлом.

Старые порядки должны быть полностью низвергнуты. Социалистическое государство не замедлит отдать в распоряжение бывших рабов все силы науки, чтобы там, где теперь дорожная грязь и лачуги, возникли шоссе и дома, освещенные электричеством.

XXI. Numiți substantivele, înrudite după sens cu subiectul „Transportul orășenesc”. Traduceți apoi aceste substantive.

XXII. Faceți în scris rezumatul textului „Mitrea Cocor”.

XXIII. Povestiți cu cuvintele dumneavoastră textul „Transportul orășenesc”.

XXIV. Povestiți amănunțit cum călătorește prietenul dumneavoastră de acasă și pînă la lucru.

Lecția 18

1. Детерминативный (определительный) артикль.
2. обстоятельство места.
3. обстоятельство времени.

TEXT

MOSCOVA

Moscova, capitala Uniunii Sovietice este centrul omenirii progresiste. Acest oraș, vechi de peste 800 de ani este unul din cele mai mari și mai frumoase orașe ale lumii.

Cea mai strânsă legătură a existat totdeauna între soarta Moscovei și soarta poporului rus. Cei mai buni fii ai Moscovei au fost totdeauna în primele rânduri ale apărătorilor independenței Rusiei.

După Marea Revoluție Socialistă din Octombrie Moscova este unul din orașele, care s-a schimbat cel mai mult. În locul străzilor înguste și întortochiate au apărut bulevarde largi și drepte. În mijlocul celei mai frumoase piețe din Moscova „Piața Roșie” se află mausoleul lui Lenin. Tot aici este și Kremlinul. Cea mai frumoasă stradă a orașului este strada Gorki.

Alături de admirabilele monumente arhitectonice vechi se înalță cele mai moderne clădiri prevăzute cu mult confort.

La Moscova sînt multe parcuri și grădini.

Lucrările de reconstrucție continuă și în prezent conform planului general de reconstrucție. Anual, locuitorii orașului capătă sute de mii de metri de suprafață locativă.

Moscova este centrul politic al țării. Aici se află Comitetul Central al Partidului Comunist, Guvernul Sovietic și Sovietul Suprem.

Vocabular

o omenire **человечество**
de peste **более**
strîns **тесный**
o legătură **связь**
între **между**
o soartă **судьба**
un apărător **защитник**
o independență **независимость**
îngust **узкий**
întortochiât **запутанный, изогнутый**

un monument arhitectonic **архитектурный памятник**
lucrările de reconstrucție **восстановительные работы, работы по реконструкции**
în prezent **в настоящее время**
a căpăta **получать**
o suprafață locativă **жилая площадь**
Soviétul Suprém **Верховный Совет**

Sinonime

totdeauna, mereu — всегда
 frumos, minunat — прекрасный
 alături de, lângă — возле

a se afla, a fi — быть, находиться
 a continua, a urma — продолжать

Antonime

un centru (центр) — o periferie (периферия)
 frumos (красивый) — urit (некрасивый)
 a lega (связывать) — a desface (развязывать)
 după (после) — înainte (до)
 îngust (узкий) — larg (широкий)
 în prezent (в настоящее время) — în trecut (в прошлом)

Familii de cuvinte

a schimba (менять, изменять) { schimb (обмен)
 schimbare (перемена)
 schimbător (переменчивый, непостоянный)

ГРАММАТИКА

1. Детерминативный¹ артикль

Склонение

Numărul	Singular		Plural	
Genul	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
Cazul				
N.	cel	cea	cei	cele
G.	(a) celui	(a) celei	(a) celor	(a) celor
D.	celui	celei	celor	celor
A.	(pe) cel	(pe) cea	(pe) cei	(pe) cele

Прилагательный артикль согласуется в роде и числе с определяемым словом. Если прилагательный артикль находится перед определяемым словом, то оно употребляется без артикля. Например:

Vara este cel mai cald anotimp al anului.

Если же прилагательный артикль находится после определяемого слова, то оно употребляется с артиклем. Например:

Vara este anotimpul cel mai cald al anului.

¹ Определительный или прилагательный.

Употребление

Прилагательный артикль употребляется:

1) при образовании превосходной степени прилагательных и наречий:

Uniunea Sovietică este **cel mai înaintat** stat din lume.
Colegul meu a recitat **cel mai bine** aseară, la concert.

2) перед прилагательным, употребляемым в значении существительного, с целью выделить один предмет или одно лицо из ряда других:

Dintre toate variantele, aceasta este **cea mai potrivită**.

3) перед некоторыми качественными прилагательными, употребляющимися в функции существительных: **cel mijlocăș** (вместо *mijlocășul*), **cel sărac** (вместо *săracul*);

4) при количественных или иногда порядковых числительных (с предлогом *de*). Например: **cei trei, cel de al treilea student, cea de a treia studentă**. Здесь имеются в виду определенные лица, хорошо известные говорящему.

5) перед прилагательным, являющимся определением или приложением:

Ștefan **cel Mare**, domnul **Moldovei**, a domnit vreme îndelungată.

6) в наречных выражениях:

cel mult, cel puțin, în cele din urmă.

2. обстоятельство места

Обстоятельство места в румынском языке, как и в русском, отвечает на вопросы:

unde? (где?), **încotro?** (куда?), **de unde?** (откуда?).

Так же как и в русском, обстоятельство может быть выражено различными частями речи:

1) наречием места без предлога или с предлогами **acolo, aici, departe, aproape, de acolo**:

Victor locuiește **aproape** sau **departe** de institutul nostru? — Виктор живет **близко** или **далеко** от нашего института?

2) существительным с предлогом или без предлога:

În Republica Populară Română crește numărul frunțașilor în producție. — **В Румынской Народной Республике** растет число передовиков производства.

3. Обстоятельство времени

Обстоятельства времени отвечают на вопросы: **cînd?** (когда?), **de cînd?** (с каких пор?), **pînă cînd** (до каких пор?) и др.

Обстоятельства времени выражаются:

1) наречием времени без предлога и с предлогами:

miine, pînă, odată, niciodată. Например:

El pleacă miine la Leningrad. — Он **завтра** уезжает в Ленинград.

Așteapta pînă miine cu predarea cărților la bibliotecă. — Подожди **до завтра** со сдачей книг в библиотеку.

2) существительным с предлогом или без предлога:

De revelion am petrecut foarte bine. — **На встрече Нового года** мы очень хорошо провели время.

Seara el a plecat acasă obosit. — **Вечером** он ушел домой усталым.

3) существительным с указательным местоимением:

Astă vară m-am odihnit foarte bine. — **Этим летом** я очень хорошо отдохнул.

Anul acesta au avut loc evenimente importante. — **В этом году** произошли важные события.

4) существительным с прилагательным:

Săptămîna trecută am fost foarte bolnavă. — **На прошлой неделе** я очень болела.

Anul viitor voi pleca și eu în Crimeea. — **В будущем году** и я поеду в Крым.

LECTURĂ CURENTĂ

ORAȘUL MOSCOVA

Orașul Moscova este un mare centru industrial, administrativ și cultural. Piețele Moscovei sînt mari și largi. Străzile Moscovei sînt lungi și drepte. Guvernul Sovietic acordă mare atenție reconstrucției mărețe a capitalei statului sovietic.

La Moscova sînt multe clădiri înalte. Iată, de pildă, clădirea de 26 de etaje a Universității de Stat așezată pe „Leniniskie gorî”.

Orașul Moscova este inima Uniunii Sovietice. Moscova nu este numai capitala oamenilor sovietici, ci și a tuturor oamenilor care urmează drumul luminos al comunismului.

Pe malul râului Moscova este Kremlinul cu zidurile și cu turnurile sale vechi.

Pe Piața Roșie în zilele de sărbători sovietice, la 1 Mai și la 7 Noiembrie, au loc demonstrații ale oamenilor muncii.

Tineretul nostru este fericit că are toate condițiile pentru a învăța. La Moscova ca și în toate orașele mari din U.R.S.S. sînt foarte multe școli. Toate aceste școli pregătesc cadre pentru industria Uniunii Sovietice, pentru instituțiile ei și pentru frontul cultural.

La Moscova sînt multe teatre, biblioteci, muzee cinematografe.

Vocabular

cultural культурный
a acorda уделить, уделять
luminos светлый
un port порт
stîng левый

un zid стена
un turn башня
a pregăti (-esc) cadre готовить кадры
fericit счастливый

Sinonime

a construi (-esc), a clădi (-esc) — строить
a pregăti (-esc), a prepară — готовить
a învăța, a studia (-ez) — учить, изучать

Antonime

luminos (светлый) — **întunecat** (темный)
stîng (левый) — **drept** (правый)
fericit (счастливый) — **nenorocit** (несчастный)

Omonime

pieță 1) рынок 2) площадь
port 1) порт 2) одежда

Exerciții

- I. Copiați textul „Moscova” și subliniați complementele circumstanțiale de timp și de loc.
- II. Copiați din text toate substantivele, la cazul Genitiv și Dativ și traduceți-le.
- III. Scoateți din textul „Orașul Moscova”, toate substantivele la plural și aranjați-le după genuri pe coloane.
- IV. Conjuțați următoarele verbe la Modul conjunctiv și la Modul imperativ:
 a exista, a lega, a schimba, a înălța, a continua, a căpăta, a avea, a acorda, a urma, a construi, a învăța, a sărbători, a pregăti.
- V. Declinați articolul determinativ și următoarele substantive la singular și plural:
 studentul cel silitor, cartea cea interesantă, bulevardul cel mai larg, strada cea mai îngustă.
- VI. Deschideți parantezele și puneți verbele la persoanele și timpurile necesare. Traduceți acest exercițiu.

Moscova (*a fi*) capitala Uniunii Sovietice. Rîul Moscova (*a traversa*) întregul oraş. El (*a lega*) cinci mări. Străzile şi pieţele Moscovei sînt largi şi frumoase. Noi (*a iubi*) foarte mult oraşul natal. Noi (*a admira*) grădinile şi parcurile Moscovei. Pe Piaţa Roşie alături de Kremlin (*a fi*) mausoleul lui Lenin. Toţi cetăţenii sovietici (*a vizita*) cu multă emoţie mausoleul.

În ultimii ani la Moscova (*a se construi*) multe clădiri înalte. Arhitecţii (*a prevedea*) toate casele noi cu confort modern. Noua universitate din Moscova (*a fi*) vestită în întreaga lume.

Oraşul nostru (*a fi*) un mare centru cultural şi industrial. Aici (*a fi*) multe uzine şi fabrici, institute, şi biblioteci, teatre şi cinematografe. Moscova (*a fi*) centrul luptei mondiale pentru pace.

VII. Puneţi în locul punctelor cuvintele potrivite:

Moscova este ... Uniunii Sovietice — primul stat ... din lume. Moscova este un oraş foarte ... şi foarte ... Aici sînt numeroase ... şi uzine, unde lucrează mulţi ... Zeci de mii de studenţi ... şcolile superioare ... capitalei. Străzile şi pieţele Moscovei sunt ... şi foarte curate. În ultimii ... pe marginile trotuarelor au fost, plantaţi mii de ... Noile clădiri de zeci de ... sînt adevărate monumente arhitectonice. Nespuse de (*несказанно*) frumoase sînt palatele subterane ale ... Guvernul sovietic acordă mare ... marelui reconstrucţii a ... capitalei sovietice. Prin oraşul Moscova curge ... Moscova ... Pe malul ... este Kremlinul. În zilele de ... la 1 Mai şi 7 Noiembrie ... Roşie au loc ... ale oamenilor...

VIII. Numiţi sinonimele cuvintelor:

îngă, a căpăta, a prepara, a studia, a fi, mereu.

IX. Formaţi familiile cuvintelor:

a strînge, a exista, un apărător, a lucra, a continua, a guverna.

X. Numiţi antonimele cuvintelor şi compuneţi propoziţii cu aceste antonime.

drept, fericit, a apărea, înainte, a desface, un centru.

XI. Răspundeţi la următoarele întrebări:

Ce este Moscova? Ce vechime are Moscova? Ce legătură a existat totdeauna între soarta Moscovei şi soarta poporului rus? Unde au fost cei mai buni fii ai Moscovei? Cînd s-a schimbat Moscova cel mai mult? Ce a apărut în locul străzilor înguste şi întortochiate? Ce se află în mijlocul celei mai frumoase pieţe din Moscova? Ce stradă este cea mai frumoasă? Ce continuă şi în prezent? Ce capătă anual locuitorii oraşului?

XII. Puneţi zece întrebări la textul „Oraşul Moscova“.

XIII. Găsiţi complementele circumstanţiale de timp şi de loc şi spuneţi prin ce părţi de vorbire sînt exprimate:

La Moscova se află reşedinţa Comitetului Central al Partidului şi Guvernului Sovietic. Oraşul Moscova este port la cinci mări. Pe malul stîng al rîului Moscova este Kremlinul. În zilele de sărbători sovietice, la 1 Mai şi la 7 Noiembrie, pe Piaţa Roşie au loc demonstraţii ale oamenilor muncii.

XIV. Dezvoltaţi următoarele propoziţii adăugînd atributele şi complementele necesare:

Victor scrie ... Elena citeşte ... Studenţii învaţă ... Tineretul nostru sovietic ... În U.R.S.S. învaţă ... Toate şcolile pregătesc cadre pentru

... În zilele de sărbători ... Străzile Moscovei sînt ... Piețele Moscovei ...
La Moscova ... Pe malul stîng al rîului ... Orașul Moscova ... În
U.R.S.S. după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie ... Lucrările de
reconstrucție ... Moscova este centrul politic al țării ...

XV. Subliniați în propozițiile dezvoltate de dumneavoastră, părțile secundare de propoziție și spuneți la ce cuvinte se referă.

XVI. Compuneți cîte două propoziții cu omonimele *piața* și *port*.

XVII. Compuneți cinci propoziții simple și cinci propoziții dezvoltate cu cuvintele din textele „Moscova” și „Orașul Moscova”.

XVIII. Traduceți în rominește:

Москва, наша любимая столица, — один из старейших городов Советского Союза. В сентябре 1947 года Москва праздновала свое 800-летие.

История Москвы неразрывно связана с историей Российского государства. Москва всегда стояла во главе русского народа в борьбе против иноземных захватчиков.

В 1917 году Ленинград и Москва были первыми городами, где Советская власть одержала (*a obține*) победу. Москва стала столицей первого социалистического государства в мире.

В годы пятилеток (*cîncinaluri*) Москва стала крупнейшим промышленным и культурным центром. Узкие улицы были реконструированы в широкие проспекты и бульвары. Много прекрасных парков украшают Москву. Новые линии метро связывают различные районы столицы. Москва является также научным центром нашей родины. Здесь находится Академия наук СССР, Университет имени М. В. Ломоносова и много институтов, библиотек, театров, музеев и кино.

Мы все очень любим нашу дорогую столицу.

XIX. Faceți în scris rezumatul textului „Moscova”.

XX. Descrieți orașul dumneavoastră natal sau orașul natal al prietenului dumneavoastră.

XXI. Povestiți în ce orașe ați petrecut vacanțele de iarnă sau de vară. Descrieți aceste orașe.

XXII. Exemple de teme:

1. O plimbare pe străzile Moscovei.
2. Orașul Moscova în istoria Rusiei (de-alungul veacurilor).
3. Moscova — centru politic, industrial și cultural al țării noastre.
4. Moscova în timpul Marelui Război pentru Apărarea Patriei.
5. Moscova — stegarul păcii în întreaga lume.

Lecția 19

1. Простое прошедшее время.
2. Склонение количественных и порядковых числительных.

TEXT

ÎNTR-UN MAGAZIN UNIVERSAL

Zilele trecute am primit o telegramă de la prietenul meu Gheorghe de la Reazan și alaltăieri el a sosit la Moscova. În prima zi, după sosire el fuse ocupat, iar a doua zi, adică ieri, ne-am dus după cumpărături.

La zece dimineața înțărăm amîndoi în magazinul universal central. La etajul întîi, la secțiunea de galanterie, Gheorghe cumpără niște ciorapi de lînă și niște șosete. Tot aici cumpăram cîte o cravată. La secția de parfumerie eu luai pentru sora mea niște parfum, și săpun de toaletă. La același etaj trecurăm la secția de pielărie, unde Gheorghe, alese o valiză și două perechi de mănuși de piele. Una pentru el, iar a doua fratelui său. De aici urcarăm la etajul al doilea. La secțiunea de manufactură nu ne interesa nimic, dar în schimb ne reținurăm pentru mai mult timp la secțiile de articole fotografice și radiofonice. Cerurăm primului vînzător de la această secțiune, hîrtie fotografică specială, iar celui de al doilea niște lămpi de radio. Apoi ne abăturăm la secția jucăriilor de copii, unde Gheorghe cumpără o păpușă pentru surioara lui. La etajul al treilea nu ne oprirăm de loc și trecurăm direct la etajul al patrulea la secțiunea de încălțăminte.

Ne adresarăm primului vînzător liber și am rugat să ne arate niște ghetе negre, numărul patruzeci. Gheorghe încercă ghetele și ceru o a doua pereche, căci cea dintîi îl strîngea. Și acestea nu se potriviră. Atunci el se adresă celui de al doilea vînzător de la galantarul vecin și cumpără o pereche de pantofi de vară. Apoi coborîrăm și Gheorghe luă niște cadouri prietenilor și rudelor sale. Celor doi frați mai mici, Gheorghe alese niște cărți. Pentru verișoare și surori cumpără cîteva baticuri. Cu banii rămași luă cîteva mici cadouri pentru prietenii săi.

Vocabular

zilele trecute на днях
un magazin universal универсальный магазин
o secție (o secțiune) de galanterie галантерейный отдел

ciorapi de lînă шерстяные чулки
niște șosete носки
o cravată галстук
o secție (secțiune) de parfumerie парфюмерный отдел

niște parfúm духи
 un săpún de toaletă туалетное мыло
 o secție (secțiune) de pielărie отдел
 изделий из кожи
 o valiză чемодан
 niște mănuși перчатки
 a se reține задержаться
 articole fotografice фототовары
 articole radiofonice радиотовары
 un vânzător продавец
 a se abate заглянуть, эд. зайти

jucării de copii детские игрушки
 o păpușă кукла
 a încerca ghete примерять ботинки
 a stringe стеснять, жать
 a se potrivi (-esc) подходить
 un galantăr прилавок
 un batic косынка
 cu băni rămași на оставшиеся деньги
 a lua cîteva mici cadouri купить не-
 сколько небольших подарков

Sinonime

zilele trecute, acum cîteva zile — не-
 сколько дней тому назад
 o valiză, un geamantan — чемодан
 un prieten, un amic — приятель, друг
 primul, cel dintîi — первый
 o leghéa, un galantăr — прилавок

Antonime

prima (первая)	— última (последняя)
a urcă (подниматься)	— a coborî (опускаться)
un vânzător (продавец)	— un cumpărător (покупатель)
direct (прямо)	— indirect (косвенно)
liber (свободный)	— ocupat (занятый)

Familii de cuvinte

a fotografia (фотографировать)	{ un fotograf (фотограф)
	{ fotografic (фотографический)
	{ o fotografie (фотография)
a se interesa (интересоваться)	{ interesant (интересный)
	{ interesat (заинтересованный)
	{ un interes (интерес)

ГРАММАТИКА

1. Простое прошедшее время

(Perfectul simplu)

Простое прошедшее время выражает действие, совершенно законченное в прошлом и не имеющее связи с настоящим.

Это время образуется путем прибавления к корню глагола суффиксов **-a** — для глаголов I группы, **-u** или **-se** — для глаголов II и III группы, **-î** или **-i** — для глаголов IV группы и следующих окончаний:

Единственное число

Множественное число

1-е лицо -i

2-е лицо -și

3-е лицо — не принимает окончаний

1-е лицо -răm

2-е лицо -rați

3-е лицо -ră

Для третьего лица единственного числа имеются следующие окончания:

-ă — для I группы

-u — для II группы

-u, -e — для III группы

-i, -i — для IV группы

Примечания: 1. Глаголы III группы, с окончанием причастия на s, как, например: a merge — merg, a șterge — șters образуют Perfectul simplu путем прибавления гласной e к причастию и соответствующего личного окончания спрягаемого глагола:

eu mersei

tu merseși

el merse

noi merserăm

voi merserăți

ei, ele merseră

Эти глаголы имеют ударение на предпоследнем слоге: prînse, rămăse, mērse, а в 3-м лице множественного числа — на третьем слоге от конца: prînseră, rămăseră, mērseră.

2. У глаголов I группы окончание 3-го лица единственного числа в Perfectul simplu совпадает с окончанием 3-го лица единственного числа Present. Эти формы отличаются лишь различным ударением. У глаголов в Present ударение падает на корень слова: el, ea intră, cumpără, încălță, а у глаголов Perfectul simplu — на окончание: el, ea intră, cumpără, încălță.

Спряжение глаголов в Perfectul simplu

Numărul	Persoana	Grupa I	Grupa II	Grupa III		Grupa IV	
Singular	eu tu el, ea	a intra intrai intrași intră	a tăcea tăcui tăcuși tăcu	a trece trecui trecuși trecu	a strînge strînsei strînseși strînse	a opri oprii opriși opri	a cobori coborii coborîși cobori
Plural	noi voi ei, ele	intrarăm intrarați intrară	tăcurăm tăcurați tăcură	trecurăm trecurăți trecură	strînserăm strînserăți strînseră	oprirăm oprirăți opriră	coborîrăm coborîrați coborîră

Numărul	Persoana	Verbe				
		Auxiliare		Neregulate		
Singular	eu tu el, ea	a avea	a fi	a da	a sta	a bea
		avui avuși avu	fui (fusei) fuși (fuseși) fu (fuse)	dădui dăduși dădu	stătui stătuși stătu	băui băuși bău
Plural	noi voi ei, ele	avurăm avurăți avură	furăm (fuserăm) furăți (fuserăți) fură (fuseră)	dădurăm dădurăți dădură	stăturăm stăturăți stătură	băurăm băurăți băură

Примечание: Глаголы I группы (типа глагола **a studia**) оканчиваются в 3-м лице единственного числа на **-e**.

Numărul	Persoana	a studia	a fotografia
Singular	eu tu el, ea	studiai studiași studie	fotografiai fotografiași fotografie
Plural	noi voi ei, ele	studiarăm studiarăți studiară	fotografiarăm fotografiarăți fotografiară

Perfectul simplu употребляется в повествовании для обозначения следующих друг за другом событий, но не в разговорной речи. Это время встречается главным образом в книжном языке и называется историческим.

2. Склонение количественных и порядковых числительных

Количественные числительные склоняются в родительном падеже при помощи притяжательного артикля **a** и в дательном падеже — предлога **la**.

N. doi, două, trei, patru etc.

G. (a) doi, două, trei, patru etc.

D. (la) doi, două, trei, patru etc.

Ac. (pe) doi, două, trei, patru etc.

Например:

Victor a povestit despre succesele sportive **a doi studenți** din grupul nostru.—Виктор рассказал о спортивных успехах **двух студентов** нашей группы.

Gheorghe a oferit mici cadouri la **trei** din prietenii lui. Георгий преподнес небольшие подарки **троим** из своих друзей.

Порядковые числительные (за исключением **primul**) склоняются при помощи прилагательного артикля, который согласуется в роде, числе и падеже с существительным, к которому он относится. Между прилагательным артиклем и порядковым числительным стоит всегда предлог **de**.

Genul Cazul	Masculin	Feminin
	N. cel de al doilea student...	cea de a doua studentă
G.	(a) celui de al doilea student...	(a) celei de a doua studente
D.	celui de al doilea student...	celei de a doua studente
A.	(pe) cel de al doilea student...	(pe) cea de a doua studentă

Порядковое числительное **primul** склоняется как существительное.

Genul Numărul Cazul	Masculin		Feminin	
	Singular	Plural	Singular	Plural
N.	primul	primii	prima	primele
G.	(a) primului	(a) primilor	(a) primei	(a) primelor
D.	primului	primilor	primei	primelor
A.	(pe) primul	(pe) primii	(pe) prima	(pe) primele

Наряду с **primul** употребляются числительные **întîi** и **dintîi**. **Dintîi** употребляется всегда с прилагательным артиклем.

Genul	Singular	
Masculin	cel dintîi elev	или elevul cel dintîi
Feminin	cea dintîi elevă	или eleva cea dintîi
Plural		
Masculin	cei dintîi vizitatori	или vizitatorii cei dintîi
Feminin	cele dintîi cărți	или cărțile cele dintîi

Числительное **dintîi**, в отличие от **primul** или **întîi**, не меняется

по родам и числам. Род и число указывает впереди стоящий прилагательный артикль, который согласуется в роде и числе с существительным, к которому он относится. Числительное **dintii** склоняется при помощи прилагательного артикля.

Случаи употребления количественных числительных вместо порядковых

Количественные числительные в некоторых случаях употребляются вместо порядковых и могут стоять до или после определяемого слова. Например:

а) перед определяемым словом:

zece septembrie, **opt** iunie, **șapte** noiembrie.

б) после определяемого слова:

capitolul **trei**, exercițiul **șase**, pagina **șapte**.

LECTURĂ CURENTĂ

IN AJUNUL ANULUI NOU

după Al. Vlahuță

E o zi frumoasă de iarnă. Strada e tixită de lume. Trăsurile se mișcă încet, Mersei să fac niște cumpărături. Prin prăvălii domnea o îmbulzeală și o zarvă amețitoare. Mă oprii în fața unei vitrine mari să mă uit la diferite jucării. Lângă mine stătea o bătrână cu doi copii de mină. Bătrâna era îmbrăcată într-o cațaveică din petici și în picioare purta rămășițele unor vechi șoșoni. Copiii, palizi la față se uitau cu ochi mari speriați la vitrina plină de jucării.

— Eu vreau păpușa aceasta mare cu pălăria roșie. Auzi, bunico, Ionel zice că păpușa aceasta mare vorbește. Nu-i așa că păpușile nu vorbesc?

— Haideți copii nu vă mai uitați, că aceasta nu-i pentru noi.

— Dar pentru cine sînt aceste jucării?

— Pentru cei bogați.

— Da noi nu sîntem bogați?

Și se duseră. Fetița mai întoarse capul spre păpușa ei. Iar eu mă uitai pe urma lor gînditor...

Vocabular

a fi tixit быть переполненным

o îmbulzeală толкотня, давка

o zărvă суматоха, шум

amețitor оглушительный, головокружительный

o vitrină витрина

niște șoșoni боты

niște rămășițe остатки

pălid бледный

speriat испуган

în urma lor им вслед, за ними

gînditor задумчивый

Sinonime

a fi **țixit de**, a fi **plin de** — быть наполненным, переполненным
 o **zărvă**, o **gălăgie** — шум
 pe **urmă**, **apoi** — затем
 a **zice**, a **spune** — говорить, сказать

Antonime

vară (лето) — **iarnă** (зима)
în urma lor (за ними) — **înaintea lor** (перед ними)
bogat (богатый) — **sărac** (бедный)
încet (медленно) — **repede** (быстро)

Familii de cuvinte

a **speria** (пугать) { **speriat** (испуганный)
 sperietură (испуг)
 sperietoare (пугало)
 a **ameți** (ошеломлять) { **amețeală** (головокружение)
 amețitor (головокружительный)
 amețit 1) оглушенный, 2) хмельной

DIALOG

— Vasile îmbracă-te și du-te în oraș căci la librăria No. 1 au sosit azi dimineața cărți noi. Cumpără acolo „Gramatica limbii române“ partea I-a și partea II-a.

— Dar cum ajung acolo mai repede?

— Du-te la stația de metro, ia trenul pînă la „Piața Maiacovski“, iar de acolo mergi cu troleibuzul pe strada Gorki pînă la Mossoviet.

— Dar ce, troleibuzul de pe strada noastră nu merge pînă la Mossoviet?

— Nu, al nostru nu merge pînă acolo.

— Pot să iau cu mine geanta ta, căci a mea e ocupată?

— Sigur, dacă vrei ia. Numai grăbește-te, ca să nu întârzii la institut.

— Dar tu nu știi, băieții din grupul nostru n-au nevoie de această carte?

— Nu, ai noștri n-au nevoie. Ei și-au cumpărat toți ieri.

— Bine, plec, dar transmite te rog la ai mei, că voi veni astăzi tîrziu.

Vocabular

o **librărie** книжный магазин

a **ajunge** достигать, эд. добираться,
 попадать

a **lua trenul** сесть на поезд

o **geantă** портфель

a **transmite** передать, передавать

a **întîrziă** опаздывать

Sinonime

a merge, a se duce — идти
o geantă, o servietă — портфель

Antonime

a se îmbrăcă (одеваться) — a se dezbrăcă (раздеваться)
o dimineată (утро) — o seară (вечер)
aici (здесь) — acolo (там)
a cumpăra (покупать) — a vinde (продавать)

Exerciții

I. Copiați din text toate propozițiile în care verbul este la Perfectul simplu.

II. Formați pluralul următoarelor substantive și adjective și traduceți apoi ambele forme:

o zi, trecut, o telegramă, o sosire, ocupat, o cumpărătură, un magazin, universal, central, un etaj, o secțiune, un ciorap, o cravată, o secție, o soră, un parfum, un săpun, o valiză, o pereche, o mânășă, o hirtie, special, un schimb, o jucărie, o păpușă, o surioară, prim, vânzător, o gheață, un galantar, un vecin, o vară, un cadou, un prieten, o rudă, o carte, o verișoară, un batic, un ban, o atenție.

III. Scoateți din textele „Intr-un magazin universal” și „În ajunul anului nou” toate substantivele aflate în cazurile Genitiv și Acuzativ la singular și plural.

IV. Conjugați la Perfect, Perfectul compus, Present, Imperfect și la Modul imperativ verbele:

a primi, a sosi, a se duce, a cumpăra, a alege, a cere, a ruga

V. Declinați numerele ordinale:

al cincilea, al zecelea, al cincisprezecelea.

VI. Deschideți parantezele și puneți verbele la timpurile necesare:

Înainte de a pleca în vilegiatură, eu (*a intra*) pe la magazine, ca să fac cumpărăturile necesare. La magazinele de pe strada Petrovca (*a se duce*) de dimineață, chiar la deschidere și (*a cumpăra*) un pardesiu, un costum de vară și o pălărie de paie. Sora mea (*a fi*) cu mine și ea (*a lua*) pentru dînsa o rochie și niște rufărie. La etajul al doilea noi (*a cumpăra*) niște praf de dinți, săpun de toaletă și perii de dinți. Apoi (*a se abate*) pe la secțiunea jucăriilor de copii, unde (*a lua*) un tren și o minge pentru cele două fete ale prietenei noastre de la Soci. La întoarcere sora mea (*a trece*) pe la o frizerie unde (*a-și face*) manichiura și (*a se coafa*) pentru drum. La alimentara din colț (*a cumpăra*) niște pâine, ouă și salam, apoi unt, brînză și ceva fructe.

VII. Faceți analiza sintactică a propozițiilor de mai jos. Spuneți prin ce părți de vorbire sint exprimate subiectul, predicatul, complementul direct și indirect, complementele circumstanțiale de timp și de loc:

Zilele trecute am primit o telegramă de la prietenul meu Gheorghe de la Reazan. În prima zi după sosire el fusese ocupat, iar a doua zi, adică ieri, ne-am dus după cumpărături. La etajul întâi, la secția de galanterie, Gheorghe cumpără niște ciorapi. Tot aici cumpăram cîte o cravată. La același etaj trecurăm la secția de pielărie. Apoi ne abăturăm la secția jucăriilor de copii. La secția de încălțăminte, Gheorghe cumpără niște pantofi de vară. Cînd coborîrăm, Gheorghe luă cadouri prietenilor și rudelor sale de la Reazan. Celor doi frați mai mici, Gheorghe alege niște cărți. Cu banii rămași luă cîteva mici cadouri pentru prietenii săi.

VIII. Puneți în locul punctelor numerele ordinale sau cardinale la cazul necesar:

(первый) ... semestru a început la (первого) ... septembrie, iar (второй) a început la (седьмого) februarie. În grupul nostru azi sînt prezenți (семь) ... studenți (восьмой) este bolnav. Noi citim acum (пятую) carte în limba engleză și (вторую) ... în limba romînă. Noi vom discuta (второй) chestiune la ședința următoare. (первым) ... a dat examenul de economie politică Victor și (вторым) ... Dan. Victor și-a dat mai bine examenul decît Dan.

Anul acesta (первый) ... zi de vacanță de iarnă a fost luni, iar ultima a fost miercuri. În ce dată sîntem azi? Azi sîntem în (третьего) ... Fratele meu scrie că va veni la Moscova la (пятого) ... aprilie. Pentru azi pregătiți exercițiul (девятый) ... de la pagina (вторая) ... Eu am terminat capitoul (десятый) ... al acestui roman.

IX. Răspundeți la următoarele întrebări:

Cînd a sosit telegrama de la Gheorghe? De unde a venit Gheorghe? Cînd a sosit el la Moscova? Unde v-ați dus ieri? Cînd intrați în magazinul universal central? Ce cumpără Gheorghe la secția de galanterie? La secția de pielărie ce alege Gheorghe? Pentru cine erau mînușile? Unde vă reținurați mai mult timp? Ce cerurați vînzătorilor de la această secție? Unde vă abăturați apoi? La ce etaj nu vă oprirați de loc? Ce făcurați la secția de încălțăminte? Ce număr de ghețe încercă Gheorghe? Unde cumpără Gheorghe o pereche de pantofi de vară? Pentru cine luă Gheorghe cadouri? Ce cumpără fraților mai mici? Ce luă surorilor și verișoarelor? Cu banii rămași, ce făcu Gheorghe?

X. Puneți 10 — 12 întrebări la textul „În ajunul anului nou“.

XI. Formați familiile cuvintelor:

a ține, un vînzător, a cere, a bate, a măsura.

XII. Compuneți cîte două propoziții cu sinonimele cuvintelor:

o marfă, un amic, un geamantan, cel dintîi, un galantar, apoi, o gălăgie, a vorbi,

XIII. Compuneți propoziții cu cuvintele și expresiile:

o cravată, niște mînuși, niște ciorapi, niște șosete, un săpun de toaletă, articole radiofonice, zilele trecute, o păpușă, secția de manufactură, baticuri.

XIV. Compuneți cîte două propoziții cu antonimele cuvintelor:

ultim, a pleca, direct, ocupat, a părăsi, urît, sărac, repede.

XV. Traduceți în rominește:

Мой брат Виктор прислал мне телеграмму из Ленинграда и сообщил, что на днях (*zilele acestea*) он приедет в Москву. Я очень рад, что увижу его, так как не виделся с ним с прошлого года. В прошлом году он был всего лишь (*numai*) несколько дней и у него было очень много дел и поручений (*însărcinări*). В центральном универсальном магазине мы сделали основные (*principale*) покупки и выполнили большинство (*majoritatea*) поручений. Так, например, мы купили шерстяные перчатки, носки, чулки, радиолампы, фотопринадлежности и большой чемодан. Я надеюсь, что мы побываем с братом в театрах и концертах, в кино и на выставках.

XVI. Faceți rezumatul textului „La magazin“.

XVII. Povestiți cum ați făcut cumpărături la magazin înainte de sărbătoarea de 1 Mai.

XVIII. Povestiți ce cumpărături faceți înainte de a pleca în vilegiatură în timpul vacanței de vară.

XIX. Exemple de narațiuni scrise sau orale:

1. Anotimpul meu favorit.
2. Vacanța noastră de iarnă (vară).

Lecția 20

1. Страдательный залог.
2. Безличные глаголы.
3. Словообразование.

TEXT

UNIUNEA SOVIETICĂ PE CALEA CONSTRUIRII COMUNISMULUI

Partidul comunist, condus de marele Lenin a organizat uniunea de luptă între clasa muncitoare și țărănimea muncitoare. În urma victoriei Revoluției Socialiste din Octombrie a fost doborâtă puterea exploatatorilor și a fost instaurată dictatura proletariatului. Partidul comunist a însuflețit și condus poporul sovietic la realizarea genialului plan leninist al construirii socialismului în țara noastră. Într-o scurtă perioadă istorică patria noastră a fost transformată de către oamenii muncii din U.R.S.S. dintr-o țară agrară înapoiată într-un puternic stat socialist.

Pe calea indicată de Lenin, Partidul comunist sub conducerea Comitetului Central, a adus popoarele sovietice la victoria socialismului. Societatea sovietică, eliberată de sub jugul claselor exploatare este caracterizată prin unitatea morală și politică a muncitorilor, țăranilor și intelectualilor, prin prietenia de nezdruccinat dintre naționalitățile conlocuitoare. Ea reprezintă întruchiparea vie a ideilor victorioase ale leninismului.

Puterea de neînvins a societății și a orînduirii de stat sovietice a fost dovedită în timpul Marelui Război pentru Apărarea Patriei.

Victoria istorică repurtată de poporul sovietic în acest război, a confirmat pe deplin cuvintele lui Lenin. El sublinia că niciodată nu poate fi învins un popor, care-și apără propria lui libertate și viața fericită.

Aslăzi, în țara noastră, forțele creatoare cunosc o perioadă de neasemuită înflorire. Poporul sovietic condus de Partidul Comunist rezolvă cu succes problema dezvoltării mai departe a forțelor de producție ale societății sovietice, problema ridicării nivelului material și cultural de trai al oamenilor muncii.

Partidul mobilizează energia creatoare a oamenilor muncii pentru a asigura creșterea neîncetată a industriei grele, — temelia temeliiilor economiei noastre socialiste, — a bunei stări a poporului și a capacității defensive a marii noastre patrii.

Vocabular

a conduce	руководить	elocvânt	красноречивый
uniunea de luptă	боевой союз	a dovedi (-esc)	доказать
în urmă	после	a repurtă o victorie	одержать победу
a doborî	низвергнуть	a confirmă	подтверждать, подтвердить
a instaura (-ez)	установить, устанавливать	pe deplin	полностью
a însufleți (-esc)	вдохновить	propria lui ego	собственную
un intelectual	человек умственного труда	de neasemuit	ни с чем не сравнимый
o prietenie de nezdruicinât	нерушимая дружба	mai departe	дальнейшее
naționalități conlocuitoare	национальности, проживающие на одной и той же территории	forțe de producție	производительные силы
o intruchipare (-ez)	олицетворение	un nivel de trai	жизненный уровень
o orinduire de stat	государственное устройство	trécerea treptată	постепенный переход
		creșterea neîncetată	непрерывный рост
		temelia temeliilor	основа основ
		o bună stare	благополучие
		o capacitate defensivă	обороноспособность

Sinonime

a instaura (-ez), a pune bazele — установить
a repurtă (-ez), a obține — одержать
a învinge, a înfringe — побеждать

Antonime

înapoiât (отсталый) — înaintat (передовой)
victorie (победа) — înfringere (поражение)
departe (далеко) — aproape (близко)

Omonime

unitate 1) единство, 2) соединение, войсковая часть

Familii de cuvinte

a conduce (руководить)	{ un conducător (руководитель, ведущий) o conducere (руководство)
a socializa (-ez) (обобществлять)	{ socialism (социализм) social (общественный, социальный) socialist (социалистический)
a continua (продолжать)	{ o continuare (продолжение) un continuator (продолжатель) continuitate (непрерывность) continuu (непрерывный) incontinuu (беспрерывный)
a uni (-esc) (объединять)	{ unit (соединенный, объединенный) unitar (единый) uniune (союз, соединение)

1. Страдательный залог (Forma pasivă)

В румынском языке, так же как и в русском, различаются действительный и страдательный залог.

Образование

Формы глаголов страдательного залога образуются путем соединения причастия прошедшего времени спрягаемого глагола с формами вспомогательного глагола **a fi**.

Например: eu **sînt lădat**, tu **ești lădat**, el **este lădat** и т. д. Времена пассивной (страдательной) формы глаголов те же, что и активной (действительной). В отличие от русского языка форма вспомогательного глагола в настоящем времени не опускается.

Спряжение

При спряжении глагольных форм в страдательном залоге спрягается вспомогательный глагол **a fi**, а причастие изменяется по родам и числам. Для примера приведем спряжение глагола **a iubi** в настоящем времени страдательного залога, так как все остальные времена подчиняются общему правилу.

Numărul	Persoana	Formele verbului auxiliar a fi	Masculin	Feminin
Singular	eu	sînt	iubit	iubită
	tu	ești	iubit	iubită
	el, ea	este	iubit	iubită
Plural	noi	sîntem	iubiți	iubite
	voi	sînteți	iubiți	iubite
	ei, ele	sînt	iubiți	iubite

Примечание: 1. Если указывается, кем совершается действие, то после глагола ставится предлог **de** или **de către**. Например:

Piesa a fost scrisă **de către V. Petrov**. — Пьеса была написана **В. Петровым**.

Poezia a fost recitată **de artistul emerit N. Ivanov**. — Стихотворение было прочитано **заслуженным артистом Н. Ивановым**.

2. Если указывается, чем совершается действие, то после глагола ставится предлог **cu**:

Ușa a fost deschisă **cu cheia**. — Дверь была открыта **ключом**.

Pîinea a fost tăiată **cu cuțitul**. — Хлеб был разрезан **ножом**.

В предложении конструкция, состоящая из глагола **a fi** и причастия прошедшего времени переходных глаголов, играет роль именного сказуемого:

Scrisoarea este scrisă.— Письмо написано.

Cînd a sosit telegrama, scrisoarea era deja scrisă.— Когда пришла телеграмма, письмо уже было написано.

Cînd va sosi telegrama, scrisoarea va fi deja scrisă.— Когда придет телеграмма, письмо уже будет написано.

Конструкция, состоящая из вспомогательного глагола **a fi** и причастия прошедшего времени, часто заменяется пассивной возвратной формой спрягаемого глагола.

Сравните:

Cartea este tradusă în limba romînă.— Книга переведена на румынский язык.

Cartea se traduce în limba romînă.— Книга переводится на румынский язык.

Замена действительных оборотов страдательными

Действительные обороты речи могут быть заменены страдательными и наоборот.

При замене действительного оборота страдательным прямое дополнение действительного оборота становится подлежащим, а подлежащее становится косвенным дополнением с предлогом. Например:

Действительный оборот

Profesorul explică o regulă gramaticală.— Преподаватель объясняет грамматическое правило.

Страдательный оборот

O regulă gramaticală este explicată de profesor.— Грамматическое правило объяснено преподавателем.

2. Безличные глаголы (Verbe impersonale)

Безличными глаголами называются те глаголы, при которых отсутствует действующее лицо. Употребление таких глаголов в обоих языках в большинстве случаев совпадает.

Так же как и в русском языке, в румынском безличные глаголы обозначают явления природы. Однако не всегда румынский безличный глагол, обозначающий явление природы, может быть переведен русским безличным глаголом и наоборот. Так, румынские безличные обороты **plouă, ninge, tună, fulgeră** переводятся на

русский язык выражениями **идет дождь, идет снег, гремит гром, сверкает молния**, в которых имеется подлежащее и сказуемое, в то же время русские безличные глаголы **смеркается, светает** переводятся на румынский язык с помощью подлежащего и сказуемого: **se lasă seara, se face ziua**.

В румынском языке следует различать в группе безличных глаголов две подгруппы. К первой относятся глаголы, выражающие природные явления (**plouă, ninge, tună, fulgeră** и т. д.). Эти глаголы всегда безличны.

К ним же можно отнести некоторые глаголы, которые употребляются только с глаголом **a fi**. Например: **este timp frumos** — хорошая погода, **este timp urit** — плохая погода, **este frig** — холодно, **este cald** — тепло, **este devreme** — рано, **este târziu** — поздно.

Ко второй подгруппе относятся некоторые личные глаголы, которые могут употребляться в безличной форме. В этом случае возвратное местоимение **se** выполняет функцию подлежащего, а спрягаемый глагол — функцию сказуемого. Например:

Se spune că această carte este interesantă. — Говорят, что эта книга интересная.

Astăzi nu se lucrează. — Сегодня не работают.

Безличные глаголы употребляются только в 3-м лице единственного числа.

Modul indicativ

Prezent	Imperfect	Perfectul compus	Viitorul
plouă, tună ninge, fulgeră	ploua, tuna ningea, fulgera	a plouat, a tunat a nins, a fulgerat	va ploua, va tuna va ninge, va fulgera

3. Словообразование

Производные слова составляют основную массу словарного состава румынского языка.

Образование существительных

В румынском языке, как и в русском, производные существительные¹ образуются от различных частей речи с помощью суффиксов и приставок. Наиболее продуктивными суффиксами существительных являются:

¹ Слова, произведенные от одного корня или слова, образуют группу родственных слов, или гнездо слов (**familie de cuvinte**).

Masculin		Feminin		Neutru	
-tor	muncitor, lucrător	-toare	muncitoare, lucrătoare	-ism	comunism, socialism
-ar	lemnar, fierar	-re	lucrare, conducere	-mînt	legămint, așezămînt
-ist	tractorist, comunist	-ință	voință, sîrguință		
-ean	bucureștean, oltean	-ie	prietenie, victorie		
-ez	francez, englez				

Уменьшительные и ласкательные значения существительных выражаются при помощи суффиксов:

Masculin		Feminin	
-aș	copilaș, articolaș	-iță	iețiță, peniță
-el	băiețel, copăcel	-uță	căsuță, minuță
-ior	frățior, oscior	-ică	bucăică, lopăică
-uș	cățeluș, măgăruș		

Увеличительные значения существительных выражаются при помощи суффиксов:

Masculin		Feminin		Neutru	
-an	băiețan, lungan	-ime	școlărimе, țărănimе	-iș	frunziș
-oi	băiețoi, măturoi	-rie	rufărie, fierărie	-et	brădet
-andru	băiețandru, copilandru	-raie	apăraie		

Наиболее продуктивными приставками существительных являются:

răs — răscruce, răspintie,
ne — neom, nelivrare
sub — subdirector, subinspector
des — desfacere, descompunere
de — descriere, delivrare

în — înscriere, încoronare
re — revenire, reînscriere
stră — străbunic, strămoș
trans — transformare, transmisiune

Образование прилагательных

Наиболее употребительными суффиксами прилагательных являются:

Masculin		Feminin	
-esc	romînesc, tovărășesc	-ească	romînească, tovărășească
-nic	puternic, amarnic	-nică	puternică, amarnică
-i(e)an	eminescian, muntean	-(i) (e) ană	eminesciană, munteană

Образование глаголов

Наиболее употребительными приставками глаголов являются:

în (îm) — înflori, îmboboci, înșira
des (dez) — desprimăvăra, dezvinovăți, despleti
răs (răz) — răsfăța, răzbuna, rășfoi.

Образование наречий

При образовании наречий чаще всего употребляются следующие суффиксы:

-ește — romînește, prietenește
-iș — făliș, cruciș
-iș — tîrîș, chioriș.

LECTURĂ CURENTĂ

BUCUREȘTI

București este capitala Republicii Populare Romîne. Orașul acesta a fost întemeiat acum cinci sute de ani și acum se înalță mîndru pe malurile râului Dîmbovița. Aproape toate străzile sînt împodobite cu multă verdeață, peste tot se văd parcuri și grădini frumoase. Deosebit de frumoase sînt parcurile „Libertății” și „Cișmigiu”. După ce a fost instaurat regimul de democrație populară, în oraș s-au construit numeroase noi clădiri mari și foarte frumoase. Minunate sînt noile clădiri ale Combinatului poligrafic „Scînteia”, a Teatrului de Operă și balet.

În ultimii ani au apărut numeroase noi cartiere muncitorești, alcătuite din case mari, luminoase și prevăzute cu tot confortul modern. Orașul este împodobit cu multe monumente istorice și arhitectonice de mare importanță. Ele se întîlnesc atît în centru cît și la periferie. Deosebit de interesante sînt Reședința Marii Adunări Naționale, Clădirea Universității, Palatul pionierilor, precum și numeroase biserici vechi. Pe străzile orașului domnește totdeauna mare circulație. Calea Victoriei

și bulevarde ca Nicolae Bălcescu și Libertății, sînt pînă seara tîrziu tixite de mașini și pietoni. Totdeauna sînt pline de vizitatori și muzeele Bucureștiului, iar zeci de mii de spectatori umplu în fiecare seară teatrele, cinematografele și sălile de concert. La teatrele „Național I. L. Caragiale“, „Municipal“, „C.F.R. Giulești“, și altele sînt mult aplaudate piesele autorilor romîni clasici și contemporani precum și piese ale dramaturgilor sovietici.

Cetățenii Republicii Populare Romîne se mîndresc pe drept cuvînt de capitala țării lor!

Vocabular

a întemeia основывать
a se înălța возвышаться
deosebit de особенно
prevăzût предусмотренный
alcătuit din состоящий из

o periferie окраина
un muzeu музей
a se mîndri гордиться
pe drept cuvînt по праву говоря

Sinonime

a se înălța, a se ridica (подниматься, возвышаться)
a împodobi, a ornă, a înfrumuseța (украшать, наряжать)
alcătuit din, format din (сформированный, составленный)

Antonime

interesant (интересный) — plictisitor (скучный)
centru (центр) — periferie (периферия)
plin (полный, наполненный) — gol (голый, пустой)

Omonime

o piêsă — 1) пьеса (театральная); 2) detaliă (машини)
drept — 1) право (наука); 2) правый

Familii de cuvinte

a înălța (возвышать, поднимать) { înalt (высокий)
o înălțime (высота)

a se mîndri (гордиться) { o mindrie (гордость)
mindru (гордый)

Exerciții

- I. Copiați toate substantivele din textul „Uniunea Sovietică pe calea construirii comunismului“ — aranjați-le pe coloane după gen și formați pluralul lor.
- II. Subliniați cu o linioară substantivele la Genitiv singular sau plural și cu două linioare substantivele la Acuzativ singular sau plural. Formați diminutivele lor.
- III. Conjugați următoarele verbe unipersonale și impersonale la Prezent, Imperfect, Perfectul compus și Viitor:

a ninge, a tuna, a fulgera, a se însera, a se înnopta, a se lumina, a trebui, a fi posibil, a fi cald, a se face ziua, a se lăsa seara, a fi târziu.

IV. Puneți în locul punctelor, verbele corespunzătoare la forma pasivă:

Orașul București ... acum câteva sute de ani. Străzile și bulevardele Bucureștiului ... cu multă verdeață. Numeroase clădiri mari și frumoase ... după ce a fost instaurat regimul de democrație populară. Orașul ... cu multe monumente istorice și arhitectonice. Până seara târziu ... de mașini și pietoni străzile și bulevardele centrale ale Bucureștiului. Piese autorilor români clasici și contemporani, precum și ale dramaturgilor sovietici ... la spectacolele teatrelor „Național“, „Municipal“ și „C.F.R. Giulești“. Toate acestea fac pe cetățenii Republicii Populare Române ... de capitala lor.

V. Deschideți parantezele și puneți verbele la forma pasivă, la timpurile corespunzătoare:

Patria noastră (*a transforma*) într-o scurtă perioadă istorică dintr-o țară agrară înapoiată, într-o țară înaintată și puternică. Sub conducerea Partidului Comunist, pe calea indicată de Lenin, popoarele sovietice (*a aduce*) la victoria comunismului.

În urma victoriei Revoluției Socialiste din Octombrie (*a doborî*) puterea exploataților și (*a instaura*) dictatura proletariatului. În timpul Marelui Război pentru Apărarea Patriei (*a dovedi*) puterea de neînvins a societății și a orînduirii de stat sovietice. În acest război (*a apăra*) libertatea și viața fericită a poporului sovietic. Astăzi (*a rezolva*) cu succes problema dezvoltării forțelor de producție și a ridicării nivelului material și cultural de trai al oamenilor muncii. Energia creatoare a oamenilor muncii (*a mobiliza*) de partid pentru a asigura creșterea neîncetată a industriei grele.

VI. Conjugăți la Prezent, Imperfect, Perfectul compus, Viitor și Coniunctivul prezent verbele:

a doborî, a însufleți, a aduce, a elibera, a caracteriza, a reprezenta, a apăra, a cunoaște, a conduce, a mobiliza, a asigura, a înălța, a aplauda.

VII. Declinați la singular și plural, forma articulată și nearticulată substantivele:

un partid, o victorie, un plan, o clasă, o unitate, un țaran, un intelectual, o naționalitate, o idee, o societate, o victorie, un popor, o libertate, o creștere, o familie, o cale, o înfrunghiere, o unitate, o putere, o perioadă, o energie, o capacitate.

VIII. Dați sinonimele cuvintelor:

a învinge, a instaura, a transforma, în urma, o putere, agrar, a indica, a confirma.

IX. Declinați la singular și plural cuvintele (la plural numai cînd permite sensul):

o forță creatoare, nivelul de trai, o trecere treptată, economia noastră, buna stare a poporului, marea noastră patrie, o perioadă de înflorire, o viață fericită, o victorie istorică, o capacitate defensivă.

X. Dați antonimele cuvintelor:

o victorie, a confirma, niciodată, departe, a ridica, treptat, o industrie grea, o stare bună, o capacitate defensivă, o perioadă scurtă.

XI. Răspundeți la următoarele întrebări:

Cine a organizat uniunea de luptă între clasa muncitoare și țărănimea muncitoare? În ce au transformat oamenii muncii din U.R.S.S. Patria noastră? Pe ce cale au fost duse popoarele sovietice la victoria socialismului? Prin ce este caracterizată societatea sovietică? Ce reprezintă prietenia de nezdruccinat dintre naționalitățile conlocuitoare? Când a fost dovedită puterea de neînvins a societății sovietice? Cine nu poate fi învins niciodată? Ce rezolvă cu succes poporul sovietic? Ce măsuri ia poporul sovietic pentru trecerea de la socialism la comunism? Ce mobilizează partidul? Ce este temelia temeliiilor a economiei noastre socialiste?

XII. Formați familiile cuvintelor:

libertate, o trecere, a mobiliza, încet, o creștere, înapoiat.

XIII. Compuneți cîte două propoziții cu omonimele:

o piesă, drept, o unitate.

XIV. Puneți zece întrebări la textul „București“.

XV. Compuneți cîte două propoziții cu cuvintele:

energia creatoare, temelia temeliiilor, capacitate defensivă, uniunea de luptă, țărănimea muncitoare, o țară agrară înapoiată, o țară înaintată, unitate morală și politică, naționalități conlocuitoare, o înfrumusețare, o orînduire de stat, o putere de neînvins, o prietenie de nezdruccinat.

XVI. Numiți substantivele corespunzătoare următoarelor verbe și adjective:

a luna, a fulgera, a se însera, a se îmbunătăți, central, mare, frumos, clasic.

XVII. Traduceți în romînește:

Коммунистическая партия, руководимая великим Лениным, организовала боевой союз рабочего класса и трудового крестьянства.

За короткий исторический период трудящиеся Советского Союза превратили нашу Родину из отсталой аграрной страны в передовое, промышленно развитое государство.

Коммунистическая партия под руководством Центрального Комитета привела советские народы к победе социализма. Во время Великой Отечественной войны была доказана непобедимая сила советского общества и государственного устройства. Историческая победа, одержанная советским народом во время Отечественной войны, подтвердила полностью слова Владимира Ильича о том, что нельзя никогда победить народ, который защищает свою собственную свободу и счастливую жизнь. В настоящее время советский народ, руководимый Коммунистической партией, успешно разрешает задачу дальнейшего развития производительных сил советского общества. Партия мобилизует творческую энергию трудящихся, чтобы обеспечить непрерывный рост тяжелой индустрии — основной базы нашей социалистической экономики.

XVIII. Traduceți în romînește:

Вот уже несколько дней, как наступила весна. Я люблю весну, но не люблю осень, так как осенью часто идет дождь. Правда, в этом году очень сырая (*umedă, ploioasă*) весна. Почти каждый день идет дождь или снег, который тут же (*imediat*) тает. Так, например, позавчера шел снег, вчера и сегодня идет дождь. К вечеру стало холодно. Завтра будет холодно, но по радио передали, что не будет снега.

Зимой было много снега. Снег шел ежедневно, и мы катались на коньках, даже когда было ветрено и холодно. Если в воскресенье будет хорошая погода, я поеду за город к своим знакомым.

XIX. Povestiți oral cu cuvintele dumneavoastră conținutul textului „Uniunea Sovietică pe calea construirii comunismului”.

XX. Faceți rezumatul oral și scris al textului „București”.

XXI. Traduceți textul:

Moscova în ajunul marilor sărbători

În ajunul sărbătoririi Marii Revoluții din Octombrie, sau a zilei de I Mai, străzile și piețele Moscovei sînt îmbrăcate în haine de sărbătoare. Piața Roșie e împodobită cu portretele lui Lenin și ale conducătorilor partidului și guvernului, cu steaguri și lozinci. Deosebit de frumoasă este în ajunul marilor sărbători strada Gorki, artera principală a Moscovei. Pe fațadele clădirilor strălucesc stele, alcătuite din becuri multicolore, plancarde cu chemările Comitetului Central al partidului comunist. Foarte frumos împodobită este de obicei clădirea masivă a telegrafului central.

Totdeauna, în preajma zilelor de 7 Noiembrie și de I Mai numeroase familii de moscoviți se mută în case noi. La Moscova au apărut străzi întregi construite recent. Ele nu figurează încă pe nici o hartă a orașului. Parcă și mai frumoase ca de obicei sînt în aceste zile magazinele, pline de cele mai diferite mărfuri. Aici se vînd tot felul de cadouri, jucării, bijuterii. În diferite colțuri ale Moscovei, în metrou, în gări, în întreprinderi se deschide un mare număr de oficii poștale speciale pentru primirea și transmiterea telegramelor de felicitare.

XXII. Scrieți o compoziție Moscova, capitala patriei noastre socialiste.

XXIII. Povestiți în scris, cum ați petrecut anul acesta aniversarea Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.

XXIV. Exemple de narațiuni scrise sau orale:

1. Ultima duminică zi de repaus (iarna sau vara).
2. Institutul nostru în prima (ultima) zi de vacanță.
3. O plimbare pe străzile Bucureștiului.

Lecția 21

1. Условное наклонение.
2. Неопределенные местоимения и неопределенные прилагательные.
3. Отрицательные местоимения.

TEXT

LA FRIZERIE

— Tu nu știi unde este prin apropiere vreo frizerie?— întrebă Dan pe prietenul său Victor.— Aș vrea să intru ca să mă tund și să mă bărbieresc. Am uitat să cumpăr lame de ras, așa că nu mă pot bărbieri singur.

— Pe strada Gorki, chiar alături de piața Pușkin, este o frizerie foarte bună. Și eu aș fi vrut să trec azi pe acolo, dar n-am timp.

Dan mulțumi prietenului său și plecă grăbit în direcția indicată. El găsi repede frizeria și intră înăuntru. În sala de așteptare nu era nici un bărbat. Dan se dezbracă la garderobă și intră prin ușa care ducea în salonul de bărbați. O altă ușă ducea spre salonul de dame. Înăuntru însă nici un meșter nu era liber — fiecare era ocupat cu clientul său. Dan a ieșit și în așteptare s-a așezat pe un scaun. Alte două scaune erau ocupate de două femei, care-și așteptau rîndul.

— Mă tem că mă voi reține aici foarte mult,— zise una din ele.— Vreau să mă spăl pe cap și să mă coafez. Oricine înțelege că aceasta ia mult timp, iar eu, din păcate, dispun, de prea puțin timp liber astăzi.

— Da, ai să te reții aici cel puțin vreo două ore,— confirmă cealaltă.— Eu voi pleca mult mai repede, căci n-am nevoie decît de manichiură, iar la manichiurează nu e nici un rînd. Ce bine că încă n-a venit nimeni. Aș vrea să-mi fac azi unghiile cu lac roz deschis. Cum crezi e frumos?

— Da, aș face și eu la fel, dar azi mă tem că nu voi apuca să ajung la timp la serviciu.

Între timp, în salonul de bărbați s-a eliberat un fotoliu și Dan s-a grăbit să ia loc.

— Aș vrea,— se adresează el frizerului,— să mă tunzi și să mă bărbieresti.

Frizerul îi legă lui Dan în jurul gîtului un șervet mare, luă foarfeca și pieptenul și se apucă imediat de treabă. După ce a terminat de tuns părul la ceafă și temple, el luă un alt șervet, pămătuful și săpuni bine obrajii lui Dan. Apoi ascuți briciul de cureaua de ascuțit și începu să-și bărbierească clientul.

— N-ați vrea să vă fac o compresă fierbinte și să vă dau cu colonie?— întrebă frizerul.

— Numai decît. În fiecare zi cînd mă bărbieresc acasă, mă dau cu colonie pentru dezinfectarea feții.

Frizerul termină repede cu Dan și invită un alt client.

Dan plăti la casă și plecă direct la institut.

Vocabular

o **frizerie** парикмахерская
a se **tînde** стричься
a se **bărbieri** (-esc) бриться
o **lămă de ras** лезвие для бритвы
a se **grăbi** (-esc) спешить
a **găsi** (-esc) находить
înăuntru внутри
o **sală de așteptare** зал ожидания
a se **dezbrăcă** раздесться, раздеваться
salónul de dame дамский зал
salónul de bărbăți мужской зал
a-și **aștepta rîndul** ожидать своей очереди
a se **reține** задержаться
a se **coafă** сделать прическу
a **înțelege** понимать
a **dispune de** располагать чем-либо

a **confirmă** подтверждать
a-și **face manichiura** сделать себе маникюр
a se **teme** бояться
un **șervet** салфетка
o **foarfecă** ножницы
un **pieptene** гребень
o **ceafă** затылок
un **pămătuf** кисточка для бритвы
a **săpunî** намылить
a **ascuți** наточить, точить
un **brici** бритва
o **curea de ascuțit** ремень для точки
îierbinte горячий
a **invită** пригласить, приглашать
a **plăti** платить
direct прямо

Note explicative

prin apropiere вблизи
chiar alături совсем рядом
a **trece pe acolo** зайти туда
n-am **timp** у меня нет времени
în direcția indicată в указанном направлении
ușa căre **dusea în ...** дверь, которая вела в ...
din păcate к сожалению
n-am **nevoie decît de ...** мне нужно лишь только ...

a-și **face unghiile cu lac** покрыть ногти лаком
cum crezi? как ты считаешь?
a se **dă cu colonie** надуться одеколоном
a **lua mult timp** отнимать много времени
a **ajunge la timp** добраться вовремя
între timp между тем

ГРАММАТИКА

1. Условное наклонение (Condiționalul)

В отличие от русского языка в румынском языке различается условное наклонение настоящего и прошедшего времени.

Условное наклонение настоящего времени (Condiționalul prezent) образуется при помощи вспомогательного глагола **a avea** и инфинитива спрягаемого глагола.

Numărul	Per-soana	Conjugarea formelor verbului auxiliar a avea	Verbele			
			Conjugarea I a învăța	Conjugarea II a vrea	Conjugarea III a merge	Conjugarea IV a citi
Singular	eu	aș	învăța	vrea	merge	citi
	tu	ai	"	"	"	"
	el, ea	ar	"	"	"	"
Plural	noi	am	învăța	vrea	merge	citi
	voi	ați	"	"	"	"
	ei, ele	ar	"	"	"	"

Условное наклонение настоящего времени обозначает обусловленное, предполагаемое или желаемое действие, относящееся к будущему или настоящему времени.

Aș merge la teatru. — Я пошел бы в театр.

Оно употребляется также как форма вежливости, вместо настоящего времени изъявительного наклонения:

Mi-ați putea da această carte? — Не могли бы вы дать мне эту книгу?

Условное наклонение прошедшего времени (Conditionalul perfect) образуется при помощи условного наклонения настоящего времени глагола **a fi** и причастия прошедшего времени спрягаемого глагола¹.

Numărul	Persoana	Formele verbului auxiliar a avea	Verbul a fi	Verbele			
				Conjugarea I a învăța	Conjugarea II a vrea	Conjugarea III a merge	Conjugarea IV a citi
Singular	eu	aș	fi	învățat	vrut	mers	citit
	tu	ai	fi	"	"	"	"
	el, ea	ar	fi	"	"	"	"
Plural	noi	am	fi	învățat	vrut	mers	citit
	voi	ați	fi	"	"	"	"
	ei, ele	ar	fi	"	"	"	"

Условное наклонение прошедшего времени употребляется:

1. Для обозначения действия, которое было возможно в прошлом, но которое не осуществилось:

¹ Придаточное предложение, заключающее условие, вводится союзом **dacă** (если бы): **Dacă aș fi liber, aș merge la teatru.**

El ar fi putut trimite o telegramă.— Он мог бы послать телеграмму.

2. Для выражения действия, которое было возможно в прошлом и осуществилось или не осуществилось в силу наличия или отсутствия какого-нибудь условия:

Dacă n-aş fi întâlnit ieri pe prietenul meu, n-aş fi aflat această ştire.— Если бы я не встретил вчера моего друга, я не узнал бы эту новость.

Формы вспомогательных глаголов в условном наклонении

Numărul	Persoana	Formele verbului auxiliar a avea	Prezent		Perfect	
			a avea	a fi	a avea	a fi
Singular	eu	aş	avea	fi	aş fi avut	aş fi fost
	tu	ai	"	"	ai fi "	ai fi "
	el, ea	ar	"	"	ar fi "	ar fi "
Plural	noi	am	avea	fi	am fi avut	am fi fost
	voi	aţi	"	"	aţi fi "	aţi fi "
	ei, ele	ar	"	"	ar fi "	ar fi "

Образование настоящего и прошедшего времени условного наклонения возвратных глаголов

При образовании условного наклонения возвратных глаголов возвратное местоимение стоит между личным местоимением и спрягаемым глаголом.

Dacă v-aţi fi sculat mai devreme, n-aţi fi întârziat.— Если бы вы встали раньше, вы бы не опоздали.

Numărul	Persoana	Prezent		Perfect	
		a se spăla	a se duce	a se spăla	a se duce
Singular	eu	m-aş spăla	m-aş duce	m-aş fi spălat	m-aş fi dus
	tu	te-ai "	te-ai "	te-ai fi "	te-ai fi "
	el, ea	s-ar "	s-ar "	s-ar fi "	s-ar fi "
Plural	noi	ne-am spăla	ne-am duce	ne-am fi spălat	ne-am fi dus
	voi	v-aţi "	v-aţi "	v-aţi fi "	v-aţi fi "
	ei, ele	s-ar "	s-ar "	s-ar fi "	s-ar fi "

2. Неопределенные местоимения и неопределенные прилагательные

Неопределенные местоимения заменяют существительные и подразделяются на:

1) простые (simple) — **unul, una**, (один, кто-то, некто), **altul, alta, celălalt, cealaltă** (другой, другая), **tot, totul** (все), **cutare** (некий, некая, какой-то);

2) составные (compuse) — **cineva** (кто-то), **ceva** (что-то), **careva** (какой-то, какая-то), **fiecare** (всякий, любой, каждый), **oricine** (всякий, любой, какой угодно), **vreunul, vreuna** (какой-то, какая-то), **altcineva** (другой, другая), **altceva** (другое).

Неопределенные прилагательные определяют существительные и подразделяются на:

1) простые (simple) — **unii, unele** (одни, некоторые), **alt, altă** (другой, другая), **tot, toată** (весь, вся), **cutare** (некий);

2) составные (compuse) — **fiecare** (каждый всякий), **oarecare** (какой-нибудь, какой-либо, какая-нибудь, какая-либо), **oricare** (любой, всякий, любая, всякая), **orice** (всякая, любая), **vreun, vreo** (какой-то, какая-то), **cutare** (некоторый, такой-то, некоторая, такая-то).

Склонение неопределенных местоимений

Numărul	Genul		Masculin	Feminin	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
	Cazul							
Singular	N. G. (al, a, ai, ale) D. A.	unul	una	altul	alta	celălalt	cealaltă	
		unul	una	altul	alta	celuilalt	ceilalte	
		unuia	uneia	altuia	alteia	celuilalt	ce eilalte	
		unuia	uneia	altuia	alteia	celălalt	cealaltă	
Plural	N. G. (al, a, ai, ale) D. A.	unii	unele	alții	alte	ceilalți	celelalte	
		unora	unora	altora	altora	celorlalți	celorlalte	
		unora	unora	altora	altora	celorlalți	celorlalte	
		unii	unele	alții	alte	ceilalți	celelalte	

Cazul \ Genul	Genul		Genul	
	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
N. G. (al, a, ai, ale) D. A.	fiecare fiecare fiecărui fiecărui fiecare	fiecare fiecare fiecărei fiecărei fiecare	vreun vreun vreunui vreunui vreun	vreo vreo vreunei vreunei vreo

Cazul	Singular	Plural
N. G. D. A.	cutare cutare cutărui cutărui cutare	
	cutare cutărui cutărui cutare	cutare cutăror cutăror cutare

Cazul	Cineva	Oricine
N. G. (al, a, ai, ale) D. A.	cineva cuiva cuiva cineva	oricine oricui oricui oricine

Примечание: У неопределенных составных местоимений склоняется только местоименная часть. Частицы *va*, *ori*, *fie* остаются без изменений.

3. Отрицательные местоимения

nimeni (никто) употребляется вместо одушевленных существительных.

Nimeni *n-a trecut re-aici?* — **Никто** сюда не заходил?

nimic (ничто) употребляется вместо неодушевленных существительных.

Nimic *nu s-a întâmplat acolo.* — **Ничего** там не произошло.

Местоимение **nimeni** склоняется только в единственном числе, сохраняя одну и ту же форму для обоих родов:

N.	nimeni (nimenea — разговорная форма)
G. (al, a, ai, ale)	nimănui (nimănuia — „ —)
D.	nimănui (nimănuia — „ —)
A.	nimeni (nimenea — „ —)

Местоимение nimeni не склоняется.

В румынском языке, как и в русском, после отрицательных местоимений глагол употребляется с отрицательной частицей **nu**.

Nimeni nu văzuse pe învățătorul Trandafir în ultimii ani. — Никто не видел учителя Трандафира за последние годы.

LECTURĂ CURENTĂ

DOMNU TRANDAFIR

după Mihail Sadoveanu

Am să-ți vorbesc în această scrisoare de domnu Trandafir.

Era un om bine făcut, puțin chel, cu ochi foarte blajini.

Cînd trebuia cîteodată, sîmbăta după-amiază, să ne citească din poveștile lui Creangă, ne privea întîi blînd, cu un zîmbet liniștit, țîmînd cartea la piept, în dreptul inimii, și în bănci se făcea o tăcere ca într-o biserică.

Acolo, în colțul acela de țară, nimeni dintre cei mari nu-l tulbura; nimeni nu se interesa cum mergea școala lui. Bine, rău, — el făcea ceea ce socotea că trebuie să facă și atît.

Îi era drag să ne învețe, și parcă eram copiii lui — asta am simțit-o totdeauna.

Se supăra rar și nu spunea decît două vorbe:

— Măi domnule!

Nouă ne venea să intrăm în pămînt cînd zicea: „Măi domnule“ și se uita urît la noi.

Îmi aduc aminte ce zarvă a fost odată, cînd s-a zvonit că pe domnu nostru îl vor muta într-o altă comună, peste Siret. Ne-am strîns seara toți băieții, am vorbit, unii plîngeau, și am luat o hotărîre mare: să ne ducem și noi cu domnu peste Siret.

Dar domnu nu s-a dus nicăieri; a rămas acolo, pe pămîntul nostru, și în pămîntul nostru l-au și îngropat.

Nici școala unde m-a învățat el nu mai este. Acum băieții învață în alt loc, într-o clădire nouă, înaltă și frumoasă. Eu nu m-am dus însă s-o văd pe aceea; eu m-am dus să văd locul gol unde a fost o odaie scundă, în care ne era cald vara și frig iarna. În locul acela, odată, a trăit un om. Pentru amintirea lui îți trimit această scrisoare.

URSUL PĂCĂLIT DE VULPE

după Ion Creangă

Era odată o vulpe vicleană, ca toate vulpile. Ea umblase o noapte întregă după hrană, și nu găsisese nicăieri. Făcîndu-se ziuă albă, vulpea iese la marginea drumului și se culcă sub o tufă, gîndindu-se ce să mai facă, să poată găsi ceva de mîncare.

Șezînd vulpea cu botul întins pe labele de dinainte, îi vine miros de pește. Atuncea ea ridică puțin capul și, uitîndu-se la vale în lungul drumului, zărește venind un car tras de doi boi. — Bun! gîndi vulpea. Și îndată iese de sub tufă și se lungește în mijlocul drumului ca și cum ar fi fost moartă.

Carul apropiindu-se de vulpe, țăranul o vede și, crezînd că-i moartă cu adevărat, strigă la boi „aho! aho!” Boii se opresc. Țăranul vine spre vulpe. se uită la ea de aproape și, văzînd-o că nici nu suflă, zice: „Bre! da cum a murit vulpea asta aici? Tiii!... ce frumoasă cațaveică am să fac nevastei mele”. Zicînd așa, apucă vulpea de după cap și, tîrînd-o pînă la car, o aruncă deasupra peștelui. Apoi strigă la boi: hăis! Joian, cea! Bourean! Boii pornesc.

Însă, cum au pornit boii, vulpea a și început cu picioarele a împinge peștele din car jos. Țăranul mîna, carul scîrțîia și peștele din car cădea.

După ce hoata de vulpe a aruncat o mulțime de pește pe drum, bini... șor, sare și ea din car și cu mare grabă, începe a strînge peștele de pe drum. După ce l-a strîns grămadă îl ia, îl duce la vizuina sa și începe a mîncă, că taa... re-i mai era foame.

Tocmai cînd începuse a mîncă, iaca vine la dînsa ursul.

— Bună masă, cumătră! Tiii! Da ce mai pește ai! Dă-mi și mie, că taaa.... re mi-e poftă!

— Ia mai puneți pofta-n cui, cumătre, că doar nu pentru gustul altuia m-am muncit eu. Dacă ți-i așa de poftă, du-te și-ți moaie coada-n baltă ca mine.

Ursul, nemaizicînd nici o vorbă, aleargă la băltoaca din marginea pădurii și-și vîră-n apă toată coada...

În acea noapte începuse a bate un vînt rece. Îngheață zdravăn și apa din băltoacă și prinde coada ursului ca într-un clește. De la o vreme, ursul, nemaiputînd de durerea cozii și de frig, smuncește o dată din toată puterea. Și, sărmanul urs! În loc să scoată pește, rămîne fără coadă!

Și iaca așa a rămas ursul păcălit de vulpe.

Exerciții

I. Copiați din textul „La frizerie” verbele la Condiționalul prezent și perfect.

II. Puneți verbele dintre paranteze la Condiționalul prezent sau perfect:

Eu (*a vrea*) să mă duc diseară la teatru. Dacă el (*a lucra*) mai bine, (*a fi*) fruntaș în producție. Eu (*a propune*) următorul plan pentru luna viitoare. Dacă dv. (*a avea*) timp (*a merge*) cu mine la această conferință. Eu (*a trebui*) să mă pregătesc deja pentru examen. Dacă (*a fi*) așa de frig, (*a merge*) la patinaj. Dacă el (*a învăța*) aceste cuvinte, (*a putea*) traduce azi acest articol. Dacă dv. (*a citi*) ziarul, (*a ști*) despre ce este vorba. Dacă noi (*a avea*) bani, a (*a cumpăra*) un televizor. Dacă eu (*a ști*) că el va veni la timp, (*a aștepta*). Dacă el (*a asculta*) atent pe profesor, (*a răspunde*) la întrebările puse.

III. Formați participiul trecut al verbelor:

a ști, a întreba, a intra, a se tunde, a se bărbieri, a cumpăra, a vrea, a mulțumi, a pleca, a găsi, a se dezbrăca, a se duce, a ieși, a se așeza, a se teme, a se reține, a se spăla, a se coafa, a dispune, a confirma, a veni, a apuca, a ajunge, a se elibera, a se grăbi, a se adresa, a săpuni, a ascuți, a face, a invita, a plăti

IV. Puneți în locul punctelor pronumele nehotărâte necesare:

A. O frizerie mare este în piața Pușkin, iar.... este în piața Maiakovski. În salonul de dame nici un meșter nu era liber. era ocupat cu clientul său. În sala de așteptare erau multe femei. ședea, iar stăteau în picioare. Cîțiva bărbați citeau niște ziare, iar discutau. În salonul de dame o manichiureză era ocupată, iar era liberă. — „Mai este meșter liber, întrebă o clientă. — Nu, deocamdată nu e liber.“

B. Toate patru clasele erau grămădite într-o odaie lungă; ... din băieții le dădea teme, pe ... îi asculta. Cînd explica, ascultam ... istoriile minunate cu Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul. În colțul acela de țară ... dintre cei mari nu-l tulbura. ... nu se interesa cum merge școala lui. Odată s-a zvonit că domnu Trandafir va fi mutat din comuna noastră în...

V. Traduceți în scris următoarele pronume:

fiecare, altcineva, altceva, careva, ceva, vreunul, ceva, toți, vreuna, toate, alta, unul, altul, oricine, cutare, nimănui, nimic, fiecareia, fiecăruia.

VI. Puneți adjectivele dintre paranteze la genul și numărul corespunzător:

A. Pe strada Gorki este o frizerie foarte (*confortabil*). Acolo lucrează (*mult*) meșteri (*bun*). De obicei toți clienții sînt foarte (*grăbit*). Nimeni nu vrea să-și petreacă orele (*liber*) la frizerie. În salonul de bărbați, doi meșteri sînt (*bătrîn*), iar ceilalți sînt (*tinăr*).

B. Domnu Trandafir avea ochi foarte (*blajin*) și un zîmbet (*liniștit*). Toate patru clasele erau grămădite într-o odaie (*lung*). Acum băieții învață într-o clădire (*nou*), (*înalt*) și (*frumos*). Eu m-am dus să vîd locul (*gol*) unde a fost o odaie (*scund*).

Era odată o vulpe (*viclean*), ca (*tot*) vulpile. Ea umblase o noapte (*întreg*) după hrană. Țăranul, cînd văzu vulpea zise: ce (*frumos*) cațaveică aș putea face nevastei mele. Vulpea (*șiret*) știe cum să se ferească de minia ursului.

VII. Puneți următoarele propoziții la forma interogativă și negativă:

A. Prietena mea ar vrea să se coafeze, dacă ar avea timp. Frizerul ar servi imediat pe Dan, dar și ceilalți clienți sînt grăbiți. Dan s-ar bărbieri acasă, dacă ar avea lame de ras. Dacă ar avea un pămătuf mai bun, frizerul ar săpuni mai bine pe client. Eu m-aș spăla la cap, dacă ar fi mai devreme.

B. Domnu Trandafir era un om bine făcut și puțin chel. Uneori, simțată după-amiază citea elevilor săi din Creangă. În colțul acela de țară domnu Trandafir făcea ce socotea că trebuie să facă. Cînd se supăra, el spunea numai două vorbe: „Măi domnule!“ Într-o seară toți băieții, au luat o hotărîre mare. Ei au decis să meargă cu domnu Trandafir peste Siret. Dar domnu a rămas tot în comuna lui. Acum băieții învață în alt loc; într-o clădire nouă. Autorul, vizitînd locurile copilăriei sale s-a dus să vadă locul gol unde era o odaie scundă, în care era cald vara și frig iarna. Pentru amintirea dascălului său scrie autorul această scrisoare.

VIII. Conjugăți următoarele verbe la Perfectul simplu:

a citi, a zîmbi, a da, a explica, a asculta, a tulbura, a se interesa, a merge, a face, a intra, a se muta, a se strînge, a vorbi, a plînge, a hotări, a rămîne, a trăi, a umbla, a se gîndi, a ridica, a ieși, a se lungi, a mîna, a striga, a se țîri, a împinge, a porni, a se opînti, a începe, a arunca.

IX. Scrieți cinci propoziții afirmative și cinci negative, cu verbele la Imperativ:

a intra, a întreba, a trece, a mulțumi, a pleca, a ieși, a aștepta, a confirma, a apuca, a lua.

X. Numiți antonimele cuvintelor:

apropiere, intrare, a cumpăra, a se dezbrăca, liber, oricine, a termina, fierbînte, direct, a confirma.

XI. Numiți sinonimele cuvintelor:

timp, fotoliu, a se bărbieri, fiecare, a-și face unghiile, a termina, a pofti, a achita la casă, a pricepe, zilnic.

XII. Formați familiile cuvintelor:

o frizerie, un coafor, un bărbier, un meșter, un rînd.

XIII. Răspundeți la următoarele întrebări:

1. Ce întreabă Dan pe prietenul său Victor? 2. Ce răspuns Victor lui Dan? 3. De ce nu poate trece Victor pe la frizerie? 4. Unde pleacă Dan? 5. Cine era în sala de așteptare? 6. Unde se dezbracă Dan? 7. Ce vorbeau între ele femeile din sala de așteptare? 8. Ce ia mult timp la coafor? 9. Cînd luă loc Dan în fotoliu? 10. Ce spuse Dan frizerului? 11. Cum își deservi frizerul clientul? 12. Ce face zilnic Dan pentru dezinfectarea feții? 13. Unde plăti Dan pentru tuns și bărbierit? 14. Încotro pleacă apoi Dan?

XIV. Puneți opt întrebări la textul „Domnu Trandafir”.

XV. Construiți cite două propoziții cu cuvintele:

prin apropiere, chiar alături, din păcate, cum crezi, între timp, a lua mult timp, a ajunge la timp.

XVI. Puneți zece întrebări la textul „Ursul pîcălit de vulpe”.

XVII. Formați propoziții întrebînd următoarele cuvinte și expresii:

prin apropiere, chiar alături, din păcate, cum crezi, între timp, n-am nevoie decît de, a dispune de, a-și face unghiile.

XVIII. Scrieți un dialog „La frizerie” întrebînd următoarele cuvinte și expresii:

o sală de așteptare, a se dezbrăca, salonul de bărbați, salonul de dame, a-și aștepta rîndul, a se coafa, a (nu) dispune de timp, a se tunde, a se rade (a se bărbieri), a-și face manichiura, a se da cu colonie, a plăti bani la casă.

XIX. Numiți substantivele corespunzătoare următoarelor verbe:

a se tunde, a se bărbieri, a pleca, a se grăbi, a intra, a aștepta, a ieși, a pleca, a se elibera, a săpuni, a întreba, a dezinfecta, a invita, a începe.

XX. Numiți adverbele corespunzătoare următoarelor adjective:

apropiat, bun, depărtat, românesc, rusesc.

XXI. Puneți în locul punctelor prepozițiile sau adverbele corespunzătoare:

Unde este ... vreo frizerie? Pe strada Gorki ... piața Pușkin este o frizerie. Dan plecă grăbit ... direcția indicată. El găsi ... frizeria și intră ... În sala ... așteptare nu era nici un bărbat. Nici un meșter nu era liber nici ... salonul ... bărbați și nici ... salonul ... dame ... salonul bărbătesc se eliberă un loc. Frizerul legă clientului ... jurul gâtului un șervet și se apucă ... treabă. El termină ... Dan. Dan plăti ... casă și plecă ... institut.

XXII. Traduceți în românește:

1. Я хотел бы посетить эту выставку. 2. Было бы хорошо, если бы они пришли вовремя. 3. Не могли бы вы написать статью для нашей стенной газеты? 4. Если бы он не жил так далеко, мы пошли бы к нему. 5. Если бы он принес вчера словарь, я перевел бы эти предложения. 6. Если бы вы больше читали, вы говорили бы лучше по-румынски. 7. Если бы я поехал на метро, я не опоздал бы. 8. Если бы я не был простужен, я принял бы участие в нашем соревновании. 9. Если бы он был менее занят, он смог бы поехать к нам. 10. Если бы вы не спешили, мы пошли бы вместе обедать. 11. Если бы я не заболел, то пришел на собрание. 12. Если бы он не спешил, он отвечал бы лучше. 13. Я был бы очень рад, если бы он согласился подождать несколько дней. 14. Если бы он регулярно работал, он делал бы меньше ошибок.

XXIII. Faceți rezumatul scris și oral al textului „La frizerie“.

XXIV. Povestiți oral textele „Domnu Trandafir“ și „Ursul păcălit de vulpe“.

XXV. Ce știți despre școlile din România burgheză?

XXVI. Povestiți despre sistemul de învățămînt din R.P.R.

Lecția 22

1. Склонение личных местоимений 1-го и 2-го лица в Dativ и Accusativ.

2. Герундий (деепричастие настоящего времени).

TEXT

BACALAUREAT

după I. L. Caragiale

Cînd ies de dimineață din casă, o trăsură intră pe strada mea. În trăsură madam Georgescu, o bună prietenă. Cum mă vede oprește trăsura.

— Sărut mîna, madam Georgescu, zic eu apropiindu-mă.

— La dumneata veneam — răspunse cucoana emoționată.

— La mine?

— Da, la dumneata. Trebuie să-mi faci un mare serviciu. La nevoie se arată prietenia; să vedem cît ne ești de prieten.

— Cu cea mai mare plăcere, madam Georgescu, dacă pot...

— Poți... să nu zici că nu poți, știu că poți... trebuie să poți!

— În sfîrșit, ce e? Despre ce e vorba?

— Dumneata cunoști pe Popescu, profesorul de filozofie, știu că sînteți prieteni.

— Sîntem cunoscuți, e adevărat; dar nu pot să zic că sîntem buni prieteni.

— Lasă, știu eu. Trebuie să plecăm numaidecît la el, e vorba despre Ovidiu.

Și zicînd aceasta, cucoana, îmi face loc în trăsură. Cititorii trebuie să știe că madam Georgescu are trei copii — Virgil, Horațiu și Ovidiu Georgescu. Virgil este în anul al treilea la facultatea de drept, Horațiu în al doilea, și Ovidiu vrea să intre în anul întîi, la aceeași facultate. Ovidiu a primit nota 3 la examenul de Morală, dar pentru a trece bacalaureatul, are nevoie de 6.

— Unde plecăm? — întreb eu pe madam Georgescu.

— La profesorul Popescu.

— Nu știu unde locuiește.

— Știu eu. La dreapta, birjar.

Trăsura noastră se oprește.

— Iată, vezi casa aceea, — zice madam Georgescu, — intri în curte apoi te duci la stînga. Acolo locuiește. Eu te aștept aici.

Cobor din trăsură și pornesc ridicînd rugăciuni călduroase la cer,

să dea Dumnezeu să nu fie acasă domnul profesor de filozofie. Intru, ajung la locuința lui, bat. Cerul n-a vrut să asculte rugăciunea mea: d-l profesor este acasă ... Cum să încep?

Vocabular

un bacalaureat	экзамен на аттестат зрелости	facultatea de drept	юридический факультет
a sărută	целовать	acéași	та же
emoționat	взволнован	e adevărat	это правда
o cucoană	дама, сударыня	un birjăr	извозчик
un serviciu	одолжение, эд. услуга	o rugăciune	молитва
o plăcere	удовольствие	un Dumnezeu	бог
o facultate	факультет	un cer	небо
un drept	право (наука)		

Note explicative

sărut mina целую ручку
la nevoie se arată prietenia друзья познаются в беде
a face un serviciu оказать услугу
a ridica rugăciuni călduroase la cer горячо молить небо
a trece un examen выдержать экзамен
cerul n-a vrut să asculte rugăciunea mea небо не вяло моей молитве
dăspre ce e vorba? о чем речь?

ГРАММАТИКА

1. Склонение личных местоимений 1-го и 2-го лица в Dativ и Acuzativ

Cazul \ Numărul	Persoana 1-a (întîia)		Persoana 2-a (a doua)	
	Singular	Plural	Singular	Plural
N.	eu	noi	tu	voi
D.	mie, îmi, mi	nouă, ne, ni ¹	ție, îți, ți	vouă, vă, vi ¹
A.	(pe) mine, mă	(pe) noi, ne	(pe) tine, te	(pe) voi, vă

У румынских личных местоимений 1-го и 2-го лица нет особых форм для Genitiv. Вместо них употребляются притяжательные местоимения:

Singular		Plural	
Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
al meu	a mea	ai mei	ale mele
al tău	a ta	ai tăi	ale tale
al nostru	a noastră	ai noștri	ale noastre
al vostru	a voastră	ai voștri	ale voastre

¹ Формы **ni**, **vi** объясняются при употреблении безударных форм личных местоимений.

**Употребление форм 1-го и 2-го лица Acuzativ и Dativ
единственного числа**

Формы Dativ **îmi** и **îți** стоят всегда только перед глаголом. Эти формы употребляются во всех простых временах, а также в будущем времени:

Prezent: el **îmi (îți)** cumpără un dicționar
Imperfect: el **îmi (îți)** cumpăra un "
Perfectul simplu: el **îmi (îți)** cumpără un "
Mai mult ca perfect: el **îmi (îți)** cumpărase "
Viitor: el **îmi (îți)** va cumpăra "

Формы Dativ **mi**, **ți** могут стоять перед глаголом и после него. Эти формы стоят перед глаголом в:

Perfect compus: el **mi-a (ți-a)** scris
Condițional prezent: el **mi-ar (ți-ar)** scrie
Condițional perfect: el **mi-ar (ți-ar)** fi scris

Формы **mi** и **ți** стоят после глаголов в:

Imperativ: cumpără-**mi!** cumpărați-**mi!**
Gerunziu: cumpărîndu-**mi!** cumpărîndu-**ți!**

А также после отрицания:

Eu **nu-mi** cumpăr, eu **nu-mi** cumpăram, eu **nu-mi** cumpăra-
sem etc.

Формы Acuzativ **mă**, **te** могут стоять перед и после глагола.

Эти формы стоят перед глаголом в Prezent: el **mă (te)** vede,
Imperfect: el **mă (te)** vedea, Perfectul simplu: el **mă (te)** văzu,
Viitor: el **mă (te)** va vedea.

Формы **mă** и **te** стоят после глагола в:

Gerunziu: văzîndu-**mă**, văzîndu-**te**
Imperativ: așteaptă-**mă!**

Формы **mă**, **te**, стоят всегда после отрицания **nu**:

El **nu mă(te)** vede

и после союза **să** в сослагательном наклонении:
el **nu vrea să mă (te) aștepte.**

Формы **mie**, **pe mine**, **ție**, **pe tine** могут употребляться в сочетании с другими местоимениями в соответствующем падеже (для того, чтобы подтвердить, что речь идет именно о данном лице)¹. Так, если мы говорим El **îmi** dă **mie** cartea.— Он **мне** дает книгу, то местоимение **mie** дополняет местоимение **îmi** и показывает, что дается книга именно **мне**, а не кому-либо другому.

¹ Это грамматическое явление, свойственное румынскому языку, называется репризой.

Это же предложение может быть построено также и следующим образом:

Mie îmi dă cartea. — Мне он дает книгу.

Подобная конструкция возможна также и при употреблении других местоименных форм: **El mă vede pe mine. — Pe mine mă vede. El ți-a spus ție. — Ție ți-a spus. El te așteaptă pe tine. — Pe tine te așteaptă.**

**Употребление форм 1-го и 2-го лица Acuzativ и Dativ
множественного числа**

Формы Dativ **ne** и **vă** могут стоять как перед глаголом, так и после него. Упомянутые формы стоят перед глаголом в следующих временах:

Prezent: el **ne** (**vă**) scrie
Imperfect: el **ne** (**vă**) scria
Perfectul simplu: el **ne** (**vă**) scrisese
Mai mult ca perfect: el **ne** (**vă**) scrisese
Viitor: el **ne** (**vă**) va scrie
Perfectul compus: el **ne-a** (**v-a**) scris
Condițional prezent: el **ne-ar** (**v-ar**) scrie
Condițional perfect: el **ne-ar** (**v-ar**) fi scris

Эти же формы стоят после глагола в:

Gerunziu: scriindu-**ne**, scriindu-**vă**
Imperativ: scrie-**ne!** scrieți-**ne!**

В сослагательном наклонении **ne** и **vă** стоят всегда после отрицания **nu** и после союза **să**:
el **nu** vrea **să ne** (**vă**) scrie.

2. Герундий (деепричастие настоящего времени) — Gerunziu

Gerunziu в румынском языке, так же как и деепричастие в русском, не изменяется по родам и числам.

Образование

Gerunziu образуется путем присоединения к основе инфинитива спрягаемого глагола окончания **-înd**.

Grupa I		Grupa II		Grupa III		Grupa IV	
Infini- tiv	Gerun- ziu	Infini- tiv	Gerun- ziu	Infini- tiv	Gerun- ziu	Infini- tiv	Gerun- ziu
a învăța a cînta	învățînd cîntînd	a vrea a tăcea	vrînd tăcînd	a merge a spune	mergînd spunînd	a coborî a urî	coborînd urînd

Только глаголы IV группы, оканчивающиеся в инфинитиве на -i, принимают окончание -ind. Например: a citi — citind.

При образовании деепричастия настоящего времени возвратных глаголов возвратные местоимения стоят всегда после глагольных форм и пишутся через дефис. Между глаголом и возвратными местоимениями всегда ставится гласная u. Например:

a se uita — uitindu-se, a se mira — mirindu-se, a se întâlni — întâlbindu-se.

Gerunziu, обозначающий одновременность с действием, выраженным сказуемым, переводится на русский язык деепричастием настоящего времени.

Văzindu-mă, ea m-a chemat. — Увидев меня, она меня подозвала.

Intrind în curte, am întâlnit pe profesorul Georgescu. — Войдя во двор, я встретил преподавателя Джеорджеску.

Gerunziu переводится на русский язык деепричастием прошедшего времени, когда в румынском языке данный глагол выражает не одновременность, а предшествование действию, выраженному сказуемым.

Și achitându-se de birjar, el intră în casă. — И, расплатившись с извозчиком, он вошел в дом.

LECTURĂ CURENTĂ

TRIUMFUL TALENTULUI

după I. L. Caragiale

Au fost odată-ntr-o școală de provincie doi buni camarazi: Niță Ghițescu și Ghiță Nițescu. Amândoi erau potriviți la-nvățătură și la purtare. Niță însă se deosebea, și nu numai de Ghiță, dar chiar de toți copiii ceilalți, prin talentul lui la scris, de care se minuna cu drept cuvânt toată lumea. În anul al patrulea de școală primară, Niță ajunsese să scrie așa de frumos, încît, adesea, puse alătu i, caietul lui ai fi zis că este modelul de caligrafie tipărit, iar nu modelul de caligrafie, scris de mînă; pe cîtă vreme, Ghiță scria nu se poate mai urît; pe lingă că-i era mîna dreaptă șubredă, fiindcă-i degeneră degetele de mic, n-avea băiatul nici apucătură din ochi la lucru de piguleală. Așa, isprăvind clasele primare, s-au despărțit cei doi buni camarazi, ca să meargă fiecare după norocul lui. Ghiță s-a dus la țară pe lingă tată-său care era negustor cu dare de mînă; iar Niță, copil sărman, a apucat spre capitală, ascultînd de sfatul dascălului său.

— Fătul meu, tu părinți n-ai, carte multă nu ți-e dat să-nveți, că nu prea ești deștept; slugă nu te poți face, că ești cam leneș... Ti-a dat și ție Dumnezeu un dar; ai icoană la scris; ție cu condei l ți-e dat să te hrănești. Du-te la București, acolo ai să întîi copist în vreo canțilerie și-nceț-încet, cum te știu că n-ai putări prea rele, cu vremea ai să-naintezi.

Niță a ajuns în capitală și s-a pus să-și caute de lucru. A făcut cunoștință ba cu unul, ba cu altul, recomandându-și talentul și căpătînd din toate părțile complimente și dovezi de admirațiune. Dar afară de acestea, n-a reușit deocamdată să capete nimic mai mult. Niță nu și-a pierdut speranța și bine a făcut; căci iată că-ntr-o seară o cunoștință i-a spus:

— Mîine dimineață, la ceasurile unsprezece, să te afli la Ministerul de Interne: se ține concurs pentru trei posturi de copişti; desigur ai să capeți unul.

Se-nțelege că Niță n-a lipsit a se înființa la vreme. Concurenții, în număr de vreo treizeci, au fost introduși într-o sală mare; aci, în fața comisiei, compusă din directorul ministerului ca președinte, subdirectorul ca vicepreședinte și trei șefi de birou ca membri, li s-a dictat de către unul dintre aceștia cu glas tare timp de cinci-șase minute. Apoi d. președinte a zis:

— Destul! Acum fiecare să-și iscălească proba.

Deși dictarea mersese cam prea iute, Niță s-a uitat lung pe foaia lui, înainte de a o iscăli, a zîmbit mulțumit de sine, apoi, a iscălit și a înmînat-o cu mult respect unui domn membru, care a strîns toate probele. Peste două zile, s-a dat rezultatul concursului. ... Numele Niță Ghițescu nu figura între cele trei numiri.

— Și ce frumos scrisesem, domnule! a zis Niță, mîhnit, cunoștinții sale.

— Un tînr nu trebuie să despere de la întia încercare, i-a răspuns cunoștința: mai sînt încă șapte ministere; or să se mai ivească locuri.

În adevăr, peste cîteva luni, se ivesc două locuri la alt minister. Niță nu lipsește a se înființa. Și iar mulțime de concurenți, iar comisii, iar formalitățile obișnuite, și a doua zi iar nu se află între cele două numiri numele Niță Ghițescu.

— Și ce frumos scrisesem, domnule! zise Niță cunoștinții lui.

— Răbdare, tînrule! N-a intrat vremea-n sac, o să-ți vie și rîndul dumitale; mai sînt șase ministere: or să se mai ivească locuri.

A trecut cîteva timp, și iată că s-au ivit cîteva locuri la al treilea minister. Același rezultat pentru d. Niță Ghițescu. Firește însă că, oricît i-ar fi crescut mîhnirea, Niță n-avea de ce să despere: mai erau încă cinci ministere; trebuia să se mai ivească locuri. Și s-au ivit, pe rînd, locuri încă la patru ministere, și s-au ținut concursuri, și d. Niță Ghițescu a luat parte la fiecare concurs și, după fiecare rezultat de concurs concurentul nostru a zis, din ce în ce mai mîhnit:

— Și ce frumos scrisesem, domnule!

Și cunoștința lui i-a răspuns:

— Nu despera, tînrule! A mai rămas încă un minister, tocmai acela unde se cere cu dinadinsul caligrafie pentru acte și documente; trebuie să se ivească acolo vreun loc.

Parcă a prorocit cunoștința lui Niță: n-a trecut o săptămînă, și iată că s-a publicat concurs pentru un post de perfect caligraf la

acel ultim minister. S-a pus d. Niță pe brînci, în așteptarea concursului, să-și facă mîna, exercitîndu-se în fiecare zi, pe hîrtie velină, la fel de fel de scriituri—engleze, italice, batarde, ronde, majuscule, minuscule șc. l., în fel de fel de mărimi, de la doi centimetri pînă la un milimetru, și cu și fără transparent. Era acuma gata... Dar, în ajunul concursului, se-ntîmplă, cum se-ntîmplă în orice poveste, să se-ntîlnească — cu cine? cu o veche a lui cunoștință, cu bunul său camarad de odinioară, cu Ghiță Nițescu, băiatul cu degetele degerate.

— Ghiță!

— Niță!

Și din vorbă în vorbă află Niță că tata lui Ghiță, după ce a scăpătat, a murit, că Ghiță a venit la București cu o scrisoare de recomandăție către ministrul la ministerul căruia se ține mîine concursul, că ministrul l-a primit foarte bine și i-a spus că a doua zi, la ceasul fix, să se prezinte la minister, să ia parte negreșit la concurs.

Exerciții

I. Copiați din textul „*Bacalaureat*” toate pronumele personale de persoana I-a și a II-a, numiți cazul și traduceți-le.

II. Copiați din textele „*Bacalaureat*” și „*Triumful talentului*” toate verbele la participiul prezent.

III. a) Numiți sinonimele cuvintelor:

o prietenă a veni, a răspunde, o prietenie, a merge, a primi, o locuință, emoționat.

b) Numiți antonimele cuvintelor:

bun, prieten, a opri, a veni, a răspunde, adevăr, a intra, a coborî.

IV. Numiți substantivele corespunzătoare următoarelor verbe și adjective:

a vedea, a opri, bună, a săruta, emoționat, a cunoaște, a pleca, mare, călduros, a locui.

V. Puneți în locul punctelor pronumele personale corespunzătoare:

A. Trebuie să ... faceți un mare serviciu. Și zicînd aceasta, cucoana... face loc în trăsura. Cînd ajungem, madam Georgescu ... zice: intri în curtea aceea și ..., duci la dreapta. Eu ... aștept aici. Apoi adaogă ... rog să nu ... lași. La nevoie se arată prietenia; sa vedem cît ... ești de prieten! Gîndește ... că Popescu ... — e prieten.

B. Sfatul dascălului lui Niță Ghițescu a fost: tu părinți n-ai, carte multă nu ... — e dat să înveți, slugă nu ... poți face. ... a dat și ... Dumnezeu un dar ... cu creionul ... — e dat sa ... hrănești. Du- ... la București și cum ... știu că n-ai purtări rele, vei intra copist în vreo cancelarie.

VI. Deschideți parantezele și puneți verbele la timpurile corespunzătoare:

Într-o dimineață, între mine și madam Caliopei Georgescu ... (*a avea*) loc următorul dialog: — La dumneata ... (*a veni*) îmi (*a răspunde*) cucoana emoționată.

— La mine?

- Te (*a ruga*) să nu mă (*a lasa*)! Căci (*a trebui*) să-mi (*a face*) un mare serviciu amical.
- Cu cea mai mare plăcere, madam, Georgescu, dacă (*a putea*).
- (*A putea*) să nu zici că nu (*a putea*) ... trebuie (*a putea*).
- Despre ce (*a fi*) vorba?
- Dumneata (*a cunoaște*) pe Popescu, profesorul de filozofie.
- (*A fi*) cunoscuți, ce e drept, dar ca (*a fi*) prieteni bun nu (*a putea*) zice.
- Las (*a ști*) eu.

VII. Formați gerunziul verbelor:

a ieși, a intra, a săruta, a opri, a veni, a răspunde, a trebui, a face, a arăta, a vedea, a putea, a ști, a pleca, a zice, a avea, a primi, a locui, a coborî, a ridica, a da, a ajunge, a vrea, a asculta, a începe.

VIII. Puneți în locul punctelor prepozițiile sau adverbele corespunzătoare:

Cînd ies ... casă, o trăsură intră ... strada mea. ... trăsură se află o bună prietenă a mea. Prietenia se arată ... nevoie — îmi spuse madam Georgescu ... Trebuie să plecăm ... profesorul ... filozofie Popescu. Și cucoana făcu autorului loc ... trăsură.

Madam Georgescu are doi fii studenți ... facultatea ... drept. Unul ... anul întâi și altul ... anul doi. Al treilea fiu Ovidiu a primit trei ... examenul ... morală. ... a trece bacalaureatul, are nevoie ... șase.

Trăsura noastră pornește ... dreapta. Madam Georgescu îmi zice să intru ... curte și apoi să merg ... stînga ... locuiește profesorul Popescu.

IX. Spuneți genul următoarelor substantive și formați pluralul acestor substantive:

bacalaureat, casă, trăsură, stradă, serviciu, nevoie, prietenie, plăcere, vorbă, loc, copil, an, facultate, examen, birjar, curte, cer, locuință.

X. Scrieți la persoana 3-a singular, modul condițional prezent următoarele propoziții:

1. A citi o carte. 2. A studia la universitate. 3. A scrie o dictare.
4. A rămîne singur. 5. A se duce la un prieten. 6. A-și da bacalaureatul.
7. A-și trece bacalaureatul. 8. A reuși la bacalaureat. 9. A cădea la un examen. 10. A coborî din trăsură. 11. A intra în anul I. 12. A fi acasă.
13. A sta acasă. 14. A ajunge la locuință.

XI. Puneți verbele dintre paranteze la imperativ singular:

(*a veni*) mîine la mine. (*a se duce*) la bibliotecă, și (*a lua*) ziare pentru ora de limba romînă. (*a cînta*) încă o dată acest cîntec, e minunat. (*a șede*) la soare. (*a citi*) cu glas tare, vreau să aud și eu. Nu (*a citi*) cu glas tare, fiecare va citi singur. Nu (*a traduce*) fără dicționar, vei face greșeli. Nu (*a se uita*) acolo.

Nu (*a opri*) un taxi, ne vom duce pe jos. (*a se întoarce*) acasă, ploaie, (*a se grăbi*), e tîrziu. (*a face rost*) de această revistă, am nevoie pentru ora de limba romînă. (*a ocupa*) la cîntină două locuri. (*a fi*) mulțumit că ai luat o notă bună. Nu (*a fi*) așa de distrat cînd scrii lucrarea de control. (*a fi*) joi la institut, vin neapărat. (*a fi*) acasă pe la ora 5, voi telefona. Mai întîi (*a se gîndi*) și apoi (*a spune*).

XII. Răspundeți la următoarele întrebări:

1. Cine este autorul schiței „Bacalaureat”? 2. Ce se întîmplă într-o dimineață? 3. Cine este madam Georgescu? 4. Cînd se arată prietenia? 5. Cine este Popescu? 6. Cîți fii are madam Georgescu? 7. Cum se numesc ei? 8. Unde studiază Virgil și Horațiu? 9. De ce notă e nevoie

pentru a trece bacalaureatul? 10. Unde locuiește profesorul Popescu? 11. Ce face autorul, cînd coboară din trăsură? 12. Care este morala acestei schițe? 13. Pe ce se baza școala în România din timpul regimului burghezo-moșieresc? 14. Ce știți despre școlile din Republica Populară Romînă?

XIII. Puneți zece întrebări la textul „Triumful talentului”.

XIV. Răspundeți la următoarele întrebări, întrebînd adverbele cantitative: mult(e), puțin(e) destul, (nu) prea:

Cunoașteți opera lui Ion Luca Caragiale? Ați citit piese de I. L. Caragiale? Vă place comedia lui Caragiale „O scrisoare pierdută”? Cunoașteți operele lui N. V. Gogol? Ați citit comedii de N. V. Gogol? V-a plăcut comedia „Revizorul”?

XV. Scrieți cinci propoziții afirmative și cinci negative cu verbele la condiționalul prezent:

a veni, a opri, a putea, a zice, a fi, a pleca, a primi, a trece, a avea nevoie, a se duce.

XVI. Compuneți zece propoziții cu pronumele nehotărîte și negative:

fiecare, nimeni, oricine, oricare, unora, altora, nimănui, oricui, vreunul, altceva.

XVII. Scrieți exercițiul cu cuvinte după modelul următor:

45—3=42 — Patruzeci și cinci minus trei face patruzeci și doi;
56 + 2 = 58 — Cincizeci și șase plus doi face cincizeci și opt.

45 + 2 = 47; 50 — 20 = 30; 4 + 9 = 13; 35 — 11 = 24; 5 + 10 = 15;
86 — 16 = 70; 8 + 7 = 15; 59 — 19 = 40;

XVIII. Scrieți următoarele date:

9/V 1878, 24/I 1859, 22/VII 1941, 2/V 1945, 9/V 1945, 23/VIII 1944, 6/III 1946, 5/XII 1950.

XIX. Traduceți în romînește:

Однажды утром, выйдя из дому, я увидел пролетку, въезжающую на нашу улицу. Узнав сидевшую в ней даму, мою добрую знакомую госпожу Калиопи Джеорджеску, я вежливо поклонился и собрался идти своей дорогой. Но, завидя меня, госпожа Калиопи остановила экипаж и рассказала мне о своих неприятностях.

Читателю следует знать, что мадам Калиопи Джеорджеску — мать троих сыновей: Виргилия, Горация и Овидия. Вирgiliy учится на третьем курсе юридического факультета, Гораций — на втором, а Овидий лишь собирается поступить на этот факультет. Закончив недавно среднюю школу, он сдает теперь экзамен на аттестат зрелости и, по словам мадам Калиопи, несмотря на всю свою отвагу, с помощью которой победил все прочие предметы, сплеховал на экзамене по этике.

— Именно по этике... Вы ведь его знаете с детства. Вы-то уж знаете, какое он получил воспитание!

XX. Traduceți în romînește folosind formele accentuate și neaccentuate ale pronumelor personale (persoana 1-a și a 2-a):

И вот накануне конкурса Ницэ неожиданно встретился со своим добрым школьным товарищем Гице Ницеску, у которого были отморожены пальцы.

Слово за словом и Ницэ узнал, что отец его друга разорился и умер. Гицэ приехал в Бухарест с рекомендательным письмом к министру

того самого министерства, где требуется каллиграф. Министр сказал ему, чтобы он явился в министерство для участия в конкурсе.

- В завтрашнем конкурсе?
- Да, представь себе, в завтрашнем конкурсе.
- Ты, Гицэ, видно, не знаешь, какое завтра будет состязание?
- Нет, не знаю.
- Я тоже явлюсь, Гицэ.
- Что ж, приходи и ты.
- Но, Гицэ, соревноваться в каллиграфии со мной?
- Да, в каллиграфии с тобой. Я помню, что мне приказал министр. Послушай, Ницэ, я приехал в Бухарест не с пустыми руками. Ты мне говорил, что очень нуждаешься. Если бы ты согласился... Я...
- На что мне соглашаться?
- Я готов дать тебе три-четыре двадцатки, только бы ты не пришел завтра на конкурс.

XXI. Faceți rezumatul oral și scris al schiței (partea I) „Bacalaureat“.

XXII. Compuneți propoziții cu expresiile:

a face un serviciu, despre ce e vorba, la nevoie se arată prietenia.

XXIII. Povestiți oral schița (partea I) „Triumful talentului“.

XXIV. Traduceți în românește:

В одной провинциальной школе некогда учились два добрых товарища: Ницэ Гицеску и Гицэ Ницеску. Их успехи и поведение были на одинаковом уровне. Но не в пример Гицэ, да и всем остальным ученикам Ницэ обладал необычайными способностями к чистописанию, которыми восхищались все на свете. На четвертом году обучения в начальной школе Ницэ достиг такого совершенства, что его тетрадь можно было принять за образец печатной каллиграфии, а печатный образец — за написанный им от руки. Что касается Гицэ, то у него был на редкость безобразный почерк. Ему не хватало твердости в руке, так как еще в раннем детстве он отморозил себе пальцы, да и зрение было слабовато для такой тонкой работы.

Товарищи окончили начальную школу и пошли искать счастья каждый своим путем. Гицэ уехал в деревню к своему отцу, зажиточному торговцу. Ницэ был беден и потому отправился в столицу, послушав совета своего учителя.

Lecția 23

1. Склонение личных местоимений 3-го лица в Dativ и Acuzativ.

TEXT

BACALAUREAT

(URMARE)

după I. L. Caragiale

Cum să încep? Să spun profesorului ceea ce îmi spusese madam Georgescu? Anume că Ovidiu primise o creștere excelentă, e de familie bună și de aceea merită un 6 la Morală? Nu, hotărâsc să încep de departe ... zic:

— Frate Popescule, ciudate sînt și programele și regulamentele școlilor noastre: prea se dă o egală importanță tuturor materiilor și asta e dăunător mersului, adică vreau să zic, progresului, căci în definitiv, ce vrea să facă școala din tinerele generațiuni, care vin și caută, mă înțelegi, o cultură sistematică, pentru a deveni cetățeni utili, fiecare în ramura sa de activitate socială.

Profesorul se uită la mine mirat, fără să înțeleagă. Eu urmez:

— Bunăoară, am văzut absurdități în școlile noastre: am văzut copii cu excelente aptitudini la studii, care rămîn repetenți, fiindcă n-au avut notă suficientă la muzică sau la gimnastică. E ceva nemaipomenit, un an de întârziere pentru inaptitudine la muzică sau la gimnastică!.. Dar asta, trebuie să convii și dumneata, e tot așa de absurd ca și cînd ai împiedica pe un tînăr să învețe dreptul, să piardă un an, fiindcă nu e tare la Morală ... Ce are a face Morala cu cariera de avocat, pe care tînărul vrea s-o îmbrățișeze?... Spune d-ta!

Profesorul holbează ochii la mine și mai aiurit... Văzînd așa, îmi zic: nu merge! Nu merge cu sistema mea de departe! Trebuie apucat boul de coarne.

— Uite, frate Popescule, să lăsăm chestiile de principiu, știi de ce am venit la dumneata?

— Ba!

— Am venit să te rog să dai lui Ovidiu Georgescu, pe care l-ai examinat ieri la Morală și i-ai dat nota 3— să-i dai nota 6. Să nu zici că nu poți! Știu că poți! Trebuie să poți!

— Atunci trebuie să le dau la toți!

— Să le dai la toți!

— Bine, dar...

— Să nu zici că nu poți! Știu că poți! trebuie să poți! Să le dai la toți! Sînt copii de familie bună!

Profesorul — e și el om de familie bună — zice:

— Bine! Dacă sînt de familie bună, vom căuta să le dăm la toți nota 6.

— Îmi promiți?

— Pe onoarea mea de profesor!

Madam Georgescu mă așteaptă foarte nerăbdătoare.

— Ei?

— Ei, le dă la toți...

— Cum la toți?

— Fiindcă toți sînt de familie bună.

— Cum de familie bună?

— Ca Ovidiu.

— Nu înțeleg.

— Le dă, zic eu, o notă bună la toți băieții.

— Și lui Ovidiu?

— Mai ales... Le dă nota 6 la Morală, pentru că toți sînt de familie bună.

După amiază primesc de la madam Georgescu o scrisorică, prin care îmi comunică că Ovidiu a luat nota dorită și mă roagă să iau prînzul diseară la dumnealor. Se înțelege că am primit această invitație.

A fost o masă splendidă.

S-a băut șampanie în sănătatea lui Ovidiu Georgescu. Toți i-au urat o strălucită carieră.

Cucoana Georgescu în culmea fericirii a sărutat pe iubitul fiu.

— Uf! mi-a zis fericita matroană romînă, oferindu-mi un pahar de șampanie: — Am scăpat! În sfîrșit am dat și bacalaureatul ăsta.

Vocabular

o creștere воспитание
excelent превосходный, отличный
a merita заслуживать
ciudat странный
un regulament устав
egal равный
o importanță значение
dăunător вредно, вредный
util полезный
o ramură отрасль
mirat удивленный
a urma (-ez) продолжать
o absurditate абсурд
o aptitudine способность
a conveni согласиться
a împiedica помешать
a pierde потерять, терять

a holba (-ez) очii тарашить глаза
aiurit странный, эд. изумленный
un principiu принцип
o chestie (o chestiune) de principiu
принципиальный вопрос
a ruga просить
a promite обещать
incintat восхищен
nerăbdător нетерпеливый
ei? ну, что?
o invitație приглашение
splendid великолепный
strălucit блестящий
a oferi предлагать
a scăpa эд. отделаться
la dumnealor у них (форма вежливост-
ти)

Note explicative

bunăoară например
ce are a face какое отношение имеет
în definitiv в конце концов

ca și cînd как будто бы
a rămîne repetent остаться на второй
год

e ceva nemaipomenit это чудовищно
 a îmbrățișa o carieră посвятить себя
 профессии
 a arunca boul de coarne бить быка за
 рога

un cuvînt de onoare честное слово
 în cîmbea fericirii на вершине бла-
 женства
 se înfelége de la sine само собой ра-
 зумеется

ГРАММАТИКА

1. Склонение личных местоимений 3-го лица в Dativ и Acuzativ

В румынском языке местоимения 3-го лица мужского и женского рода изменяются по падежам следующим образом:

Genul Numărul Cazul	Masculin		Feminin	
	Singular	Plural	Singular	Plural
N. G. al, a, ai, ale D. A.	el lui lui, îi, i (pe) el, îl, l	ei lor lor, le, li (pe) ei, îi, i	ea ei ei, îi, i (pe) ea, o	ele lor lor, le, li (pe) ele, le

Употребление форм Dativ единственного числа

Формы Dativ единственного числа **îi, i** одинаковы для мужского и женского рода.

Форма **îi** употребляется в том же значении и в тех же временах, что и формы **îmi** и **îți**. Форма **i** употребляется перед глаголами и после них.

Перед глаголами форма **i** употребляется в:

Perfectul compus: eu **i-am** scris

Condițional prezent: eu **i-aș** scrie.

Condițional perfect: eu **i-aș** fi scris

После глаголов форма **i** употребляется в:

Imperativ: scrie-**i!** scrieți-**î!**

Gerunziu: scriindu-**i**

Форма **i** стоит всегда после отрицания **nu**: eu **nu-i** scriu и после союза **să** в сослагательном наклонении: eu **nu vreau să-i** scriu.

Формы **lui, ei** употребляются в том же значении, что и **mie, ție, pe mine, pe tine**.

Употребление форм Acuzativ единственного числа

Форма личного местоимения мужского рода **îl** употребляется как все остальные формы, начинающиеся с **i**.

Eu îl aștept diseară. Eu îl așteptam aseară.

Форма I употребляется точно так же, как форма i, только с глаголами, требующими Acuzativ. Например:

Eu l-am așteptat aseară. Eu i-am așteptat aseară.

Форма личного местоимения женского рода o может стоять как перед глаголом, так и после него.

Перед глаголом форма o употребляется в:

Prezent: eu o aștept

Imperfect: eu o așteptam

Perfectul simplu: eu o așteptai

Mai mult ca perfect: eu o așteptasem

Viitor: eu o voi aștepta

После глагола форма o употребляется в:

Perfectul compus: eu am așteptat-o

Condițional prezent: eu aș aștepta-o

Condițional perfect: eu aș fi așteptat-o

Imperativ: așteapt-o, așteptați-o

Gerunziu: așteptînd-o

Форма o стоит всегда после отрицания nu, причем гласная выпадает. Например: Eu n-o aștept.

В сослагательном наклонении эта форма употребляется всегда после союза să (eu vreau s-o aștept), причем гласная ă выпадает.

Формы pe el, pe ele употребляются в том же значении, что и pe mine.

Употребление форм Dativ множественного числа

Формы Dativ множественного числа одинаковы для мужского и женского рода.

Форма le' употребляется в том же значении и в тех же временах и наклонениях, что и форма i для Dativ единственного числа. Поскольку форма le является ударной, она не связывается черточкой ни с отрицанием nu, ни с союзом să. Например:

El nu vrea să le scrie. El nu le scrie.

Форма lor употребляется в том же значении, что и lui, ei, mie, ție.

Употребление форм Acuzativ множественного числа

Форма личного местоимения îi для мужского рода употребляется как все остальные формы, начинающиеся с i. Например:

Eu îi aștept diseară. Eu îi așteptam aseară.

Форма *i* употребляется также, как форма *Dativ* единственного числа, но только с глаголами, требующими *Acuzativ*. Например:

Așteptați-*i* diseară.

Форма личного местоимения *le* для женского рода употребляется точно так же, как форма *le* в *Dativ*, но только с глаголами, требующими *Acuzativ*. Например:

Așteptați-*le* diseară.

LECTURĂ CURENTĂ

TRIUMFUL TALENTULUI

(urmare)

— Tu? La concursul de mîine? — a zis pufnind de rîs Niță.

— Da, eu...

— La concursul de mîine?

— Ei? da... la concursul de mîine.

— Da tu știi pentru ce loc e concurs, Ghiță?

— Nu...

— Pentru un loc de perfect caligraf, amice Ghițică!

— Apoi, dacă mi-a ordonat ministrul să merg... se poate?

— Apoi, mă prezent și eu, Ghiță.

— Bine, prezentă-te și tu.

— Cu mine la caligrafie, Ghițică?

— Cu tine la caligrafie... Eu știu ce mi-a ordonat ministrul.

— Bine.

Cu așa ton a pronunțat Niță acest bine, încît Ghiță, după cîteva momente de gîndire tăcută, i-a zis:

— Niță... eu am venit în București cu ceva părăluțe... tu zici că ești tinichea de tot... Eu... dacă vrei tu...

— Ce să vreau?

— Eu ți-aș da ție trei-patru poli... să...

— Să ce?

— Să mă lași să nu vii la concurs...

— Eu!

— Eu tot am recomandație...

— Să poțezi la concurs cu recomandația dumitale!

Dar iată că în acest moment se apropie cineva de cei doi prieteni — este cunoștința lui Niță.

— Domnule Ghițescu, aș vrea să-ți spun ceva...

Niță lăsă pe Ghiță la parte.

— Domnule Ghițescu, bucură-te: ai scăpat de concursul prin ministere: ți-am găsit un loc la o litografie, un loc plătit mult mai bine ca unul de copist, și în care poți să-ți faci un mai frumos viitor. Primești?

— Primesc... Dar un moment...

Și Niță, după ce a gândit o clipă foarte adânc, face la dreapta-mprejur și se-ntoarce lângă Ghiță.

— Ghiță, tu vrei să-mi dai trei-patru poli să nu mă prezint la concurs... Eu am o combinație mai bună și pentru tine și pentru mine...

— Care?

— Din contra, să ne prezentăm amîndoi la concurs; tu ai recomandatie, eu caligrafie: să iscălesc eu cu numele tău proba mea, și tu să iscălești proba ta cu numele meu...

— El! dacă ai vrea...

— Vreau.

— Pe onoarea ta?

— Pe onoarea mea!... Să-mi dai cinci poli.

— Îți dau!

Și Ghiță se și execută. Niță ia hîrtia de o sută, o pune-n buzunar, și cei doi camarazi se despart, amîndoi foarte mulțumiți, dîndu-și întîlnire pe a doua zi, la minister, fix la unsprezece. A doua zi, printr-o întîmplare neexplicabilă, nu s-au prezentat la concursul de perfect caligraf decît doi candidați: firește erau vechii camarazi. Niță s-a purtat foarte galant; pe cîtă vreme mîna degerată a camaradului său tremura de emoție pe hîrtia ministerială, Niță, cu toată siguranța, făcea pe coala lui adevărate *tours de force*.¹) Au isprăvit și și-au iscălit probele, după învoiala din ajun, fiecare cu numele celuilalt. Ieșind de la concurs, în sala de așteptare, Ghiță a mulțumit cu efuziune camaradului său, iar acesta i-a zis:

— Numai doi am fost: recomandatie ai, caligrafie am, slavă domnului! Să fie cît de ai dracului, pe cine o să numească?

N-apucă să termine vorba Niță, și ușa se deschise.

— Rezultatul concursului! strigă solemn prezidentul comisiei. S-au prezentat doi concurenți: dd. Niță Ghițescu și Ghiță Nițescu. A reușit domnul...

— Domnul?... întrebare într-un glas cei doi concurenți.

— Domnul Niță Ghițescu!

— Dați-mi voie, domnule director, zise Niță atins, pe cînd Ghiță nu știa ce să creadă, trebuie să fie o greșeală! Poate că n-ați văzut bine probele!

— Cum? întrebă aspru directorul, prezidentul comisiei.

— Slava domnului! adăogă Niță... ne cunoaștem ce putem... Trebuie să fie: nu Niță Ghițescu, ci Ghiță Nițescu.

— Domnule! Nu-ți permit să fii rău crescut!... Mă înțelegi? Am zis bine: a reușit d. Niță Ghițescu!

Dar d. Niță Ghițescu nu s-a lăsat biruit de asprimea d-lui prezident al comisiei; foarte obraznic, a strigat și mai tare:

— Nu se poate, domnule director! V-ați înșelat, uitați-vă la probe!

¹ Realizare excepțională, record.

Tonul cu care a zis „uitați-vă la probe!” a făcut un efect straniu asupra superiorului; i-a impus, parcă; acest domn a răspuns:

— În fine, *errare humanum est*¹... Să vedem...

Și zicînd acestea, a scos din buzunar un plic, pe care camaradul lui Niță-l cunoștea bine, și din plic a tras o scrisorică; s-a uitat pe ea cu băgare de seamă și cu tonul mult mai blînd, zîmbind:

— Știi că ai dreptate dumneata?... Așa e!... Vezi?... confunda-sem... În adevăr, a reușit d. Ghiță Nițescu.

— Așa da! a răspuns plin de satisfacție d. Niță Ghițescu și d. director, grav, se retrase închizînd ușa.

Exerciții

I. Copiați din textul „*Bacalaureat*” propozițiile în care pronumele personale sînt la persoana a 3-a și subliniați-le.

II. Formați Gerunziul verbelor:

a spune, a primi, a hotărî, a începe, a merita, a da, a zice, a vrea, a face, a înțelege, a deveni, a căuta, a uita, a se mira, a vedea, a conveni, a pierde, a holba, a îmbrățișa, a apuca, a lăsa, a putea, a ruga, a trebui, a bea, a săruta.

III. Puneți la forma negativă următoarele propoziții:

Grăbește-te, e tîrziu, așează-te la soare, vino la mine, duceți-vă la cinema azi, uite-te la mine, scaldă-te, apa-i rece, odihnește-te acum, citește mai departe, scrie acest articol, oprește-te la el, adu ziarele, du cărțile la bibliotecă, povestește această întîmplare, bateți în ușă, aprinde lumina, aprindeți focul, scoateți caietele, duceți-vă la patinaj.

IV. Puneți la imperativ singular sau plural următoarele propoziții:

1. Tu îmi povestești această întîmplare. 2. Tu mă aștepti la cantină. 3. Tu îmi dai un pahar cu apă. 4. Voi ne dați aceste reviste. 5. Tu mă chemi la telefon. 6. Tu ne cînti un cîntec popular. 7. Tu îmi faci un serviciu. 8. Voi ne aduceți știri îmbucurătoare.

V. Puneți formele potrivite:

El (*меня*) cunoaște foarte bine. Eu (*вам*) cunosc de mult. Eu (*тебе*) voi da cartea mea. Eu (*вам*) ascult. El (*нам*) ar aduce ziarele necesare, dacă n-ar fi acum ocupat. Eu (*вам*) aș cînta acest cîntec, dacă aș putea cînta. Eu (*тебе*) voi face acest serviciu. Ei (*мне*) spus că (*меня*) așteaptă la ora trei. El (*мне*) vor comunica, atunci cînd va sosi la destinație. El (*меня*) încredințat că va face acest raport. El nu (*меня*) înțelege. Aș vrea să (*меня*) înțeleagă. El nu (*мне*) a adus caietul. El (*меня*) întîmpinat la gară. Eu (*вам*) voi întîmpina. Cînd eram bolnavă, el (*мне*) citea. Cînd era în concediu, el (*тебя*) scria. Nu, el nu (*мне*) scria. Aduceți (*мне*) vă rog caietele. Întrebînd (*тебя*) despre aceasta, vroiam să știu adevărul. Dînd (*вам*) cărți, vroiam să (*вам*) ajut. Scriînd (*мне*) scrisoarea, n-a știut că plecasem. Văzînd (*меня*) la teatru, el (*меня*) întrebă cînd piec. El nu (*мне*) dă ziarul, căci singur are nevoie de el. Așteptați (*нас*), mergem cu dvs. Scrieți (*нам*), vom fi foarte bucușoși. Telefonați (*мне*) pe la ora patru. Telefonează (*нам*) diseară.

¹ Să greșești este omenesc.

Lasă (*мне*) adresa ta. Lăsați (*нам*) documentele necesare. Întîmpinați (*меня*) la Gara de Nord. Întîmpinați (*нас*) exact la ora opt. Eu (*тебе*) am comandat prinzul. El (*мне*) a spus că (*тебе*) va telefona. Eu aş vrea să (*тебе*) arăt lucrarea mea. Mîine (*тебе*) voi arăta traducerea. El (*мне*) ar telefona, dacă ar şti că sînt acasă. El trebuie să (*тебе*) comunice ceva urgent (*срочное*).

VI. Deschideți parantezele şi puneți verbele la timpurile corespunzătoare:

Profesorul (*a se uita*) la mine mirat, fără (*a înțelege*). Eu (*a urma*): — Bunăoară (*a vedea*) absurdități în şcolile noastre: (*a vedea*) copii cu excelente aptitudini la studii, care (*a rămîne*) repetenți, fiindcă (*nu a avea*) notă suficientă la muzică sau la gimnastică!.. Dar asta trebuie (*a conveni*) şi dumneata e tot așa de absurd ca şi cînd (*a împiedica*) pe un tînar (*a învăța*) dreptul, (*a pierde*) un an fiindcă nu e tare la morală.

Profesorul (*a holba*) ochii şi mai aiurit ... (*A vedea*) așa, (*a zice*): așa (*a merge*). (*A trebui*) apucat boul de coarne.

— Uite Popescule, (*a lăsa*) chestiile de principiu. Ştii, de ce (*a veni*) la dumneata?

VII. Dați antonimele următoarelor adjective:

drept, larg, înalt, clar, ocupat, primul, dificil, nou, bun.

VIII. Faceți analiza sintactică a următoarelor propoziții. Spuneți ce părți de propoziție sînt pronumele personale:

Profesorul mirat, holbează ochii la mine. Văzîndu-l așa, îmi zic: nu merge cu sistema mea de departe. — Uite Popescule, ştii de ce am venit la dumneata?

— Ba!

— Am venit să te rog să-i dai lui Ovidiu Georgescu, pe care l-ai examinat ieri la Morală şi i-ai dat nota 3, să-i dai nota 6. Să nu zici că nu poți! Trebuie să poți!

— Atunci trebuie să le dau la toți?

— Să le dai la toți! Îmi promiți?

— Ei? — mă întrebă madam Georgescu foarte nerăbdătoare.

— Ei, le dă la toți ... fiindcă toți sînt de familie bună.

IX. Formați substantive din următoarele verbe, adăugînd sufixul *re*:

a primi, a crește, a veni, a căuta, a înțelege, a vedea, a pierde, a îmbrățișa, a putea, a fi, a aștepta, a comunica, a înțelege, a ura, a săruta.

X. Răspundeți la următoarele întrebări:

1. De ce autorul nu ştia cum să înceapă, cînd a venit la profesorul Popescu? 2. Ce i-a spus lui Popescu apoi? 3. Ce înseamnă „să încep de departe”? 4. De ce profesorul Popescu se uită mirat la autor? 5. Ce absurdități erau posibile în şcolile din România burgheză? 6. Ce a vrut să spună autorul prin cuvintele „trebuie apucat boul de coarne”? 7. Răspundeți pe scurt de ce a venit autorul la profesorul Popescu? 8. Ce-i rămînea de făcut lui Popescu? 9. Ce a hotărît el să facă? 10. Ce s-a întîmplat în după amiaza acelei zile? 11. Cum a fost petrecerea în cinstea lui Ovidiu? 12. Ce înseamnă cuvintele lui madam Georgescu: „Am scăpat! În sfîrşit am dat şi bacalaureatul ăsta”?

XI. Puneți zece întrebări la textul „Triumful talentului”.

XII. Scrieți cu cuvinte numeralele ordinale corespunzătoare următoarelor numerele cardinale:

1, 5, 10, 20, 34, 50, 75.

XIII. Scrieți următoarele date și ore cu cuvinte:

- a) 25/VI, 7/IX, 1/V, 23/VIII, 6/III, 30/XII, 15/IV.
b) 12 ч. 20 м., 7 ч. 45 м., 3 ч. 52 м., 2 ч. 25 м., 10 ч. 20 м.,
6 ч. 10 м., 8 ч. 35 м., 9 ч. 30 м.

XIV. Puneți întrebări la toate părțile de propoziție:

Ghiță se și execută. Niță ia hîrtia de o sută, o pune-n buzunar, și cei doi camarazi se despart, amîndoi foarte mulțumiți, dîndu-și întîlnire pe a doua zi, la minister, fix la unsprezece. A doua zi, printr-o întîmplare neexplicabilă, nu s-au prezentat la concursul de perfect caligraf decît doi candidați: firește erau vechii camarazi. Niță s-a purtat foarte galant; pe cită vreme mîna degerată a camaradului său tremura de emoție pe hîrtia ministerială, Niță, cu toată siguranța, făcea pe coala lui adevărate „tours de force”. Au isprăvit și și-au scălit probele, după învoiala din ajun, fiecare cu numele celui alt. Ieșind de la concurs, în sala de așteptare, Ghiță a mulțumit cu efuziune prietenului său.

XV. Scrieți numerele cu cuvinte:

- Cît face 20 (și) plus 20? 20 și 20 face 40.
Cît face 50 minus 16? 50 minus 16 face 34.
Cît face 7 ori 5? 7 ori 5 face 35.
Cît face 60 împărțit la 6? 60 împărțit la 6 face 10.

XVI. Numiți antonimele următoarelor cuvinte:

tînăr, aici, a lua, bine, a termina, a felicita, departe, sfîrșit, acum, mic, a intra, a deschide.

XVII. Numiți sinonimele următoarelor cuvinte:

o inapținutudine, a spune, a primi, o creștere, a hotărî, ciudat, o importanță, dăunător, a conveni, o carieră, aiurit, dar, a promite, a înțelege, splendid, a comunica, a oferi.

XVIII. Traduceți în romînește:

A. 1. Он мне сказал, что вы заняты. 2. Они мне прислали письмо и телеграмму. 3. Я сейчас тороплюсь, меня ждут товарищи. 4. Дай мне до завтра твою тетрадь. 5. Купите нам, пожалуйста, две газеты. 6. Они меня позовут, когда начнется собрание. 7. Я надеюсь, что он мне сообщит, когда он прибудет на место назначения. 8. Завтра я принесу тебе эту книгу. 9. Он мне позвонил и сказал, что ждет меня возле метро. 10. Подождите меня, я скоро вернусь. 11. Я хотел бы вам показать эту работу. 12. Вы говорите слишком быстро, я вас не понимаю. 13. Принесите мне, пожалуйста, стакан воды. 14. Спросите меня, и я вам отвечу. 15. Расскажите нам, где и как вы отдыхали. 16. Я с удовольствием прочту вам его письмо. 17. Если бы вы отвечали на письма, он писал бы вам чаще. 18. Он мне сказал, что знает вас. 19. Я купил тебе этот словарь, полагая, что у тебя его нет. 20. Я была бы очень рада, если бы он мне сделал это маленькое одолжение. 21. Он позвонит тебе около пяти часов, будь дома. 22. Он обещал мне позвонить. 23. Я полагаю, что это принципиальный вопрос, не правда ли? 24. Он просил меня принести эту книгу. 25. Прошу вас подождать меня. 26. Прошу тебя прийти ко мне, я заболел. 27. Я обещаю тебе с ним поговорить. 28. Это чудесная книга, я хотел бы прочитать ее еще раз. 29. Меня удивляет, что он мне ничего не пишет. 30. Я удивлен его молчанием. 31. Мой друг пригласил меня на свой день рождения, я хотел бы ему купить что-нибудь. 32. Я не могу вам обещать этот журнал, он не мой. 33. Он не может мне позвонить сегодня. 34. Она не может меня ждать. 35. Я не могу им

сейчас дать ответ, я хотел бы подумать. 36. Вот ваши тетради, возьмите их. 37. Она вчера приехала, и я хотел бы ее повидать. 38. Вы видели эту пьесу? Да, я ее видел, но уже давно. 39. Мы их ждали, но они, очевидно, были заняты.

Б. К вечеру того же дня я получил от госпожи Джеорджеску письмецо с приглашением на ужин и сообщением о том, что Овидию поставлена нужная отметка. Само собой разумеется, я не преминул воспользоваться приглашением.

Ужин был отличный. Гости пили шампанское за здоровье Овидия Джеорджеску и желали ему блестящей карьеры. Счастливая мадам Калиопи нежно расцеловала своего любимца, довольная тем, что на этом пока окончились ее материнские волнения.

— Слава богу! — воскликнула она, подавая мне бокал с шампанским. — Избавилась! Сдала, наконец, на этот проклятый аттестат зрелости!

XIX. Compuneți cîte două propoziții cu cuvintele:

bunăoară, cuvînt de onoare, în culmea fericirii, în definitiv, ce are a face, a apuca boul de coarne.

XX. Faceți rezumatul oral și scris al schiței „Bacalaureat“.

XXI. Povestiți conținutul schiței „Triumful talentului“.

Lecția 24

1. Давнопрошедшее время.
2. Союзы.

TEXT

VULPEA BEARCA

*după Al. Odobescu
din Pseudokyneghetikos*

A fost odată un vânător, care de câte ori mergea la vânătoare, avea obicei să ia cu dînsul pe slujitorul său, iar, cînd se întorcea, povestea cui vrea să-l asculte, o mulțime de întîmplări minunate, care de cînd lumea nu trecuseră nimănui nici în vis și la toate aceste basme nu lipsise niciodată de a aduce ca martor pe biata slugă, adevărat om al lui Dumnezeu.

Azi așa, mîine așa, pînă cînd, într-o zi, acesta sătul de a face mereu de pomană meseria ticăloasă de martor mincinos, își ceru seama de la stăpîn și voi cu tot dinadinsul ca să-și ia ziua bună de la el.

Stăpînul stăruie ca să afle pricina acestei neașteptate hotărîri și cu vorbe blînde îl întrebă.

— Oare nu te mulțumești cu simbria ta și cu traiul ce ai în casă la mine, de vrei să mă lași?

— Să nu păcătuiesc, cucoane, îi răspunse slujitorul: toate sînt bune la domnia-ta, d-zeu să-ți dea tot binele. Dar să-ți spui curat și să nă-ți fie cu supărare: uite, mă muștră cugetul de atîtea dovezi mincinoase ce-mi ceri să dau pe toată ziua, cînd începi — adică să fie cu iertăciune — cînd începi a tăia la palavre vînătorești. E păcat de Dumnezeu, cucoane, să mă afund cu totul în focul Gheenei și să port eu, săracul de mine, tot ponosul păcatelor cu care domnia-ta îmi încarci de bună voie sufletul. Lasă-mă mai bine să mă duc cu Dumnezeu.

Așa vorbise servitorul și stăpînul se puse pe gînduri; dar fiindcă el cunoștea prețul unei slugi drepte și credincioase, se răzgîndi bine și-i răspunse într-astfel:

— Ia ascultă, băiete! Văz că tu ești om cu frica lui Dumnezeu. Rămîi la mine și ajută-mă să mă dezbar de pîrdalnicul meu nărav. Crede-mă nici eu n-aș voi să spun ceeace nu prea este adevărul; dar ce să-i faci năravului? Mă ia gura pe dinainte. Așadar, să facem cum e mai bine; să facem între noi o învoială, ca să scap și eu de așa urît cusur, să rămîi și tu împăcat cu sufletul. Cînd mă voi afla în vreo adunare, tu să stai la spatele meu și, cînd vei auzi că încep a croi câte una mai deochiată, tu să mă tragi de mîneca hainei, căci eu îndată voi îndrepta-o după ființa adevărului.

Aşa spusese şi aşa rămăsese să fie.

Peste câteva zile, şezînd la masă cu alţii, vînătorul începu să povestească că, la o vînătoare, la care fusese de curînd i-a ieşit înainte o vulpe care avea o coadă lungă, lungă cel puţin de cinci stînjeni!!!

Pe cînd, în focul povestirii, el rostea aceasta cu cea mai deplină încredinţare, ca şi cînd lucrul ar fi fost întocmai după cum spunea, deodată se simţi tras pe dindărît, de mîniea surtucului. Îşi adusesse aminte de tocmeala cu slujitorul; îşi luă vorba înapoi şi îndreptîndu-se că în înfierbinţeala vînătorii, nu va fi văzut tocmai bine, reduse coada pînă la vreo doi stînjeni. O nouă smînceală de haină îl făcu s-o mai scurteze cu un stîngen.

La a treia o ciunti pînă la doi coţi. Simţind însă şi acum efectele restrictive ale conştiinţei servitorului, se înduplecă a mai reteza din coada vulpii:

— Doi coţi întocmai nu va fi fost, zise el asudînd, dar pe legea mea, că era de un cot şi mai bine!

Sluga, care se bucurase şi mulţumise în sine lui Dumnezeu auzînd pe stăpînul său cum se leapădă din ce mai mult de ispitele Satanei, crezu că e momentul nimerit spre a-l aduce la o deplină pocăinţă şi-l mai trase încăodată de mîneacă. Dar răbdarea vînătorului ajunsese la culme şi întorcîndu-se deodată, înfuriat, către neîmplînzitul său cenzor, se răsti la dînsul strigînd în gura mare:

— Bine, mişelule! Nu ţi-e destul cu atîta? Ce? Vrei să las vulpea bearcă? Dar mai bine să te ia pe tine dracul de o mie de ori, decît să rămîie vulpea mea fără coadă!

Vocabular

o **uîlpe** лиса
berc короткий, куций
bearcă короткая, куцая, эд. бесхвостая
măcăr хотя бы, хоть, даже
un basm сказка, выдумка, небылица, басня
un mărtor свидетель
sătul сытый
ticălos подлый, презренный
mîncinos лживый
blînd кроткий, добрый
o **simbrie** жалованье
a **păcătui** (-esc) грешить, впасть в заблуждение
un cusol господин, барин, сударь (в обращении)
o **dovadă** доказательство, свидетельство
o **iertăciune, iertare** прощение, извинение
a **se afundă** погружаться, окунаясь
a **încărcă** нагружать, загружать, накладывать
a **se răzgîndi** (-esc) раздумать, изменить свое первоначальное решение
pîrdălnic проклятый, окаянный

un **părav** привычка, навык, дурная привычка
aşadar итак, следовательно
o **învoiăla** соглашение, условие, договор
a **scăpă de** ... избавиться от ..., выпутываться
un **cusur** недостаток, изъян
deochiăt чрезмерный, преувеличенный (разг.)
o **mîneacă** рукав
un **stîngen** сажень
o **încredinţare** уверение, заверение
pe dindărăt сзади
o **tocmeală** соглашение, договор
a **se îndreptă** исправляться
o **smînceală** рывок, толчок
a **ciunti** (-esc) калечить, увечить, укорачивать
un **cot** локоть (старинная мера длины)
restrictiv ограничительный
a **se înduplecă** уступать
a **reteză** отсекал, отрезать
a **asudă** потеть
a **se leapădă** отказываться, отречься
o **ispită** искушение, соблазн

nimerit подходящий
 infuriat разгневанный, взбешенный
 neîmblînzit неукротимый, непреклонный

a se răsti (-esc) la ... раскричаться на
 кого-либо, грубо прикрикнуть
 un mişel мерзавец, негодяй, подлец

Note explicative

de cînd lumea с тех пор, как свет
 стоит
 de pomînă даром, бесполезно
 a face meseria de mărtor исполнять
 обязанности свидетеля
 a-şi cere seama de la зд. просить рас-
 чет
 cu tot dinadînsul умышленно, во что
 бы то ни стало
 a-şi lua ziua bună de la cineva по-
 прощаться с кем-либо
 să nu-ţi fie cu supărare не сердитесь,
 не в обиду будет сказано
 mă mîstră cîgetul меня мучит совесть

pe toată ziua целый день, зд. целыми
 днями
 a tăia la palăvre vinătoareşti рассказы-
 вать небылицы
 de bună vîoie добровольно
 a se pune pe gînduri задумываться
 mă ia gura pe dinăinte я проговари-
 ваюсь
 împăcăt cu sîffletul с чистой совестью
 a-şi lua vîrba înapoi взять свое слово
 обратно
 pe legea mea честное слово
 a striga în gura mare громко, во весь
 голос кричать

ГРАММАТИКА

1. Давнопрошедшее время (Mai mult ca perfectul)

Образование

Это простое время. Оно образуется из корня причастия про-
 шедшего времени, к которому прибавляются следующие окончания:

Persoana \ Numărul	Numărul	
	Singular	Plural
1-e	-sem	-serăm (sem)
2-e	-seşi	-serăţi (seţi)
3-e	-se	-seră (se)

Спряжение глаголов в давнопрошедшем времени

Numărul	Persoana	Conjugarea I		Conjugarea II	
Singular	eu	a intra	a tăcea	a intra	a tăcea
	tu	intrăsem	tăcusem	intrăsem	tăcusem
Plural	ei, ea	intrăseşi	tăcuseşi	intrăseşi	tăcuseşi
		intrăse	tăcuse	intrăse	tăcuse
Plural	noi	intrăserăm	intrăsem	tăcuserăm	tăcusem
	voi	intrăserăţi	intrăseţi	tăcuserăţi	tăcuseţi
Plural	ei, ele	intrăseră	intrăse	tăcuseră	tăcuse

Numărul	Persoana	Conjugarea III		Conjugarea IV	
Singular	eu tu el, ea	a trece trecusem trecuseși trecuse		a opri oprisem opriseși oprise	a cobori coborîsem coborîseși coborîse
Plural	noi voi ei, ele	trecuserăm trecuserăți trecuseră	trecusem trecuseși trecuse	oprisem opriseți oprise opriserăm opriserăți opriseră	coborîsem coborîseți coborîse coborîserăm coborîserăți coborîseră
Verbele auxiliare					
Singular	eu tu el, ea	a avea avusem avuseseși avusese		a fi fusesem fuseseseși fusesese	
Plural	noi voi ei, ele	avuseserăm avuseserăți avuseseră	avusesem avuseseți avusese	fuseserăm fuseserăți fuseseră	fusesem fuseseseți fusesese

Примечание: Глаголы, употребляющиеся в *Mai mult ca perfectul*, носят ударение в единственном числе на предпоследнем слове, а во множественном — на третьем слове от конца при долгих формах и на предпоследнем слове при кратких формах.

Употребление

Давнопрошедшее время (*Mai mult ca perfectul*) употребляется для обозначения действия, совершившегося раньше другого, прошедшего действия. Оно может употребляться как в придаточных, так и в главных предложениях. Например:

Așa vorbise servitorul și stăpînul se puse pe gînduri. Își adusesese aminte de tocmeala cu slujitorul și își luă vorba înapoi. Dar răbdarea vînătorului ajunsesese la culme și întorcîndu-se deodată, înfuriat, către neîmplînzitul său cenzor, se răsti la dînsul, strigînd în gura mare.

В придаточном предложении *Mai mult ca perfectul* выражает действие, предшествующее действию главного предложения, выраженному в одном из прошедших времен: *Perfectul compus*, *Perfectul simplu*, *Imperfectul*. Например:

După ce se întorsese de la vînătoare, începu să povestească o mulțime de întîmplări minunate.

2. Союзы (Conjunctii)

По своей форме союзы могут быть простыми (conjunctii simple) и сложными (conjunctii compuse).

Простые союзы: **și, ci, că, dacă, iar, însă, nici, ori, sau, fie.**

Сложные союзы: **ca să, ci și, deși, deoarece, fiindcă, pentru că, fără (ca) să, pînă să etc.**

Кроме того, в румынском языке имеются еще союзные слова (locuțiuni conjuncționale), как, например: **ca și cînd, ca și cum, cît timp, cu toate că, de aceea, din cauză că, în loc să, în timp ce, ori de cîte ori.**

По употреблению союзы делятся на две группы:

1) сочинительные (coordonatoare) и 2) подчинительные (subordonatoare). В свою очередь сочинительные союзы подразделяются на:

- а) соединительные: **și, nici;**
- б) противительные: **dar, iar, însă, ci;**
- в) разделительные: **sau, ori;**
- г) пояснительные: **deci, adică, așadar, prin urmare, de aceea.**

Сочинительные союзы и союзные слова соединяют члены предложения и целые предложения.

Подчинительные союзы разделяются на:

- а) временные: **cînd, de cînd, pe cînd, după ce, îndată ce;**
- б) причинные: **fiindcă, pentru că, deoarece, căci;**
- в) цели: **ca să;**
- г) следствия: **încît, așadar, că;**
- д) условные: **dacă, fiindcă, pentru că, deoarece;**
- е) уступительные: **deși, cu toate că, măcar că;**
- ж) изъяснительные: **cum, după cum, că.**

Подчинительные союзы соединяют только предложения, из которых одно является главным, другое придаточным.

LECTURĂ CURENTĂ

PRIVIGHETOAREA

după I. Al. Brătescu-Voinești

— Ce ai nene Iorgule? Parcă ai fi supărat.

— E!...

— Ba nu zău, ți s-a întîmplat ceva?

— Mi s-a întîmplat o ticăloșie... Nici nu știu cum să-ți spui...

Știi că prin fundul curții mele trece iazul morilor. Cînd n-am ce face dau cu undița la pește. Am acolo în stînga scării pentru scăldat,

o adîncătură, în care arunc în toate serile cîte o bucată de mămăligă, ori cîte un pumn de grîu fier: nadă la pești... Și uneori, mai ales acum primăvara, prinz... nu cine știe ce pești mari, dar în sfîrșit... Tu nu ești pescar; n-ai dat cu undița niciodată... E păcat... La mine acolo, e frumos de tot: o umbră deasă și răcoroasă, și apa care curge lin printre salcii pletoase... Să vii odată să vezi... Acum eu am undițe sistematice, de se strîng, se fac baston; dar aici în iaz nu le întrebuițez, că prea sînt lungi... Iau cîte o nuiă de alun, îi pun ață, plumb și cîrlig, și gata; iar cînd plec de acolo, înfășor ața pe nuiă și o bag într-un tufiș de răchită. În tufișurile astea și în sălcile de pe marginea iazului vin privighetoare și cîntă toată noaptea... De multe ori cînd stau liniștit la pescuit, vin săracele pînă lîngă mine, aproape de tot, să le prinzi cu mîna, parcă ar fi oarbe: umblă după ouă de furnici și după rîme. Ce e azi? Joi. Alaltăseară, marți, a venit pe la noi căpitanul Delescu cu nevastă sa și am stat cu toții în pridvor să le ascultăm. Nu cînta una, cîntau zece, cincisprezece; răsună tot zăvoiul... Și cum era o lună ca ziua și mirosea liliacul... am petrecut o seară... să-l întrebi pe el... Mai ales una, chiar în grădină la mine, într-o salcie pletoasă, cînta... doamne, dumnezeule!.. De cîte ori începea, făcea într-un fel nou. Încît Vic-torița, nevasta căpitanului, luase un condei, să însemne cu vorbe toate felurile de sunete pe care le scotea... Pe la douăsprezece ne-au plecat musafirii, iar nevasta căpitanului, după ce ne-a zis nouă „bună-seară“, a făcut bezele în spre salcia pletoasă, strigînd: „la revedere, puică, pe mîine seară!“

Și au venit și aseară; dar în salcie nu mai cînta privighetoea-re... Se auzeau în zăvoi, dincolo peste iaz, o mulțime; aici însă nu... Ne gîndeam că poate își găsisese soția și s-o fi dus după ea în zăvoi; și ne sileam s-o recunoaștem după cîntec; dar ori că era prea departe și nu puteam deosebi toate sunetele, ori că nu cîntă toate la fel; dar lucru hotărît, lipsea un sunet; n-auzeam pe nici una făcînd: clings! clings! Asta nu auzeam și să vezi de ce... Azi dimineața neavînd treabă, scobor la gîrlă. Lăsasem în ajun undița acolo într-un tufiș... O caut: nimic. Zic: să știi că mi-a furat-o cineva. Cînd mă uit mai bine, o văz mai departe pe jos. Dau s-o ridic: ața deșirată de pe băț și încurcată în răchită. Mă iau după fir și ce să vezi? Parcă și acum mi se sfîșie inima... Lăsasem rîma în cîrligul undiței; și biata privighetoare, umblînd după mîncare, a înghițit cîrligul!.. Sărăcuța! cît trebuie să se fi zbătut, cît trebuie să se fi chinuit!.. Acum stă moartă, cu aripioarele întinse, iar pe ochisorii ei, ca două mărgele negre, năpădiseră furnicile... Pe legea mea! Sînt așa întîmplări absurde care-ți turbură mintea, îți zdruncină credința... Auzi dumneata, moartă: cu cîrligul înfipt în gușulița aia, care scotea sunetele alea dumnezești! Auzi dumneata, cum am răsplătit eu pă-sărica aia nevinovată, pentru că ne desfătase cu viersul ei! Cînd mă gîndesc, îmi vine nebunie; dar știi, nebunie!... Ah! ochisorii ăia negrii pe care năpădiseră furnicile!..

Exerciții

I. Citiți textele „Vulpea bearcă” și „Privigheteoarea” și copiați verbele care stau la Mai mult ca perfect. Explicați-le întrebuințarea și traduceți-le.

II. Copiați conjuncțiile din textele „Vulpea bearcă” și „Privigheteoarea”. Traduceți-le și explicați-le întrebuințarea.

III. Deschideți parantezele și puneți verbele la Mai mult ca perfect:

Profesorul nostru (*a povesti*) citeva fragmente din opera literară principală a lui Alexandru Odobescu „Pseudokyneghetikos”. Această lucrare (*a fi*) concepută ca o prefață la „Manualul vânătorului” întocmit de C. Cornescu. Prefața la manual (*a deveni*) ea însăși un manual, sau mai bine zis „Fals tratat de vânătoare” deoarece Odobescu a vorbit aici despre lucruri foarte disparate, luând, ca pretext tema vânătorii, pe care o urmărește în sculptură, arhitectură, pictură, muzică, literatură și folclor. Modelul lui Odobescu (*a fi*) „Laokoon sau despre granițele dintre muzică și poezie” a lui Lessing, precum și „Arabescurile” lui Gogol. „Pseudokyneghetikos” a apărut în 1874, după ce în 1857 (*a apare*) nuvela istorică a lui Odobescu „Mihnea-vodă cel Rău”, iar în 1860 (*a apare*) nuvela „Doamna Chiajna”.

În 1870 Odobescu (*a fi*) ales membru al Academiei Române, iar în 1877 militează pentru alianța cu Rusia.

IV. Puneți la forma interogativă, acolo unde este posibil, exercițiul de mai sus (№ III).

V. Puneți în locul punctelor conjuncțiile necesare:

A fost odată un vânător, care de câte ori mergea la vânătoare, avea obiceiul să ia cu dînsul pe slujitorul său ... cînd se întorcea, povestea o multime de întîmplări minunate. Într-o zi, slujitorul își ceru seama de la stăpîn ... voi cu tot dinadinsul ... să-și ia ziua bună de la el. Stăpînul stăruie ... afle pricina acestei neașteptate hotărîri ... cu vorbe blînde îl întrebă ... se mulțumește cu simbria ... cu traiul din casa lui. Servitorul îi răspunse ... toate sînt bune la el ... vorbind sincer, trebuie ... recunoască că îl mustră cugetul de atîtea dovezi mincinoase, pe care i le cere stăpînul ... începe a tăia la palavre vînătorești ... vorbise servitorul ... stăpînul se puse pe gînduri; ... el cunoștea prețul unei slugi drepte ... credincioase. Vînătorul se răzgîndi bine ... zise: ... eu n-aș voi ... spun ... nu prea este adevărul; ... ce. ...-i faci năravului. Mă ia gura pe dinainte. ..., să facem ... e mai bine. Cînd mă voi afla în vreo adunare, tu ... stai la spatele meu ... vei auzi ... încep a croi cîte una mai deochiată, tu să mă tragi de mîneca hainei, ... eu îndată voi îndrepta-o după ființa adevărului.

VI. Găsiți substantivele care au aceeași rădăcină cu următoarele verbe:

a vîna, a merge, a povesti, a se întîmpla, a lipsi, a cere, a hotărî, a se mulțumi, a păcătuie, a muștra, a dovedi, a ierta, a purta, a prețui, a se învoi, a scăpa, a împăca, a auzi, a trage, a îndrepta, a încredința, a se înfierbînta, a reduce, a smînci, a ciunti, a neteza, a nimeri.

VII. Scrieți următoarele verbe la Mai mult ca perfect:

a) la persoana întîia singular și plural forma afirmativă:

a fi, a merge, a face, a cere, a lua,

b) la persoana doua singular și plural forma negativă:

a se mulțumi, a da, a spune, a începe, a tăia,

c) la persoana treia singular și plural forma interogativă:

a purta, a pune, a se răzgîndi, a răspunde, a asculta.

VIII. Găsiți adjectivele care se potrivesc substantivelor:

o vînătoare, un slujitor, o întimplare, o lume, un vis, un basm, un martor, un stăpîn, o hotărîre, o vorbă, o simbrie, un trai, un cuget, o dovadă, un păcat, un preț, un nărav, o coadă, o mîneacă, o smînceală, o conștiință, o ispită, o răbdare, o vulpe.

IX. Puneți verbele dintre paranteze la timpurile trecute necesare:

Alexandru Odobescu, fiul generalului Odobescu (*a se naște*) la București în 1834. La colegiul Sf. Sava, unde (*a fi*) elev, Al. Odobescu (*a-și însuși*) ideile revoluției din 1848. Deoarece în casa părintească (*a se vorbi*) limba rusă, Odobescu (*a lua*) contact cu marea literatură clasică rusă, citind în original pe Turgheniev, Gogol și Lermontov. La Paris, în 1850 (*a face parte*) din societatea revoluționară „Junimea romînă”. Aici (*a cunoaște*) pe N. Bălcescu, V. Alecsandri, Al. Russu, M. Kogălniceanu și alții. În 1855 (*a se întoarce*) în țară și (*a colabora*) la revista „Romînia literară”. În 1874 Odobescu (*a fi numit*) profesor de arheologie la universitatea din București.

X. Răspundeți la următoarele întrebări:

1. Din ce operă a lui Al. Odobescu este anecdota „Vulpea bearcă”?
2. Ce obicei avea vînătorul despre care e vorba în „Vulpea bearcă”?
3. De ce vruse slujitorul să plece într-o bună zi de la el?
4. Ce consimți să facă vînătorul, ca să se dezobișnuiască de uritul său obicei?
5. Ce se întimplă peste cîteva zile?
6. De cîte ori fusese smîncit vînătorul de slujitorul său?
7. Ce strigă vînătorul, cînd răbdarea îi ajunsese la culme?
8. Care este morala acestei anecdote?

XI. Numiți sinonimele următoarelor cuvinte și expresii:

un slujitor, a voi, a avea, obiceiul, a se întoarce, a se afunda, sărac, a cunoaște, o bunăvoie, niște palavre, un cuget, a asuda, încă odată, către.

XII. Numiți antonimele următoarelor cuvinte și expresii:

a încărcă, bine, o supărare, credincios, a se răzgîndi, o frică, adevăr, pe dinainte, a rămîne, lung, a scurta, iară.

XIII. Traduceți și explicați omonimele nouă, cot, mare, întîlnite în text.

XIV. Scrieți următoarele adjective la masculin:

minunată, biată, adevărată, sătulă, ticăloasă, mincinoasă, neașteptată, blîndă, curată, săracă, dreaptă, credincioasă, nouă, neîmblînzită.

XV. Formați Gerunziul următoarelor verbe:

a fi, a merge, a avea, a se întoarce, a povesti, a asculta, a trece, a lipsi, a aduce, a face, a cere, a întreba, a hotărî, a mostra, a se mulțumi, a stăru, a spune, a începe, a răspunde, a lăsa, a dovedi, a purta, a încărcă, a se duce, a se răzgîndi, a se dezbăra, a rămîne, a se împăca, a-și aduce aminte, a-și lua vorba înapoi, a se îndrepta, a simți, a se răsti, a se îndupleca, a se bucura.

XVI. Traduceți în românește, întrebunțînd formele necesare ale condiționalului:

1. Если бы у тебя было время сегодня, ты пошел бы со мной в театр? 2. Сегодня я не смогу, но завтра я с удовольствием пошел бы в театр. 3. Скорей бы пришло лето, и мы смогли бы чаще ходить куда нам хочется. 4. Если бы вы пришли немного позже, мы бы опоздали на этот концерт. 5. Если бы была хорошая погода, мы бы поехали на пароходе до Ленинских гор. 6. Я не пришел бы к тебе, если бы ты не пригласил меня. 7. Если бы я был голоден, я бы тебе сказал.

XVII. Compuneți propoziții sau fraze cu pronumele personale: îmi, mi, ți, ți, lui, il, ei, i, o, lor, le, și cu conjuncțiile:

dacă, iar, ci, nici, ori, sau, ca să, deși, deoarece, fiindcă, pînă să, îndată ce, așadar, măcar că, după cum.

XVIII. Compuneți cinci propoziții simple și cinci propoziții dezvoltate folosind cuvintele și notele explicative:

a fost odată, ori de cîte ori, să nu-ți fie cu supărare, a tăia la palavre vînatorești, a se pune pe gînduri, a lua gura pe dinainte, pe legea mea, a striga în gura mare.

XIX. Traduceți în românește:

1. Мы приехали на вокзал, когда поезд уже ушел. 2. Едва мы приехали на вокзал, как поезд тронулся. 3. Я узнал, что мой товарищ вернулся вчера из Бухареста. 4. Как только он приехал в Москву, я пошел к нему. 5. Когда я вошел в комнату, я поздоровался с товарищами, которые там находились. 6. Как только мой друг увидел меня, он подошел ко мне. 7. Когда мы кончили писать упражнение, мы передали тетради нашему преподавателю.

XX. Scrieți cu cuvinte după modelul următor:

60 — 5 = 55 — șaizeci minus cinci face cincizeci și cinci
27 + 4 = 31 — douăzeci și șapte plus patru face treizeci și unu
30 × 3 = 90 — treizeci ori trei face nouăzeci
60 : 4 = 15 — șaizeci împărțit la patru face cincisprezece
42 — 3 = 39 16 — 4 = 12 9 — 3 = 6 8 — 4 = 4 17 — 5 = 12
81 + 5 = 86 72 + 6 = 78 68 + 2 = 70 91 + 9 = 100 53 + 6 = 59
100 × 5 = 500 20 × 3 = 60 12 × 6 = 72 15 × 4 = 60 13 × 2 = 26
50 : 5 = 10 36 : 6 = 6 27 : 3 = 9 63 : 7 = 9 42 : 7 = 6

XXI. Formați cu sufixele: -întă, -mînt, -tor, -toare, -torie, -ime, -tate, -ie substantivele corespunzătoare.

Formați cu sufixele: -esc, -al, -atic, -os, -nic, -aș, -el, -ică, -ior, -uț adjectivele corespunzătoare.

Formați cu sufixele: -iza, -fica, -isi, -ui verbele corespunzătoare.

Formați cu prefixele: -în (îm-), des- (dez-), răș- (răz-) verbele corespunzătoare.

XXII. Faceți în scris rezumatul textului „Vulpea bearcă”.

XXIII. Exemple de teme:

1. Descrieți o întîmplare de la o vînatoare.
2. Povestiți o scenă de vînatoare din cartea lui I. Turgheniev „Însemnările unui vînatör”.
3. Descrieți tabloul pictorului Perov — „Popasul”.

XXIV. Puneți zece întrebări la schița lui I. Al. Brătescu-Voinești „Privighetoarea”.

Lecția 25

1. Относительно-вопросительные местоимения.
2. Народные формы будущего времени.

TEXT

LA O UZINA

Astăzi la decanat s-a comunicat că un grup de studenți din anul întâi o să meargă în excursie la uzina de automobile „Lihaciov” din Moscova.

— Vino și tu Igor cu noi! — strigă Petre prietenului său Igor Ivanov.

— Unde să vin?

— La uzina „Lihaciov”. S-a spus că acolo lucrează și fratele tău.

— Mulțumesc că m-ai anunțat. Am să merg cu plăcere împreună cu voi.

Peste o oră studenții au ajuns la întreprindere. Ea a fost construită pe baza unui mic atelier, muncitorii căruia reparau automobile. În prezent această întreprindere se întinde pe un teritoriu uriaș și este una din cele mai mari uzine de automobile din Europa.

În halele spațioase ale uzinei lucrează mii de muncitori calificați, strungari, frezori, lăcătuși, tehnicieni și ingineri, care cu propriile lor mâini fac toate piesele necesare pentru admirabilele camioane și limuzine „Zil”, vestite și apreciate mult nu numai în U.R.S.S. ci și în toate țările lumii. De pe banda rulantă principală, la fiecare 2—3 minute coboară câte un nou și puternic camion.

— Dar unde este fratele tău? — întrebă Petre pe Igor.

— Nu te grăbi, imediat ce o să ajungem la secția lui, o să-l arăt, — răspunse Igor.

Halele luminoase și înalte ale uzinei sînt utilizate cu mașinile și strungurile cele mai moderne. Tocmai acestea sînt mașinile, care dau un mare randament și la deservirea cărora muncitorii nu depun un efort fizic prea mare.

— Intră aici, — spune Igor, — fratele meu lucrează în această secție.

— Nu, nu, acum nu vă împrăștiți, — intervine conducătorul grupului, — a și venit autobuzul, cu care ne vom duce la clubul uzinei.

Puternica industrie sovietică are nevoie de muncitori calificați și de aceea la uzina „Lihaciov”, ca și la toate celelalte mari întreprinderi industriale funcționează diferite cursuri de specializare, școli tehnice și alte instituții de învățămînt, mulțumită cărora muncitorii se pot perfecționa.

Clubul uzinei este un adevărat combinat cultural. Pentru muncitori au fost acolo organizate tot felul de cercuri tehnice și de artiști amatori, ca de pildă cercul dramatic, de operă, balet etc. Biblioteca clubului deservește zilnic sute de cititori.

Vocabular

o uzină завод	vestit известный, знаменитый
peste o oră через час	a aprecia ценить
o întreprindere предприятие	o bandă rulantă конвейер
pe baza на основе	a se grăbi спешить
un atelier de reparat automobile мастер-	utilat оборудованный
ская по ремонту автомашин	un randament производительность
uriș огромный	un efort усилие
o hală зд. цех	o secție участок, зд. цех
spațios просторный	a interveni вмешаться, вмешиваться
un strungar токарь	puternic мощный
un frezor фрезеровщик	a funcționa действовать
un lăcătuș слесарь	a se perfecționa совершенствоваться
propriu собственный	un cerc круг, зд. кружок
o piesă отдельный предмет, зд. часть,	a deservei обслуживать
деталь	

Note explicative

cu plăcere с удовольствием	nu vă împrăștiati не расходитесь
împreună cu ... вместе с ...	tot felul de различные
de pe banda rulantă coboară сходит	cercuri de artiști amatori кружки худо-
с конвейера	жественной самодеятельности
prea mare слишком большой	

ГРАММАТИКА

1. Относительно-вопросительные местоимения

Относительно-вопросительные местоимения **care** и **cine** имеют двойную функцию: они заменяют существительное или местоимение главного предложения, выполняя в придаточном предложении роль подлежащего, прямого дополнения, косвенного дополнения и вместе с тем они связывают придаточное предложение с главным.

Существительное или местоимение главного предложения, заменяемое относительным местоимением, в румынской терминологии называется антецедентом (*antecedent*).

В предложении *Citiți revistele care sînt pe masă.* — Прочтите журналы, которые на столе — слово *revistele* является антецедентом. Относительное местоимение **care** является прямым дополнением и заменяет также лица и предметы:

Am întîlnit prietena (pe) care o așteptam. — Я встретил подругу, которую ожидал.

Iată cărțile, care le-am cumpărat. — Вот книги, которые я купил.

Обычно относительное местоимение следует непосредственно за своим антецедентом:

Uite-te la tovarășul, care a intrat. — Посмотри на товарища, который зашел.

Однако, если антецедент относительного местоимения выражен существительным с определением или дополнением, относительное местоимение следует за синтаксической группой, составляющей антецедент:

Noi citim acum o carte foarte interesantă care am cumpărat-o ieri. — Мы читаем сейчас очень интересную книгу, которую мы купили вчера.

Относительно-вопросительное местоимение **cine** употребляется как подлежащее, заменяя существительное или местоимение, обозначающее лицо:

Cine se scoală de dimineață departe ajunge. — Кто рано встает, тот далеко пойдет.

В основном **cine** употребляется в функции вопросительного местоимения:

Cine a intrat? — Кто вошел?

Относительное местоимение **se** является прямым дополнением и заменяет предметы. Например:

Uite se am cumpărat! — Посмотри, что я купил.

Румынские местоимения **cine, care** в вопросительно-относительной форме склоняются. Местоимение **se** по падежам не изменяется.

Склонение вопросительно-относительных местоимений
cine и care

	Singular			
N. G. D. A.	Masculin — Feminin cine (al, a, ai, ale) cui cui (pe) cine			
	Singular		Plural	
	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
N. G. D. A.	care (al, a, ai, ale) căruia căruia care	care căreia căreia care	care cărora cărora care	care cărora cărora care

В русском языке союз *что* совпадает по форме с относительным местоимением *что*. Союзу *что* соответствует в румынском языке союз *să*.

При переводе с русского языка на румынский следует помнить, что относительное местоимение *се* является прямым дополнением, а *să* является союзом, соединяющим два или несколько предложений, поэтому предложение — Елена показала, что она купила, мы переводим: Elena a arătat *се* a cumpărat, где *се* является прямым дополнением, выраженным относительным местоимением.

2. Народные формы будущего времени

В румынском языке, кроме известных форм будущего времени, имеются еще две народные формы.

Эти формы очень часто употребляются в разговорной речи.

Первая форма образуется из спрягаемых форм вспомогательного глагола *a avea* и сослагательного наклонения спрягаемого глагола, а вторая форма — из спрягаемых форм глагола *a voi* и сослагательного наклонения спрягаемого глагола.

Numărul	Persoana	Conjugarea verbului auxiliar a avea	Conjugarea verbului la conjunctiv			
Forma I						
Singular	eu tu el, ea	am ai are	a învăța să învăț să înveți să învețe	a tăcea să tac să taci să tacă	a merge să merg să mergi să meargă	a citi să citesc să citești să citească
Plural	noi voi ei, ele	avem aveți au	să învățăm să învățați să învețe	să tăcem să tăceți să tacă	să mergem să mergeți să meargă	să citim să citiți să citească
Forma 2						
		Conjugarea verbului auxiliar a voi	a învăța	a tăcea	a merge	a citi
Singular	eu tu el, ea	o o o	să învăț să înveți să învețe	să tac să taci să tacă	să merg să mergi să meargă	să citesc să citești să citească
Plural	noi voi ei, ele	o o o	să învățăm să învățați să învețe	să tăcem să tăceți să tacă	să mergem să mergeți să meargă	să citim să citiți să citească

după Al. Sahia

Muncitorii aproape goi, cu șiruri de sudoare pe spate și piept, lucrau la cazane.

Bozan s-a urcat pe scara de sîrmă la comanda podului rulant. Acolo sta cocoțat de paisprezece ani.

Podul rulant a ajuns din nou la ușa cuptorului. Bozan încearcă o mișcare și deodată simte că alunecă în jos într-un zgomot asurzitor.

Podul rulant s-a prăbușit peste cazanul de plumb.

Unsprezece luni a stat Bozan în spital. I s-a amputat piciorul drept.

Au trecut cîteva luni de la ieșirea din spital și loc în uzină tot nu a căpătat. Are nevoie de un picior de lemn care costă bani mulți. Directorul general, cînd s-a găsit față în față cu Bozan, a scuturat scrumul țigării și a mormăit înfundîndu-se comod în fotoliu: „Fabrica nu poate da picioare“...

Vestea că direcția refuză să-i cumpere lui Bozan piciorul, s-a întins repede. S-a întrunit Comitetul uzinei și greva a fost declarată.

— Desigur, vorbi cineva, directorul va înștiința poliția.

Un muncitor din Comitet sări pe o grămadă de fier ruginit și în-cepu:

— Tovarăși, de luni de zile, Bozan cere un drept al lui: piciorul de lemn. Fabrica refuză. Iată deci cum legea asigurărilor este o simplă minciună, ca toate legile burgheziei. Hotărîrea Comitetului nostru este să părăsim lucrul. Ei trebuie să înțeleagă că noi sîntem adevărata uzină, uzina vie.

Mulțimea scoase strigăte de aprobare.

Deodată din spatele fabricii, apărură soldații.

— Vine armata, strigă un muncitor. Nu vom părăsi curtea, nici în uzină nu va intra nimeni.

Muncitorii strînseră rîndurile.

Exerciții

- I. Copiați din textul „La o uzină“ propozițiile în care verbele sînt la viitor, forma populară.
- II. Explicați întrebuițarea pronumelui relativ *care* în următoarele propoziții:

Peste o oră studenții au ajuns la întreprinderea, *care* a fost construită pe baza unui mic atelier de reparat automobile.

În halele spațioase ale uzinei lucrează mii de muncitori calificați, strungari, frezori lăcătuși, tehnicieni și ingineri, *care* cu propriile lor mîini fac toate piesele necesare pentru admirabilele camioane și limuzine „Zil“, *care* sînt vestite și apreciate mult nu numai în U.R.S.S., ci și în

toate țările lumii. Toate acestea sînt mașinile, *care* dau un mare randament și *care* în plus nu cer muncitorilor un efort fizic prea mare. Nu vă împrăștiți, căci a și venit autobuzul, cu *care* ne vom duce la clubul uzinei. La uzina Lihaciov, ca și la toate celelalte întreprinderi industriale sovietice funcționează diferite cursuri de specializare, la *care* muncitorii se pot perfecționa.

III. Puneți în locul punctelor pronumele nehotărîte necesare:

Cred că voi apuca să anunț pe ... că examenele vor începe peste trei zile. Va trebui să ne gîndim la ... aceia care își vor da examenele. Cînd se va termina sesiunea de examene ... ne vom putea odihni. Vă doresc la ... să vă odihniți bine. El n-a spus ... că pleacă ... au nevoie de bilete pentru 25 ianuarie ... pentru 26. Puteți să transmiteți aceasta cu ... din grupa noastră. Ei au venit ... la timp? ... vorbesc despre aceste evenimente. Povestii-mi ... ce s-a întîmplat, căci eu nu știu ... În viață ... trece. Eu n-aud ... Unde este el, știe ..? Nu ..., nu știe. Ați citit ... în legătura cu aceasta? Cred că încă nu ... A venit acel tovarăș, pe care îl așteptați? Nu, a venit — ...

IV. Numiți sinonimele următoarelor cuvinte:

a merge, un prieten, a anunța, cu plăcere, mare, a lucra, calificați, necesare, admirabil, vestit, a aprecia, principal, puternic, imediat, a răspunde, a da un randament, în plus, a interveni, a avea nevoie, tot felul de, de pildă, zilnic, a se comunica.

V. Numiți antonimele următoarelor cuvinte:

urias, spațios, vestit, a se grăbi, puternic, cu, acolo, tot, mult, mare, principal, luminos, în plus, a cere, a se împrăști, a se perfecționa.

VI. Formați familiile de cuvinte:

un grup, a striga, a plăcea, a construi, necesar, randament, secțiune, calificat, combinat, a servi.

VII. Scrieți cu cuvinte numeralele:

Cît face 15 și (plus) 15? 15 plus 15 face 30.

Cît face 20 minus 8? 20 minus 8 face 12.

Cît face 3 ori 9? 3 ori 9 face 27.

Cît face 40 împărțit la 4? 40 împărțit la 4 face 10.

/III. Puneți în locul punctelor prepozițiile sau adverbele corespunzătoare:

Muncitorii ... goi, ... șiruri ... sudoare ... spate, lucrau ... cazane. Bozan s-a urcat ... scara ... sîrmă ... comanda podului rulant. Stătea ... cocoțat ... paisprezece ani. Podul rulant a ajuns ... ușa cuptorului. Bozan încearcă o mișcare și ... simte că alunecă ... Podul s-a prăbușit ... cazanul ... plumb. Unsprezece luni a stat Bozan ... spital. Au trecut ... luni ... ieșirea ... spital și loc ... uzina tot nu a căpătat. Are nevoie ... un picior ... lemn.

IX. Puneți întrebări la toate părțile de propoziție:

Un muncitor din Comitet sări pe o grămadă de fier ruginit și începu: Tovarăși, de luni de zile, Bozan cere un drept al lui: piciorul de lemn. Fabrica refuză. Iată deci cum legea asigurărilor este o simplă minciună, ca toate legile burgheziei. Hotărîrea Comitetului nostru, este să părăsim lucrul. Ei trebuie să înțeleagă că noi sîntem adevărata uzină, uzina vie. Mulțimea scoase strigăte de aprobare. Deodată, din spatele fabricii, apărură soldații.

Muncitorii strînseră rîndurile.

X. Răspundeți la următoarele întrebări:

1. Cine va merge în excursie și unde?
2. De unde s-a aflat aceasta?
3. Cine sînt Igor și Petre?
4. Cînd au ajuns studenții la întreprindere?
5. Este importantă această uzină?
6. Cine lucrează la această uzină?
7. Care este producția de camioane pe zi?
8. Cum sînt halele uzinei și cu ce sînt utilitate ele?
9. Ce spune conducătorul grupului cînd Igor vrea să meargă la fratele său?
10. De cine are nevoie industria sovietică?
11. Ce funcționează pe lîngă uzina „Lihaciov”?
12. Ce reprezintă clubul uzinei?
13. Cîți cititori deservește zilnic biblioteca?

XI. Răspundeți la întrebările, puse la textul „Uzina vie”:

1. Cînd s-au întîmplat cele povestite de scriitor?
2. Unde se petrecea acțiunea din fragmentul de mai sus?
3. În ce loc lucra muncitorul Bozan?
4. Ce i s-a întîmplat lui Bozan?
5. Ce a cerut el de la conducerea uzinei?
6. Ce au făcut muncitorii cînd au aflat răspunsul directorului uzinei?
7. Pe cine a chemat în ajutor directorul uzinei?
8. Ce hotărîre au luat muncitorii?
9. Cum trăiesc astăzi muncitorii din Republica Populară Romînă?

XII. Povestiți conținutul bucății de lectură „Uzina vie” folosind planul de mai jos:

1. Munca în uzină.
2. Locul de muncă al lui Bozan.
3. Accidentul lui Bozan.
4. Purtarea directorului.
5. Greva.

XIII. Conjuțați următoarele verbe la formele populare ale viitorului:

- a merge, a comunica, a veni, a spune, a mulțumi, a anunța, a lucra, a ajunge, a construi, a întinde, a face, a coborî, a se grăbi, a arăta, a cere, a interveni, a duce, a organiza, a deservi.

XIV. Puneți în locul punctelor pronumele relative necesare:

1. Aceasta este chestiunea ... trebuie s-o rezolv.
2. Aceștia sînt revistele ... le-am luat la bibliotecă.
3. Luați cărțile ... sînt pe masă.
4. Textul ... trebuie să-l traduc este foarte greu.
5. Iată tovarășul ... îl așteptăm.
6. Iată articolele ... trebuie să fie traduse.
7. Este o lucrare ... mă interesează foarte mult.
8. Aceștia sînt studenții ... i-am întîlnit aseară la teatru.
9. Iată tovarășul ... i s-a propus să organizeze serata catedrei noastre.
10. Nu pot să răspund imediat la chestiunea ... mi-ați pus-o.

XV. Formați Perfectul simplu și Mai mult ca perfectul verbelor, persoana 3-a singular și plural:

- a se comunica, a se anunța, a coborî, a se grăbi, a cere, a interveni, a putea, a organiza, a se duce, a funcționa.

XVI. Scrieți cu cuvinte:

1905, 1907, 1917, 1941, 1945, 1962.

XVII. Scrieți un dialog întrebînd următoarele cuvinte și expresii:

uzina de automobile, o întreprindere, hale spațioase, strungari, frezori, lăcătuși, tehnicieni, ingineri, strungurile cele mai moderne, efort fizic, cursuri de specializare, combinat cultural, a deservi, camioane și limuzine, bandă rulantă, coboară.

XVIII. Faceți rezumatul scris și oral al textului „La o uzină”.

XIX. Povestiți ce știți despre viața muncitorilor în timpul regimului burghez-moșieresc.

XX. Povestiți ce știți despre viața muncitorilor în Republica Populară Română.

XXI. Găsiți adjectivele care au aceeași rădăcină cu substantivele:

o industrie, o energie, o prietenie, o plăcere, un spațiu, o grabă, o putere, o specializare, o perfecționare, un adevăr.

XXII. Înlocuiți verbele din paranteze cu formele populare ale viitorului:

1. El (*a se duce*) azi la teatru. 2. El (*a scrie*) când va sosi la destinație. 3. El mi-a promis că (*a da*) mâine răspunsul. 4. Dumneavoastră (*a fi*) acolo? — Da, eu (*a fi*) acolo la ora cinci. 5. Noi (*a încredința*) această sarcină tovarășului N. Cred că (*a fi*) bucuros și (*a ride*). 6. Vara eu (*a pleca*) la Marea Neagră, dar tu unde (*a se duce*)? 7. El (*a duce*) cărți de la București. 8. Noi (*a face*) rost de bilete și (*a telefona*). 9. Când noi (*a sosi*) la Leningrad, (*a se opri*) la prietenii mei. 10. Sint sigur că această legendă (*a plăcea*).

XXIII. Puneți subiectul și predicatul următoarelor propoziții la plural:

Un grup de studenți din anul III va vizita azi uzina „Lihaciov”. Studentul de serviciu a făcut toate pregătirile necesare. Întreprinderea, care va fi vizitată, se întinde pe un teritoriu uriaș. Hala luminoasă și înaltă a uzinei este utilată cu mașinile și strungurile cele mai moderne. Aceasta este o mașină care dă un mare randament.

XXIV. Traduceți în rominește:

1. Вот книги, которые стоят на полке. 2. Вот текст, который нужно выучить на завтра. 3. Вот журнал, который ты искал. 4. Вот словарь, который я купил вчера. 5. Товарищ, которого вы ждете, не придет, так как у него собрание. 6. Девушка, которая пришла, моя сестра. 7. Возьмите в библиотеке журналы, которые только что получены из Румынской Народной Республики. 8. Я читаю произведения одного автора, о котором много говорят за последнее время. 9. Одолжите мне эту книгу, которая мне очень нравится. 10. Это вопрос, который нужно обсудить. 11. Он читает газету, которую вы ищите. 12. Дайте мне на несколько дней книгу, которая вам сейчас не нужна. 13. Вот материалы, которые мне необходимы для дипломной работы. 14. Вот, наконец, автобус № 5, который мы так долго ждали.

Lecția 26

1. Употребление личных местоимений в функции притяжательных прилагательных.

2. Употребление личных местоимений в безличных конструкциях.

3. Употребление безударных форм личных местоимений.

TEXT

SOCOTEALA

după Al. Vlahuță

Ion a plecat la curte. Vrea să mai vadă odată pe boier, vrea să-l mai întrebe odată, să-i deschidă lui capul, căci el e prost și nu înțelege în niciun chip, cum de nu se poate el mintui de datoria în care s-a încurcat acum trei ani, când a luat la curte o merță de păpușoi, ca să-și scoată casa din iarnă. Ca un rob a muncit, și el și nevasta sa și fata sa; și cu ce s-a ales? Ion își face iar socoteala; se pare ciudat de tot; ar mai trebui să ia și să nu dea. Și cu toate acestea, când deschide boierul condica, iese altfel, Azi dimineață, socotesc ei, socotesc boierul cu vechilul, și-l scot dator cu două fălcii de arat.

— Ei, ai înțeles bade loane?

— Am înțeles.

— Așa-i?

— Așa-i.

Dar când a ajuns acasă și-a făcut din nou socoteala și a văzut că nu-i așa.

— Du-te omule și fii mai cu inimă, nu te mai lăsa să te îndobitocescă cu vorba, îi spuse nevasta.— Ce dracul, noi bețivi nu sîntem. Noi trîndavi nu sîntem și nici multe guri n-avem. O fată-i la casa omului și aceasta-i bărbat; pe ce să se ducă toată munca noastră?

Gîndește-te că mîine, trebuie să plătim birul și n-ai o para chioară; cu Dumana ce vom face toată iarna? Cu ce s-o ținem?

Cad primii fulgi de zăpadă. Tot satul parcă doarme.

„Acum, într-un noroc... ce-o fi, o fi“. Și iată pe badea Ion, ca și azi dimineață, stînd lingă ușă, învîrtindu-și căciula în mîini, neștiind cum să înceapă.

— Ei, ce-i jalbă?

— Apoi... ce să fie cucoane... iaca tot cu socoteala aceea... Ion tăcu și-și plecă ochii pe căciulă. Privirea aspră, cruntă a boierului îi răcise inima.

— Cum? Ce spui? Nu te înțeleg?

— Vă sărut mîinile și mă iertați cucoane, da iaca. Noi nu știm carte și dacă aveți bunătațe să mai socotiți odată datoria aceea, căci... sînt om nevoiaș... și-i păcat de dumnezeu.

— Așa?.. Bine!

Și boierul se sculă, trase cu violență de cordonul împletit, care atîrna deasupra patului. Servitoarea intră speriată.

— la chiamă pe Costache. Boierul cu mîinile în buzunare, se plimbă mînios de colo, pînă colo; Ion cu ochii în jos, își învîrtește căciula, și-și adună în gînd munca făcută, banii primiți. E o tăcere grea, apăsătoare, încărcată cu neliniște... Figura de măcelar a lui Costache vătaful se arată în ușă.

— Auzi, că tot nu înțelege? la du-l în cancelerie și fă-l să înțeleagă odată.

Costache făcu din cap semn lui Ion să vină după el. Și în cancelarie îl întrebă scurt:

— Ce vrei?—dar nu-i lăsa timp să răspundă; în aceeași clipă îl plesni peste gură. Îi mai trase cîteva palme și după cîteva minute de „răfuială“ un argat îl scoase în brînci din ogradă și-i azvîrli căciula peste poartă. Bietul Ion, cu capul gol, cu părul smuls, desfăcut la piept, cu cămașa plină de sînge se ducea spre casă. Safta rămase încremenită cînd îl văzu și începu să plîngă în hohote.

— Daa, ce-i asta, Ioane?

— De, nevastă, vezi și tu ce-i... Socoteala boierului!

Vocabular

o socoteală *счет, расчет*
o cîrte двор, *зд. усадьба, помещичий двор*
a se mîntui *оканчиваться, зд. избавиться*
a se încurcă *запутаться*
o mîrță *старая мера емкости*
niste păpuși *кукуруза*
un rob *раб*
un vechil *зд. управляющий имением*
o falcie de arat *полоса вспашки*
băde *братец, дядя (обращение к старшему у крестьян, обращение горюжан к крестьянам)*
a îndobitoci (-esc) *одурманивать*
un bețiv *пьяница*
trîndav *лентяй, бездельник, лодырь*
un bir *налог, подать*
o pară *старинная мелкая монета*
o jălbă *жалоба*
a aplecă *наклонять*
ăștru *строгий, суровый*
crunt *жестокый*
un nevoiaș *бедный, бедняк*
păcăt de dumnezeu *грех божий*

o violență *насилие, неистовство, зд. ярость*
un cordón *пояс, шнур*
împletit *плетеный*
a atîrnă *висеть*
mînios *яростный, разгневанный, сердитый*
a adună *собирать*
apăsător *угнетающий*
un măcelăr *мясник*
un vătăf *надсмотрщик*
un semn *знак*
o gură *рот*
a plesni *треснуть, лопнуть, зд. ударить*
o răfuială *расчет*
a scoate în brînci *выталкивать, на четвереньках*
a azvîrli *бросить, сбросить*
o poartă *ворота*
biet *бедный*
biată *бедная*
smuls *вырванный*
desfăcut *расстегнутый*
un sînge *кровь*
a plînge cu hohote *рыдать*

cu toate acestea несмотря на это
de c6lo pin6 c6lo туда и сюда
a r6mine incremenit застыть, оцепенеть
ciud6t de tot совсем странно
o par6 chib6r66 ломаный грош

se-o fi, o fi будь, что будет
6n nici6n chip никак
ac6m trei ani три года тому назад
a deschide c6pul разъяснить
a se al6ge cu nimic остаться ни с чем

ГРАММАТИКА

1. Употребление личных местоимений в функции притяжательных прилагательных

Притяжательные прилагательные могут быть заменены формами личных местоимений Dativ в следующих случаях:

Когда притяжательное прилагательное является определением при прямом дополнении. Чаще всего подлежащее совпадает с обладателем, однако это не обязательно. Сравните:

Noi lu6m c6r6ile noastre.— Noi ne lu6m c6r6ile.

Eu 6n6eleg situa6ia ta. Eu 66i 6n6eleg, situa6ia.

В первом предложении подлежащее совпадает с обладателем, во втором — не совпадает.

Когда притяжательное прилагательное является определением при подлежащем:

Copiii mei s6nt mari.— Copiii 6mi s6nt mari.

Privirile sale sc6nteiau.— Privirile 6i sc6nteiau.

Fratele meu a fost bolnav.— Fratele mi-a fost bolnav.

Следует отметить, что в том случае, когда в 3-м лице подлежащее совпадает с обладателем, притяжательное прилагательное заменяется возвратными местоимениями Dativ 66i¹, 66i. Например:

El scria lucrarea sa.— El 66i scria lucrarea.

El a terminat lucrarea sa.— El 66i-a terminat lucrarea.

Когда в 3-м лице подлежащее не совпадает с обладателем, притяжательные прилагательные заменяются формами личных местоимений Dativ. Например:

El a pierdut cartea lui.— El i-a pierdut cartea.

2. Употребление личных местоимений в безличных конструкциях

Формы личных местоимений в Dativ употребляются в безличных конструкциях только в тех случаях, когда глагол требует Dativ.

¹ Местоимение 66i употребляется как и все остальные формы на i.

При употреблении в *Dativ* берутся в единственном числе самые краткие формы личных местоимений *mi*, *ți*, *i*:

mi se comunică, mi s-a comunicat, mi se va comunica;
ți se comunică, ți s-a comunicat, ți se va comunica;
i se comunică, i s-a comunicat, i se va comunica;

а во множественном числе формы *ni*, *vi*, *li*:

ni se comunică, vi se comunică, li se comunică etc.

В тех случаях, когда глагол требует *Acuzativ*, в отличие от русского языка употребляются не местоимения в *Acuzativ*, а пассивная форма глагола:

Eu sint chemat.— Меня зовут. *Eu am fost chemat.*— Меня позвали. *Noi am fost trimiși.*— Мы были посланы. *El va fi trimis.*— Его пошлют.

3. Употребление безударных форм личных местоимений

Когда при глаголе имеются местоимения прямого и косвенного объекта, то на первом месте стоит местоимение в *Dativ*, на втором, в *Acuzativ*. В единственном числе при *Dativ* и *Acuzativ* употребляются краткие формы личных местоимений. Во множественном числе употребляется для *Dativ*¹ форма *li*, а для *Acuzativ* *le*, *i*. На примере глагола *a da* приводим наиболее употребительные варианты одновременного употребления безударных форм личных местоимений 3-го лица.

	Masculin	
	Singular	Plural
Prezent	El mi-l dă	El ni-i dă
Imperfect	El mi-l dădea	El ni-i dădea
Perfectul simplu	El mi-l dădu	El ni-i dădu
Mai mult ca perfectul	El mi-l dăduse	El ni-i dăduse
Viitorul	El mi-l va da	El ni-i va da
Perfectul compus	El mi l-a dat	El ni i-a dat
Condițional Prezent	El mi l-ar da	El ni i-ar da
" Perfect	El mi l-ar fi dat	El ni i-ar fi dat
Conjunctiv Prezent	El să mi-l dea	El să ni-i dea
Gerunziu	Dându- mi-l	Dându- ni-i
Imperativ	Dă- mi-l	Dă- ni-i
	Dați- mi-l	Dați- ni-i

¹ Краткие формы местоимений в *Dativ* — *ni*, *vi*, *li*, в сочетании с местоимением *o* не употребляются. Вместо них употребляются формы *ne*, *vă*, *le*, (*ne-o*, *v-o*, *le-o*).

	Feminin	
	Singular	Plural
Prezent	El mi-o dă	El ni le dă
Imperfect	El mi-o dădea	El ni le dădea
Perfectul simplu	El mi-o dădu	El ni le dădu
Mai mult ca perfectul	El mi-o dăduse	El ni le dăduse
Viitorul	El mi-o va da	El ni le va da
Perfectul compus	El mi-a dat-o	El ni le-a dat
Condițional Prezent	El mi-ar da-o	El ni le-ar da
" Perfect	El mi-ar fi dat-o	El ni le-ar fi dat
Conjunctiv Prezent	El vrea să mi-o dea	El vrea să ni le dea
Gerunziu	Dîndu- mi-o	Dîndu- ni-le
Imperativ	Dă- mi-o	Dă- ni-le
	Dați- mi-o	Dați- ni-le

LECTURĂ CURENTĂ

ARENDAȘUL ROMÎN

după I. L. Caragiale

— Și zici, că te-am încărcat cu zece zile de prășilă, măi Ioane, așa?

— Păi?.. Eu știu că le-am făcut.

— În doi ani de cînd sînt aici, numai tu nu te-ai dat pe brazdă, așa?

— Păi, cucoane am casă grea...

— Apoi eu n-am casă grea, măi Ioane? Vezi bine, patru copii aici, două fete la oraș în pension...

— Aoleo, ai și la oraș!

— Doi băieți la Paris...

— Săraccii de noi!

— Vezi că și eu am greutăți, mă Ioane.

— Da, cucoane, însă eu zic că fiecare să-și crească copiii.

— Apoi eu ți-i dau ție să-i crești Ioane?

— Nu cucoane, dar cu prășila drept și drept.

— Stăi să-ți dau eu drept, mă Ioane!

Se apropie de țaran și începe să-i care la pumni în cap.

Țăranul iese năucit și se duce la primărie să se jeluiască.

După un ceas se ivește primarul cu căciula-n mîină la poarta boierului.

— Dar ce-a făcut blestematul ăla de Ion, cucoane?

— Nu-i treaba ta, primarule; ia vezi să am mîine oamenii la muncă, și nu uita de datoria aia, știi c-apoi...

— Bine, cucoane, sărut mîina.

A doua zi Ion se duce cu o petiție la subprefect; acesta pune rezoluția, recomandînd petiția primarului.

Primarul văzînd pecetea zice țăranului:

— Ce mi-o dai mie? Arat-o boierului.

— Ce, să mă bată iar? Arată-i-o dumneata.

— Ba eu nu mă duc la el, că m-apucă de datorie.

Țăranul se duce la tîrg cu chirie și dă o hîrtie prefectului, jeluindu-se de încărcarea la datorie din partea arendașului și de bătaie.

Prefectul nu-și mai vede capul de treburi, căci e aproape să se declare o dizidență în partidul local guvernamental, și dacă guvernul pierde cîțiva partizani, pierde și el funcția și... are familie grea.

Deci recomandă subprefectului plîngerea țăranului. Și subprefectul avînd de regulat oarecare interese private cu arendașul, trimite pe țăran acasă, spunîndu-i că-l ajunge pe drum.

Și-l ajunge în adevăr și-l lasă.

Sosind în comună, trage, firește, la arendaș.

Mănîncă, bea bine, doarme un ceas două, vine la primărie la braț cu arendașul și cheamă pe țăranul cu hîrtia la cercetare.

Îndată ce țăranul se ivește, arendașul roșu de furie, începe să-i strige:

— Opincarule, mămăligarule, țopîrlanule, să mă dai tu pe mine în vileag?..

Se apropie încet de el și începe să-i care la pumni în cap.

Subprefectul zice cu blîndețe:

— Cucoane Arghir, cucoane Arghir...

Însă arendașul e prea mînios ca să-l audă. Dă înainte și tocmai după ce obosește, iese pe ușă răcnind:

— Să te sature de cercetare!

Cînd țăranul își mai vine puțin în fire, subprefectul îl întrebă:

— Ei, ia spune, cum a fost...

— Păi, d-ta nu văzuși?

— Lasă asta, ailaltă.

— Ailaltă întocmai ca și asta, încă una și zac toată vara și la iarnă mor de foame. Mai bine îi fac acele zece zile și Dumnezeu o ști.

— Ei, uite, așa mai vii d-acasă; măi omule, cînd țăranii și arendașul trăiesc bine, le merge cu spor la toți; înțelegerea între săteni și arendași este mana lui Dumnezeu pentru unii și pentru alții... că, nu-nțelegi tu?.. omul cu bine și cu pace, mă-nțelegi, devine că poate pentru ca să, mă-nțelegi, să... cum să zic... să... în sfîrșit, să fie toate cu bine și cu pace.

Și tot așa un ceas întreg, subprefectul îi dă sfaturi, neuitînd a vorbi de grija guvernului pentru țărani, de legile ce le va face guvernul pentru apărarea țăranilor, ș. c. l. ș. c. l.

Apoi face un raport prefectului, răspunzînd la rezoluție, că părțile s-au împăcat.

Exerciții

I. Copiați din textul „Socoteala” propozițiile cu formele accentuate și neaccentuate ale pronumelor personale.

II. Puneți în locul punctelor pronumele în Dativ:

Eu am fost foarte mulțumit, cînd am aflat că a avut loc concertul artiștilor romîni, ... părut foarte rău, că n-am fost la Moscova. Dacă ... aș aminti unde ... am uilat dicționarul, nu v-aș deranja mereu. Luîndu-și rămas bun de la tovarășii săi, el ... -a urât „drum bun”. Eu sînt sigur că această piesă are să ... placă. Ea a plăcut la toți, cine a văzut-o. Dacă nu ... place ce a adus, putem să ... telefonăm. Fiecare primește ceea ce ... se cuvine pentru munca depusă. El a plecat fără să-și ia rămas bun, aceasta mă miră. Fără dicționar ... -e greu să fac această traducere.

III. Căutați sinonimele cuvintelor:

o curte, a mîntui, ciudat, a înțelege, mai cu înimă, trîndav, a ierta, cu violență, a răspunde, a azvîrli, a plînge cu hohote, nevoias, mînios, a plesni, o răfuială, biet.

IV. Căutați antonimele cuvintelor:

a plînge, a azvîrli, desăcut, a scoate, apăsător, un trîndav, a aduna, a se încurca.

V. Formați Condiționalul prezent și perfect al verbelor:

a începe, a plînge, a rămîne, a scoate, a trage, a face, a chema, a ține, a tăcea, a se duce, a ieși, a ști.

VI. Puneți în locul punctelor prepozițiile sau adverbele corespunzătoare:

Ion a plecat ... curte. Vrea să mai vadă ... boier, vrea să-l mai întrebe odată cum de nu se poate el mîntui ... datorita ... care s-a încurcat.

Dar cînd a ajuns acasă, și-a făcut ... socoteala și a văzut că nu-i ... Pe ce se duce toată munca lor? Ei trîndavi nu sînt și o fată-i ... casa omului. Ce vor face toată iarna ... Dumana? Cad primii fulgi ... zăpadă și iată ... badea Ion, ca și azi ... stînd ... ușă, învîrtindu-și căciula ... mîini, neștiind cum să înceapă. Apoi îl rugă ... boier să ... socotească ..., căci e păcat ... dumnezeu. Boierul se sculă și trase ... violență ... cordonul împletit, care atîrna ... patului. Boierul ... mîinile în buzunare se plimbă ... Ion ... ochii jos, își învîrtește căciula, și-și adună ... gînd munca făcută. E o tăcere încărcată ... neliniște.

VII. Formați familiile cuvintelor:

a socoti, a vrea, a deschide, a încurca, a munci, a înțelege, a se gîndi, a cădea, a-și învîrți, a începe, a ierta, a aduna, semn, a plînge, a vedea.

VIII. Spuneți care din următoarele adverbe sînt de loc, care de mod și compuneți cîte două propoziții cu adverbe de fiecare fel:

acum, atunci, deseori, curînd, astfel, așa, bine, foarte, atît, cît, aproape, undeva, pretutindeni, nicăieri, înăuntru, afară, înainte, dincolo, dincoace, odinioară, tîrziu, negreșit, firește, parcă, poate, într-una, neconținut, pretutindeni, jos, sus, cîndva, deseori, mereu, repede.

IX. Scrieți cîte 2 propoziții afirmative și cîte 2 negative cu verbele la imperativ, utilizînd verbele:

a pleca, a vedea, a deschide, a se descurca, a socoti, a-și face socoteala, a începe, a ști, a înțelege, a se scula, a se arăta, a plesni, a rămîne.

X. Deschideți parantezele și puneți verbele la timpurile corespunzătoare:

Costache (*a face*) din cap semn lui Ion (*a veni*) după el. Și în cancelarie (*a întreba*) scurt: — Ce (*vrea*) — dar nu-i (*a lăsa*) timp (*a răspunde*). În aceeași clipă (*a plesni*) peste gură. Îi mai (*a trage*) citeva palme și după citeva minute de răfuială, un argat (*a scoate*) în brînci din ogradă și (*a azvîrî*) căciula peste poartă. Bietul Ion, cu capul gol, cu părul smuls (*a se duce*) spre casă. Safta (*a rămîne*) încremenită cînd (*a vedea*) și (*a începe*) (*a plînge*) cu hohote.

Așa (*a obișnuî*) boierii (*a se socoti*) cu țărani de pe moșiile lor.

XI. Răspundeți la următoarele întrebări:

1. De ce vroia Ion să-l mai vadă odată pe boier?
2. De ce s-a încurcat Ion în datorii?
3. Ce crede Ion despre datoria sa?
4. Ce-i spunea nevastă-sa?
5. De ce se hotărâște Ion să mai vorbească o dată cu boierul?
6. Cum s-a purtat boierul, cînd l-a văzut din nou pe Ion?
7. Cine era Costache?
8. Care a fost convorbirea dintre boier și Costache?
9. Și care au fost urmările acestei convorbiri?
10. Cum arăta Ion după răfuială?
11. În ce a constatat socoteala boierului?

XII. Puneți opt-zece întrebări la textul „Arendașul român”.

XIII. Deschideți parantezele și puneți formele accentuate sau neaccentuate ale pronumelor personale la cazurile corespunzătoare:

1. El a promis de mult aceste cărți, dar nu (*ele*) a adus încă.
2. El a bolit nu demult și (*el*) e frică să nu răcească.
3. (*Eu*) place să (*eu*) amintesc de copilăria mea.
4. Eu am luat revistele (*ei*) și (*ele*) am citit.
5. Ei ar fi vrut să (*voi*) invite, dar nu sînt siguri că veți veni.
7. Explicați (*noi*), fiți bun, încă o dată această regulă, căci noi n-am înțeles (*pe ea*).
8. Noi (*voi*) mulțumim pentru ajutorul pe care (*noi*) (*pe el*) dat.
9. Eu am rugat (*pe el*) să ne scrie un articol.
10. (*Ei*) s-a comunicat că aceste cărți au fost cumpărate la timp.
11. Am văzut dicționarul despre care (*eu*) ați vorbit și am vrut să (*voi*) (*pe el*) cumpăr.

XIV. Formați Gerunziul și participiul trecut al verbelor:

a face, a spune, a merge, a veni, a`scrie, a muri, a pune, a vedea, a zice, a apuca, a se ivi, a trage, a striga.

XV. Scrieți cu cuvinte următoarele date:

1.I, 13.II, 23.III, 5.XII, 6.IV, 23.VII, 1.IX, 17.VII.

XVI. Puneți întrebări la cuvintele imprimate cu litere cursive:

Și zici că te-am încărcat cu zece zile de *prășilă*. În doi ani de cînd sînt aici, numai tu nu te-ai *dat pe brazdă*. Se apropie de țaran și începe să-i *care la pumni în cap*. Țăranul iese *năucit* și se duce *la primărie* să se jeluiască. După un *ceas* se ivește primarul cu căciula-n mîna *la poarta* boierului. A doua zi Ion se duce cu o *petiție* la subprefect; acesta pune *rezoluția* recomandînd *petiția primarului*. Țăranul se duce la tîrg cu *chirie* și dî o hîrtie *prefectului*. Acesta recomandă subprefectului *plîngerea* țaranului.

XVII. Scrieți următoarele verbe la persoana I-a, timpul prezent modul indicativ, conjunctiv și condițional:

a-și crește copiii, a se apropia de țaran, a uita de datorie, a veni la muncă, a nu-și mai vedea capul de treabă, a da pe cineva în vileag, a face un raport amănunțit.

XVIII. Traduceți în românește:

A. 1. Мы знаем его очень хорошо, и он внушает нам большое уважение. 2. Мне кажется, что он уже видел эту книгу. 3. Нам казалось, что поезд двигался очень медленно. 4. Не кажется ли вам, что этот текст слишком труден? Наоборот, мне кажется, что он легкий. 5. Он поблагодарил нас за приглашение и сказал, что постарается прийти. 6. Разве вам не сказали, что наше совещание не состоится сегодня? Нет, мне не сказали. 7. Мы попросили его написать статью для нашего сборника, и он обещал принести нам ее. 8. Я знаю, что у вас есть эта книга. Дайте мне ее хотя бы до завтра. К сожалению, я не могу вам ее дать, она мне самому нужна. 9. Я видел словарь, о котором вы мне говорили, я хотел его вам купить, но у меня не было с собой денег. 10. Вот эти газеты, передайте их ему и поблагодарите его. 11. Мой брат передал мне, что вы сегодня заняты. 12. Когда они придут на место назначения (*la punctul de destinație*), они пошлют мне телеграмму. 13. Завтра я принесу тебе книгу. 14. Если бы вы мне позвонили, я бы вас подождал. 15. Он меня знает, мы когда-то отдыхали вместе. 16. Он меня спросил, до которого часа я буду на работе. 17. Дайте мне вашу тетрадь. 18. Позвоните мне завтра. 19. Подождите меня, я сейчас приду. 20. Покажите нам, пожалуйста, наши контрольные работы. 21. Он меня не знает. 22. Они меня не видели. 23. Они мне ничего не ответили. 24. Я вас спросила, а вы мне ответили.

Б. Крестьянин шагает в город, подает прошение префекту, жалуется, что арендатор заставляет его дважды отработывать за один и тот же долг, да к тому же и дерется.

У префекта голова полна своими заботами. Местной организации правительственной партии угрожает раскол. Если правительство потеряет в городе несколько видных своих сторонников, то и префект потеряет свое место. А у него ... большая семья.

И вот... префект передает жалобу крестьянина своему помощнику. Субпрефект как раз собирается улаживать свои частные дела с арендатором, и он посылает крестьянина вперед, говоря, что догонит его по дороге. И в самом деле, он не только догоняет жалобщика, но и перегоняет его.

Приехав в село, субпрефект, разумеется, останавливается у арендатора. С аппетитом покушав, выпив и поспав часика два, субпрефект идет в примэрию под руку с арендатором.

Вызывают крестьянина на допрос.

XIX. Compuneți cîte două propoziții cu expresiile:

cu toate acestea, de colo pînă colo, ciudat de tot, ce-o fi o fi, în niciun chip, o para chioară, a deschide capul, a se alege cu nimic.

XX. Faceți rezumatul scris și oral al schiței „Socoteala“.

XXI. Scrieți un dialog întrebînd următoarele expresii și cuvinte:

a nu înțelege în niciun chip, a deschide capul, a-și scoate casa din iarnă, a se alege cu ceva, ciudat de tot, a scoate dator, a fi mai cu inimă, para chioară, a face din nou (socoteala), acum, într-un noroc, a avea bunătațe, a face semn din cap, în aceeași clipă, după cîteva minute.

XXII. Povestiți cu cuvintele dumneavoastră textul „Arendașul român“.

XXIII. Ce-știți despre starea țăranilor din România burgheză?

XXIV. Povestiți despre viața țăranilor din R.P.R.

Lecția 27

1. Употребление форм личных местоимений в функции прямого или косвенного дополнения.

2. Причастие прошедшего времени с предлогами и его употребление

TEXT

D-I GOE

după I. L. Caragiale

Ca să nu mai rămînă repetent și anul acesta, mam-mare, mami-tica și tanti Mița au promis tînărului Goe să-l ducă la București.

Foarte de dimineață, dumnealor, frumos gătite, împreună cu tînărul Goe așteaptă cu multă nerăbdare trenul accelerat care trebuie să le ducă la București.

Trenul în care se vor urca ajunge în Gara de Nord la opt fără zece. Domnul Goe este foarte impacientat și zice încruntat:

— Mam-mare, de ce nu vine? Vreau să vină!

— Vine, vine acuma, puișorul mamei! răspunde cucoana. Și sărută pe nepoțel, apoi îi potrivește pălăria.

Sosește trenul și nu stă mult.

Vagoanele sînt pline. Dar cu puțină bunăvoință din partea unor tineri politicoși, care merg pînă la o stație apropiată, se fac locuri pentru doamne. Trenul a plecat. Goe nu intră în cupeu; vrea să șadă pe coridor, cu bărbații.

— Nu!.. nu e voie să scoți capul pe fereastră, mititelule! zice unul dintre tineri lui d-l. Goe și-l trage puțin înapoi.

— Ce treabă ai tu, urîtule? zice mititelul, smuncindu-se.

Și, după ce se strîmbă la uritul, scoate iar capul. Dar n-apucă să răspundă ceva uritul și mititelul își retrace îngrozit capul gol înăuntru și începe să zbiere:

— Mamițoo! mam-mare! tantii!

— Ce e? ce e? sar cucoanele.

— Să oprească! zbieră și mai tare Goe, bătînd din picioare. — Mi-a zburat pălăria! Să oprească!

În acest moment, conductorul intră să vadă cine ș-a suit de la stația din urmă.

— Biletele, domnilor?

Cucoanele arată biletele dumnealor, explicîndu-i d-lui conductor de ce nu poate să facă același lucru și d-l Goe; biletul era în panglica pălăriei și dacă a zburat pălăria, a zburat cu panglică și cu bilet cu tot. Dar băiatul avea bilet...

— Parol! chiar eu l-am cumpărat! zice tanti Mița.

Conducătorul însă nu înțelege, pretinde bilet: dacă nu, la stația apropiată trebuie să-l dea jos pe d-l Goe. Așa scrie regulamentul: dacă un pasager n-are bilet, i se ia o amendă de 7 lei și 50 de bani și este dat jos din tren la orice stație.

— Ce e vinovat băiatul, dacă i-a zburat pălăria? zice mam-mare.

— De ce a scos capul pe fereastră? Eu i-am spus să nu scoată capul pe fereastră! zice urîtul.

— Nu-i treaba dumitale! Ce te-amesteci d-ta? zice tanti Mița urîtul.

— Uite ce e, cucoană, zice conducătorul, trebuie să plățiți un bilet.

— Să mai plătim? N-am plătit o dată?

— Și pe deasupra un leu și 25 de bani.

— Și pe deasupra?

— Vezi, dacă nu te-astîmperi? zice mamița și-l zguduie pe Goe de mînă.

— Ce faci, soro? Ești nebună? Nu știi ce simțitor e? zice mam-mare.

În sfîrșit n-au ce să facă. Trebuie să se hotărască să plătească biletul pe care are să-l taie conducătorul din carnetul lui. Păcat însă de pălărie. Mam-mare scoate din sacul ei un beret...

Mam-mare rămîne în coridor, pe un geamantan străin, ca să păzească pe Goe, să nu se mai întîmple ceva puîșorului. Puîșorul vede o linie de metal în colțul coridorului, care are la capătul de sus o mașină cu mîner. Se suie în picioare pe geamantan, pune mîna pe mînerul mașinii și începe să tragă.

— Șezi binișor, puîșorule, să nu strici ceva! zice mam-mare.

Trenul își urmează drumul de la Periș către Buftea cu mare viteză. Dar pe la mijlocul kilometrului 24, deodată se aude un șuier, apoi semnalul de alarmă, trei fluieri scurte, și trenul se oprește pe loc, producînd o zguduitură puternică.

— Ce e? ce e? Toți pasagerii sar înspăimîntați, la ferestre, la uși, pe scări...

— Goe! Puîșorule! Goe! strigă tanti Mița și se repede afară din compartiment.

Goe este în coridor ... De ce s-a oprit trenul?

Cineva, nu se știe din ce vagon, a tras semnalul de alarmă.

Din ce vagon?

Cine poate ghici în ce vagon era ruptă ața plumbuită a manivelei? Ciudat! Tocmai în vagonul de unde zburase mai adineaori pălăria. Cine? Cine a tras manivela? Mam-mare doarme în fundul cupeului cu puîșorul în brațe. Nu se poate ști cine a tras manivela.

Trenul pornește în sfîrșit și ajunge în București cu o întîrziere de cîteva minute. Toată lumea coboară. Mam-mare așază frumusele beretel lui Goe, îl scuipe pe puîșor să nu-l deoache și-l sărută dulce.

Apoi cucoanele se suie cu puîșorul în trăsura și pornesc în oraș.

Vocabular

a promite	обещать	o amândă	штраф
fóarte de dimineată	ранним утром	a se astimpără	успокоиться, уюмо- ниться
trénul accelerat	скорый поезд	simțitor	чувствительный, восприимчи- вый
impacientat	нетерпеливый	un străin	чужой
incruntat	сердито, хмуро	o linie de metál	металлическая ли- нейка
a potriví	поправлять шляпу	a trage	тянуть
o bunăvoință	благосклонность, добро- желательство, зд. любезность	un șúier	свисток
tineri politiciși	вежливые молодые люди	un semnál de alármă	кран экстренного торможения
a se smunci	вырываться	o zguduitură	толчок
a zbieră	вопить	a se repezi	бросаться
mi-a zburat pălăria	у меня слетела шляпа	a ghici	угадать, угадывать
un conductor	проводник	a ață plumbuită	шнур с plombой
cu bilét	с билетом	o manivelă	тормозная ручка
a pretinde	требовать	o întârziere	опоздание
a da jos pe cinevá	высадить	a porni în oraș	отправляться в город

Note explicative

nu e voie să scoți capul pe fereastră нельзя высовывать голову в окно
cine s-a suit la stația din urmă? кто сел на последней остановке?
ce treabă ai tu, uritule? а тебе какое дело, оубразина?
paról честное слово
la stația apropiată на ближайшей станции
nu-i treaba duminale это не ваше дело
ce te-amesteci d-ta? что вы вмешиваетесь?
uite ce е вот что
șezi linișit сиди спокойно
cu mare viteză на большой скорости
il scúipă să nu-l deoache поплевывает на него от дурного глаза

ГРАММАТИКА

1. Употребление форм личных местоимений в функции прямого или косвенного дополнения

Когда прямое дополнение стоит перед глаголом, то в качестве второго прямого дополнения употребляется соответствующая форма личного местоимения в Acuzativ, которая согласуется в роде и числе с прямым дополнением. Например:

Acest film l-am văzut.

В том случае, когда прямое дополнение, выраженное одушевленным существительным или личным местоимением, стоит после глагола, то в большинстве случаев также следует употреблять

соответствующую форму личного местоимения в Acuzativ, которая согласуется в роде и числе с прямым дополнением. Например:

Am văzut-o pe Elena. Îl cunosc pe Ion.

Если прямое дополнение, стоящее после глагола, выражено неодушевленным существительным, то форма личного местоимения Acuzativ не употребляется: **Am văzut acest film. Am citit aceste cărți.**

Когда косвенное дополнение, выраженное существительным или местоимением в Dativ, стоит перед глаголом, то в качестве второго косвенного дополнения употребляется соответствующая форма личного местоимения Dativ, которая согласуется в роде и числе с косвенным дополнением. Это же правило распространяется в основном на те же случаи, когда косвенное дополнение Dativ стоит после глагола. Например:

Lui Mihai i-am spus să vină или **Noi i-am spus lui Mihai să vină.**

Когда косвенное дополнение Dativ, стоящее после глагола, выражено неодушевленным существительным, форма личного местоимения Dativ не употребляется.

2. Причастие прошедшего времени с предлогами и его употребление

Причастие прошедшего времени любого глагола, употребляющееся с предлогами **de, la, din, pentru** (**de făcut, la pescuit, pentru scăldat, din mers** etc.), называется супин (**supin**). Супин называется также достигательным наклонением, так как он выражает действие предстоящее, с оттенком долженствования, цели, намерения, предназначения. Долженствование и предназначение передаются чаще супином с предлогом **de**.

Acestea sînt rufe de spălat.— Это белье для стирки.

Eu am mult de învățat.— Мне еще много нужно выучить.

El avea 4 copii de hrănit.— Он должен был кормить четырех детей.

Глаголы **a avea** и **a fi** часто требуют супин для выражения цели и намерения.

Am de îndeplinit o misiune grea.

E de cîștigat un premiu.

Некоторые прилагательные и существительные требуют после себя супин. Например:

O carte bună de tipărit. Casă bună de dărimat.

Vilă de închiriat. Prilej de vorbit.

LECTURĂ CURENTĂ

NEVOIA ÎNVĂȚĂ PE OM

după Anton Pann

Acum vreo cincizeci de ani, un țăran venea, într-o seară, de la câmp. Drumul său spre sat trecea printr-o pădure. Țăranul își îndemna mereu caii: hii, Surule! hii, Murgule!

Dar drumul era cam stricat și căruța destul de veche. Când să treacă un șanț, se auzi o trosnitură și caii o luară într-o parte. Se rupsesse crucea căruței.

Omul coborî supărat. Privi căruța și oftă adînc. Luă barda din căruță, alese o cracă mai dreaptă dintr-un copac și o ciopli cum se pricepu mai bine. O legă cu sîrmă la căruța și astfel ajunse acasă.

Fiul său îl aștepta îngrijorat. Tatăl îi povesti de ce a venit tîrziu. Băiatul întrebă:

— Cine te-a învățat cum să dregi căruța?

— Cine să mă învețe? Iaca... nevoia!

Băiatul ținu minte întîmplarea. Trecură mai mulți ani. Acum, el singur putea mîna caii. Dar, vezi că pe vremea aceea țăranii trăiau rău. Era sărăcie mare. Căruța tot veche și hodorogită era.

Plecă și băiatul la tîrg. La întoarcere i se rupse și lui căruța, tocmai în mijlocul pădurii.

Băiatul striga:

— Nevoie, vino de-mi fă căruța! Dar nu răspunse nimeni. El strigă din nou, se rugă să vină să-l ajute sau măcar să-l învețe... Dar degeaba...

Se apucă singur de lucru. Cu barda, cu lemne cioplite frumos, cu sîrmă și cuie el dresă căruța.

Acasă, povesti tatălui său ce pățise.

— Vezi? nevoia te-a învățat! — spuse bătrînul.

— Dar de unde! Am dres-o singur.

Văzînd că tatăl său rîde, băiatul începu să rîdă și el. Înțelese vorba.

PRIETENUL LA NEVOIE SE CUNOAȘTE

după Anton Pann

Doi prieteni merg prin pădure. Deodată iese înaintea lor un urs. Unul, de frică, se urcă, repede într-un copac. Celălalt se întinde la pămînt și se preface mort.

Ursul vine la el și-l miroase. Văzînd că nu răsuflă, ursul, care nu mănîncă mortăciuni, îl lasă și pleacă.

Prietenul din pom îl întreabă pe cel de jos:

— Ia spune-mi, ce ți-a șoptit ursul la ureche?

Celălalt răspunde:

— Mi-a spus că altă-dată să nu mai călătoresc cu un prieten ca tine.

Exerciții

I. Copiați din textul „D-I Goe” propozițiile care conțin forme accentuate și neaccentuate ale pronumelor personale. Explicați întrebuințarea lor.

II. Subliniați în textul „Nevoia învață pe om” propozițiile care conțin pronume personale. Analizați formele lor și traduceți-le.

III. Puneți în locul punctelor formele necesare ale supinului:

1. Eu voi fi foarte ocupat astăzi, căci mai am mult ... 2. E ușor ... dar greu ... 3. El mai are mult ... 4. Dacă ei nu-s acasă, nu-i nimic ..., voi încerca să mai telefoniez o dată diseară. 5. Mai am ... câteva detalii. 6. Până la primăvară mai am ... câteva examene. 7. E greu ... despre ce este vorba, căci raportorul vorbește foarte încet. 8. Elena mai are ... două exerciții. Schița aceasta e mai ușor ... decît cealaltă. 9. Mi-au mai rămas două scrisori ... 10. Treceți pe la mine, căci avem ... împreună. 11. Ca să-și îndeplinească planul lunar, această editură mai are ... încă vreo opt cărți.

IV. Declinați următoarele substantive și adjective cu articolul hotărît și nehotărît, la singular și plural:

tinăr politicos, cucoană gătită, tren accelerat, băiat vinovat, stație apropiată, vagon plin, linie metalică, geamantan străin, mamă mare, fluier scurt, zguduitură puternică, mare viteză, ață plumbuită.

V. Puneți verbele dintre paranteze la Condiționalul prezent sau perfect:

1. Eu (*a vrea*) să mă duc diseară la cinema. 2. Dacă el (*a învăța*) mai mult, (*a fi*) cel mai bun student din grupa lor. 3. Eu (*a propune*) următorul program de sărbători. 4. Dacă dumneavoastră (*a avea*) timp, (*a merge*) cu mine la teatru? 5. Eu (*a trebui*) să mă pregătesc pentru această conferință. 6. Dacă (*a se face*) mai frig, (*a merge*) la patinaj. 7. Dacă el (*a învăța*) aceste cuvinte, (*a traduce*) fără dicționar. 8. Dacă dumneavoastră (*a citi*) ziarul (*a ști*) despre ce este vorba. 9. Dacă noi (*a avea*) bani, (*a cumpăra*) câteva dicționare. 10. Dacă eu (*a ști*) că trenul va sosi fără întârziere, (*a aștepta*). 11. Dacă (*a primi*) banii la timp, (*a putea*) face cadourile necesare.

VI. Căutați sinonimele cuvintelor:

a promite, impacientat, a potrivi, a face loc, a ședea, a zbiera, a se sui, a pretinde, a se da jos, a se amesteca, a se hotărî, o viteză, o zguduitură, înspăimîntat, ciudat.

VII. Căutați antonimele cuvintelor:

tinăr, bunăvoință, rar, plin, vinovat, apropiat, puternic, a rămîne, deasupra, afară, a opri, în fund, a coborî, dulce, oraș.

VIII. Formați familiile cuvintelor:

a întârzia, a păzi, semnal, spaimă, un șuier, a arăta, urît, a potrivi.

IX. Deschideți parantezele și puneți verbele la conjunctiv prezent:

1. Aflîndu-se la Moscova, ei au vrut (*a vizita*) câteva muzee și (*a viziona*) câteva spectacole. 2. Rugați-i să aștepte puțin, căci el trebuie (*a veni*) peste un sfert de oră. 3. Aș vrea (*a se duce*) diseară la cinema, dar încă n-am bilete. 4. Ei au hotărît (*a discuta*) această chestiune împreună cu părinții lor. 5. Acum el nu este acasă, însă puteți (*a găsi*)

la serviciu. 6. Dacă vrei (*a nu întârzia*), trebuie (*a te grăbi*). 7. La ce oră trebuie (*a fi*) la institut? 8. Eu trebuie (*a fi*) zilnic la ora 9 dimineața. 9. Doriți într-adevăr (*a studia*) limba română? 10. Da, am hotărât (*a învăța*) serios limba română, deoarece am nevoie numai de această limbă.

X. Transformați următoarele propoziții în propoziții interogative și negative:

Trenul în care se vor urca ajunge în Gara de Nord la opt fără zece. Domnul Goe este foarte impacientat și zice încruntat: — Mam-mare, vreau să vină trenul. Sosește trenul! Vagoanele sînt pline. Dar cu puțină bunăvoință din partea unor tineri politicoși care merg pînă la o stație apropiată, se fac locuri pentru doamne. Trenul a plecat.

În acest moment intră conductorul să vadă cine s-a suit la stația din urmă. Cucoanele arată biletele dumnealor, explicîndu-i domnului conductor ce i s-a întîmplat lui Goe. Biletul lui era în panglica pălăriei și, dacă a zburat pălăria, a zburat cu panglica și cu bilet cu tot. Dar băiatul avea bilet...

XI. Răspundeți la următoarele întrebări:

1. Cine este d-nul Goe? 2. Ce alte schițe de Ion Luca Caragiale ați mai citit? 3. Pe cine critică scriitorul în această schiță? 4. Cînd și unde se petrece acțiunea schiței? 5. De ce erau pline vagoanele de pasageri? 6. Ce pozne face neastîmpăratul Goe în timpul mersului trenului? 7. Cum ne este zugrăvit conductorul? 8. Ce se întîmplă pe drumul de la Periș către Buftă? 9. În ce vagon era ruptă ața plumbuită a manivelei? 10. Cînd ajunge trenul la București? 11. Ce atitudine are familia lui Goe față de poznele copilului? 12. Prin ce v-a plăcut această schiță? 13. Cum sînt zugrăvite personajele? 14. Ce știți despre educația copiilor în România burgheză? 15. Dar în Republica Populară Română?

XII. Compuneți zece întrebări la textul „Nevoia învăță pe om”.

XIII. Puneți în locul punctelor prepozițiile sau adverbele corespunzătoare:

N-au ce să facă ... Trebuie să se hotărască să plătească biletul pe care are să-l taie conductorul ... carnetul lui. Păcat însă ... pălărie. Mam-mare rămîne ... coridor ... un geamantan străin, ca să păzească ... Goe, să nu se mai întîmple ceva pușorului. Pușorul vede o linie ... metal ... colțul coridorului, care are ... capătul ... sus o mașină ... mîner. Se suie ... picioare ... geamantan, pune mîna ... mînerul mașinii și începe să tragă. Trenul își urmează drumul ... Periș ... Buftă ... mare viteză. Se auzi ... un șuier ... mijlocul kilometrului 24.

XIV. Deschideți parantezele și puneți verbele la timpurile corespunzătoare:

1. El a plecat fără ne (*a lăsa*) adresa. 2. El mi (*a lua*) dicționarul, fără (*a cere*) permisiune. 3. Articolul tradus de tovarășul Ionescu (*a fi*) foarte interesant. 4. Deoarece (*a fi*) foarte obosit, fratele meu (*a hotărî*) (*a rămîne*) acasă. 5. Nuvela pe care (*a vrea*) (*a povesti*) este foarte interesantă. 6. Aceste cărți (*a se vinde*) la toate librăriile. 7. Caietele ei și le (*a uita*) acasă și de aceea ieri (*a trebui*) încă odată (*a le scrie*). 8. În timpul recreației, studenții deseori (*a se plimba*) prin coridoare și (*a fuma*) țigări. 9. Seara, la cămin, unii studenți (*a juca*) șah, alții (*a privi*) televizorul. 10. În timp ce profesorul (*a explica*), studenții (*a asculta*) cu mare atenție. 11. Dacă nu (*a fi*) prea obosit diseară, voi citi neapărat acest articol. 12. Trenul (*a se opri*) și toți pasagerii (*a ieși*) pe peron.

XV. Numiți substantivele corespunzătoare următoarelor verbe și adjective:

a repeta, a promite, gătit, a aștepta, impacientat, încrunțat, a săruta, politicos, binevoitor, apropiat, urît, îngrozit, străin, puternic, înspăimîntat, a se repezi, rupt, a întîrzia, a porni, frumușel.

XVI. Scrieți cu cuvinte numeralele ordinale corespunzătoare următoarelor numere cardinale:

1, 5, 10, 20, 50, 35, 42, 116, 125.

XVII. Puneți întrebări la toate părțile de propoziție:

A. Acum vreo cincizeci de ani, un țăran venea, într-o seară, de la cîmp. Drumul său spre sat trecea printr-o pădure. Drumul era cam stricat și căruța destul de veche. Cînd să treacă un șanț, se auzi o trosnătură și caii o luară într-o parte. Se rupsesse crucea căruței. Omul coborî supărat. Privi căruța și oftă adînc. Luă barda din căruța alese o cracă mai dreaptă dintr-un copac și o ciopli cum se pricepu mai bine.

O legă cu sîrmă la căruța și astfel ajunse acasă.

B. Ciudat, că atîta plumbuită a manivelei era ruptă tocmai în vagonul de unde zburase mai adineauri pălăria. În fundul cupeului cu pușorul în brațe dormea mam-mare. Nu se poate ști, cine a tras manivela. Trenul se oprește în sfîrșit, și ajunge la București cu o întîrziere de cîteva minute. Toată lumea coboară. Mam-mare așează frumușel beretul lui Goe, îl scuipă pe pușor să nu-l deoache și-l sărută dulce.

XVIII. Traduceți în romînește:

A. Для того, чтобы Гое не остался снова в том же классе на второй год, бабушка, маменька и тетя Мица торжественно обещали свезти его в Бухарест на празднование 10 мая. Решились ли дамы на эту поездку исключительно из любви к своему сыночку, внуку и племяннику, история умалчивает. Как бы то ни было, рано утром 10 мая три вышеупомянутые дамы, одетые по-праздничному, вместе со своим любимцем нетерпеливо прохаживались по перрону вокзала своего родного города. Они дожидались скорого поезда, который должен был доставить их в Бухарест. Известно, что если хочешь попасть в Бухарест в этот торжественный день, то надо встать очень рано. Так и поступили наши дамы. Поезд, на который им предстояло сесть, прибудет еще не скоро, но господин Гое весьма нетерпелив и повелительным тоном сердито говорит бабушке.

— Почему нет поезда?... Я хочу, чтобы он был!

— Сейчас, сейчас будет, мой миленький! — отвечает бабушка и, поцеловав внучка, поправляет на нем шляпу.

Молодой Гое щеголяет в матросском костюме, на голове у него соломенная шляпа с лентой. За ленту шляпы засунут железнодорожный билет. Это сделала тетя Мица, которая утверждает, что «мужчины всегда так прячут билеты».

Поезд приходит переполненный... Благодаря любезности юношей, которые едут до ближайшей станции, наши дамы получают места.

Б. 1. До обеда он будет занят, позвоните ему лучше после обеда. 2. Возможно, что он возвратится через несколько дней и тогда вы с ним поговорите. 3. Я чувствую себя обязанным ей помочь, а вы как полагаете? Я полагаю, что это правильно. 4. Письмо, о котором идет речь, было послано авиапочтой. 5. Мы рассчитываем на вас, приходите обязательно. 6. В детстве его старший брат имел на него большое влияние. 7. Он был бы счастлив узнать, что вы достигли того, чего вы желали; напишите ему об этом обязательно. 8. К несчастью, я забыл тетрадь, но теперь уже ничего нельзя сделать. 9. Он мне уже давно

обещал эти книги, но, несмотря на это, до сих пор еще их не принес. 10. Я боюсь, чтобы он не опоздал. 11. Он недавно болел и боится простудиться. 12. Я люблю вспоминать мое детство. 13. Я взял свои книги и отнес их в библиотеку. 14. Он не помнит, как это произошло. 15. Приходите к нам сегодня вечером, мы купили телевизор. 16. Он заказал себе обед и принялся читать газету. 17. Он рассчитывает быть в Москве в конце этого месяца. 18. Я не помню, куда я положил свои часы. 19. Он делает свои домашние задания в институте. 20. Я приобрел себе словарь, о котором вы мне говорили. 21. Они хотели бы пригласить вас в театр. 22. Он взял мою тетрадь и до сих пор мне ее не возвратил. 23. Мы должны обязательно достать эти книги, иначе мы не сможем подготовить этот доклад.

XIX. Formați propoziții, întrebuițind următoarele cuvinte și expresii:

uite ce e, sezi binișor, cu mare viteză, foarte de dimineață, cu bileț cu tot, semnal de alarmă, ață plumbuită, stația din urmă, bunăvoință.

XX. Scrieți un dialog, întrebuițind următoarele expresii și cuvinte:

a rămîne repetent, a promite, gara de nord, tren cu vagoane pline, stația din urmă, stația apropiată, conductorul, biletele, o amendă, un carnet, semnal de alarmă, o zguduitură puternică, o întârziere de câteva minute.

XXI. Faceți rezumatul în scris și oral al schiței „D-I Goș”.

XXII. Povestiți cu cuvintele dumneavoastră textul „Nevoia învață pe om”.

XXIII. Exemple de narațiuni scrise sau orale:

1. Tradiții interesante ale poporului român.
2. Despre educația copiilor în Uniunea Sovietică.
3. Despre sistemul de învățământ în U.R.S.S.

PRIMUL ESTE COMUNIST

Al. Mirodan

Primul om care a zburat în cosmos este comunist. Primul om care a înfrînt limitele îngăduite, pînă la 12 aprilie 1961, ființelor pămîntene, este comunist. Primul om care a preschimbat utopia de ieri în realitatea de azi este cetățean al Uniunii Sovietice, tînăr crescut din școală în spiritul sôcialismului, comunist, unul din multele milioane de comuniști ai țării sale și ai lumii. Acestea sînt faptele. Acesta este faptul. Carne din carnea adevărului. Cu neputință de discutat. Și, odată acest fapt asvîrlit cu o putere formidabilă în cosmos, a luat sfîrșit una din cele mai pasionante întreceri din istoria contemporană, pe marginea căreia, desigur, urmașii vor scrie sute de volume. Cine a fost mai tare? Știința lumii capitaliste sau știința lumii socialiste? Civilizația capitalistă, ajunsă la culmea dezvoltării ei, sau civilizația socialistă, încă tînără, foarte tînără? Individul produs de stilul de viață al capitalismului sau acela creat de spiritul socialist? E foarte simplu de răspuns la această întrebare. Numele celui dintîi cosmonaut este Iuri Alexeevici Gagarin. Iuri Alexeevici Gagarin a cucerit titlul de campion al secolului pentru orînduirea socialistă capitalismul rămînînd, limpede, în urmă.

Mai presus de interesul științific al performanței, mai presus de caracterul pasionant al zborului, mai presus de orice cucerire tehnică, — rămîne faptul că azi, mîine și peste un an de zile, o generație, două, șapte, o carte de istorie, cinci, o sută-vor cuprinde toate, întipărită pe o anume pagină propozițiunea: primul om care a călătorit în cosmos a fost comunist.

(„Gazeta literară” din 13 aprilie 1961)

Zborul cosmic de lungă durată al maiorului Gherman Stepanovici Titov s-a încheiat cu succes

Nava cosmică satelit sovietică „Vostok-2” pilotată de cosmonautul maiorul Gherman Stepanovici Titov a efectuat peste 17 revoluții în jurul Pămîntului în decurs de 25 ore și a parcurs mai bine de 700.000 km.

În legătură cu îndeplinirea cu succes a programului de cercetări științifice în conformitate cu misiunea de zbor stabilită, a fost efectuată aterizarea navei-satelit „Vostok-2” în regiunea stabilită din Uniunea Sovietică, în apropiere de locul istoric unde a aterizat nava-satelit „Vostok-1”, la 12 aprilie 1961, avînd la bord pe pilotul cosmonaut maiorul Iuri Alexeievici Gagarin.

Tovarășul G. S. Titov este sănătos și se simte excelent. Zborul cosmic de lungă durată al cosmonautului sovietic, fără precedent în istoria omenirii, a fost încheiat cu succes. Rezultatele obținute deschid largi perspective pentru dezvoltarea continuă a zborurilor cosmice ale omului.

(„Scînteia” 1961)

Gherman Stepanovici Titov

(Date biografice)

Pilotul cosmonaut, maiorul Gherman Stepanovici Titov, care întreprinde un zbor cosmic pe bordul navei „Vostok-2”, s-a născut în anul 1935 în satul Verhnee Jilino, raionul Kosiha, ținutul Altai, în familia unui învățător. El este de naționalitate rusă.

El a absolvit școala medie din Nalobiha din același raion. Din 1955 pînă în 1957 el a urmat școala de aviație pentru piloți militari, pe care a absolvit-o la categoria I-a, a trecut examenele în domeniul tehnicii pilotajului cu calificativul „excelent”. După absolvirea școlii a fost trimis să facă serviciul în cadrul regiunii militare Leningrad.

Gherman Titov este cădat al P. C. U. S. El este căsătorit. Soția lui — Tamara Vasilievna — s-a născut în 1937. Tatăl cosmonautului — Stepan Pavlovici, născut în 1910, a predat limba și literatura rusă, iar apoi limba germană într-o școală de șapte ani din Altai. În 1961 a fost pensionat. Mama cosmonautului — Alexandra Mihailovna — s-a născut în 1914.

„Totul pentru om, pentru binele omului”

de acad. prof. Petre Constantinescu-Ist

Asemenea unui imn minunat închinat măreției omului, fericirii lui s-au făcut auzite în lume ideile celui de al XXII-lea Congres al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice.

În lumina documentelor Congresului P.C.U.S. apare și mai evident, cu strălucire deosebită, obiectivul luminos spre care ținesc toate eforturile în societatea socialistă: făurirea unui înalt nivel de satisfacere a cerințelor materiale și spirituale ale omului.

Poporul sovietic, care la începutul operei de construire a noii orînduiri a trebuit să îndure blocada economică, lipsuri și privațiuni de tot felul, poate trece azi, bizuindu-se pe puternica sa economie națională în plin avînt, la realizarea sarcinii de importanță istorică

mondială: asigurarea celui mai înalt nivel de trai în comparație cu orice țară capitalistă. În U. R. S. S. există acum toate posibilitățile pentru ridicarea rapidă a bunăstării populației și ele vor crește din an în an pe măsura creării bazei tehnico-materiale a comunismului. În 20 de ani venitul național se va mări de aproximativ 5 ori, iar veniturile reale pe cap de locuitor de peste 3,5 ori. Corespunzător cu aceasta va avea loc creșterea rapidă a consumului popular.

Până la sfârșitul primului deceniu, familiile care mai locuiesc în apartamente necorespunzătoare vor primi apartamente noi. În cursul celor două decenii U. R. S. S. va deveni țara cu ziua de lucru cea mai scurtă. Creșterea considerabilă a fondurilor sociale de consum va da posibilitatea să se asigure, pe socoteala societății, întreținerea gratuită a copiilor și a persoanelor inapte de muncă, folosirea gratuită a locuințelor și serviciilor comunale, a transporturilor comunale, trecerea treptată la alimentație gratuită în întreprinderi.

În urma îndeplinirii acestor sarcini, Uniunea Sovietică va face un mare pas înainte pe calea înfăptuirii practice a principiului comunist al repartiției după nevoi. Trecerea la repartiția comunistă se va încheia după ce principiul cointeresării materiale, al repartiției după muncă își va fi epuizat toate posibilitățile, adică atunci când va fi creat un belșug de bunuri materiale și culturale, iar munca se va fi transformat pentru toți membrii societății în prima necesitate vitală.

Numai o orînduire socială care are drept deviză lozinca partidului: „Totul pentru om, pentru binele omului” poate să-și propună și să realizeze sarcini atît de mărețe, atît de profund umane.

Mărețele perspective ce se deschid poporului sovietic, perspectivele largi pe care construirea socialismului le deschide popoarelor din celelalte țări socialiste, arată superioritatea incontestabilă a economiei socialiste și scot puternic în evidență imensele capacități creatoare pe care le generează socialismul, resursele și posibilitățile uriașe de care dispune modul de producție socialist.

Putem afirma pătrunși de cea mai înălțătoare certitudine că noul program — cel de al III-lea program al P. C. U. S. — va fi îndeplinit așa cum a fost îndeplinit primul program, așa cum a fost îndeplinit cel de al doilea program.

Da, vor fi realizate cele mai scumpe năzuințe ale omenirii: va fi făurită prima societate comunistă de pe pămînt, societatea celei mai înalte fericiri, a celui mai deplin belșug.

Ce puternic îmbold în sufletețitor găsim fiecare dintre noi în tabloul cu adevărat măreț al construirii comunismului în U. R. S. S.!

Conduși cu înțelepciune de Partidul Muncitoresc Român noi mergem pe același drum pe care pășesc oamenii sovietici: drumul la capătul căruia se află cea mai bună și mai dreaptă societate de pe pămînt — societatea comunistă.

(„Scînteia tineretului” din 26 octombrie 1961)

**Список некоторых наиболее употребительных глаголов
с чередованием звуков при спряжении**

a apăra	<i>prezent indicativ</i>	apăr, aperi, apărá
	<i>" conjunctiv</i>	să apăr, să aperi, să apere
a apăsa	<i>" indicativ</i>	apăs, apeși, apasă
	<i>" conjunctiv</i>	să apăs, să apeși, să apese
a arăta	<i>" indicativ</i>	arăt, arăți, arată
	<i>" conjunctiv</i>	să arăt, să arăți, să arate
a așeza	<i>" indicativ</i>	așez, așezi, așează
	<i>" conjunctiv</i>	să așez, să așezi, să așeze
a bea	<i>" indicativ</i>	beau, bei, bea
	<i>" conjunctiv</i>	să beau, să bei, să bea
	<i>participiu</i>	băut
a căsca	<i>prezent indicativ</i>	casc, caști, cască
	<i>" conjunctiv</i>	să casc, să caști, să caște
a coace	<i>" indicativ</i>	coc, coci, coace, coacem, coaceți, coc
	<i>participiu</i>	copt
a coase	<i>prezent indicativ</i>	cos, cōși, coase
	<i>participiu</i>	cusut
a continua	<i>prezent indicativ</i>	continuu, continui, continuă
a conține	<i>" "</i>	conțin, conții, conține
a crește	<i>" "</i>	cresc, crești, crește
	<i>participiu</i>	crescut
a da	<i>prezent indicativ</i>	dau, dai, dă, dăm, dați, dau
	<i>imperfect</i>	dădeam, dădeai, dădea, dădeam...
	<i>perfect simplu</i>	dădui, dăduși...
	<i>mai mult ca perfect</i>	dădusem
	<i>prezent conjunctiv</i>	să dau, să dai, să dea
a depăna	<i>" indicativ</i>	deapăn, depeni, deapănă, depănăm...
a dezmierda	<i>prezent indicativ</i>	dezmierd, dezmierzi, dezmiardă
a dormi	<i>" "</i>	dorm, dormi, doarme
a face	<i>prezent indicativ</i>	fac, faci, face
	<i>participiu</i>	făcut
a fotografia	<i>prezent indicativ</i>	fotografiez, fotografiezi, fotografiază
	<i>" conjunctiv</i>	să fotografiez, să fotografiezi, să fotografieze
a ieși	<i>" indicativ</i>	ies, ieși, iese
a intra	<i>" "</i>	intru, intri, intră

a impresura	prezent	indicativ	impresor, impresori, impresoară
a întreba	"	"	întreb, întrebi, întreabă
a întârzia	"	conjunctiv	să întreb, să întrebi, să întrebe
	"	indicativ	întîrzi, întîrzi, întîrzie
	"	conjunctiv	să întîrzi, să întîrzi, să întîrzie
a învăța	"	indicativ	învăț, înveți, învață
a juca	"	"	joc, joci, joacă
a jupui	"	"	jupoi, jupoi, jupoe, jupuim...
	"	conjunctiv	să jupoi, să jupoi, să jupoe
a legața	"	indicativ	leagăn, legeni, leagănă
a lua	"	"	iau, iei, ia, luăm, luați, iau
	"	conjunctiv	să iau, să iei, să ia
	"	imperativ	ia! luați!
a lucra	prezent	indicativ	lucrez, lucrezi, lucrează
a măsura	"	"	măsor, măsoari, măsoară
a minca	"	"	mănînc, mănînci, mănîncă, mîncăm
a muia	"	"	moi, moi, moaie, muie
a pleca	"	"	plec, pleci, pleacă, plecăm...
a pune	"	"	pun, pui, pune, punem...
a purta	"	"	port, porți, poartă, purtăm...
a putea	"	"	pot, poți, poate, putem...
a rămînea	participiu	"	rămas
a roade	prezent	indicativ	rod, rozi, roade, roadem...
a ruga	prezent	indicativ	rog, rogi, roagă, rugăm, rugați, roagă
a satura	"	"	satur, saturi, satură
a scrie	"	"	scriu, scrii, scrie
a se scula	"	"	mă scol, te scoli, se scoală
a semăna	"	"	seamăn, semeni, seamănă
a spune	"	"	spun, spui, spune
a sta	"	"	stau, stai, stă, stăm...
	imperfect	"	stăteam, stăteai, stătea
	perfect simplu	"	stătui, stătuiși
	mai mult ca perfect	"	stătusem
	participiu	"	stat
a strecura	prezent	indicativ	strecor, strecoari, strecoară
a subția	"	"	subțiez, subțiezi, subțiază
a șede	"	"	șed, șezi, șede, ședem...
a ști	"	"	știu, știi, știe
	participiu	"	știut
a tăcea	prezent	indicativ	tac, taci, tace
	participiu	"	tăcut
a tăia	prezent	indicativ	tai, tai, taie
a toarce	"	"	torc, torci, toarce
	participiu	"	tors
a usca	prezent	indicativ	usuc, usuci, usucă
a vătăma	"	"	vatăm, vatămi, vatămă
a vedea	"	"	văd, vezi, vede
a veni	"	"	vin, vii, vine
a vinde	"	"	vînd, vinzi, vinde
a vrea	"	"	vreau, vrei, vrea, vrem, vreți, vor (vreau)
	imperfect	"	vream, vreați, vrea (vroia), vream, vreați,
	prezent conjunctiv	"	vreau (vroiau)
	participiu	"	să vreau, să vrei, să vrea
		"	vrut

Declinarea substantivelor cu articolul nehotărît

Declinarea I-a				
Numărul	Singular		Plural	
Genul Cazul	Feminin	Masculin	Feminin	Masculin
Nominativ	-ă — tablă -a — uşă -a — sofă -ea — cafea	-ă — несколько существительных на tată	-e — table -i — uşi -le — sofale cafele	-i — taţi
Genitiv (al, a, ai, ale)	-e — unei table -i — unei uşi -le — unei sofale unei cafele	-ă — unui tată	-e — unor table -i — unor uşi -le — unor sofale unor cafele	-i — unor taţi
Dativ	-e — unei table -i — unei uşi -le — unei sofale unei cafele	-ă — unui tată	-e — unor table -i — unor uşi -le — unor sofale unor cafele	-i — unor ta, i
Acuzativ	-ă — tablă -a — uşă -a — sofă -ea — cafea	-ă — tată	-e — table -i — uşi -le — sofale cafele	-i — ta, i

Declinarea II-a

Numărul Genul Cazul	Singular		Plural	
	Masculin	Neutru	Masculin	Neutru
Nominativ	согласная — student -u — codru -i — eroi -i — unchi	согласная — oraş -u — rîu	studenţi codri eroi unchi -i —	-e — oraşe -uri — rîuri
Genitiv (al, a, ai, ale)	согласная — unui student -u — unui codru -i — unui eroi -i — unui unchi	согласная — unui oraş -u — unui rîu	unor studenţi unor codri unor eroi unor unchi -i —	-e — unor oraşe -uri — unor rîuri
Dativ	согласная — unui student -u — unui codru -i — unui eroi -i — unui unchi	согласная — unui oraş -u — unui rîu	unor studenţi unor codri unor eroi unor unchi -i —	-e — unor oraşe -uri — unor rîuri
Acuzativ	согласная — student -u — codru -i — eroi -i — unchi	согласная — oraş -u — rîu	studenţi codri -i — eroi unchi	-e — oraşe -uri — rîuri

Declinarea III-a						
Numărul						
Cazul Genul	Singular			Plural		
	Masculin	Feminin	Neutru	Masculin	Feminin	Neutru
Nominativ	frate -e— munte	carte -e— parte	nume -e— indice	frați -i— munți	cărți -i— părți	nume -e— indice
Genitiv (al, a, ai, ale)	unui frate -e— unui munte	unei cărți -e— unei părți	unui nume -e— unui indice	unor frați -i— unor munți	unor cărți -i— unor părți	unor nume -e— unor indice
Dativ	unui frate -e— unui munte	unei cărți -i— unei părți	unui nume -e— unui indice	unor frați -i— unor munți	unor cărți -i— unor părți	unor nume -e— unor indice
Acuzativ	frate -e— munte	carte -e— parte	nume -e— indice	frați -i— munți	cărți -i— părți	nume -e— indice

Declinarea substantivelor cu articolul hotărât

Declinarea I-a

Numărul Cazul	Singular		Plural	
	Feminin	Masculin	Feminin	Masculin
Nominativ	a — ușa ua — sofa ua — cafeaua	a — tata	table le — ușile le — sofalele le — cafelele	ii — tații
Genitiv (al, a, ai, ale)	ei — tablei ii — ușii ei — sofalei ei — cafelei	ei — tatei	tablelor lor — ușilor lor — sofalelor lor — cafelelor	lor — taților
Dativ	ei — tablei ii — ușii ei — sofalei ei — cafelei	ei — tatei	tablelor lor — ușilor lor — sofalelor lor — cafelelor	lor — taților
Acuzativ	a — ușa ua — sofa ua — cafeaua	a — tata	table le — ușile le — sofalele le — cafelele	ii — tații

Declinarea II-a

Numărul Genul Cazul	Singular		Plural	
	Masculin	Neutru	Masculin	Neutru
Nominativ	student(u)l (u)l — codr(u)l ero(u)l unchi(u)l	(u)l — oraş(u)l rî(u)l	studenţii ii — codrii eroii unchii	le — oraşele rîurile
Genitiv (al, a, ai, ale)	studentului lui — codrului eroului unchiului	lui — oraşului rîului	studenţilor lor — codrilor eroilor unchilor	lor — oraşelor rîurilor
Dativ	studentului codrului lui — eroului unchiului	lui — oraşului rîului	studenţilor codrilor lor — eroilor unchilor	lor — oraşelor rîurilor
Acuzativ	student(u)l (u)l — codr(u)l ero(u)l unchi(u)l	(u)l — oraş(u)l rî(u)l	studenţii ii — codrii eroii unchii	le — oraşele rîurile

Declinarea III-a

Numărul Genul Cazul	Singular			Plural		
	Masculin	Feminin	Neutru	Masculin	Feminin	Neutru
Nominativ	fratele le — muntele	cartea a — partea	numele le — indicele	frații ii — munții	cărțile le — părțile	numele le — indicele
Genitiv (al, a, ai, ale)	fratelui lui — muntelui	cărții ii — părții	numelui lui — indicelui	fraților lor — munților	cărților lor — părților	numelor lor — indicelor
Dativ	fratelui lui — muntelui	cărții ii — părții	numelui lui — indicelui	fraților lor — munților	cărților lor — părților	numelor lor — indicelor
Acuzativ	fratele le — muntele	cartea a — partea	numele le — indicele	frații ii — munții	cărțile le — părțile	numele le — indicele

**Tabloul principalelor funcții ale cazurilor în
limba română în comparație cu limba rusă**

Падежи	Основные значения (в обоих языках)	Вопросы	
		в румынском языке	в русском языке
Nominativ	предмет действующий, подлежащее	cine? ce?	кто? что?
Genitiv	принадлежность, определение	(al, a, ai, ale) cui?	кого? чего?
Dativ	предмет, для которого совершается действие, косвенное дополнение	cui?	кому? чему?
Acuzativ	а) предмет, на который переходит действие, прямое дополнение б) соответствует русскому творительному и предложному падежам с эквивалентными предлогами с, о, об, косвенное дополнение	pe cine? ce? de cine? de ce? despre cine? despre ce? cu cine? cu ce?	кого? чего? кем? о ком? о чем? о ком? о чем? с кем? с чем?

Tabloul întrebunțării cazurilor cu prepoziții

Падежи	Предлоги	
	в русском языке	в румынском языке
Именительный (Nominativ)	всегда без предлогов	всегда без предлогов
Родительный (Genitiv)	от, без, для, до, из, у, с, из-за, из-под, между	asupra, deasupra, dedesubt, împotriva, contra
Дательный (Dativ)	к, по	без предлогов
Винительный (Acuzativ)	в, за, на, о, об, обо, под, по, с, про, через	în, la, după, pe, despre, sub, cu, peste
Творительный	с, под, за, перед, над, между	соответствует румынскому Acuzativ или Genitiv с эквива- лентными предлогами
Предложный	в, на, о, об, обо, при	соответствует румынскому Acuzativ с эквивалентными предлогами

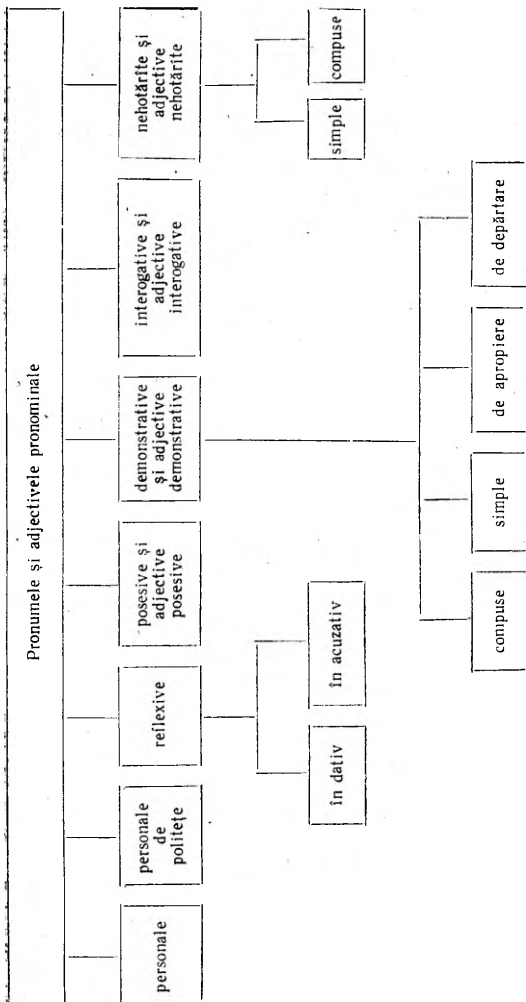
Tabloul articolului

Articol									
Postpozitiv			Prepozitiv						
hotărît			nehotărît		determinativ (adjectival)		posesiv		
Genul Numărul	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin	
Singular	l, le	a	un	o	cel	cea	al	a	
Plural	i	le	niște	niște	cei	cele	ai	ale	

Tabloul pronumelui și adjectivului posesiv

	Un obiect posedat	Mai multe obiecte posedate
	Un posesor	
Masculin	al — meu tău său (lui, ei)	ai — mei tăi săi (lui, ei)
Feminin	a — mea ta sa (lui, ei)	ale — mele tale sale (lui, ei)
Mai mulți posesori		
Masculin	al — nostru vostru lor	ai — noștri voștri lor
Feminin	a — noastră voastră lor	ale — noastre voastre lor

Tabloul pronomelui

Tabloul modurilor și timpurilor

Modul Timpul	Indicativul	Conjunctivul	Condiționalul	Imperativul	Infinitivul
Prezent	citesc	să citesc	aș citi	citește	a citi
Perfect	—	să fi citit	aș fi citit	—	a fi citit
Imperfect	citeam	—	—	—	—
Perfectul simplu	citii	—	—	—	—
Perfectul compus	am citit	—	—	—	—
Mai mult ca perfectul	citisem	—	—	—	—
Viitorul	voi citi	—	—	—	—
Viitorul anterior	voi fi citit	—	—	—	—

Tabloul prepozițiilor

Simple	Compuse	Simple	Compuse
a asupra către contra cu de din	deasupra în contra de către de-din de-după de la de pe de pe la de lângă de pe lângă de peste de prin despre dinspre dintre dintr-o dintr-un	după fără în între întru la lingă pe pentru peste pină prin spre sub	fără de înspre pe după pe la pe lângă pe sub pină către pină la pină în pină lângă pină peste pină spre printre

TEXTE PENTRU LECTURI SUPLIMENTARE, DICTĂRI ȘI RELATĂRI ORALE

Iarna

de Vasile Alecsandri

Din văzduh cumplita iarnă cerne norii de zăpadă,
Lungi troiene călătoare adunate-n cer grămadă;
Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi albi,
Răspîndind fiori de gheață pe ai țării umeri dalbi.

Ziua ninge, noaptea ninge, dimineața ninge iară!
Cu o zare argintie se îmbracă mîndra țară;
Soarele rotund și palid se prevede printre nori
Ca un vis de tinerețe printre anii trecători.

Tot e alb pe cîmp, pe dealuri, împregiur, în depărtare
Că fantasme albe plopilor înșirați se pierd în zare,
Și pe-ntinderea pustie, fără urme, fără drum,
Se văd satele pierdute sub clăbucii albi de fum.

Dar ninsoarea încetează, norii fug, doritul soare
Strălucește și dezmiardă oceanul de ninsoare.
Iat-o sanie ușoară care trece peste văi...
În văzduh voios răsună clinchete de zurgălăi.

Ce te legeni...

de Mihail Eminescu

Ce te legeni, codrule,
Fără ploaie, fără vînt,
Cu crengile la pămînt?“
— De ce nu m-aș legăna,
Dacă trece vremea mea!
Ziua scade, noaptea crește
Și frunzișul mi-l rărește.
Bate vîntul frunza-n dungă —
Cîntăreții mi-i alungă;
Bate vîntul dintr-o parte —
Iarna-i ici, vara-i departe.
Și de ce să nu mă plec,
Dacă păsările trec!

Peste vîrf de rămurele
Trec în stoluri rîndunele,
Ducînd gîndurile mele
Și norocul meu cu ele.
Și se duc pe rînd pe rînd
Zarea lumii-ntunecînd.
Și se duc ca clipele
Scuturînd aripele,
Și mă lasă pustiit,
Vestejit și amorțit
Și cu doru-mi singurel,
De mă-ngîn numai cu el.

Noi vrem pământ

de George Coșbuc

(Fragment)

Flămînd și gol, fără-adăpost,
Mi-ai pus pe umeri, cît ai vrut,
Și m-ai scuipat și m-ai bătut
Și cîine eu ți-am fost!

Ciocoi pribeag, adus de vînt,
De ai cu iadul legămînt
Să-ți fim tot cîini, lovește-n noi!
Răbdăm poveri, răbdăm nevoi
Și ham de cai și jug de boi:
Dar vrem pământ!

O coajă de mălai de ieri
De-o vezi la noi tu ne-o apuci,
Băieții tu-n război ni-i duci,
Pe fete ni le ceri

Înjuri ce avem noi drag și sfînt;
Nici milă n-ai, nici crezămînt!
Flămînzi copiii-n drum ne mor
Și ne sfîrșim de mila lor —
Dar toate le-am trăi ușor
De-ar fi pământ!

Voi ce-aveți îngropat aici?
Voi grîu? Dar noi strămoși și tați,
Noi mame și surori și frați!
În lături, venetici!

Pămîntul nostru-i scump și sfînt,
Că el ni-l leagăn și mormînt:
Cu sînge cald l-am apărat,
Și cîte ape l-au udat
Sînt numai lacrimi ce-am vărsat —
Noi vrem pământ!

Să nu dea Dumnezeu cel sfînt,
Să vrem noi sînge, nu pământ!
Cînd nu vom mai putea răbda,
Cînd foamea ne va răscula,
Hristoși să fiți, nu veți scăpa
Nici în mormînt!

În frunte comuniștii

(Fragment)

de Mihai Beniuc

Cătușe grele, jug, robie	Iar pe cîmpiile de luptă
De două mii de ani purtate,	Noi am-nălțat măreț drapel
Cu răzvrătire și cu ură	E scris pe el cu foc și sînge
Au fost de-a pururi sfărîmate.	Al vieții noastre falnic țel.

E steagul marilor victorii
Ce bate-n vînt desfășurat,
E steagul ce partidul nostru
Biruitoar l-a ridicat.

Slavă eroilor Doftanei

(Fragment)

de Maria Banuș

Iată Doftana. Pe-aici, pe unde am trecut
A fost postul de luptă unde ei au căzut,

A fost locul de boală și foame și chin.
A fost paharul pînă-n vîrf cu venin.

A fost școala înaltă unde-au crescut
Oțelitele cadre, puternicul scut.

S-aducem copiii aici, lîngă pietre,
Să simtă dogoarea nestinselor vetre.

Cu fruntea lipită, lipită de zid,
Să simtă copilul ce-nseamnă Partid.

Ce-nseamnă iubire, ce-nseamnă eroi,
Ce-nseamnă acei ce-au luptat, pentru noi.

Ce-nseamnă atunci cînd credință jurăm,
Ce-nseamnă stindardul sub care luptăm.

Ilie Pintilie

Ilie Pintilie s-a născut la Iași, în anul 1900. Începe viața într-un azil de copii orfani, de unde îl ia să-l crească o femeie sărmană cu casă grea și copii mulți.

De mic, intră ucenic la atelierele C.F.R. Niculina-Iași. Aici i se deschide mintea, aici începe să vadă suferințele muncitorimii, aici i se trezește conștiința de luptător. Și zi cu zi, ceas cu ceas, crește în el

convingerea că numai prin luptă muncitorimea își va putea cuceri rosturi de viață mai bună și mai dreaptă; și că numai unirea tuturor celor ce muncesc poate duce la izbândă.

Încet, încet, prin mintea lui ageră, prin energia lui neobosită, prin hotărârile lui, rezezi și totuși cumpănite, ajunge unul din stâlpii mișcării muncitorimii ceferiste.

I se spunea „Ciotu“, poreclă care se potrivea tot atât de bine înfățișării ca și sufletului său: Ciotu, căci era mărunțel de statură, dar mai ales pentru că ciotul este acea parte noduroasă a lemnului, inima lemnului, pe care nici toporul n-o despică.

Vorbea potolit, apoi glasul lui se ridica, creștea ca o apă care s-a umflat de toate pîraiele de munte; glasurile neauzite ale poporului muncitor, care își găsisse crainicul în el.

Știa să dea formă simplă, celor mai spinoase probleme; el le spunea limpede, de-a-dreptul și convingător. Nu lăsa nimic deoparte din miezul lucrurilor, ci, într-un fel care oglindea pătrunderea lui adîncă, știa să facă aceste lucruri vii, apropiate, legate de-a-dreptul de viața mărunță de toate zilele.

Pornea la fapte numai după ce chibzuia bine. Dar odată hotărît, nimic nu-l mai abătea din drum, mergea neclintit înainte.

Anii de criză de după primul război mondial loviseră în primul rînd clasa muncitoare. Regimul de asuprire oprea orice manifestare liberă. Peste granițe, fascismul devenea din ce în ce mai puternic și mai agresiv; în România cizma lui se simțea mereu mai apăsătoare.

Izbucnește greva din 1933. Ceferiștii ieșeni sînt în primele rînduri: Ilie Pintilie în fruntea lor. Teroarea dezlănțuită de guvernul reacționar de atunci duce la arestarea multor ceferiști. E arestat și Ilie Pintilie. În beciurile Siguranței, fu bătut și schingiuit.

În fața judecătorilor, unelte ale regimului de asuprire sălbatică, Ilie Pintilie întrupă atunci, cu vigoare și strălucire pe muncitorul fruntaș conștient de dreptatea cauzei clasei muncitoare, cumpănit dar neșovăitor în acțiune, mînuind cuvîntul ca un vorbitor de seamă, biciuind pe judecători cu vorbele lui.

După ce își împlinește anul de închisoare la care fusese condamnat, continuă să lucreze în cadrul Uniunii Sindicatelor C.F.R., pe aceeași linie, urmărind mereu, în chip hotărît, unitatea de luptă a clasei muncitoare — Frontul Unic Muncitoresc. Pentru munca și devotamentul său neclintit, clasa muncitoare îl ridică într-un loc de mare încredere și grea răspundere: devine membru al Comitetului Central al Partidului Comunist din România.

Pentru activitatea lui revoluționară Ilie Pintilie este din nou arestat de către Siguranță. Incepură anii grei de temniță la Jilava, apoi fu mutat la Doftana, cetatea groazei, între zidurile căreia atîția luptători au fost răpuși de cea mai bestială teroare, dezlănțuită cîndva între zidurile unei închisori, dar din care comuniștii au ieșit mai căliți, mai neînduplecați de a lupta pentru libertatea poporului și pentru dărîmarea orînduirii, bazată pe jaf și exploatare.

Cutremurul din 22 octombrie 1940 a zdruncinat temelia Doftanei, care a devenit foarte șubredă. Luptătorii comuniști au cerut stăruitor evacuarea. Proteste, memorii, cereri au rămas fără nici un răspuns. O comisie oficială de „experti” din București a hotărât că Doftana nu trebuie evacuată și că se mai poate sta în ea încă 10 ani.

În cutremurul cel mare din 10 noiembrie 1940 închisoarea se dărâmă, îngropînd sub ruinele ei cîteva zeci de vieți. Scurmînd cu mîinile goale, fără unelte, deținuții antifasciști descoperă sub dărîmături 19 luptători, dintre cei mai iubiți. Unul din cei 19 a fost și Ilie Pintilie.

Astăzi poporul român merge pe drumul luminos pe care l-a visat, pentru care a luptat și a murit Ilie Pintilie.

Clasa muncitoare, drept prinos de înaltă prețuire, i-a săpat pe piatra de mormînt răspunsul pe care el l-a dat la proces, atunci cînd procurorul l-a acuzat că n-ar fi „bun român”.

„Eu sînt român, pentru că contribuî în mod continuu, cu munca mea, la ridicarea clasei muncitoare și pentru poporul întreg.

Eu sînt român, pentru că am muncit și am luptat pentru clasa muncitoare și pentru poporul meu, așa precum fac toți muncitorii cinstiți”.

Olga Bancic

De mic copil ea a văzut mizeria. De aceea, Olga a luptat. La 15 ani ea intră în U.T.C. Drumul Olgăi este drumul luptei hotărîte, drumul învățătorilor Partidului. Lucrează din greu într-o țesătorie, dar găsește timp să învețe, să-și lumineze mintea cu cărțile marilor învățători ai muncitorimii. La 16 ani pleacă în Țara Socialismului. Aici, se călește și mai mult; aici ea vede viața fericită a oamenilor sovietici, viața pentru care va lupta și în țara sa. Dar la întoarcere, copiii burgheziei o prind. Nimic n-o înspăimîntă pe Olga. Ea știe că are de luptat cu vicleniile burgheziei, cu închisori și cu copiii care n-o slăbesc din ochi.

Dar nu-i închisoare în care Olga să-și piardă curajul. Ea este fiica vitează a partidului. În 1937 pleacă în Franța. Războiul o apucă aici. Partidul o învățase să lupte împotriva fascismului în orice țară: lupta ei contribuie la lupta pentru eliberarea Patriei sale. Lupta ei împotriva fasciștilor este îndrîjită. Ea intră în rîndurile partizanilor francezi și înfruntă mari primejdii: urmărește pozițiile dușmane, culege informații, transportă arme și muniții pentru partizani, conduce chiar acțiuni de atac, împotriva hitleriștilor și organizează sabotaje. La 16 noiembrie e arestată de Gestapo. Aproape cinci luni este chinuită și torturată în fel și chip, de călăi, pentru a-i smulge mărturisiri. Olga nu-și trădează tovarășii.

Mijeau zorii. Soarele se ridica rotund și roșu, departe peste zidurile închisorii, dincolo de care era viața, erau primii cireși înfloriți. Un pluton de soldați fasciști o duceau pe Olga Bancic spre eșafod.

Ea urcă treptele cu trupul drept și neînfricat. Sub fruntea netedă și albă, ochii priveau drept înainte spre soarele care trebuia să răsară. Astăzi călăii o vor omorî. Ea nu va mai vedea soarele niciodată. Dar tovarășii care rămîn, care îi vor duce lupta mai departe, îl vor vedea. Soarele libertății va răsări pentru popoare. Mica Dolores, fetița ei, va rîde și se va bucura de viață.

Călăul o smunci. Olga nu tremura, nu-și încovoie umerii, ci privea dușmanii în față, cu ochi scăpărători de ură. Capul ei mîndru și neplecat a fost retezat la 10 mai 1944. Așa vitejește, a murit Olga Bancic, dirză luptătoare pentru cauza clasei muncitoare.

Întemeierea țării romînești

În vremurile grele ale venirii popoarelor migratoare, populația a început să se unească, pentru a se apăra împotriva celor care umblau după pradă. Mai multe sate învecinate își alegeau un conducător, numit jude, sau cneaz. Acesta judeca neînțelegerile dintre oamenii cnezatului său, iar la nevoie aduna oastea și o conducea în luptă.

Pentru o mai bună apărare, mai multe cnezate s-au unit între ele sub conducerea unui voievod. Printre aceștia cel mai de seamă a fost Basarab, voievodul de la Argeș. El a unit toate cnezatele și voievodatele așezate între munții Carpați și Dunăre, formînd o singură țară cunoscută sub numele de Țara Romînească. Capitala țării era la Cîmpulung.

Un rege al Ungariei, care voia să-și întindă stăpînirea și la miazăzi de munții Carpați, a venit cu oștire asupra lui Basarab. Dar pe cînd oastea regelui trecea prin munți, ostașii lui Basarab au nimicit-o, prăvălind asupra ei trunchiuri de copaci și bolovani. Regele Ungariei n-a mai cutezat să vină asupra Țării Romînești.

Călugărenii

după Nicolae Bălcescu

În ziua de 13 august 1595, amîndouă armatele potrivnice se găseau față în față. Înaintea zorilor încă, domnul român trimite o seamă de pedestreme cu puști, să stea gata la intrarea pădurii de lîngă Neajlov; iar tunurile le așază pe o înălțime. Sfîrșindu-se pregătirile, Mihai Vodă, îndreptîndu-se către oștenii săi le zise să-și aducă aminte de vechea lor vitejie, căci prilejul de acum pierdut, anevoie se mai poate căpăta. Oștenii săi, însuflețiți, răspund învîrtind paloșele și lăncile și, prin strigăte de o războinică vitejie, cer să înceapă atacul.

Viteazul domn, plin de încredere în bărbăția armatei sale, trece podul și izbește cu multă furie pe păgîni, în vreme ce focul iute și bine țintit al pușcașilor din pădure și al tunurilor, pustiește armata turcească doborînd lume multă; dar nici turcii nu se lasă mai pe jos. Lupta se urmează de la răsăritul soarelui pînă aproape de asfințit, cu noroc schimbător; biruitorii rămînînd adesea biruiți și biruiții — biruitori.

Vestea că ajutorul așteptat a sosit, încurajează din nou oștirea obosită a lui Mihai. Nu sînt însă decît trei sute de pedestrași, veniți din Ardeal. Domnul român se folosește de acest neînsemnat ajutor și reîncepe lupta. Sinan tocmai se pregătea să treacă podul. Ca să-și îmbărbăteze oștirea, Mihai smulge securea din mîna unui oștean și, urmat de soldații săi, se aruncă în coloana vrăjmașă, care se îmbulzea pe pod; retează capul unui pașă, izbește și alte capete de vrăjmași și, făcînd minuni de vitejie, se întoarce la ai săi, nevătămat. Această faptă vitejească înspăimîntă pe turci, iar pe creștini îi însuflețește, și-i aprinde la luptă. Sinan, spre a-și îndemna și el oștirea, se așază în fruntea ei și încearcă să treacă podul; dar se vede deodată oprit în față de oștenii lui Mihai, ca de un zid de piatră, iar în coastă trăsnit de tunurile de pe colină.

Aceste izbiri neașteptate sparg rîndurile lui Sinan și-i pun ostașii pe fugă. În zadar încearcă el să-i oprească, căci în marea îmbulzeală de pe pod, nimeni nu mai ascultă de glasul lui poruncitor. Mulți dintre turci se aruncă în rîu, spre a trece dincolo, dar își află moartea în mocirlă.

Însuși bătrînul Sinan Pașa, tîrît de ai săi, cade de pe pod, cu cal cu tot. Cădată nu era zărit de un soldat turc care să-l scoată în grabă, acolo îi rămîneau oasele.

Apele Neajlovului se înroșiră de sîngele vărsat.

Noaptea opri măcelul și puse capăt luptei.

Răscoala condusă de către Horia, Cloșca și Crișan

În Transilvania, stăpînirea se schimbase de mai multe ori. Pe la anul 1700, ea intrase sub stăpînirea împăratului Austriei. Viața poporului ajunsese foarte grea.

Atunci, din mijlocul poporului asuprit s-au ridicat trei oameni curajoși: Horia, Cloșca și Crișan.

În frunte cu aceștia, poporul a pornit să-și facă singur dreptate.

Cei trei viteji veneau din ținutul celor mai asupriți oameni din Transilvania, din țara moșilor, țară cu munți purtători de aur. Dar aurul era al domnilor, iar al țăranilor moși era pămîntul sterp. Doar cu lemnul codrului se mai ajutau. Moșii făceau din lemn ciubere, cofe, fluieri și porneau apoi să le vîndă prin țară. Horia, un moș isteț și curajos, s-a dus de-a dreptul la împăratul Austriei, ca trimis al moșilor, și i-a arătat toate suferințele țăranilor. Împăratul părea că ia aminte la spusele lui Horia. La început Horia l-a crezut. Nu știa că pe vorba împăraților nu poți să pui temei. A așteptat el un timp dreptate de la împărat, dar dreptatea n-a venit.

Atunci moșii, în loc de ciubere și-au strujit ghioage, iar Horia și prietenii săi, Cloșca și Crișan, au devenit căpitani ai unor cete de țărani răsculați. Moșilor li s-au alăturat și alți țărani romîni și un-

guri. Cetele răzvrătiților au început să dea foc palatelor unde trăiau în huzur nobilii.

În unele locuri, țărani au început să împartă între ei pământul nobililor. Înfricoșați de moarte, nobilii au cerut ajutor împăratului Austriei. Acesta a trimis oaste bine înarmată împotriva răsculaților. Țărani s-au luptat cu multă vitejie, dar n-au putut ține piept ostașilor împărătești, bine înarmați și răskoala a fost înfrântă. Horia, Cloșca și Crișan au fost prinși și aruncați în temniță, unde Crișan s-a spânzurat cu nojițele de la opinci. Horia și Cloșca au fost omorâți în chinuri groaznice, frângându-li-se oasele pe roată. În cîntecele bătrînești se vorbește așa despre omorîrea lor:

„Judecară domnii, judecară,
Pe Horia și Cloșca mi-i tăiară
Pe roată i-au sfîșiat,
Și carnea le-au aruncat,
Păsărilor cerului,
Și bății vîntului,
Doar le-o șterge urmele
Din toate inimile“.

Dar toate aceste prigoane n-au stins setea de dreptate a țărănimii asuprite, care a continuat să lupte cu și mai multă îndrjire împotriva asupritorilor.

Revoluția din 1848 în Țara Romîneasă

După înăbușirea răscoalei condusă de Tudor Vladimirescu, viața poporului din țările romîne a continuat să fie tot atît de grea.

Birul și toate îndatoriile către stăpînire erau pe spinarea poporului, iar la cîrma țării poporul nu avea cuvînt. Țărani trebuiau să muncească mai mult decît în trecut, deoarece boierul de la o vreme, avea nevoie de mai mult grîu să-l vîndă peste hotare. Măcar că erau foarte bogați, boierii nu plăteau bir. Cei mai de seamă dintre ei stăteau pe lîngă domn, la cîrma țării.

Viața grea pe care o ducea poporul, l-a împins din nou la luptă. În anul 1848, s-au petrecut revoluții în toate cele trei țări romîne.

Revoluția a izbucnit mai întîi în Moldova. Dar aici ea a fost destul de slabă, așa că a fost repede înfrîntă.

Cu mult mai puternică a fost revoluția în Țara Romîneasă. Aici sufletul revoluției a fost Nicolae Bălcescu, tînar învățat și cu dragoste de popor.

Bălcescu, împreună cu alți tineri inimoși, a întocmit o chemare la luptă, pentru ca să se curme asuprirea, țărani să primească pămînt și să domnească în țară dreptatea și frăția.

La chemarea aceasta a răspuns mulțimea nedreptățiților. Bărbați și femei din popor, mult tineret, meșteri și lucrători săraci fără lucru,

sătui de nevoi și prigoană, precum și negustorii s-au alăturat cu mare încredere revoluției. Boierii s-au înspăimântat, domnitorul țării a fugit în străinătate de frica revoluției. La cîrma țării au ajuns oameni din rîndurile revoluționarilor. Bălcescu era printre ei. Poporul a jurat credință guvernului revoluționar.

Dar boierii, înspăimîntați de mersul revoluției, au căutat să semene vrajbă între conducătorii acesteia.

La un moment dat, folosindu-se de un vicleșug, ei au reușit să aresteze chiar guvernul revoluționar. Dar poporul s-a ridicat cu hotărîre la luptă și l-a eliberat. Printre cei care au însuflețit pe luptători atunci se afla și o femeie energetică, Ana Ipătescu.

În cele din urmă, însă, boierii au chemat în ajutor pe turci. Aceștia au trimis armate care au intrat în București și au arestat pe conducătorii revoluției. Mulți dintre aceștia au trebuit să plece din țară. Revoluția a fost înfrîntă. Poporul nu și-a putut vedea împlinite dorințele sale de dreptate.

Bogațiile și conducerea țării au rămas în mîinile boierilor și ale bogaților.

După înfrîngerea revoluției, Nicolae Bălcescu a fost silit să pribească peste hotare. Acolo, în scris și prin grai, a arătat lumii frumusețile țării sale, vrednicia și suferințele poporului român. Nicolae Bălcescu credea, cu tărie, în biruința dreptății poporului asuprit.

Cu puțină vreme înainte de moarte el a scris aceste vorbe:

„Cel din urmă al meu cuvînt va fi un imn închinat ție, țara mea dragă“.

Revoluția din anul 1848 în Transilvania

Trecuseră mai bine de șazeci de ani de la răscoala țăranilor conduși de Horia, Cloșca și Crișan. Amintirea vitejiei și a jertfei lor era vie în inima poporului din Transilvania. Și aceasta cu atît mai mult cu cît viața țăranilor și a orășenilor era tot grea, ba parcă din zi în zi mai grea. Împărăția Austriei, care stăpînea multe țări, printre care și Transilvania, apăsa pe locuitorii acestora cu tot felul de poveri. Pe bună dreptate se spunea că această împărăție era „închisoarea popoarelor“.

În anul 1848, multe popoare din împărăția austriacă s-au ridicat la luptă, pentru a-și dobîndi libertatea. Cei dintîi care au pus mîna pe arme au fost ungurii. Aceștia au dobîndit mai multe victorii împotriva armatelor austriace și au declarat că își fac o țară a lor, o țară independentă.

Curînd după aceea, în luna mai a anului 1848, s-au ridicat la luptă și românii din Transilvania. Ei voiau pămînt și libertate. Strîngîndu-se în număr mare pe o cîmpie de lîngă Blaj, numită de atunci „Cîmpia Libertății“, ei au jurat să lupte pentru o viață mai bună. Un tînăr cu numele de Avram Iancu i-a organizat în cete, gata să dea piept cu asupritorii.

Revoluționarii români n-au putut să se înțeleagă cu cei unguri, pentru a lupta umăr la umăr, împotriva dușmanilor care-i asupreau și pe unii și pe alții.

Împăratul Austriei îi momea pe români cu făgăduieli deșarte, că de vor lupta împotriva ungarilor, le va da tot ceea ce cer ei. Nici conducătorii ungarilor răsculați n-au ținut destul seama de dorințele românilor. Așa s-a ajuns că revoluționarii români s-au luptat cu revoluționarii unguri. Forțele lor au slăbit și împăratul Austriei a putut, în cele din urmă, să înăbușe revoluția maghiară.

Cît despre făgăduielile făcute românilor, că le va da libertate, ele au rămas vorbe goale.

Avram Iancu a văzut acum deșertăciunea acestor făgăduieli. Amărit peste măsură, văzînd că suferințele nu s-au curmat el a luat drumul munților, cîntînd din fluier jalea poporului său.

Oamenii luminați văzuseră bine că numai dacă românii ar fi luptat alături de maghiari, ar fi putut să-și dobîndească libertatea. Așa a fost Nicolae Bălcescu, așa a fost marele poet patriot maghiar Șandor Petöfi. Ei au încercat să înfăptuiască înțelegerea între conducătorii celor două revoluții, dar n-au izbutit, și poporul a plătit această dezbinare cu anii grei de suferință ce au urmat după revoluție.

Unirea Moldovei cu Țara Românească

Poporul român a trăit sute de ani de-a rîndul despărțit în trei țări: Moldova, Țara Românească și Transilvania. Această despărțire era folositoare dușmanilor noștri, mai ales turcilor, care ne puteau stăpîni mai bine dacă nu eram uniți. Dar poporul năzuia spre unire. El știa că o țară mai mare va fi mai puternică, va putea mai ușor să scape de asuprirea turcească. Poporul socotea că viața îi va fi mai ușoară după unire. Aceste gînduri le tălmăcea și poetul Vasile Alecsandri, cînd scria în „Hora Unirii”:

„Unde-i unul nu-i putere
La nevoi și la durere,
Unde-s doi puterea crește
Și dușmanul nu sporește.”

Năzuința spre unire a poporului nostru a fost susținută cu căldură și de țări prietene, cum au fost Rusia și Franța.

Dar și dușmani ai unirii au fost destui. În țară marii boieri se împotriveau cu înverșunare, fiindcă lor le conveneau viața și rînduiala așa cum era.

Se temeau ca nu cumva poporul, fiind unit, să fie mai tare și să-și poată face dreptate. Și peste graniță erau dușmani. Turcia și Austria, mai ales, se împotriveau, de teamă că poporul român și-ar putea cuceri libertatea.

Au fost atunci ani de mari frământări. În cele din urmă, poporul a biruit. Moldovenii au ales ca domnitor pe Alexandru Ioan Cuza, unul dintre luptătorii pentru unire, iar cei din Țara Românească au ales și ei tot pe Alexandru Ioan Cuza. În felul acesta, în ziua de 24 ianuarie 1859 Moldova și Țara Românească s-au unit într-o singură țară, care s-a numit ROMÂNIA.

Poporul a primit cu mare bucurie vestea unirii. Oamenii se îmbrățișau pe străzi și își arătau nădejdea că viața lor se va schimba în bine.

Războiul pentru independență

Românii luptaseră multă vreme în trecut, să scape de turci. Ei așteptau cu nerăbdare să poată reîncepe lupta. Acest moment a sosit în anul 1877. Atunci Rusia ducea un război împotriva Turciei. Țara românească s-a folosit de acest prilej și la 9 mai 1877, s-a proclamat independența. În acea zi, românii au vestit turcilor și lumii hotărîrea lor de a nu mai plăti tribut turcilor și de a nu mai asculta de poruncile sultanului. Turcii nici nu au vrut să audă. Ei nu au cutezat însă să treacă hotarul, fiindcă poporul român avea acum un prieten puternic, poporul rus.

În războiul pe care rușii îl purtau cu turcii, românii au luptat și ei alături de ruși, spre a sili pe turci să recunoască independența României.

În luptele victorioase de la Grivița, Plevna și Smîrdan, ostașii români au luptat alături de ostașii ruși. Lupta lor unită a adus victoria împotriva turcilor.

La încheierea păcii, turcii au trebuit să recunoască independența României. Jugul turcesc, îndelung purtat de poporul român, fusese sfărîmat. România se înălța cu cinste, printre țările de sine stătătoare ale lumii.

Poeți de seamă, ca Vasile Alecsandri și George Coșbuc au cîntat în versuri frumoase, zilele mărețe ale victoriei. Pictori vestiți, cum au fost Nicolae Grigorescu și alții, au înfățișat în tablourile lor scene în care se vede vitejia ostașilor.

Poporul român era bucuros și mîndru de izbîndă, dar viața lui grea nu s-a schimbat prea mult.

Soldații reîntorși acasă, au dus mai departe un trai chinuit la vatra lor săracă.

Ziua de 9 mai a rămas în istoria țării ca zi de sărbătoare, ziua independenței față de turci.

Răscoala țăranilor din anul 1907

Era către primăvara anului 1907.

Bieții țărani își scosese rădăcinile din iarna aceea aspră, mai lihnă, mai dezbrăcați decît oricînd. Sătui de tînguierile nebăgate în seamă, țăranii au pornit atunci să-și facă singuri dreptate. Ei strigau:

„Vrem pământ!“

Cu strigătul acesta, țăranii din partea de nord a Moldovei au pornit răscoala. Ea a cuprins, apoi, țara toată.

Înarmați cu furci, cu topoare, cu ciomege, țăranii au intrat în conacele boierești, devastând și dând foc.

Boierii, înspăimîntați, s-au refugiat în București, cerînd ajutor stăpînitorilor. Stăpînirea, care pe vremea aceea era formată din moșieri și din mari bogătași, a scos împotriva răsculaților armată cu tunuri, care zile întregi au bătut satele românești răscolate.

11.000 de țărani și-au găsit moartea luptînd pentru libertate și pentru pământ. Răscoala a fost înfrîntă.

În aceste zile grele ale răscoalei din 1907, numai muncitorii i-au ajutat pe țărani, pe unde au putut.

În inimile țăranilor a prins, de atunci, să se înfiripeze o licărire de speranță, îndreptată spre singurii prieteni, care se dovediseră sinceri și de nădejde, spre muncitori.

Luptele muncitorilor de la Grivița

În iarna anului 1933 viața poporului muncitor din România se înrăutățise mai mult ca oricînd.

Țara era robită bancherilor, fabricanților și moșierilor.

Pentru ei țăranii secerau holdele, pentru ei minerii scoteau din măruntaiele pămîntului petrolul și aurul. La un cuvînt al lor, întreprinderile puteau închide dintr-o dată porțile, lăsînd muncitorii fără lucru, fără pîine.

În vremea aceasta, muncitorii erau organizați într-un partid al lor — Partidul comunist din România. Membrii acestui partid, comuniștii luptau pentru binele și fericirea poporului. Partidul Comunist îi învăța pe muncitori că numai prin luptă împotriva burghezilor vor putea avea o viață mai bună.

Împovărați cu biruri de tot felul și cu munci neplătite, muncitorii au început să-și arate, tot mai fățiș, nemulțumirea.

La 2 februarie 1933, muncitorii ceferiști de la atelierele Grivița din București au încetat lucrul. Cu făgăduieli mincinoase, stăpînirea i-a făcut pe muncitori să reînceapă lucrul. Îndată, însă conducătorii ceferiști au fost azvîrliți în temniți și împotriva lor s-a întărit prigoana. Ca răspuns la această ticăloșie, peste 7000 de muncitori ceferiști s-au strîns din nou în curtea Atelierelelor C.F.R. Grivița, cerînd condiții mai bune de viață și eliberarea tovarășilor lor. Sirena a sunat lung fără încetare. Ea chema la luptă, pentru libertate și pîine. La chemarea ei au răspuns și muncitorii din alte întreprinderi care au lăsat lucrul și au venit la Grivița. Împotriva muncitorilor au fost trimiși jandarmii, care erau oamenii stăpînirii. Ei au primit ordin să tragă cu armele în muncitori. Aceștia nu s-au înspăimîntat pentru că luptau pentru dreptate.

Vasile Roaită, membru al Uniunii Tineretului Comunist, ucenic la Atelierele Grivița trăgea mereu sirena, pînă ce s-a prăbușit sub loviturile gloanțelor și baionetelor. Armata a pătruns în ateliere. Mulți muncitori au fost uciși, mulți alții au fost puși în lanțuri și duși la închisoare.

Dar muncitorii nu s-au însăimîntat. Mai dîrzi au continuat lupta și mai hotărîți s-au strîns sub steagul Partidului Comunist.

Ștefan cel Mare și Vrîncioaia

după Alexandru Vlahuță

Era o babă vădană și avea șapte feciori... Așa-și încep vrîncenii frumoasa lor legendă.

Și cum sta bătrîna pe prispă și torcea, către un amurg de seară, iată că tresare de un ropot venit de pe deal. Un călăreț se oprește în fața ei trudit, cu calul în spume.

— Sînt Ștefan, turcii ne-au călcat țara, vin din război, oastea mi-i spartă... și-s singur!

— Dumnezeu te-a îndreptat, stăpîne, la ușa mea! Am șapte feciori, frumoși și voinici, și mi-s dragi ca lumina ochilor... ai tăi sînt, doamne.

În zori sunau din corn, pe munții Moldovei, cei șapte voinici. Curgeau plăieșii roiuri de pe sub poalele codrilor. Oastea nouă ieșea din pămînt.

S-a pornit domnul cu ea într-un ceas bun și s-a lăsat pe neașteptate asupra turcilor, care se credeau stăpîni pe țară. Atunci a văzut Ștefan ce pot feciorii Vrîncioaiei.

Voievodul, biruitor, în cuibul lui de vultur, la Cetatea Neamțului, a chemat cu drag pe cei șapte voinici și le-a zis:

— Voi sînteți șapte frați, în Vrancea sînt șapte munți, ai voștri să fie pe veci și neam de neamul vostru să-i stăpînească în pace.

Munții Apuseni

după Geo Bogza

Țara Moților se află în inima Munților Apuseni, nu prea înalți dar acoperind o bună parte din întinderea Ardealului. Pentru a ajunge aici de la nord, de la răsărit, sau din orice altă parte a punctelor cardinale trebuie să mergi cîte o sută de kilometri printr-un defileu îngust de munți stîncoși.

.....

Așezarea oamenilor în Munții Apuseni n-a fost de bună voie, ea ține de cataclism. În măruntaiele munților la izbucnirea erupției

vulcanice, aurul a năvălit în toate crăpăturile stîncilor, s-a strecurat, a umplut cele mai mici și mai întortocheate goluri. Afară, pe deasupra crestelor aspre, din stîncă, în stîncă, din văgăună în văgăună, tot mai adînc, tot mai în inima de piatră a munților, au început să se scurgă oamenii cînd dincolo, departe, în cîmpiile fertile, au început stăpînirile care le răpeau libertatea.

.....

Pentru a ne da seama cum a procedat nobilimea feudală față de oamenii retrași între stîncile Munților Apuseni, să coborîm din nou în minele adînci de aur. Aur și oameni. Acestor două filoane li s-a luat urma și au fost vîinate, au fost stoarse de tot ce au putut să dea, prin cele mai teribile procedee.

Încă de pe vremea romanilor era folosită metoda focului. Cantități enorme de lemne erau coborîte în crăpăturile munților — acolo unde se găsea aur — și un foc uriaș ținea cîteva zile, pînă ce stîncă devenea incandescentă. Atunci aruncau asupra ei mari cantități de apă. Piatra plesnea, se scorojea, și dintre fărămiturile ei se alegeau bucățile prețioase de aur.

Cu mult înainte de Avram Iancu și de Horia, istoria Ardealului a cunoscut răscoala lui Doja Gheorghe. În armata lui, țărani romîni și țărani unguri au luptat cot la cot împotriva nobilimii maghiare. Dar Doja Gheorghe a fost prins și călăii l-au așezat de viu pe un tron de fier înroșit în foc, iar în cap i-au pus o cunună de fier fierbinte.

Așa a fost martirizat în 1514 Doja Gheorghe. Cei nouă tovarăși ai lui, căpeteniile armatei de răsculați, au fost obligați sub o ploaie de bice, să taie cu cuțitul din trupul fript și să mănînce din el, să mestece între măsele și să înghită carnea batjocorită a acestui prim mare răzvrătit de pe pămînturile Ardealului.

Aur și oameni. Exploatare a aurului, exploatare a oamenilor. Prin orice mijloace să se pună mîna pe tot filonul, să se stoarcă din el tot ce poate să dea.

.....

Oamenii aceștia au răbdat, au lăsat să fie storși, supti pînă la ultima picătură. Atunci au izbucnit și istoria a cunoscut, înainte de revoluția franceză una din răscoalele cele mai cumplite și mai pline de sînge. A fost a lui Horia, Cloșca și Crișan.

Urmașii acestora direcți, os din osul lor rupt sub roată, sînge din sîngele lor curs sub loviturile biciului, trăiesc și azi mai departe, în aceleași locuri, tot atît de lipiți de stînci, tot atît de înrudiți cu munții și cu încruntata lor măreție. Sînt moșii...

Să nu uiți, Dărie!

(Fragment)

după Zaharia Stancu din, „Descult”

Colonelului Pienaru i-a plăcut să se joace nițel de-a războiul. A poruncit să se sune goarna și să strige să iasă oamenii în uliți cu femeii, cu copiii, că el iartă pe toată lumea, că vrea numai să se adune satul la primărie să spună el, colonelul, câteva cuvinte. Au ieșit rumînii în uliți, soldații i-au împins spre primărie, au făcut lanț în jurul lor. S-a arătat colonelul călare înconjurat de ofițeri. Lîngă colonel, mîna lui dreaptă, căpitanul Cantacuzin.

— Să iasă în față, — a strigat colonelul, — toți acei care au luat parte la răscoală!

Rumînii s-au strîns unii într-alții, n-a făcut unul un pas înainte.

— Am poruncit să iasă în față toți cei care au luat parte la răscoală. Nu s-aude?

— Ba, se aude, domnule colonel, — a răspuns unchiu-meu Uțupăr, — iaca, eu am început aici, în sat, răscoala...

A ieșit din rînduri. Păstra căciula pe ceafă, o căciulă veche cu fundul spart, roasă pe margini de atîta purtat.

— Și eu am luat parte la răscoală, — a spus mătușă-mea Uțupăr.

A trecut lîngă bărbatu-său.

— Am fost și eu pe-acolo, — a sărit cu gura Dița, vară-mea, cea cu buza de iepure.

Gloata a înaintat. L-au înconjurat oamenii pe-alde Uțupăr.

— Se laudă ăștia, domnule colonel. Nu numai ei au făcut răscoala. Răscoala am stîrnit-o noi toți, satul întreg, satul pe care îl storci și-l belești dumneata...

— Care ești tu, măi, ăla de vorbești cu atîta necuviință? Ieși mai la margine să-ți văd mutra!...

— Nu numai mutra să mi-o vezi boierule, să-mi vezi și spinarea.

Spunînd aceasta Radu Turcu s-a apropiat de colonel. Dintr-o zvîcnire și-a dezbrăcat cojocul peticit. A ieșit la iveală pielea goală, neagră, păroasă, întinsă pe ciolane.

— Vezi-mi spinarea boierule... E plină de semne. Unele mi le-ai lăsat dumneata cînd eram flăcăiandru. Altele mi le-a scris pe spinare cîinele de Filip Piscu. Altele jandarmul cînd am cîntat la o nuntă un cîntec scornit de răposatul flăcău al lui Uțupăr...

A tăcut Radu Turcu. Satul privește spinarea bălțată de semne adînci, săpate în piele, a omului care așteaptă să fie zdrobit...

— Toți avem semne pe spinare, hoier Pienaru, — strigă oamenii cu ochii cărbuni aprinși. — Ucide-ne pe toți, că acum ne ai în mîna...

— Omoară-ne, ucigașule! — strigă mătușa mea Uțupăr. — Acum ne-am răsculat pe negîndite, Altădată o s-o facem cu mai multă chibzuială...

— Aștia au înnebunit, domnule colonel, — l-a auzit satul spunînd pe căpitanul Cantacuzin.

— L-au uitat pe dumnezeu, au uitat sfînta biserică, — a grăit și popa Mitiță Luncescu, mîngîindu-și barba ciumpăvită cu foarfeca. — A intrat diavolul în cugetele lor...

Soldații, aduși de prin părțile Moldovei de sus, priveau în pămînt. Îi înghioldeau majurii cu pumnul... Și-a încheștat fălcile colonelul. A izbit cu vîna de bou spinarea îndoită a rumînului. A crăpat pielea. A țîșnit sîngele. S-a prăbușit omul fără să geamă.

A scos colonelul batista. Și-a șters fruntea de sudoare.

— Citește lista netrebnicilor, căpitane!

Cantacuzin a citit însemnările făcute de popă pe o foaie ruptă din ceaslovul cel mare din biserică. Douăzeci de rumîni au fost scoși din grămadă. Nu lipsea unchiu-meu Precup Urban Uțupăr.

La Secara, școala e peste drum de primărie. I-au dus pe cei douăzeci și i-au așezat lîngă zidul școlii, umăr lîngă umăr.

Rumîinii se uitau dîrji în ochii colonelului.

— Căpitane ia comanda plutonului de execuție...

— Eu zic să-i împușcăm noi, domnule colonel, adică eu cu gradații. Văd că soldații se cam uită în pămînt. Să n-avem vreun bucluc.

— Bine...

Cantacuzin a strigat gradații. Au ieșit din rînduri majurii, deșcele bătrîne ale ostirii. A descălecat și căpitanul. Au luat la ochi pe cei de lîngă zidul școlii...

— Foc!... — a poruncit colonelul.

Au căzut șapte numai.

— Foc!... — a poruncit din nou colonelul.

Am mai căzut doi.

— Mizerabililor! Ați uitat să trageți cu arma la țintă. Treceți și-i împușcați de la un pas!...

Au izbutit pînă la urmă să-i împuște pe toți.

Cîteva muieri au dat chiot lung, prelung sfîșietor. Lanțul soldaților a rămas strîns. Nimeni nu l-a putut rupe, să iasă din el. Au trebuit să rămînă să vadă măcelul.

La răzeși

după V. Em. Galan

Conferință raională de partid. Pauză lungă pentru numărătoarea voturilor. Sus, în sala mare, se dă un film.

Pe coridorul sălii de jos, transformat după obicei în bufet — sandvișuri și suc cald de fructe — cîțiva delegați întîrzie împrejurul unui ziarist. Au răspuns pe rînd aceleiași întrebări-anchetă („În ce împrejurări ați avut a face înțîia dată-n viață cu un comunist?”) și, odată răspunsurile date, au rămas, unul cîte unul, să-i asculte pe ceilalți.

Ultimul, răspunde Ion Dohotaru. E cel mai tânăr dintre toți: nu-i dai nici treizeci de ani. Mărunțel, cu umeri lați, gât scurt și gros, mijloc subțire, arată a campion de lupte, categorie ușoară. Chipul nu-i dezmințe statura: obraji musculoși, nări puternice, frunte agresivă, buze cărnoase, părul tuns scurt, perie... În adâncul orbitelor arcuite elegant, ochii negri, catifelati, dogoritori, îi dau de gol o mie de preocupări — între care principală, în acest moment, pare să fie nu atât supravegherea a ceea ce spune, cât a ceea ce se pregătește să spună pe urmă. Și asta îi dă un aer de om cam distrat și cam încă-păînat.

Deci: se numește Ion Dohotaru, e tractorist, brigadier, e membru de partid din 1947 și-i delegat la conferință de comuniștii S.M.T.-ului din Borza.

— De locuit, locuiesc în Vadu Vechi, nu în Borza — precizează — și așteaptă pînă cînd vede că ziaristul a scris amănuntul acesta.

Vadu Vechi — explică pe urmă Dohotaru — e un cătun. Ține de comuna Borza. Or, colectiva borzenilor are în Vadu Vechi o brigadă complexă. Brigada cuprinde întreg cătunul. El, Ion Dohotaru, cu tractoriștii lui, lucrează tot anul pe tarlăua din Vadu Vechi. Dincolo, în Borza, face doar „completări“.

— Gospodăria colectivă „Ștefan cel Mare“, dac-ați auzit. Așa se cheamă gospodăria din Borza.

Ziaristul e obligat să noteze: g.a. c. „Ștefan cel Mare“.

— Vădenii au cerut să se cheme așa... Scrieți: „numele s-a dat la cererea vădenilor“.

Deși nu prea înțelege ce importanță are asta ziaristul scrie.

— În brigada colectivîștilor din Vadu, șef de echipă la „plante tehnice“ este Anița Dohotaru. Înainte-i spunea Pușcașu. Nevasta mea ... Scrieți: „Anița...“

Adaptîndu-se acestei ciudate întroduceri, ziaristul a și scris.

— Sediul brigăzii lor e-n casa unde a stat înainte unu Prisac. Nu-i chiar casa de-atunci: numai temelii-i din vechi... Așa că... Prisac! Adică Iosub Prisăcaru: „Prisac“ era poreclă. Ați scris?... Și „Prisac“ și „Prisăcaru“?... Așa... Atunci, cu Prisac trebuie să-ncep ...

Și a început:

— Iosub Prisăcaru ăsta de care v-am spus, mă tocmise la Iași. Căruțaș; avea harabaua lui, avea trei cai buni și-și ducea viața în grajdul unui birjar scăpătat... De lucrat, lucra mai mult nopțile: se-ceta intra în al doilea an... foametea bătea la ușă ... vremea speculanților, a „cozilor“ și a inflației de după război era încă la început... negustorii jucau puia gaia cu inspectorii Controlului Economic și-și tot mltău depozitele dintr-un loc într-altul ... așa că Iosub n-avea a se plînge în privința cîștigului.

Eu, salahor la dînsul. Îmi dădea mîncare, îmi dădea un loc de dormit (în grajd, lîngă el) și, din cînd în cînd, îmi dădea cîte o zdreanță să am ce îmbrăca.

Aveam 19 ani; altceva — nimic pe lume. Tata murise în război. Mama și frații, la fel: satul ne căzuse în zona frontului și fusese spulberat de obuze. Un văr mai mare îmi luase pământul, două hectare: nefiind trecut pe numele tatii, zicea, se cuvenea să-i rămână lui, nu mie. Bătătura casei dărîmate mi-o luase bunica dinspre mama: dacă n-ar lua-o ea, zicea, ar încăpea pe mîinile verilor.

Am plecat încotro mi-au văzut ochii... Vărul, grijuliu, îmi făcuse rost de-o hîrtiuță, ștampilată, de nu mai știu cine, adevărind că „minorul sinistral Dohotaru Ion“ — adică eu — avea, în octombrie 1944, 16 ani, terminase șapte clase primare, era „element capabil a deveni util societății“ și „ar fi de dorit ca oamenii de bine să-i acorde ocrotirea necesară“.

Pîna a da peste Iosub, în aproape trei ani, învățasem ce înseamnă să trăiești muncind pe apucate... învățasem ce înseamnă să umbl-fără căpătîi de colo-colo... Din cerșit sau din furat, nu-mi era dat să pot trăi. Aflasem și asta.

I-am muncit pe haraba, la Iași, șapte luni încheiate: din toamnă pînă-n primăvară. Și totuși, chiar spre sfîrșitul răstimpului, dacă m-ar fi întrebat careva cine-i stăpînu-meu, n-aș fi avut a răspunde multe. Îi știam numele și încolo mai nimic. O fi fost țirgoveț, băstinaș al Iașului? O fi avut casă și familie altundeva, în vreun sat? Habar n-aveam... Niciodată nu l-am descusut.

Gîndul de a vorbi de la suflet la suflet cu Iosub Prisăcaru îmi era tot atît de străin ca gîndul de a vorbi cu turla mitropoliei — ori cu vreun morman de moloz. Să-mi fi spus că-i născut acolo, cu haraba și cai cu tot, într-un grajd închiriat, aș fi ridicat din umeri și, poate, aș fi gîndit că pentru dînsul era destul și-atîta.

Nici Iosub, de altfel, nu mi se vîra în suflet. La început doar, mi-a turnat niște predici țircovnicești despre supușenie, ascultare, răbdare și cap plecat. Mă bombănea parcă numai din datorie, cu gîndurile aiurea, fără a crede măcar el că vreunul din cuvintele pe care le spunea merita într-adevăr să fie rostite.

Atunci, temîndu-mă să nu-l deprind pisălog, i-am tăiat apa de la moară luîndu-l peste picior.

— Vezi? se mira, cu o nepăsare greu de înțeles pentru mine. Nu ești supus de loc...

— O fi su-scos, atunci, dacă nu-s su-pus.

— Nu vorbi așa. Stăpînu-tău, se cheamă, te ridică din gunoi, iar tu...

— Să mă arunce, dacă m-o fi ridicat.

— O iei razna, bre! De ce să te-arunc? Cît muncești ... mde! Spun numai că nu ești plecat...

— Zi-mi să plec și-oi fi plecat. Nu sîntem cununați.

— „Să plece!“ Nu-i vorba de asta ...

— Atunci hai și-om vorbi de alta: pe murg l-a ros hamul. Îi pun păcură?

— Fie cum vrei tu ... Unora, dacă nu le lași hățul slobod, nu trag! Sînt de tot soiul...

— Sînt! Sînt și cai... și catîri... și măgari...

— Să fie sănătoși! Își încheia Iosub predicile, nepăsător, prefăcîndu-se a nu pricepe. Pe mine alte griji mă pască!

Pentru el, cred, sub jocul meu cu vorbele se ascundeau cine știe ce mărunte puteri drăcești, străine și potrivnice judecății lui greoaie — și cu asemenea puteri nu catadicsea să-și piardă vremea.

Pcuncile, totuși, le îndeplineam; și cu timpul căpătase atîta încredere-n mine, încît îmi lăsa căruța pe seamă cu săptămînilor. El, după ce tocmea cursele și-și lua banii (lucra numai cu plata-nainte), colinda orașul de unul singur: făcea negustorie cu sacul, din ușa-n ușa și-i mergeau toate cum nu se poate mai bine. În rest, simțind amîndoi că n-aveam ce cîștiga cunoscîndu-ne, am trăit alături fără a ne cunoaște.

A trebuit să vie primăvara... a trebuit să țipe deasupra orașului trei nopți la rînd, cocorii ... și-a trebuit să mă trezesc gemînd, în nopțile acelea... și-a trebuit să-l simt pe Iosub alături, trezindu-se și el gemînd, — ca să-mi dea prin cap gîndul că stăpînu-meu, ori cum ar fi fost, era poate, ca și mine, țăran.

Nu știam, atunci, că țărani nici de gemut nu gem toți la fel!

A patra zi, într-o luni, cînd l-am văzut strîngînd calabălcu (podul grajdului, ticsit de saci și boccele, îl ținea sub cheie) n-am mai întreat încotro avea de gînd s-o ia. Credeam că știu.

Nici el nu m-a întreat dacă voiam sau nu să vin cu dînsul. Simțea, se vede, că eram hotărît să-l urmez.

Cu popasuri cu tot, am hornăit pe drumuri pînă vineri seara. Căruța, încărcată peste măsură, ne silea să mergem la pas.

Drumurile, — bune și uscate, cu praf de-o palmă, ca niciodată la începutul lui aprilie.

Ogoarele, peste tot, — arse, pustii, triste și tari ca piatra.

Fîntînile, — adînci, cu pînza apei subțiată; ca să adăp caii, legam de funie brîul lui Iosub, și, nu o dată, la brîul lui trebuia să adaug hăturile.

Prin sate, oamenii stăteau ca la prohod împrejurul plugurilor bune de nimic și nu vorbeau decît despre secetă: fuseseră cîteva picături de ploaie prin octombrie... fuseseră cîteva fulgi prin decembrie... apoi nimic. Cui se încumeta să iasă la arat, ori i se desfăcea plugul, ori, de nu, îi crăpau vitele.

Secetă era și-n Iași. Semnele foametei se arătau și-acolo. Dar la Iași robinetele curgeau, cișmelele curgeau, depozitele negustorilor îmi păreau de nesfîrșit — și jelanile despre secetă pe-o ureche-mi intrau, pe cealaltă-mi ieșeau. Acuma însă, pe măsură ce orașul rămînea la zile și nopți de drum în urmă, începeam să simt seceta ca pe o fiară vie; îi simțeam gheara înfigîndu-mi-se în beregată — și parcă-mi venea să strig după ajutor.

Iar Iosub nu mai era Iosub.

De luni pînă vineri, doar prin semne de mi-a spus cîte ceva: „Adapă!“ ... „Deshamă!“ ... „Poposim!“ ... „Surului pune-i piedică!“ ... „Inhamă!“...

O singură dată, călcîndu-mi pe inimă, l-am întrebat ce-l roade. Mi-a făcut, aspru, semn să-mi țin gura.

În căruță se urca rar, pentru puțină vreme, cînd îl răzbea somnul. Altfel, cu o ațîtare străină firii sale (sau, cel puțin, străină părerilor mele de pînă atunci despre firea lui), umbla ceasuri întregi, neobosit, la cîțiva pași înaintea cailor. Mergea în neștire, legănîndu-se pe picioaroangele arcuite, tătărăști, cam țepene; și caii, după ce în lunile din urmă se înstrăinaseră de dînsul, își potriveau acuma pasul numai după el — oricît i-aș fi îndemnat eu cu biciul sau cu hăturile. Dacă Iosub s-ar fi aruncat în prăpastie, ei ar fi luat-o după dînsul ...

Noptile — și cînd am poposit într-un sat, și cînd ne-am oploșit într-o colibă părăsită, și cînd am rămas în cîmp, sub stele, n-a închis ochii. Caii își ronțăiau grăunțele, eu dormeam, iar el se învîrtea cu mîinile-n șolduri împrejurul căruței. Lupta cu cine știe ce gînduri, și, din cînd, răzbit, slobozea cîte-un „Hă-hm!” adînc, puternic și pornit — parcă-și dregea glasul, gata să vîre lumea în sperieți cu o predică mîndră ori cu o înjurătură cumplită, pe care apoi, răzgîndindu-se, n-o mai rostea. Caii, tustrei deodată, conteneau ronțăitul, și, sforăind ca la lup, își întorceau capetele, înspăimîntați, către acest nou stăpîn al lor. Mă trezeam și eu, tresărind din somn... „Nu mergi tu, se vede, la casa și la pămîntul tău, cum nu merg eu la-nsurătoarel Ți-i fi pus în gînd să măcelărești pe careva, te-i pomeni!” îl judecam în gînd.

La Iași, cînd îl priveam vreodată mai cu luare aminte, nu citeam pe chipul lui decît durere neajutorată și lăcomie nătîngă: îl asemuam cu un berbec roșcat al răposatului bunic dinspre tata — un berbec veșnic flămînd și îmbătrînit prea de vreme din pricina rîiei ... Avea fața lungă, Iosub, spîntică și vîrstată de-atîtea crețuri că te-ntrebai, văzîndu-l de nu cumva doarme cu nasul în vreo botniță care-i curmă obrașii peste noapte. Nasul — drept, subțire, tăios, către pămînt, i se înrădăcina într-o pereche de sprîncene arămii, arcuite și ele în jos, pînă în mijlocul obrazilor, deasupra ochilor mici, decolorați, totdeauna năclăiți în cețuri. Buza de jos, de obicei spuzită, și-o aduna într-un bumburuz alb, cu ajutorul căruia se căznea s-o îngrămădească mai bine sub nas pe cea de sus, căreia, din pricina asta, colțurile îi spînzurau a jale pe-o bărbie lată și teșită.

Dar acum și la înfățișare era altul: ochii i se limpeziseră, iar buza de jos, izbitînd s-o depășească și s-o încalece definitiv pe cealaltă, îi dădea un aer de încăpățîinare mîndră, nebunească, în stare să treacă peste orice pe lumea asta.

„Ia te uită cine-mi erai!” mă minunam... „Ia te uită cum și-a ascuns el firea!”

Cînd vreun străin îi vorbea înspăimîntat despre secetă, zîmbea subțire și semeț de parcă i se lăudau pe drept niscai deosebite merite ale lui.

Începeam să mă tem de ceva nedeslușit... nu știam nici cum, nici

dincotro să mă apăr... și mă bătea gîndul să-mi iau lumea-n cap. Nici azi nu pricep cum de nu l-am lăsat în plata domnului, cum de m-am dus după dînsul asemeni cailor.

„Țăran“ nu era; în orice caz, nu „ca și mine“.

Sfîrșitul lui Filimon Sirbu

după Petre Iosif

Filimon Sirbu este unul dintre eroii Uniunii Tineretului Comunist din R.P.R. El a fost executat în ziua de 19 iulie 1941, din ordinul guvernului fascist.

În zori, ușa se dă în lături, încet:

— Ești chemat să semnezi un dosar.

Filimon a înțeles.

S-a sfîrșit.

Întinde brațele liniștit, senin. I se pun cătușele. Apoi iese. Din pieptul lui Filimon se ridică un cîntec.

Au ajuns în curte și Filimon nu se miră, privește drept înainte, cu ochii săi mari, strălucitori.

— „Hai la lupta cea mare“...

Comandantul gărzii fierbe.

În curtea închisorii răsună:

„Rob cu rob să ne unim“...

Filimon pășește drept, cu figura luminată.

Au ajuns.

Maiorul magistrat se apropie să-l lege la ochi cu o fișie de pînză.

Tînărul clatină capul cu energie:

— Nu-i nevoie. Primesc moartea cu ochii deschiși, pentru că mor pentru o cauză dreaptă. Voi fi răz bunat!

Maiorul face un pas înapoi.

— Foc!

Înălțîndu-se pe vîrfurile picioarelor, Filimon Sirbu mai apucă să strige:

— Moarte fasciștilor!... Trăiască România liberă!

Și alunecă ușor de-a lungul zidului.

Cinci pîini

după Ion Creangă

Doi oameni călătoreau împreună. Unul avea trei pîini, iar altul două pîini. Ei întîlnesc pe drum, un călător pe care îl ospătează. La plecare, călătorul le dă 5 lei. Cel cu trei pîini păstrează 3 lei și dă celui care a avut două pîini 2 lei. Dar acesta nu este mulțumit cu împărțeala și se duc amîndoi la judecător.

Judecătorul întreabă pe cel care a avut două pâini.

— Dumneata ai avut două pâini?

— Da, două am avut.

— Prietenul dumitale a avut trei pâini?

— Da, trei a avut.

— Bătură ați avut?

— Nu, numai pâine goală și apă rece din fântină.

— Ai spus că ați mâncat toți la fel. Așa este?

— Așa este.

— Ia să vedem câtă pâine a mâncat fiecare! Să zicem că ați tăiat fiecare pâine în trei bucăți deopotrivă de mari. Câte bucăți ai fi avut dumneata?

— Șase bucăți.

— Dar prietenul dumitale care a avut trei pâini?

— Nouă bucăți.

— Cît fac șase bucăți și cu nouă bucăți?

— Cincisprezece bucăți.

— Cîți oameni au mâncat din aceste cincisprezece bucăți?

— Trei oameni.

— Bun! Cîte bucăți vin de fiecare om?

— Cîte cinci bucăți.

— Ții minte cîte bucăți aveai dumneata?

— Șase bucăți.

— Și cîte ai mâncat dumneata?

— Cinci bucăți.

— Cîte au mai rămas din pâinea dumitale?

— Numai o bucată.

— Ții minte cîte bucăți de pâine a avut prietenul dumitale?

— Nouă bucăți.

— Și cîte a mâncat el?

— Cinci bucăți, ca și mine.

— Și cîte i-au mai rămas?

— Patru bucăți.

— Bun! Dumneata ai avut numai o bucată mai mult, iar prietenul dumitale a avut patru bucăți mai mult. O bucată de pâine rămasă de la dumneata și patru bucăți de la celălalt fac cinci bucăți?

— Tocmai cinci.

— Este adevărat că aceste cinci bucăți de pâine le-a mâncat oaspetele dumneavoastră, care spui că v-a dat 5 lei?

— Este adevărat.

— Așadar, dumitale ți se cuvine numai 1 leu, fiindcă aveai numai o bucată de pâine mai mult, iar prietenului dumitale i se cuvin 4 lei, fiindcă a avut patru bucăți de pâine mai mult. De aceea fă bine și dă înapoi 1 leu prietenului dumitale.

Cel cu două pâini a înapoiat 1 leu, cam cu părere de rău, și a plecat rușinat.

Era odață o babă și un moșneag. Baba avea o găină și moșneagul un cocoș; găina babei se oua de câte două ori pe fiecare zi, și baba mînca o mulțime de ouă, iar moșneagului nu-i da nici unul. Moșneagul într-o zi își pierdu răbdarea și zise:

— Măi, babă mîînci ca în tîrgul lui Cremene. Ia dă-mi și mie niște ouă, ca să-mi prind pofta măcar.

— Da, cum nu, zise baba, care era foarte zgîrcită. Dacă ai poftă de ouă, bate și tu cocoșul tău să facă ouă, și-i mîncă; eu așa am bătut găina, și iacătă-o cum se ouă.

Moșneagul, pofcios și hapsîn, se ia după gura babei și de ciudă, prinde iute și degrabă cocoșul și-i dă o bătaie bună zicînd:

— Na! ori te ouă, ori du-te de la casa mea, ca să nu mai strici mîncarea degeaba.

Cocoșul, cum scăpă din mîinile moșneagului, fugi de-acasă și umblă pe drumuri, bezmetic. Și cum mergea el pe un drum, numai iacă găsește o punguță cu doi bani. Și cum o găsește, o și ia în clonț. Și se întoarîă cu dînsa înapoi la casa moșneagului. Pe drumî întîlnește o trăsură cu un boier și cu niște cucoane. Boierul se uită cu băgare de seamă la cocoș, vede în clonțu-i o punguță și zice vizitiului:

— Măi! ia dă-te jos și vezi ce are cocoșul cela în plisc?

Vizitiul se dă iute jos din capra trăsorii, și c-un fel de meșteșug, prinde cocoșul și, luîndu-i punguța din clonț, o dă boierului. Boierul o ia fără păsare, o pune în buzunar și pornește cu trăsura înainte. Cocoșul, supărat de asta, nu se lasă, ci se ia după trăsură, spunînd neîncetat:

— Cucurigu! boieri mari,

Dați punguța cu doi bani!

Boierul, înciudat, cînd ajunge în dreptul unei fîntîni zice vizitiului:

— Mă, ia cocoșul ăsta obraznic și-l dă-în fîntîna ceea.

Vizitiul iarăși se dă jos din capra trăsorii, prinde iarăși cocoșul și-l azvîrle în fîntînă.

Cocoșul, văzînd această mare primejdie, ce să facă? Începe a înghiți la apă; și înghite, și-nghite pînă-ce înghite toată apa din fîntînă... Apoi zboară de-acolo afară și iarăși, se ia în urma trăsorii, zicînd:

— Cucurigu! boeri mari,

Dați punguța cu doi bani!

Boierul văzînd aceasta s-a mirat cumplit și a zis:

— Mă da al dracului cocoș i-asta! Ei las! că ț-oi da cu ție de cheltuială, măi crestaturele și pîntenaturele!

Și cum ajunge acasă, zice unei babe de la bucătărie să ia cocoșul, și-l azvîrle într-un cuptor plin de jeratic și să puie o lespede la gura cuptorului. Baba cîinoasă la inimă, face cum i-a zis stăpînu-

său. Cocoșul, cum vede și astă mare nedreptate, începe a vărsa la apă, și toarnă el toată apa cea din fîntînă pe jeratic, pînă ce stinge focul de tot și se răcorește cuptorul; ba încă face ș-o apăraie prin casă, de s-a îndrăcit de ciudă hîrca de la bucătărie. Apoi dă o bleandă lespezii de la gura cuptorului, iese teafăr și, de acolo, fuga la fereastra boierului și începe a trînti cu ciocul în geamuri și a zice:

— Cucurigul boieri mari,
Dați pungața cu doi bani!

— Măi, că mi-am găsit beleaua cu dihania asta de cocoș! zise boierul cuprins de mirare. Vizitiu ia-l de pe capul meu, și-l zvîrle în cireada boilor ș-a vacilor; poate vr-un buhai înfuriat i-a veni de hac: l-a lua în coarne ș-om scăpa de supărare.

Vizitiul iarăși ia cocoșul și-l zvîrle în cireadă! Atunci, bucuria cocoșului! Să-l fi văzut cum înghițea la buhai, la boi, la vaci și la viței pîn-a înghițit și toată cireada, ș-a făcut un pîntece mare, mare cît un munte. Apoi iar vine la fereastră, întinde aripile în dreptul soarelui, de întunecă de tot casa boierului, și iarăși începe:

— Cucurigul boieri mari,
Dați pungața cu doi bani!

Boierul, cînd mai vede și asta, crapă de ciudă și nu știa ce să mai facă, doar va scăpa de cocoș.

Mai stă boierul cît stă pe gînduri, pînă-i vine iarăși în cap una:

— Am să-l dau în haznaua cu bani; poate va înghiți la galbeni, i-a sta vreunul în gît, s-a îneca, ș-om scăpa de dînsul. Și cum zice, umflă cocoșul de-o aripă, și-l zvîrle în haznaua cu bani; căci boierul acela, de mult bănărit ce avea, nu-i mai știa numărul... Atunci cocoșul înghite cu lăcomie toți banii și lasă toate lăzile pustii. Apoi iese și de acolo, el știe cum și pe unde, se duce la fereastra boierului și iar începe:

— Cucurigul boieri mari,
Dați pungața cu doi bani!

Acum, după toate cele întîmplate, boierul, văzînd că n-are ce-i mai face, i-azvîrle pungața. Cocoșul o ia de jos cu bucurie, se duce în treaba lui și lasă pe boieri în pace. Atunci toate păsările din ograda boierească, văzînd voinicia cocoșului, s-au luat după dînsul, de ți se părea că-i o nuntă și nu altă ceva; iar boierul se uita gales cum se duceau și păsările sale și zise oftînd:

— Ducă-se și cobe și tot, numai bine că am scăpat de belea; că nici lucru curat n-a fost aici!

Cocoșul însă mergea țănoș, iar păsărele după dînsul; și merge el cît merge, pînă ce ajunge acasă la moșneag, și de pe la poartă începe a cînta: cucurigu, cucurigu!

Moșneagul, cum aude glasul cocoșului, iese din casă cu bucurie; și cînd își aruncă ochii spre poartă, ce să vadă? Cocoșul său era ceva de speriat: elefantul ți se părea purice și o mulțime de păsări, care de care mai frumoase și mai boghete. Moșneagul văzînd pe cocoșul

său atât de mare și de greoi, și înconjurat de atât de amar de galițe, i-a deschis poarta. Atunci cocoșul i-a zis:

— Stăpîne așterne un țol aici, în mijlocul ogrăzii.

Moșneagul, iute ca un prîsnel, așterne țolul, Cocoșul atunci se așează pe țol, scutură puternic din aripi, și îndată se umple ograda și livada moșneagului de păsări și de cirezi de vite; iară pe țol, toarnă o movilă de galbeni, care strălucea la soare, de-ți lua ochii! Moșneagul, văzînd aceste mari bogății, nu știa ce să facă de bucurie, sărutînd mereu cocoșul și dezmiardîndu-l.

Atunci iaca și baba venea, nu știu de unde; și cînd a văzut unele ca aiestea, numa-i sclipeau răutăcioasei ochii în cap și plesnea de ciudă.

— Moșnege, zise ea, dă-mi și mie niște galbeni.

— Ba pune-ți pofta-n cui, măi babă! Cînd ți-am cerut ouă, știi ce mi-ai răspuns? Bate acum și tu găina, să-ți aducă galbeni; c-așa am bătut eu cocoșul și iaca ce mi-a adus!

Atunci baba se duce în poartă, găsește găina, o apucă de coadă și o ia la bătaie, de-ți venea să-i plîngi de milă! Biata găină, cum scapă din mîinile babei, fuge pe drumuri. Și cum mergea pe drum, găsește ea o mărgică ș-o înghite: apoi repede se întoarce acasă la babă, și începe de pe la poartă: Cot, cot, cotcodac! Baba iese cu bucurie înaintea găinii. Găina sare peste poartă, trece iute pe lîngă babă și se pune pe cuibar, și după vr-un ceas de ședere sare de pe cuibar, cîtcodăcind. Baba atunci se duce cu fuga să afle ce i-a făcut găina!.. Și, cînd se uită în cuibar, ce să vadă? Găina se ouase cu o mărgică!.. Baba cînd vede că ș-a bătut găina joc de dînsa, prinde s-o bate, ș-o bate, pîn-o omoară în bătaie! Și așa baba cea zgîrcită și nebulă a rămas de tot săracă lipită pămîntului. De acu a mai mîncă și răbdări prăjite, în loc de ouă; că bine și-a făcut rîs de găină, și-a ucis-o fără să-i fie vinovată cu nimica, sărmana!

Moșneagul însă era foarte bogat; el și-a făcut case mari, și grădini frumoase, și trăia foarte bine. Pe babă de milă, a pus-o găinăriță; iar pe cocoș, îl purta în toate părțile după dînsul, cu salbă de aur la gît și încălțat cu ciuboșele galbene și cu pînteni la călcîie, de ți se părea că-i un irod de cei frumoși, iar nu cocoș de făcut cu borș.

Costache Negruzzi

(1808—1868)

Născut la Trifești, nu departe de Iași, Costache Negruzzi a învățat mai întîi carte grecească și franceză, apoi s-a deprins singur să citească și să scrie romînește. În 1821, familia Negruzzi s-a refugiat peste Prut, stabilindu-se în urmă, pentru cîteva luni, la Chișinău. Aici viitorul scriitor moldovean l-a cunoscut pe Pușkin, care i-a făcut o adîncă impresie. Învățînd limba rusă, Negruzzi a tradus mai tîrziu

din literatura marelui popor vecin, contribuind la popularizarea în românește a unora din operele lui Pușkin și Antioh Cantemir.

După întoarcerea la Iași, C. Negruzzi și-a început cariera administrativă, desfășurînd paralel o vie și bogată activitate literară. A contribuit la înființarea teatrului românesc.

Maestru al prozei românești, C. Negruzzi a scris în prima perioadă a carierei sale poemul eroic „Aprodul Purice”, precum și câteva poezii lirice. Autorul faimoasei nuvele „Alexandru Lăpușneanu”, Negruzzi și-a adunat toate versurile originale și traduceri în 1857 sub titlul „Neghină și pălămidă”, în cadrul volumului „Păcatele tinerților”.

Grigore Alexandrescu

(1810—1885)

Născut la Tîrgoviște, Grigore Alexandrescu, pierzîndu-și de timpuriu amîndoi părinții, și-a părăsit orașul natal, pentru a se stabili la București. Pe la 1831 îl aflăm ca elev în clasa lui Vaillant de la liceul „Sf. Sava”, unde se remarcă printr-o uimitoare memorie și prin pasiunea pentru literatură.

Ca și alți intelectuali ai epocii, Grigore Alexandrescu, atras de mișcarea pregătitoare a revoluției de la 1848, a intrat în rîndurile societăților culturale cu tănuite scopuri politice. Pentru scurtă vreme a făcut parte, ca iuncăr, din cadrele armatei, pe care a părăsit-o pentru a se dedica activității literare.

Foarte sensibil la năzuințele epocii, și-a pus marele talent în serviciul cauzei libertății și democrației. Prin satire, fabule și epistole — adevărate modele ale genului a înfierat cu energie și sarcasm viciile societății feudale, dar și cele ale burgheziei. În poezii patriotice și-a exprimat încrederea nestrămutată în viitorul fericit al patriei. În 1848, a fost redactor al ziarului „Poporul Suveran”, organ al mișcării revoluționare. Mai tîrziu a luat parte și la luptele pentru crearea statului național.

Principalele lui volume sînt „Eliezer și Neftali” (1832), „Poezii” (1842), „Suenire și impresii, epistole și fabule” (1847), „Meditații, elegii, epistole, satire și fabule” (1863).

Vasile Alecsandri

(1821—1890)

Cel mai reprezentativ poet al unei frămîntate epoci din istoria poporului român, Vasile Alecsandri a ilustrat literatura română timp de aproape o jumătate de veac. S-a născut la Bacău, primind de copil o educație îngrijită, în spiritul ideilor iluministe. După cîțiva ani petrecuți în pensionul unui profesor francez, a fost trimis la

Paris, unde a rămas între 1834—1839. Din acești ani datează primele lui încercări poetice în limba franceză. Întorcându-se în țară, în 1840, după o călătorie în Italia, a fost izbit de nedreptățile crunte ale căror victime erau păturile largi ale poporului. De aci înainte, pînă la sfîrșitul vieții, a fost prezent la evenimintele culturale și politice hotărîtoare ale veacului. Prin scris și prin participare directă, a slujit mișcarea revoluționară din Moldova de la 1848, unirea, lupta pentru independența națională. Poezii ca „Deșteptarea Romîniei“, „Hora Unirii“, ciclul „Ostașii noștri“ au avut un adînc răsunset.

Înființarea teatrului național, culegerea de literatură populară, editarea unor importante reviste de literatură („Propășirea“, „Romînia literară“) sînt adevărate evenimente culturale legate de numele lui Alecsandri.

Volumul „Poezii populare ale Romînilor“ (1866) a atras atenția asupra tezaurului folcloric.

Talent cu resurse multiple, Alecsandri ș-a cîștigat merite de seamă în poezia ca și în dramaturgia și proza romînească. Comediile „Iașii în carnaval“, „Cucoana Chirița în provincie“, „Sînziana și Pepelea“ și altele, drama „Despot Vodă“, povestirile „Istoria unui galbăn“, „Balta-Albă“ etc. sînt realizări de mare valoare.

Creația poetică a lui Alecsandri îmbrățișează o tematică largă de la cîntarea sentimentelor personale, pînă la energicul manifest politic. Trăinicia ei își are rădăcinile în adeziunea poetului la aspirațiile poporului și în intimul și neîntreruptul contact cu folclorul.

Cel dintîi volum de poezii pe care l-a publicat în 1853 sub titlul „Doine și Lăcrimioare“, a fost urmat de „Suvenire și Mărgăritărele“ (1863), „Dumbrava Roșie“ (1872), „Ostașii noștri“ (1878).

Ion Creangă

(1837—1889)

Ion Creangă a fost un mare povestitor. El s-a născut în anul 1837, în satul Humulești, de lîngă Tîrgul Neamț. Părinții săi au fost țărani.

Ca și alți scriitori romîni din trecut, Ion Creangă a avut o viață grea. A fost nevoit să părăsească preoția și s-a făcut învățător. Pînă la sfîrșitul vieții sale, anul 1889, Creangă a fost învățător la Iași.

Ion Creangă a scris povești frumoase ca: „Punguța cu doi bani“, „Capra cu trei iezi“, „Harap Alb“.

Cea mai însemnată scriere a sa este „Amintiri din copilărie“, în care povestește cu mult drag despre părinții săi, despre satul său, despre școala timpului, despre jocurile și zburdălniciile copiilor. Poveștile sale și amintirile din copilărie sînt cunoscute acum nu numai în țara noastră, ci și în multe țări străine,

Pentru școlari, pe care-i iubea mult, Creangă a scris și cărți de școală.

Din clasă nu lipsește nici un elev. E o liniște, de parcă n-ar fi nimeni. Toți copiii sînt atenți, ca să nu le scape nici un cuvînt... Astăzi, tovarășul învățător le povestește despre Ion Creangă.

— Dacă ar trăi Ion Creangă, se aude glasul blînd al învățătorului, și ar veni în mijlocul nostru, ar fi un bătrîn trecut de 120 ani.... Parcă-l aud bătînd în ușa clasei noastre și spunîndu-ne:

— Bine v-am găsit, dragii moșului! Dragi îmi sînteți și de dragul vostru am scris eu cele mai frumoase povești... Dragă mi-a fost copilăria, cînd eram și eu, ca și voi, un boț-chilimboț, cu ochi și cu urechi, în sat la Humulești. Și tata și mama și frații și surorile, erau tot cu voia bună, cu toate că aveam destule greutăți în casă.

Și-mi amintesc și acum cum ne-nveselea mama, legînd de stil-pul hornului o sfoară cu motocei, de crăpau mîțele jucîndu-se cu ei.

Cînd venea tata de la pădure, înghețat de frig și plin de promoroacă, noi, copiii, îl speriam sărîndu-i în spate, pe întuneric. Și el, cît era de ostenit, ne prindea pe cîte unul, ca la „baba oarba“, ne ridica în grindă, zicînd: „tîta mare“ și ne săruta pe frunte.

Mama dorea să-nvăț carte și se ținea de capul tatei să mă deie la școală. Dar tata, care avea nevoie de mine la treabă, în ogradă și pe ogor, mereu îi spunea mamei că-s leneș de n-am pereche și că numai după mîncare și după joacă umblu toată ziua... Pînă la urmă, tot pe voia mamei a fost și am ajuns la școală. Ca să-mi deie curaj la învățătură, mama băga de seamă ce învăț și cum învăț și pînă la urmă, a învățat și dumneaei a citi, ba chiar ne luam la întrecere care citește mai bine...

Dac-am ajuns la școală, ca copil de țaran, mare noroc am avut și de bunicu-meu, David Creangă, țaran înțelept din satul Pipirig. Văzînd el că tata se codește să mă deie să-nvăț carte, i-a spus că-i țare bine să știe omul carte. Din cărți înțelegi multă învățătură; și, la drept vorbind, nu ești, numai așa, o vacă de muls pentru fiecare... Tata a ascultat vorbele bunicului și bine a făcut... Dar bunicul nu s-a mulțumit numai cu vorba: m-a dus cu el în sat la Broșteni, unde era învățător un om înțelept, care vorbea blînd și primea cu bună-tate pe fiecare, de ți-era mai mare dragul să te duci la el...

D-apoi, trebuie să mă-ntorc înapoi, dragii moșului, și să vă spun că la Humulești, unde-am început eu a învăța carte, școala nu era ca acum, cu de toate la îndemîna școlarilor. Noi, toți copiii, aveam o singură carte, pe care citeam pe rînd și, cînd nu știam lecția, învățătorul lua din cui pe „Sfîntul Nicolai“, un bici cu șapte curele, pe care i-l dăruise școlii moș Fotea, cojocarul satului, și cu el ne bătea...

Și uite — așa, prin gura tovarășului învățător, moș Creangă și-a spus povestea vieții sale și mai ales cum a învățat carte. Copiii au ascultat-o cu multă plăcere și la urmă, Dănuț a întrebat pe tovarășul învățător:

— Ce s-ar fi ales de Creangă, dacă n-ar fi învățat carte?

— Creangă, a răspuns învățătorul, ar fi trăit cum au trăit pe vremea aceea atâtea milioane de țărani neștiutori de carte. Noi însă n-am fi cunoscut niciodată frumoasele sale povești și ar fi fost păcat. Bine a făcut maică-sa Smaranda că nu l-a lăsat neștiutor de cartel Omul care știe carte, dragii mei, nu știe numai pentru el, ci știe spre folosul tuturor.

Mihail Eminescu

(1850-1889)

Cel mai mare poet al poporului român maestrul care a dat limbii literare românești o strălucire uimitoare, Mihail Eminescu a desăvârșit tradiția artistică de pînă la el deschizînd drumuri noi urmașilor.

S-a născut la Ipotești lîngă Botoșani. Și-a petrecut copilăria în mijlocul naturii, printre țărani care l-au făcut să îndrăgească din anii fragezi comoara folclorului. După cîteva clase urmate la Cernăuți, fiul căminarului Eminovici, fire independentă, refractară îngrădirilor, a început un șir de peregrinări prin țară, însoțind turnee ale unor echipe teatrale. Drumurile acestea de-a lungul și de-a latul tuturor regiunilor locuite de poporul român i-au adus mult folos, dar și grele încercări. A cunoscut viața de fiecare zi a plugarilor și păstorilor, a oamenilor simpli din țirguri și orașe, alcătuiindu-și o interesantă culegere de pe urma acestui contact, și niciodată nu s-a despărțit de cărțile dragi pe care le purta cu sine.

Primele poezii i-au fost publicate în revista ardeleană „Familia“, în anul 1866.

Trimis de tatăl său în 1870 la Viena, de unde a trecut apoi la Berlin, a studiat cu pasiune disciplinele cele mai diverse. Tot acolo a avut posibilitatea să cunoască literatura socialistă, citind și din operele lui Marx. Atmosfera vremii agitată de ideile socialiste și mai ales marele eveniment istoric al Comunei din Paris l-au dus la crearea poemului „Împărat și proletar“, cu viguroase accente revoluționare.

Întors în țară, poetul care-și afirmase convingător marele talent, s-a lovit permanent de disprețul și reaua voință a oficialității culturale burghezo-moșierești. A fost nevoit să-și irosească energia muncind din greu ca revizor școlar, redactor la „Curierul“ din Iași și mai cu seamă la „Timpul“. Înfruntînd adesea mizeria în cel mai strict înțeles al cuvîntului, și-a desăvîrșit și publicat numai o parte din poeziile pe care le-a conceput și care l-au așezat de atunci pe cea mai înaltă treaptă a admirației și dragostei poporului său. Cîntărețul răscolitor al frumuseților naturii și al iubirii, a împletit cu o măiestrie încă negălată, între altele în „Epigonii“ și în vestitele „Scrisori“, atașamentul pătimaș față de patrie și tradițiile ei mîndre de luptă pentru libertate, cu o ură nimicitoare, plină de sarcasm împotriva dușmanilor țării și cu deosebire împotriva burgheziei fățarnice, demagogice.

Era încă tânăr (1883), când boala i-a frânt aproape brusc coardele lirei. În loc să fie ajutat de cei care s-au erijat în protectorii săi și care de altfel l-au împiedicat sistematic să rupă definitiv cu ideologia retrogadă a moșierimii și a idealismului filozofic, a fost supus unui șir josnic de umilințe. Poetul care a simbolizat în „Luceafărul” conflictul dintre societatea profund viciată a vremii și personalitatea sa uriașă, nutrită cu aspirații înalte, s-a stins la București, la 15 iulie 1889.

Pentru prima dată, versurile sale, tipărite în majoritatea lor în „Convorbiri Literare” au fost adunate în volum la 1884. Dar în manuscris a rămas o producție imensă, mărturie necristalizată dar nu mai puțin impunătoare a geniului lui Mihail Eminescu, nemuritorul făuritor de artă și limbă literară românească.

Ion Luca Caragiale

(1852—1912)

Cel mai de seamă reprezentant al realismului critic în literatura română s-a născut în satul Haimanale (astăzi I. L. Caragiale), lângă Ploești. Murindu-i tatăl, I. L. Caragiale a fost nevoit să-și întrerupă studiile, pentru ca muncind ca profesor la școli particulare, corector de ziar, copist de roluri și sufler, să-și poată întreține familia.

Caracterul acuzator al comediilor pe care le-a scris, mai ales al capodoperei „O scrisoare pierdută” (1884) și „Momentelor” (1901), i-au atras ostilitatea oficialității burghezo-moșierești ceea ce l-a constrâns să se expatrieze.

De la Berlin, unde a rămas până la sfârșitul vieții, a urmărit cu nedeزمینیت interes evenimentele din patrie.

Versuri, Caragiale, care firește rămâne în primul rând marele dramaturg și prozator satiric român, a scris ocazional, dar nu numai ca să-și verifice variatele posibilități de expresie literară, ci pentru a servi și prin aceste mijloace obiective precise. Parodiile publicate în „Moftul Român” au lovit în poezia decadentă, simbolistă, ce-și făceau pe atunci drum în literatura română. Alte parodii și fabule s-au alăturat, în preajma, și în anul 1907, vehementului protest „1907, din primăvară pînă-n toamnă”, împotriva autorilor sîngeroasei represiuni, de la monarh la politicienii conservatori și liberali.

George Coșbuc

(1866—1918)

„Poetul țăranimii” s-a născut la Hordou, în regiunea Rodnei. Încă din copilărie simte o mare dragoste pentru literatura populară pe care o cunoaște la șezătorile și horile satului. Elev al școlii de trei ani din Telciu și al liceului din Năsăud, G. Coșbuc a început să

publice basme versificate și poezii, semnînd cu pseudonimul „C. Boșcu”. Înscriș la Facultatea de Filozofie din Cluj, tînărul poet a avut de îndurat lipsurile unei studenții mizere și disprețul fiilor de magnați, fapt care l-a determinat să răspundă invitației lui I. Slavici de a veni ca redactor la ziarul „Tribuna” din Sibiu. Aici a desfășurat o fecundă activitate poetică și publicistică. În 1889 a trecut munții, venind la București, fără să știe ce soartă îl aștepta în România burghezo-moșierească. Ca și Eminescu, poetul ardelean, cîntăreț înflăcărat al revoltei țăranilor însetați de dreptate, a fost primit cu răceală de către oficialitatea burgheză. Funcționar mărunț și redactor de gazete, G. Coșbuc a avut de îndurat mizeriile intelectualității Romîniei de atunci. Împreună cu Slavici și Caragiale a redactat între 1894—1896 revista „Vatra”, apoi cu Vlahuță. „Semănătorul” (1901—1902). Principalele sale volume de versuri — „Balade și idile” (1893), „Fire de tort” (1896), „Ziarul unui pierde vară” (1902), „Cîntece de vitejie” (1904) — apărute în perioada în care realismul trebuia să respingă primele asalturi ale decadentismului — aduceau un suflu proaspăt de un optimism viguros plin de dragoste de viață și natură și un îndemn mobilizator, de o vigoare patetică și adesea revoluționară („Noi vrem pămînt,” „In Oppressores”), la luptă împotriva asupritorilor. De aceea nu este o exagerare în a afirma că „Noi vrem pămînt” a avut un rol agitatoric în răscoala țăranilor din 1907. Ilustrînd principalele trăsături ale caracterului popular al artei, poezia lui G. Coșbuc înfățișează chipul omului din popor cu specificul său național, cu alesele lui însușiri morale printre care, în primul rînd, demnitatea și avîntul său patriotic. Pe drept cuvînt s-a putut spune că opera sa constituie o adevărată monografie sau o „epopee” a satului romîn.

Stăpînind o vastă cultură clasică, „poetul țăranimii” a fost în același timp un mare traducător din literatura universală. „Sacontala” „Eneida” „Divina Comedie” reprezentînd pînă azi unele dintre cele mai reușite tălmăciri în limba romînă, confirmă posibilitățile și virtuozitatea talentului său.

Tudor Arghezi

S-a născut în 1880 la București. Cel mai mare poet romîn contemporan, Tudor Arghezi are la trecutul său peste jumătate de secol de muncă creatoare literară, în care poezia constituie miezul. Dragostea de țară și de popor ca și ura împotriva clasei dominante, exploatare și parazitare, sînt caracteristice pentru întreaga operă a lui Arghezi. Lui Tudor Arghezi îi revin mari merite și în dezvoltarea limbii romine actuale. Poeziile lui Arghezi au apărut în volumele: „Cuvinte potrivite”, „Alte cuvinte potrivite”, „Flori de mucigai”, „Versuri de seară”, „Hora”, „Cîntare omului”, „1907” ș. a.

Mihail Sadoveanu

(1880—1961)

Mihail Sadoveanu s-a născut la Pașcani în anul 1880. Legat de popor, cunoscînd îndeaproape durerile și bucuriile acestuia, scriitorul român a înfățișat cu dragoste în operele sale, viața oamenilor simpli, a celor ce muncesc. Toate acestea le-a exprimat într-o limbă a cărei putere și frumusețe izvorăsc din profunda cunoaștere a limbii populare.

Între cele mai de seamă opere ale sale numeroase sînt acelea, care înfățișează viața oamenilor exploatați și ținuți în întuneric de regimurile de asuprire din trecut („Hanul Ancuței“, „Baltagul“, „Bordeenii“ etc.). De asemenea M. Sadoveanu are minunate evocări ale trecutului istoric, ale vitejiei cu care poporul român a luptat împotriva boierimii hrăpărețe și a cotropitorilor străini. Ele sînt cuprinse în romane și povestiri ca „Nicoară Potcoavă“, „Frații Jderi“ etc.

Cunoscător profund și pasionat iubitor al literaturii populare romîne, Mihail Sadoveanu știa să îndeplinească creația sa cu legende, basmele și baladele romîne.

Sadoveanu a fost unul din cei mai străluciți cîntăreți ai frumuseților naturii Romîniei. În opera lui sînt zugrăvite tablouri de neuitat, înfățișînd frumusețea dealurilor și văilor Moldovei, a munților și codrilor țării, a locurilor neumblate din Deltă.

În timpul pregătirii instaurării dictaturii fasciste, M. Sadoveanu s-a ridicat cu curaj împotriva șovinismului și rasismului. De la eliberarea Romîniei Sadoveanu, călăuzit de ideologia clasei muncitoare, a luat parte activă la lupta pentru o viață nouă, pentru construirea socialismului.

Prin scrisul său, printr-o neobosită activitate obștească scriitorul român a mers în primele rînduri ale celor mai de seamă luptători pentru pace și socialism. Cele mai noi lucrări ale sale și mai cu seamă „Mitrea Cocor“ au ridicat pe o treaptă nouă creația sa literară. Medalia de aur a Păcii, cu care a fost premiat acest roman, constituie un mare succes al literaturii romîne.

Deputat în Marea Adunare Națională, vicepreședinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale, președinte al Comitetului Național pentru Apărarea Păcii din R.P.R., vicepreședinte al Prezidiului Academiei R.P.R., președinte al Uniunii Scriitorilor, în toate aceste funcții Mihail Sadoveanu a răspuns neprecupețindu-și forțele încrederii pe care i-a acordat-o poporul.

Pentru marile sale merite artistice și cetățenești a fost distins cu înaltul titlu de Erou al Muncii Socialiste și decorat cu Ordinul Steaua Republicii Populare Romîne clasa I, ordinul 23 August clasa I și alte ordine și medalii ale Republicii Populare Romîne.

I s-a decernat Medalia de aur a Consiliului Mondial al Păcii și Premiul de Stat al Republicii Populare Romîne clasa I.

Viața și opera lui întregă a primit o încununare meritată prin acordarea Premiului Internațional Lenin „Pentru întărirea păcii între popoare“.

Mihai Beniuc

Mihai Beniuc s-a născut în 1907 în comuna Sebiș regiunea Arad (Transilvania), într-o familie de țărani săraci.

Și-a făcut studiile la Cluj și în străinătate, iar în 1935 și-a trecut doctoratul în filozofie.

A început să scrie versuri încă de prin 1926, colaborând la diferite reviste și ziare progresiste ale vremii. După eliberarea României, publică numeroase volume de versuri ca: „Steaguri“ „Un om așteaptă răsăritul“, „Poezii“, „Mărul de lângă drum“, „O seamă de poeme“. „Inima bătrînului Vezuv“, „Călători prin constelații“, „Materia și vi-sele“, romanul „Pe multe de cuțit“ etc.

Toate poeziile lui Mihai Beniuc, atât cele vechi cît și cele noi, sînt scrise de pe poziția de luptă a poporului muncitor.

M. Beniuc este cunoscut și apreciat pentru vigoarea și lirismul cu care atacă cele mai diverse aspecte ale vieții poporului, ale muncii și luptei sale.

Mihai Beniuc, laureat al Premiului de Stat, este unul dintre fruntașii poeziei românești contemporane.

Proverbe, Zicători, Ghicitoare

Proverbe

Cine știe carte are patru ochi.
Munca lungeste viața, iar lenea o scurtează.
Minciuna sparge și casa de piatră.
Cartea face omul — om și altoiul — pomul — pom.
Sîrguința țese pînza, iară lenea pierde vremea.
Pomul se cunoaște după roade și omul după fapte.
Lucrul bine început, jumătate e făcut.
Nu făgădui, ce nu poți împlini.
Spune cu cine te însoțești, ca să-ți spun cine ești.
Lupul păru-și schimbă, dar năravul ba.
Nici o faptă fără plată.
Făgăduiala dată e datorie curată.

Zicători

Toamna se numără bobocii.
Foamea e cel mai bun bucătar.

Multă zăpadă, multă pîine.
A căuta pete în soare.
Şade pe ghimpi.
Cusut cu aţa albă.
A prinde iepurele cu sacul.
Nu lăsa lucrul de azi pe mîine.

Ghicitoare

Cîmpul alb, oile negre
Cine le vede
Nu le crede
Cine le paşte
Le cunoaşte.

(Cartea)

Ce trece prin sat
Şi cîinii nu bat.

(Vîntul)

Care-i cea mai rece floare
Fără miros şi culoare?

(Floarea de gheaţă)

Stă în curte, doarme-n cuşcă
Te şi latră, te şi muşcă.

(Cîinele)

Îl calci în picioare,
Îl baţi şi nu-l doare.

(Covorul)

Iarna-i bine lingă ea
Scoate fum dar nu-i lulea
Şi mănîncă şase luni
Numai lemne şi cărbuni.

(Soba)

Patru frați gemeni născuți
Toți îmbrățișați crescuți,
Oricînd îi vezi la un loc
Înveliți într-un cojoc.

(*Miezul de nucă*)

Ce fiară încornorată
Umblă cu gura căscată
Și numai cu limba rîmă,
Tot răstoarnă și dărîmă.?

(*Plugul*)

Ce viteaz intră-n cetate
Cu multe sulii în spate?

(*Ariciul*)

Nalt cit casa.
Verde ca mătasea.
Dulce ca mierea.
Amar ca fierea.

(*Nucul*)

Suflet ține,
Suflet, n-are,
Umblă fără de picioare
Nici pe drum, nici pe cărare
Nici pe apă curgătoare.

(*Avionul*)

Coadă ca o furculiță
Roșioară sub bărbuță
Iarna, plec de aici, din țară,
Primăvara, mă-ntorc iară.
Lîngă voi stau, fără frică
Și mă cheamă.

(*Rîndunică*)

Șervețel vărgat
Peste mare aruncat.

(*Curcubeul*)

Ce șade pe apă și nu se udă?

(*Umbra*)

Cine umblă ziua mare
Cu căsuța în spinare?

(*Melcul*)

Te desfată, primăvara,
Și te răcorește, vara,
Cînd dă toamna, te hrănește,
Peste iarnă, te-ncălzește.

(*Pomul*)

Mergi cu ea, dar roate n-are,
Nu e tren, dar șine are,
Iarna bucurii aduce,
Sus o duci și-n jos te duce.

(*Sania*)

Nu se vede, dar îl simți.
E în stare să-ți ia-n dinți
Pălăria nou-nouță,
Și ți-o trage sub căruță.

(*Vîntul*)

La fîntînă cînd o duci,
De ureche o apuci,
Însă înapoi cînd treci,
Abia mergi și te apleci.
Dacă florile însetate
Stau cu frunzele plecate
Ea, miloasă, cu stropi mici,
Lăcrămează. Cine-i? Ghici!

(*Stropitoarea*)

Din grădina lui Mihai,
De sub tufe de urzici,
A ieșit un ghem de scai,
Ca să caute furnici.
Uite-l colo, uite-l ici...
Ce să fie oare? Ghici!

(*Ariciul*)

La deal repede și fără ocol,
Iar la vale, rostogol.

(*Ariciul*)

Albă plapumă și moale
S-a întins pe deal, pe vale,
Iar cînd vine primăvara,
Se topește plăpumioara.

(Zăpada)

Merg deși nu am picioare,
Și vă spun, deși n-am gură,
Cînd e vremea de culcare,
Cînd e timp de-nvățătură.

(Ceasul)

Sînt două surori pe lume,
Care n-au același nume.
Una-i albă-luminată,
Altă-i neagră-ntunecată.
Se gonesc prin lumea lungă
Și nu pot să se ajungă.

(Ziua și noaptea)

С Л О В А Р Ъ

А

abăte (a) vt устранять; отклонять, отвлекать
absent adj отсутствующий
absurditate f -ăți нелепость, абсурд
abundă (a) vi изобиловать
acasă adv домой, дома, на дому; de — из дому
același pron m тот же, тот же самый
acést pron m этот; în — sens в этом смысле
acólo adv там; туда; в том месте
acordă (a) vt давать; предоставлять; уделять
activitate f -ăți, деятельность
acúm adv теперь, ныне, в настоящее время
adăsea adv часто
adăcă adv то-есть, именно, стало быть
adio int прощай!, до свидания!
adinc adj глубокий
adoptă (a) vt 1) принимать (план, проект); 2) усыновлять; а — o păreте разделять чье-либо мнение
admirăbil adj чудесный, прекрасный
adună (a) vt собирать
afară adv снаружи, вне, на дворе
agitator m -i агитатор
aglomerăție f -ii, -ni скопление; давка
agronóm m -i агроном
aici adv здесь, сюда; de — отсюда
aiurit adj изумленный
ajunge (a) vt 1) догонять, настигать; 2) достигать
alături adj рядом, возле; — de возле, около
alb adj белый
albăstru adj синий
alergă (a) vi бежать
alocuri: pe — adv кое-где; тут и там
alt adj, pron m другой
alta pron f другая
amendă f -zi штраф

amenință (a) vt угрожать
amețitor adj головокружительный
an m -i год
animál n -e животное
anotimp n -uri время года
anuál adj годовой, ежегодный
ăpă f are вода; реки
apără (a) vt защищать, оборонять, отстаивать
aparat n -e аппарат, прибор; — de radio радиоприемник
aparitie f -ii явление, появление
apărător 1) adj защищающий, охраняющий; 2) *m* -i защитник
apartament n -e квартира
apăsător adj угнетающий (перен.)
apluze n pl аплодисменты
aplecă (a) vt наклонять
apoi adv потом, затем
apreciă (a) vt (-ez) ценить
aprilie m апрель
apropiere f -ri 1) приближение; 2) близость
aprovizionă (a) vt (-ez) присваивать
aptitudine f -ni способность
arătă (a) vt показывать, указывать
arbitru m -ri 1) арбитр; 2) судья (спорт.)
ărde (a) vt жечь, сжигать
ărie f -ii арья, напев (муз.)
armată f -te армия, войско; Armăta Sovietică Советская Армия
articol n -e 1) статья (устава, закона); параграф, пункт; 2) статья (газетная); 3) товар
artist m -ști артист; — emerit заслуженный артист; — al poporului народный артист
aruncă (a) vt бросать, швырять
aruncare f -ări бросок, метание
ascuți(a) vt точить, заострять
aseară adv вчера вечером; de — со вчерашнего вечера
asigură (a) vt 1) обеспечивать; 2) уверять

asociație *f* -ii, -uni ассоциация, союз, общество
 aspirant *m* -ți 1) аспирант; 2) претендент; 3) *adj* всасывающий
 aspru *adj* 1) жесткий, шероховатый; 2) суровый, резкий
 astăzi *adv* сегодня
 astfel *adv* таким образом
 astimpără (a se) успокоиться, уюмиться
 asudă (a) *vi* потеть
 aștepta (a) *vt, vi* ждать, ожидать, дожидаться
 atenție *f* -ii, -ni внимание
 atirna (a) 1) *vt* вешать, развешивать; 2) *vi* висеть, (перен.), зависеть
 atât 1) *adj* такой; 2) *adv* столько; так много, так долго — de măge такой большой
 atrage (a) *vt* притягивать, привлекать; a — atenția привлечь внимание
 ață *f* -e нить, нитка
 august *m* август
 autobús *n* -use автобус
 autonom *adj* автономный
 auzi (a) *vt, vi* (aud) 1) слышать; 2) слушать, выслушивать
 avea (a) *vt* (am) (вспомогат. глагол) иметь, владеть
 aviație *f* -ii авиация
 avînt *n* -uri 1) разбег; прыжок; 2) подъем, рост; 3) усилие
 avîz *n* -e 1) извещение, уведомление; — telefonic телефонное извещение
 azi *adv* сегодня
 azvîrli (a) *vt* бросить, бросать

В

băbă *f* -be 1) старуха, бабка; 2) баба
 bacalaureat *n* -e аттестат зрелости
 báde *m* братец, дядя (обращение к старшему у крестьян)
 balét *n* -e балет
 balón *n* -oane воздушный шар, аэростат
 ban *m* -i бан — мелкая монета (¹/₁₀₀ румынского лея)
 bandă rulăntă *f* benzi rulante конвейер
 bani *pl* деньги; —i mărunți мелкие деньги, мелочь
 bărbat *m* -ți мужчина
 bărbie *f* -ii подбородок
 bărbieri (a se) бриться
 baschet (baschetbal) *n* баскетбол
 basm *n* -e сказка, басня
 bătaie *f* bătăi побои, драка
 bate (a) *vt* бить, избивать; стучать
 batic *n* -uri 1) платок (на голову); 2) набивной шелк

bază *f* -ze основание, фундамент; база
 bețiv *m* -i пьяница
 bibliotecă *f* -ci библиотека
 biét (bîată) *adj* бедный, бедная
 bilét *n* -e 1) билет; 2) записка, письмо
 bine 1) *adv* хорошо; 2) *n* добро; счастье; удача
 bir *n* -uri налог; подать
 birjâr *m* -i извозчик
 blind *adj* кроткий, добрый
 bogăție *f* -ii богатство, состояние; изобилие
 borș *n* -uri борщ
 box *n* -uri бокс (спорт.)
 brăzdă *f* -de борозда
 brici *n* -uri бритва
 brînză *f* -e брынза, сыр; — de vacă творог
 bucătărie *f* -ii кухня
 bucură (a se) 1) радоваться, веселиться, наслаждаться; 2) пользоваться
 bufet *n* -e буфет
 bulevard *n* -e бульвар
 bun *adj* хороший; добрый; — de ..., — pentru ... годный на что-либо, пригодный к..., для...
 bună dimineăța доброе утро
 bună ziua добрый день
 bunăoară *adv* например
 bunăstare *f* благосостояние
 bunăvoință *f* доброжелательность, любезность

С

ca *conj* 1) как; 2) так же, почти; около, примерно; 3) что; 4) потому что, так как; ca și cînd словно, как будто, как если бы
 cabină *f* -e будка; кабина; — telefonică телефонная будка
 sacăo *n* какао
 căci *conj* потому что, ибо, оттого что, так как
 cădea (a) *vi* падать, упасть; обрушиваться
 cadou *n* -uri подарок
 cafea *n* -ele кофе; — cu lăpte кофе с молоком
 cafeniu *adj* кофейный
 caiet *n* -e тетрадь
 cal *m* -i лошадь
 cald *adj* 1) теплый; 2) (перен.) пылкий, пламенный
 călimară *f* -ăgi чернильница
 cămăra *f* -ăgi кладовая, чулан
 cămașă *f* -ăși 1) рубашка; 2) (тех.) оболочка, обшивка; 3) обложка
 cameră *f* -e 1) комната, 2) палата (парламент); — de baie ванная комната

canapea *f* -еле диван
cantină *f* -е общественная столовая
cap *n* -еле голова; начало
capacitate *f* -ăți способность, возможность; ~ defensivă обороноспособность
căpătă (a) *vt* (capăt) получать, приобретать; усваивать
capitală *f* -е столица
capitonă (a) *vt* (-ez) обивать (мебель)
căpriu *adj* карий
cărbune *m* -и уголь
căre *pron* который, кто; ~ ре ~ кто кого
carnet de note *n* -е записная книжка, блокнот; ~ de identitate удостоверение личности; ~ de membru членская книжка
carte *f* cărți книга; ~ de școală учебник; ~ poștală почтовая открытка (карточка)
cărunt *adj* седой, с проседью; păr ~ седые волосы
căruță *f* -е телега, повозка
casă *f* -е 1) дом, здание, строение; 2) касса; ~ de economii сберегательная касса
căsătorii (a) *vt* (-esc) женить, выдать замуж; (a se) ~ жениться
castravete *m* -ți огурец; ~ murat солёный огурец
catedră *f* -е кафедра
catifea *f* бархат
căldură *f* -гі 1) теплота, жара; 2) (перен.) пылкость, горячность
căuta (a) *vt* (caut) 1) искать, разыскивать; 2) пробовать, пытаться
ce *pron* что: что за; cu ce (с) чем; ce fel de? что за?
cea *pron* та (которая)
ceafă *f* cefe затылок
ceai *n* -uri чай
căinic *n* -е чайник
ceapă *f* сере лук, луковича; ~ verde зелёный лук
cească *f* cești чашка, кружка
cedă (a) *vt* (-ez) уступать
cei *pron* те (pl от cel)
cel *pron* тот
cele *pron* те (pl от cea)
cer *n* -uri небо
cerc *n* -uri 1) круг; 2) кружок
cercetare *f* -ări исследование; исследование
cere (a) *vt* просить
cerneală *f* -eli чернила
cetățean *m* -eni гражданин; ~ sovietic советский гражданин
ceva 1) *pron* нечто, что-нибудь, что-то; 2) *adv* немного
chiar *adv* даже, же, именно

chimist *m* -ști химик
chioc *n* -uri кюск, ларек
cină *f* -е ужин; время ужина
cine *pron* кто; cu ~ с кем; pe ~ кого; ori ~ всякий, каждый
cinematograf *n* -е кинематограф
cineva *pron* кто-либо, кто-то
ciocan *n* -е молот
ciorap *m* -i чулок; ~ scurt носок
circulă (a) *vi* циркулировать, двигаться
circulație *f* -ii 1) циркуляция, обращение; 2) уличное движение
cireasă *f* -eșe, -eși черешня (плод)
citi (a) *vt* (-esc) читать, прочитывать; a ~ printre rânduri читать между строк
ciudat *adj* странный
ciupercă *f* -ci гриб; păgubă în ciuperci в этом нет никакой беды, не велика потеря!
ciine *m* -i собака, пес
cimp *n* -uri поле, равнина; ~ de arat пахотное поле
cîmpie *f* -ii равнина, степь, поле; a bate cîmpii нести околесицу
cînd *adv* когда; atunci ~ тогда; din ~; în ~ изредка, по временам; ~ unul ~ алтунт до один, то другой
cîntă (a) *vt* 1) петь; 2) играть (на муз. инструменте)
cît *pron* сколько
clădire *f* -i здание
clasă (a) *vt* (-ez) классифицировать, разбирать, сортировать; a (se) clasă проявить себя, занять определенное место (в состязании и т. п.)
clasă *f* -е класс (общественный)
clipă *f* -е миг, мгновение
clopot *n* -е колокол; a trage ~ ele звонить в колокола
coafă (a se) (-ez) сделать причёску, причёсаться
colég *m* -i коллега, товарищ; ~ de clasă, ~ de bancă соученик, одноклассник
colét *n* -е пакет, посылка; ~ poștal почтовая посылка
colhoz *n* -uri колхоз
colhóznic *adj* колхозный, oînduire ~ă колхозный строй; țărănie ~ă колхозное крестьянство
coloră (a) *vt* (-ez) красить, окрашивать, раскрашивать
comandă (a) *vi*, *vt* приказывать; командовать; заказывать
comitet *n* -е комитет; Comitetul Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice Центральный Комитет Коммунистической партии Советского Союза

comód 1) *adj* удобный, комфортабельный; 2) *adv* удобно, комфортабельно
completá (a) *vt* (-ez) дополнять, пополнять, комплектовать

complex 1) *n* -е комплекс -ul polispor-tív „Gáta pentru Muncă și Apărare“ «Готов к труду и обороне» (ГТО); 2) *adj* комплексный, сложный

compót *n* -uri компот

compúne (a) *vt* составлять, компоновать; a se ~ 1) состоять; 2) составляться

comună *f* -е коммуна; ~ din Paris Парижская Коммуна; ~ rurală село, волость

comuníst 1) *m* -ști коммунист; 2) *adj* коммунистический

concert *n* -е концерт

concúrs *n* -uri 1) конкурс, состязание; 2) содействие, помощь, поддержка

condică *f* -ci реестр

conducător *m* -i руководитель

conduce (a) *vt* 1) руководить, управлять, возглавлять; 2) править, вести; 3) сопровождать, провожать

conferință *f* -le 1) совещание, конференция; 2) доклад, публичная лекция

confirmá (a) *vt* 1) подтверждать, удостоверить; 2) утверждать (договор, закон, приговор)

conform 1) *adv* в соответствии с... 2) *adj* сходный, соответствующий

confort *n* -uri удобство, комфорт, уют; cu tot ~ul со всеми удобствами

confortabil 1) *adj* удобный, уютный, комфортабельный; locuință -ă квартира со всеми удобствами; 2) *adv* удобно, уютно

constá (a) *vi* состоять (из чего-л.), заключаться в (чем-л.)

construí (a) *vt* (-esc) 1) строить, сооружать; 2) конструировать (фразу и т. н.)

consultá (a) *vt* 1) советоваться, обращаться за советом, справкой; 2) консультировать

continent *n* -е материк, континент

contribuí (a) *vi* 1) способствовать, содействовать; 2) участвовать в расходах

conveni (a) *vt* (convin) соглашаться

cooperativă *f* -е кооператив, кооперативная организация

copac *m* -i дерево

copíl *m* -ii ребенок, дитя

copios 1) *adj* обильный; 2) *adv* обильно

cordón *n* -oape пояс

corp *n* -uri 1) тело, туловище; 2) тело, вещество

cortină *f* -е занавес

costúm *n* -е костюм, одежда

coș *n* -uri 1) корзина; 2) труба, дымоход

cot *n* -uri, coate локоть

cotletă *f* -le котлета

cotropitor 1) *adj* захватывающий, вражеский; 2) *m* -i захватчик

covór *n* -oare ковер; (перен.) покров

cravată *f* -le галстук; ~ de pionier пионерский галстук

creá (a) *vt* (-ez) творить, создавать

creion *n* -oape карандаш

crește (a) *vi* (cresc) расти, вырастать, увеличиваться в объеме

creștere *f* -i рост, увеличение, прирост, развитие; ~ neîncetată непрерывный рост

criminál *m* -i преступник

crunt *adj* жестокий

cu *prep* 1) с, вместе с; ~ mult avânt с большим подъемом; ~ plăcere с удовольствием

cucerí (a) *vt* (-esc) 1) захватывать, завоевывать; 2) (перен.) покорять, пленять

cusoană *f* -е дама

cuiér *n* -е вешалка (для платья)

culoare *f* -ori цвет, окраска; краска

cultivá (a) *vt* обрабатывать, возделывать (землю)

cultivare *f* -ări обработка (земли), культивирование; выращивание

cultură *f* 1) возделывание, обработка (земли), разведение (растений); ~ simplită полеводство; 2) культура, развитие; ~ fizică физическая культура, физкультура

cultural *adj* культурный

cum *adv* как, каким образом ~ o duci? как ты поживаешь?

cumpără (a) *vt* покупать, приобретать

cumpărătură *f* -ri 1) покупка; 2) *pl* покупки

cunoaște (a se) узнавать, обнаруживаться; se ~ видно; заметно

cuprinde (a) *vt* охватить, заключить

curát 1) *adj* чистый, чистоплотный, опрятный; 2) *adv* чисто, опрятно

curățenie *f* -ii чистота, опрятность

curge (a) *vi* течь, литься

curs *n* -uri 1) направление, курс; 2) течение, ход

cursă *f* -e 1) бег; 2) западня; 3) *pl* скачки

cúrte *f* -ți 1) двор; 2) усадьба, помещичий двор

cuțit *n* -e 1) нож; 2) резец (у станка)

cuvint *n* cuvinte слово; речь; ~ de onoare честное слово

D

da *adv* да; ~ sau ba да или нет?
da (a) *vt* (dau) давать, выдавать
dansă (a) *vt, vi* (-ez) танцевать, плясать
dar 1) *n* -uri подарок; 2) *conj* но
dăta *f* dată раз; altă ~ другой раз; 2) *f* -te дата, число
datoră (a) *vt* (-ez) быть должным
datorie *f* -i долг; обязанность
dăunător *adj* вредный
de *prep* 1) из; 2) с, со; 3) о, об; 4) от, из; ~ peste свыше, больше чем; ~ neasemuit несравненный; ~ azi înainte с сегодняшнего дня; ~ pe из
de-abia *adv* едва, с трудом, еле-еле
deal *n* -uri холм, пригорок
de-asemenea *adv* также
deasupra *adv* сверху, над; pe ~ сверх того
decatlón *n* -oape десятиборье (*спорт.*)
decembrie *m* декабрь
decizie *f* -ii решение, постановление
deget *n* -e палец
dejă *adv* уже
dejún *n* -uri завтрак
dejună (a) *vi* (-ez) завтракать
de mult *adv* давно, издавна
de obicei обычно
deocamdată *adv* пока
deodată *adv* неожиданно, вдруг
deosebit *adv* особенно, в особенности
departe *adv* далеко; de ~ издали
deplasă (a se) перемещаться, передвигаться; (a) *vt* (-ez) передвигать, переставлять
deprindere *f* -i 1) привычка, навык; 2) *pl* манеры
deschide (a) *vt* открывать, раскрывать, отпирать
deschidere *f* -i открытие, начало
descrie (a) *vt* (descriu) описывать, изображать
deseori *adv* часто, зачастую
deservi (a) *vt* (-esc) обслуживать
desfăcút *adj* растегнутый
desigur конечно
despărți (a) *vt* (despart) отделять, разделять
déspre *prep* о, об, относительно
destinație *f* -ii место назначения
destil 1) *adj* достаточный; 2) *adv* довольно, достаточно; ~ de mult довольно много
detună (a) *vi* греметь
deveni (a) *vt* (devin) становиться, делаться
devreme *adv* рано
dezbrăcă (a se) (dezbrac) раздеваться

dezvoltă (a) *vt* 1) развивать; 2) излагать
dicționár *n* -e словарь
diferit *adj* различный, разный, исходный
dimineață *f* -eți утро
din *prep* 1) из; 2) с, со
dinspre *adv* со стороны
dînte *m* -ți зуб
dintii *num*: cel ~ первый
diplómă *f* -e диплом, аттестат
direct *adv* прямо
disc *n* -uri диск, круг
diseară *adv* сегодня вечером
dispune(a) *vi* распоряжаться
dispută (a) *vt* оспаривать
distrúge (a) *vt* разрушать, истреблять
diván *n* -uri диван
dobîndi (a) *vt* (-esc) добывать, приобретать; получать
dobori (a) *vt* 1) валить, сносить; 2) одолевать, побеждать
document *n* -e документ
domeniu *n* -ii 1) область, сфера; 2) владение, поместье
domni (a) *vt* (-esc) 1) править; 2) господствовать
dormi (a) *vi* спать
dormitor *n* -oare спальня
două *num* *f* две
dovadă *f* -ezi доказательство
drag *adj* дорогой, любимый
drágă *m* -i дорогой, любимый; дружище
drámă *f* -e драма
drept *n* -uri право
dreptăte *f* -ăți справедливость
drum *n* -uri дорога, путь
duláp *n* -uri шкаф; ~ pentru cărți книжный шкаф
diminică *f* -ci воскресенье
dumneată (d-ia) *pron* Вы (*вежливая форма обращения*)
dumnezéu *m* -ei бог
dúpă *prep* после, спустя; de ~ после того, как
dură (a) *vi* (-ez) длиться, продолжаться
duș *n* -uri душ; a lua un ~ принять душ

E

ea *pron* *f* она
echipă *f* -e 1) команда (*спорт.*); 2) звено, группа, бригада
economic *adj* экономический
economie *f* -ii экономика
efórt *n* -uri усилие
egal *adj* равный
ei *pron* *m* *pl* они; între ~ между собой

el *pron m* он
 ele *pron f pl* они
 electricitate *f* электричество
 elev *m -i* ученик, учащийся
 elevă *f -e* ученица
 eliberare *f -ă* освобождение
 emerit *adj* выдающийся; заслуженный
 emisiune *f -i* передача (звука, голоса);
 — de radio радиопередача
 emoție *f -ii* волнение, эмоция
 emoționat *adj* взволнованный
 erou *m -eroi* герой
 etaj *n -e* этаж
 etajeră *f -e* этажерка
 examen *n -e* экзамен, испытание
 excelent *adj* превосходный, отличный
 excepțional *adj* исключительный, особенный
 excursie *f -ii* экскурсия
 exercițiu *n -ii* упражнение, тренировка;
 — de gimnastică гимнастическое упражнение
 expedia *(a) vt (-ez)* отправлять, посылать
 explică *(a) vt* объяснять, разъяснять
 explozibil *n -e* взрывчатое вещество
 export *n* вывоз, экспорт
 expoziție *f -ii*, выставка; — artistică художественная выставка; — agricolă сельскохозяйственная выставка
 expresie *f -ii* выражение, оборот речи
 extrem *adj* крайний, чрезмерный

F

fabrică *f -i* фабрика, завод
 fabulă *f -e* 1) басня; 2) сюжет, фабула
 face *(a) vt* делать, изготавливать, производить — lectură читать; — transbordare делать пересадку
 facultate *f -ăți* факультет
 fală *f* гордость, слава
 familie *f -ii* семья, родня
 fără *prep* без, кроме; — voie; — să vrea невольно
 farfurie *f -ii* тарелка; — adîncă глубокая тарелка; — întinsă мелкая тарелка
 fascist 1) *adj* фашистский; 2) *m -ști* фашист
 față *f* fețe лицо; a se schimba la ~ меняться в лице
 favorit 1) *m -ți* фаворит, любимец; 2) *adj* любимый, избалованный
 februarie *m* февраль
 fel *n -uri* способ, образ действия; felul întâi первое блюдо

femeie *f* femei женщина
 fenomen *n -e* феномен, явление природы
 fereastră *f* ferestre окно
 fericit *adj* счастливый
 ferm *adj* твердый, прочный, крепкий
 festiv *adj* торжественный
 fi *(a) (sint)* вспомогат. глагол «быть»; — țixit быть наполненным, быть переполненным
 fiecare *pron adj* каждый, всякий; în ~ zi каждый день, ежедневно
 fierbinte 1) *adj* горячий; (перен.) пламенный, пылкий; 2) *adv* горячо, (перен.) пламенно, пылко
 fiică *f -ce* дочь
 film *n -e* кинофильм, кинокартина
 fiu *m -ii* сын
 fix *adj* неподвижный
 flăcău *m -i* парень, юноша
 floare *f flori* цветок; — de câmp полевой цветок
 fluviu *n -ii* большая река
 foaie *f -foi* 1) лист (бот.); 2) лист, листок (бумаги)
 foarfecă *f -i* ножницы
 foarte *adv* очень, весьма; — mult очень много; — bine очень хорошо
 folosi *(a) vi (-esc)* использовать
 forță *f -e* сила, мощь; forțe de producție производственные силы
 fîșnet *n* шуршание, шелест, шорох
 fotbal *n* футбол
 fotoliu *n -ii* кресло
 frăgă *f -gi* земляника (ягода)
 francez *m -i* француз
 francez, franțuzesc *adj* французский
 frate *m* frați брат
 frază *f -e* фраза (грамм.)
 frecă *(a se)* тереть, втирать себе
 freezer *m -i* фрезеровщик
 frig *n -uri* 1) холод, стужа; 2) *pl* лихорадка
 frigider *n -e* холодильник
 friguros *adj* холодный, леденящий
 frizerie *f -ii* парикмахерская
 fruct *n -e* фрукт, плод
 fructifer *adj* плодовой, фруктовый
 frumos *adj* красивый, прекрасный
 fruntaș *m -i* руководитель, лидер
 frunte *f* frunți лоб, чело; cu fruntea sus с поднятой головой
 frunză *f -e* лист (растения)
 funcționa *(a) vt (-ez)* действовать
 funcționar *m -i* служащий; — public государственный служащий
 furculiță *f -e* вилка

Г

galantár *n* -е витрина (магазина)
gălbui *adj* желтоватый, светложелтый
garăfă *f* -е графин, кувшин
garoafă *f* -е гвоздика
găsi (a) *vt* (-esc) 1) найти, находить;
 2) заставить
gata *adv* готово; *gata pentru* Мунcă și
 Apărare! готов к труду и обороне! а
 fi ~ быть готовым
geantă *f* geați портфель; сумка
genunchi *m* колено; în ~ на ко-
 леньях
geografie *f* география
gheboșă (a se) (-ez) горбиться, гнуться
ghem *n* -е клубок, моток
ghici (a) *vt* (-esc) угадывать, разгады-
 вать
ghindă *f* -е жолудь
ghișeu *n* -гі задвижное окошечко (кас-
 сы)
gingie *f* -ii десна
ginditor *adj* задумчивый
git *n* -uri шея
glas *n* -uri голос
glumi (a) *vi* (-esc) шутить, острить
grăbi (a se) (-esc) спешить, торопиться
grădină *f* -i сад; ~ de zarzavat, de
 legume огород; ~ de flori цветник
gram *n* -е грамм
grandios *adj* грандиозный
greă *adj* тяжёлая
greu *adj* тяжёлый
grenadă *f* -е граната; ~ de mînă руч-
 ная граната
greșală *f* -șeli ошибка, заблуждение
greutate *f* -ăți тяжесть; вес; ядро
 (спорт.)
grijă *f* -i забота, хлопоты
grine *f* *pl* хлеба, злаки, зерновые куль-
 туры
griu *n* пшеница; ~ de primăvară
 яровая пшеница; ~ de toamnă озимая
 пшеница
grup *n* -uri, -e группа
gumă *f* -е резина
gură *f* -i рот
gustare *f* -ăgi закуска; легкий завтрак
guvern *n* -е правительство
guvernamental *adj* правительственный

Н

hălă *f* -e 1) цех; 2) базар
hărtă *f* hărți географическая карта; ~
 mută немая карта
hîrtie *f* бумага; ~ de scris писчая
 бумага

hockey *n* хоккей (спорт.)
hotăr *n* -е граница, рубеж
hotel *n* -uri гостиница, отель
hrăni (a) *vt* (-esc) питать, кормить

И

iară *adv* 1) опять, вновь, снова; 2) *conj* а
iarbă *f* ierburi трава, зелень
iarnă *f* ierni зима
iată *adv* вот
iăz *n* -uri пруд, водоём
îcre *f* *pl* икра; ~ negre черная икра;
 ~ goșii кетовая икра
îcpure *m* -i заяц
ieși (a) *vi* (-ies) выйти, выехать
îmn *n* -uri гимн
împacientat *adj* нетерпеливый
importanță *f* -е значительность, важ-
 ность
împresie *f* -ii впечатление, ощущение
inclusiv *adv* включительно
independență *f* независимость, само-
 стоятельность
îndică (a) *vt* указывать, показывать
industrial *adj* промышленный, произ-
 водственный
inginer *m* -i инженер
instală (a) *vt* (-ez) размещать, помещать
instaură (a) *vt* (-ez) учреждать, основыв-
 вать
institut *n* -е институт
înstătuie *f* -ii учреждение, заведение
întegrant *adj* составной; parte ~ă сос-
 тавная часть
intelectual *adj* умственный, интеллек-
 туальный
interesant *adj* 1) интересный, занима-
 тельный; 2) привлекательный
înternațional *adj* международный, ин-
 тернациональный
interpretă (a) *vt* (-ez) 1) переводить;
 2) толковать, объяснять; 3) испол-
 нять (роль)
interurban *adj* междугородный; comuni-
 cație telefonică ~ă междугородная
 телефонная связь
întervenii (a) *vt* (interven, interviu) вме-
 шиваться
întră (a) *vi* (intru) входить, въезжать
întrare *f* -ăgi вход, въезд (место)
invită (a) *vt* 1) приглашать; 2) (перен.)
 манить; 3) побуждать
invitație *f* -ii приглашение
ironic 1) *adj* иронический, насмешливый;
 2) *adv* иронически, насмешливо
istorie *f* -ii 1) история (наука); 2) (разг.)
 повесть, рассказ, история

îlîle *m* июль

îlnîe *m* июнь

îzvôr *n* -oare 1) источник, родник, ключ; 2) (*перен.*) начало, происхождение, первопричина

îzvori (a) *vi* (-âsc) 1) брать начало (о реке и т. п.); 2) (*перен.*) происходить от...

I

îl *pron* его (*безударная форма*)

îmbrăcă (a se) одеваться

îmbrăţişă, (a) *vt* (-ez) обнимать

îmbulzeală *f* -eli теснота, давка

îmbulzi (a se) (-esc) тесниться, надвигаться

îmbunătăţire *f* -i улучшение

împiedică (a) *vt* мешать

împinge (a) *vt* толкать

împletit *adj* плетённый

în *prep* в, на, к, по направлению к...

înainte *adj* передовой, прогрессивный

înainte *adv* вперёд, раньше

înalt *adj* высокий

înălţă (a se) подниматься, взлетать

înălţime *f* -i высота

înapoi *adv* обратно, назад

înapoiât *adj* 1) возвращённый; 2) отсталый

încarmat *adj* вооруженный

încăuntru *adv* внутри

încă *adv* ещё; — înainte de ещё до

încălţă (a) *vt* (încalţ) обувать, надевать обувь

încălţămintе *f* обувь

încărcă (a) *vt* (încarc) нагружать, загромождать, накладывать

începe (a) *vt* начинать

început 1) *adj* начатый; 2) *n* -uri начало

încercă (a) *vt* пробовать, пытаться; — gheţele примерять ботинки

încet 1) *adj* медленный, медлительный; тихий; 2) *adv* медленно, спокойно; тихо

închipui (a) *vt* (închipui, -esc) представлять, воображать; а-şi — представлять себе

încântat *adj* восхищённый

încordare *f* -ăги напряжённость, старание, усилие

încredinţă (a) *vt* (-ez) заверять

încurcă (a se) запутаться

încrunţat 1) *adj* нахмуренный, сердитый; 2) *adv* хмуро, сердито

îndesăd *adj* туго набитый, уплотнённый

îndreptă (a se) направляться, устремляться

înduplecă (a se) уступать

îngust *adj* узкий, тесный

înmînă (a) *vt* (-ez) вручать

înot *adv* вплава

înotă (a) *vi* плавать

însufleţi (a) *vt* (-esc) 1) оживлять; 2) — одушевлять, ободрять

însufleţire *f* -i воодушевление

întări (a) *vt* (-esc) укреплять, усиливать

întărire *f* укрепление

întelége (a) *vt* понимать

întemeiă (a) *vt* (-ez) основывать

întins *adj* протянутый, растянутый, натянутый; простирающийся

întii 1) *adj* первый; 2) *adv* во-первых

întîrziere *f* -ri опоздание

întoărce (a) *vt* поворачивать, отворачивать; а — spatele повернуться спиной, отвернуться

întortochiat *adj* извилистый, искривлённый

între *prep* между, среди, в числе; — altele между прочим; — timp между тем

întrebă (a) *vt* 1) спрашивать; 2) узнавать, разузнавать

întreg *adj* полный, целый, нетронутый

întreprindere *f* -i предприятие

înrucipăre *f* -ăги воплощение, олицетворение

învăţa (a) *vt* учить, обучать

învăţător *m* -i учитель

înverzi (a) *vt* (-esc) озеленять

J

jălbă *f* жалоба

jar *n* -uri жар, горящие угли

jîlţ *n* -uri кресло

joc *n* -uri 1) игра; 2) танец, пляска

jos 1) *adj* низкий, невысокий; 2) *adv* ре — внизу, на полу; ре — пешком

jucărie *f* -ii 1) игрушка; 2) шутка, забава, баловство; jucării de copii детские игрушки

jucător *m* -i игрок

jug *n* -uri ярмо

jumătate *f* -ăги половина

jurnal *n* -e 1) газета; 2) журнал; — de zi дневник

L

la *prep* 1) в; 2) к; 3) у; 4) по; 5) при; — revedere до свидания; — început вначале

lăcătuş *m* -i слесарь

lădă *f* lăzi ящик

lăgar *n* -е лагерь; — *ul păcii* și *al democrației* лагерь мира и демократии; — *de vară* летний лагерь

laleă *f* -ele тюльпан

lămă de ras *f* -е лезвие для бритвы

lămpă *f* lămpi лампа

lăpte *m* молоко; — *асгу* кислое молоко

lăsă (a) *vt* (las) оставлять

laș 1) *adj* трусливый; 2) *m* -и трус

lat *adj* широкий

lecție *f* -ii, урок

legă (a) *vt* связывать, привязывать

legătură *f* -i сношения, связь (между людьми), отношения

lege *f* -i закон

legumă *f* -е овощи, зелень

leu *m* -i 1) лев; 2) лей (румынская денежная единица)

librărie *f* -ii книжный магазин

limbă *f* -i язык, речь; *limbi străine* иностранные языки

lin 1) *adj* плавный; гладкий, ровный; 2) *adv* тихо, спокойно, плавно, гладко

lingură *f* -i ложка

linie *f* -ii линейка

liniște *f* тишина, покой; безмятежность, спокойствие

listă *f* -е список, перечень, ведомость; — *de bucate* меню

literatură *f* -i литература

livadă *f* livezi сад (фруктовый)

lingă *prep* возле, около

loc *n* -uri место

local 1) *adj* местный; 2) *n* -uri помещение

locui (a) *vt, vi* (-esc) жить, проживать, обитать

locuință *f* -е жилище, квартира

lua (a) *vt* (iau) брать, взять a — *loc* садиться; a — *trenul* сесть в поезд

lucra (a) *vt* (-ez) работать; обрабатывать

lucrări de reconstrucție восстановительные работы

lucru *n* -uri 1) вещь; 2) работа

luminos *adj* светлый; ясный

lună *f* -ni 1) луна; 2) месяц; *pe* —, *cu* — ежемесячно

lungime *f* -i длина; — *de undă* длина волн (у радиоприемника)

lup *m* -i волк

luptă *f* -е борьба, бой

М

mac *m* -i мак

măcar *că* *adv* хотя бы, хотя, даже

macaroane *f pl* макароны

magazin *n* -е магазин; — *universal* универсам

maghiar *adj* венгерский

măi 1) *m* май; 2) *adv* ещё

măiestrie *f* -ii мастерство, искусство, умение

mal *n* -uri берег

mămă *f* -е мать

manivelă *f* -е рукоятка (тех.)

mănos *adj* плодородный; (перен.) богатый

manual *n* -е учебник

mănușă *f* -i перчатка

măr 1) *m* meri яблоня; 2) *n* mere яблоко

măre 1) *adj* большой; 2) *f* mări море

margină *f* -i граница, край, рубеж

marș *n* -uri марш

mărtie *m* март

mărtor *m* -i свидетель

mărunt *adj* мелкий

marxism-leninism *n* марксизм-ленинизм

masă *f* mese стол

măsuță *f* столик; — *de toaletă* туалетный столик

mătușă *f* -i тетя

mausolău *n* -ee мавзолей

meci *n* -uri состязание (спорт.)

médic *m* -i врач

măi *n* просо

mămbu *m* -i член

memorie *f* память

menționă (a) *vt* (-ez) упоминать, отмечать

mercu *adv* беспрестанно, непрерывно

merită (a) *vt* заслуживать

mășter *m* -i мастер

metal *n* -е металл

metrou *n* -ri метро, метрополитен

mău *pron* мой

miază noapte *f* север

miere *f* мед

mielă *f* -е дрозд

mișcă *f* -е старая мера ёмкости

mișc *n* -uri середина; — *ul porții* пол-ночь; — *ul zilei* полдень

militar *adj* военный, воинский

mincinos *adj* лживый

mineru *n* -ri руда; — *de fier* железная руда

ministér *n* -е министерство; — *ul de Externe* Министерство иностранных дел

miră (a se) удивляться

mirat *adj* удивленный

mișel *m* mișei подлец

mișcare *f* -ări движение, сдвиг

miine *adv* завтра; *pe* — на завтра

mină *f* mîini рука (кусть руки)

mîncă (a) *vt* (mănînc) есть, кушать

mindri (a se) (-esc) гордиться, чваниться
mindru 1) *adj* гордый, надменный; 2) *adv* гордо, надменно
miniós *adj* яростный, разгневанный, сердитый
mintui (a se) (-esc) избавляться
mobilă *f* -le мебель; *pl* домашняя обстановка
mondial *adj* мировой, всемирный
monument *n* -e памятник
morcov *m* -i морковь
mult *adj* многочисленный
mulțumí (a) *vi* (-esc) благодарить
mulțumit *adj* довольный, удовлетворенный
muncă *f* -ci работа, труд; ~ obștească общественная работа
munci (a) *vt, vi* (-esc) работать, трудиться, обрабатывать
muștar *n* горчица
mut *adj* немой
muzeu *n* -ee музей
muzical 1) *adj* музыкальный; 2) *adv* музыкально
múzică *f* -ci музыка

N

nădăjdui (a) *vt, vi* (-esc) надеяться
național *adj* родимый, родной
natural *adj* природный, естественный
naționalitate *f* -ăți национальность, народность
neacăjit *adj* расстроженный, огорченный
negru *adj* черный
neputărit 1) *adj* неисчислимый, несчетный; 2) *adv* несметно
nerăbător *adj* безразличный
nerót *m* -ți 1) племянник; 2) внук
nerăbdare *f* -ări нетерпение
nerăbdător *adj* нетерпеливый
neuitat *adj* незабываемый
nevoias *m* -i 1) бедняк; 2) *adj* бедный
nevoie *f* -i необходимость; нужда
nimic 1) *pron* ничто; 2) *adv* совсем не, ничего
ninge (a) *vi* падать (о снеге)
niște *pron* некоторые, несколько, немного
nițel *adv* немного
nivel *n* -uri уровень (*перен.*); ~ de trai жизненный уровень
noiembrie *m* ноябрь
noi *pron* мы; *pe* ~ нас
noptieră *f* -e ночной столик
nor *m* -i туча, облако
noroc *n* счастье, удача
nou *adj* новый; *anul* ~ новый год

noia *pron* нам
nu *adv* нет, не
nuș *m* -i грецкий орех (*дерево*)
nușă *f* -i грецкий орех (*плод*)
numai *adv* только, единственно, исключительно; *nu* ~ не только; ~ decât *adv* немедленно, непременно
numeros *adj* многочисленный
nuvelă *f* -e новелла, рассказ

O

oaie *f* -oi овца
oarecäre *pron* какой-то, какой-нибудь, некий
oăspete *m* -ți гость
oaste *f* oști войско
obicei *n* -uri, -e навык, привычка, обыкновение; *de* ~ обычно, обыкновенно
obosit *adj* усталый, утомленный
obstacol *n* -e препятствие, помеха
obține (a) *vt* получать, достигать, добывать
oceán *n* -e океан
ochi *m* ochi глаз, взор, взгляд
octombrie *m* октябрь
ocupat *adj* занятый, оккупированный
odată *adv* однажды; когда-то; *a fost* ~ это было когда-то; ~ mai mult последний раз
odihnă *f* отдых; *casă de* ~ дом отдыха
odihni (a se) (-esc) отдыхать; *a se* ~ puțin передохнуть
oferi (a) *vt* предлагать
oficiu *n* -ii контора; ~ poștal почтамт, почтовое отделение
ofițer *m* -i офицер
oglină *f* -zi зеркало
om *m* oameni человек; oameni muncii трудящийся
omenire *f* -i человечество
omogen *adj* однородный
opoare *f* opoigiri честь; *cuvînt de* ~ честное слово
ora *f* час; *ce* ~? *cît e ora?* который час?
oraș *n* -e город
orașenesc *adj* городской
organiza (a) *vt* (-ez) организовывать, образовывать
orologiu *n* -ii башенные часы, куранты
orz *n* ячмень
ou *n* ouă яйцо; ouă (fierte) moi яйца всмятку; ~ (fiert) tare яйцо вкрутую

P

păce *f* мир; *în* ~ мирно
pacet *n* -e пакет, пачка, связка

pădure *f* -i лес
păgînă *f* -i страница
pahăr *n* -е стакан; — de ceai стакан чая
pălărie *f* -ii шляпа
pălid 1) *adj* бледный; 2) *adv* бледно
pălmă *f* -е ладонь
pămînt *n* -uri земля, земной шар
pămătuf *n* -uri кисточка для бритья
pantof *m* -i туфля, полуботинок; — i де vară летние туфли
păpuşoi *n* кукуруза
păr *m* peri груша (дерево)
păr *m* волосы
pără *f* pere груша (плод)
paradă *f* -e 1) парад, смотр; 2) пышность, парадность
parc *n* -uri парк; —ul de cultură şi odihnă „Gorki” парк культуры и отдыха им. Горького
parcûrge (a) *vt* проходить, проезжать, объезжать
pardesiu *n* -rî летнее пальто; плащ
parfûm *n* -uri 1) аромат, благоухание; 2) духи
părinte *m* -rî 1) отец, родитель; 2) *pl* родители
părte *f* părţi 1) часть, доля; 2) участие
partér *n* партер (в театре)
participă (a) *vi* участвовать в чем-либо, принимать участие
partid *n* -e партия (политич.) —ul comunist коммунистическая партия
păsăre *f* păsări птица
păstă *f* -e паста, тесто, масса; — de dinţi зубная паста
paşaport *n* -oarte паспорт
pat *n* -uri кровать, постель
patină (a) *vi* (-ez) кататься на коньках
patinăj *n* -e каток
pe *prep* на, в, за; — jos 1) на полу; на земле; 2) пешком; — urma lor за ними следом; — deplin полностью; — la poi у нас; — la voi у вас
penţatiôn *n* -oape пятиборье (спорт.)
péntru *prep* для, за, ради
perete *m* -rî стена
perfecţionă (a se) (-ez) *vi* совершенствоваться
périe *f* -ii щётка; — de dinţi зубная щётка
periferie *f* -ii окраина
permanent 1) *adj* постоянный; 2) *adv* постоянно, непрерывно
persoană *f* -e личность
petrece (a) *vt* проводить время
petrol *n* нефть
pián *n* -e пианино
piatră *f* pietre камень
piţă *f* pieţe площадь, рынок

picior *n* -oare нога
pictor *m* -i художник
picup *n* -uri проигрыватель (радиола)
piele *f* piei шкура, кожа
pieptăna (a) *vt* чесать, расчесывать
pieptene *m* -i гребень
pieردة (a) *vt* терять
pieşă *f* -e 1) пьеса; 2) деталь; 3) часть
piine *f* -ni хлеб
pină *prep* до; — la до; — acum до сих пор
plonier *m* -i пионер
pipér *m* перец
pistă *f* -e беговая дорожка (спорт.)
pitorésc 1) *adj* живописный; 2) *adv* живописно
placă *f* plăci пластинка
plăcea (a) *vi* нравиться
plăcere *f* -i удовольствие
plăti (a) *vt* (-esc) платить
plecă (a) *vi* уходить, уезжать
plesni (a) *vt* (-esc) треснуть, лопнуть, сильно ударить
plic *n* -uri конверт
plimbare *f* -ări прогулка, гуляние
plin *adj* полный; наполненный
plinge (a) *vi* плакать
ploaie *f* ploi дождь
plouă (a) *vi* (ploaie) идти (о дожде)
pneumatic *adj* воздушный, пневматический
poartă *f* porţi ворота
podeă *f* -ele пол
poet *m* -rî поэт
poezie *f* -ii стихотворение
pod *n* -uri мост
pofti (a) *vt* (-esc) 1) желать, хотеть; 2) приглашать, просить
politicós *adj* вежливый
polo *n* polo (спорт.); — ре арă водное поло (спорт.)
popular *adj* народный
popularitate *f* -ăţi популярность
porob *n* -oare народ
porc *m* -i свинья
porni (a) *vt* (-esc) трогаться, отправляться; пускать в ход (машину)
port *n* -uri порт
porţie *f* -ii порция
porumb *m* кукуруза
post *n* -uri пост
postmeridian *adj* послеполуденный
post-restant *n* до востребования
poştă *f* -e почта
potrivă (a se) (-esc) подходит
potrivit 1) *adj* подходящий; точно пригнанный; 2) *adv* подходяще, умеренно
praf *n* -uri порошок; — de dinţi зубной порошок

prăjină *f* -и шест
preă *adv* слишком
prealabil *adj* предварительный; *în* —
 предварительно
pregăti (*a se*), (-esc) готовиться, при-
 готовляться
pretinde (*a*) *vt, vi* претендовать
pretutindeni *adv* повсюду, везде
prevăzută *adj* предусмотренный
prevădea (*a*) *vt* (prevăd) предвидеть
prezent *adj* присутствующий
prezentă (*a*) *vt* представлять кого-либо,
 знакомить
prieten *m* -и друг, приятель
prietenie *f* -ii дружба
prim *adj* первый
primăvară *f* -veri весна
primordial *adj* главный, основной
prin *prep* через, сквозь
principal *adj* принципиальный
principiu *n* -ii принцип
privighetoare *f* -i соловей
privitor 1) *adj* относящийся; 2) *m* -и
 зритель; 3) *adv* относительно
prînz *n* -uri обед
probă *f* -e проба, испытание, сорев-
 нование
problemă *f* -e проблема, вопрос; за-
 дача — *de stat* государственный во-
 прос
producție *f* -ii продукция
produs *n* -e 1) продукт, издание;
 2) произведение; 3) доход, прибыль;
 — *e agricole pl* сельскохозяйственные
 продукты
profesor *m* -i профессор; преподаватель
profesoară *f* -e преподавательница
promite (*a*) *vt* обещать
pronunțare *f* -ări произношение
propune (*a*) *vt* предлагать
proprietar *m* -i владелец
propriu *adj* собственный
prost *adj* глупый
prun *m* -i сливовое дерево
public 1) *adj* общественный, народный;
 2) *n* публика
pune (*a*) *vt* класть, укладывать, ставить
pușcărie *f* -ii тюрьма
putere *f* -i сила, мощь
puternic *adj* сильный, мощный
puțin *adv* мало, немного

R

răde (*a se*) бриться
radio *n* -uri радио
răget *n* -e рев
raional *adj* районный
rămășiță *f* -e остаток

râmură *f* -i ветвь, отрасль (*промышлен-
 ности*)
randament *n* -e производительность
rapid 1) *adj* быстрый, скорый; 2) *adv*
 быстро, скоро
răsări (*a*) *vi* (răsar) всходить, пускать
 ростки; восходить (*о солнце*)
răspicat *adj* четко, ясно
răspîndi (*a*) *vt* (-esc) распространять
răsplăti (*a*) *vt* (-esc) награждать, возна-
 граждать
răspunde (*a*) *vt, vi* отвечать
răsună (*a*) *vi* звучать, звенеть
răsunător *adj* звучный, звонкий
rău *adj* злой, плохой
război *n* -oale война
răzbunare *f* -ări месть, возмездие
rece *adj* холодный
recoltă *f* -e урожай
recomandă (*a*) *vt* рекомендовать; совето-
 вать
record *n* -uri рекорд
refăce (*a*) *vt* делать заново
regiune *f* -i область; — *autonomă ma-
 ghiară* венгерская автономная область
regulament *n* -e устав
repede *adj* быстрый, скорый
repetă (*a*) *vt* повторять
repetent *m* -ți ученик-второгодник
repezi (*a se*) бросаться, кидаться
reprezentăție *f* -ii представление
(teatr.)
republică *f* -i республика
reședință *f* -e 1) резиденция; 2) по-
 стоянное место (*жительства*)
retransmite (*a*) *vt* передать
reține (*a*) *vt* (rețin) задерживать,
 удерживать
revedea (*a*) *vt* (revăd) 1) снова видеть;
 2) пересматривать
reveni (*a*) *vi* (revin) возвращаться,
 приходить снова
revistă *f* -e журнал
revoluție *f* -ii революция
rezultat *n* -e результат
ridiche *f* -i редька, редиска
rînd *n* -uri ряд, очередь
riu *n* -ri река
rob *m* -i раб
rochie *f* -ii платье
rod *n* плод
roditor *adj* плодородный, плодородный
rol *n* -uri 1) роль (*театр.*); 2) роль,
 значение
romîn 1) *m* -i румын; 2) *adj* румынский
ruia (*a*) *vt* (-ez) показывать, демонстри-
 ровать (*о фильме*)
rus 1) *m* -i русский; 2) *adj* русский
rusește *adv* по-русски

sălă *f* săli зал; ~ de cursuri аудитория; ~ de studii аудитория; ~ de lectură читальный зал; ~ de aşteptare зал ожидания
 salâm *n* -uri колбаса
 salătă *f* -е салат
 salût *n* -uri приветствие, поклон, привет
 salută (a) *vt* здороваться, приветствовать
 salutare *f* -ări приветствие, салют
 sănătate *f* -ăţi здоровье; a -şi vedea de sănătate следить за собой, за своим здоровьем
 săpă *f* -е цапка, мотыга
 săpîn *n* -uri мыло; ~ de rufe хозяйственное мыло; ~ de toaletă туалетное мыло
 sare *f* săruri соль
 săritură *f* -i прыжок, скачок
 sărută (a) *vt* целовать
 sat *n* -е село, деревня; ~ul colhoznic колхозная деревня
 său 1) *adj* его, ее; al ~ *pron* (притяж. местоимение 3-го л. м. и ж. рода ед.ч.) его, ее
 scăpă (a) *vt* спасти, выручать
 scăun *n* -е стул
 schi *n* -uri лыжа
 schiă (a) *vt* (-ez) ходить на лыжах
 schimbă (a) *vt* менять, обменивать; (a se) ~ меняться, изменяться
 scoate (a) *vt* (scot) 1) вынимать, извлекать; 2) снимать, стаскивать
 scor *n* -uri счет (*спорт.*)
 scrie (a) *vt* (scriu) писать
 scrisoare *f* -ori письмо, послание
 sculă (a se) (scol) просыпаться, пробуждаться
 scurt *adj* 1) короткий; 2) краткий, сжатый
 seamă *f* semi отчет; de ~ значительный, выдающийся
 seară *f* seri вечер; bună ~ добрый вечер; către ~ под вечер
 secară *f* рожь; de ~ ржаной; pîine de ~ ржаной хлеб
 secţi(ún)e *f* -ii, -uni секция, отдел, отделение; цех
 semăná (a) *vt* (seamnă) сеять, засеивать
 semănáţură *f* -ri посев, всходы (*с. х.*); ~ de toamnă озимый посев
 seminár *n* -е семинар; семинария
 semn *n* -е знак
 septembrie *m* сентябрь

serbă (a) *vt* (-ez) праздновать, чествовать
 serviciu *n* -ii одолжение, услуга
 set *n* -uri партия игры в теннис, волейбол (*спорт.*)
 sfert *n* -uri четверть, четвёртая часть; un de ~ ceas четверть часа
 sfîrşit *n* -uri конец; în ~ наконец; la ~ к концу
 silóz *n* -uri 1) зернохранилище, элеватор; 2) силос
 simbrîe *f* -ii жалование
 simţitor *adj* чувствительный
 singe *n* кровь
 singur *adj* 1) один, единый; 2) единственный
 smîntînă *f* сметана
 smuls *adj* вырванный
 smunci (a se) *vi* (-esc) вырываться
 soare *m* солнце
 soartă *f* sorţi судьба, участь
 sóbă *f* -е печь, печка
 socialist 1) *adj* социалистический; 2) *m* -şti социалист
 socoteală *f* -eli счёт; расчёт
 solénn 1) *adj* торжественный; 2) *adv* торжественно
 sólniţă *f* -е солонка
 sonerie *f* -ii звонок
 sórá *f* sugori сестра
 soţie *f* -ii жена
 soviétic *adj* советский
 Soviétul Suprém Верховный Совет
 spală (a se) *vi* мыться, умываться
 spâte *n* spete спина
 spaţios *adj* просторный
 speciál *adj* специальный, особый, особенный
 specialitate *f* -ăţi специальность
 spectacól *n* -е зрелище, спектакль
 splendid *adj* великолепный
 sport *n* -uri спорт
 sportiv 1) *adj* спортивный; 2) *m* -i спортсмен
 spre *prep* к, по направлению к...
 sprînceană *f* -ene бровь
 sta (a) *vi* (stau) 1) находиться; 2) оставаться; a ~ de vorbă разговаривать; a ~ în picioare стоять; a ~ jos сидеть
 stăpîni (a se) сдержаться
 stăre *f* -ări состояние, положение
 stat *n* -е государство, держава
 stăţie(un)e *f* -ii, -ni станция, остановка
 sting *adj* левый
 strădă *f* străzi улица
 străîn 1) *m* -i иностранец; 2) *adj* чужой, иностранный
 străluci (a) *vi* (-esc) сиять, блестеть, сверкать

strălucit *adj* блестящий
stringe (a) *vt* собирать, стеснять (*обувь*);
 ~ recolta собирать урожай
strins *adj* собранный
strugure *m* -i виноград
strungăr *m* -i токарь
student *m* -ți студент
sublinia (a) *vt* (-ez) подчеркивать
subsol *n* -uri подвал
succes *n* -e успех
sufragerie *f* -ii столовая
suliță *f* -i, -e копье, пика
sună (a) *vi* звучать; звенеть; 2) *vt*
 звонить
supă *f* -e суп
suprafață *f* -fețe 1) поверхность; 2) пло-
 щадь ~ locativă жилая площадь
sută *f* -e сотня

Ş

şcoală *f* şcoli школа, учебное заведение
şervet *n* -e салфетка
şes *n* -uri равнина, низменность
şi *conj* и
şosete *f* *pl* носки
şosoni *m* *pl* боты
şti (a) *vt, vi* (ştiu) знать
ştire *f* -i весть, известие
şuncă *f* -ci ветчина, окорок

T

tablă *f* -e 1) доска, плита; 2) классная
 доска
tablou *n* -ri картина, изображение
tacim *n* -uri прибор (*столовый*)
talon *n* -oape талон
tărîm *n* -uri 1) область, место; 2) (*перен.*)
 область, поприще
tată *m* tați отец, папа
tău 1) *adj* твой; 2) *pron* al ~ твой
tavan *n* -uri потолок
te *pron* тебя
teatru *n* -e театр
tehnică *f* -i техника
tehnician *m* -eni техник
telefon *n* -oape телефон
tēmă *f* -e тема, предмет рассуждения
tēme (a se) бояться
temelie *f* -ii основание, фундамент
teritoriū *n* -ii территория
termină (a) *vt* кончать, оканчивать, за-
 канчивать
text *n* -e текст
ţimbru *n* -e марка
ţimp *n* -uri время
ţimplă *f* -e висок

ţinăr 1) *m* tineri юноша, молодой чело-
 век; 2) *adj* молодой
tineret *n* молодежь
tirziu *adj* поздний, запоздалый
toamnă *f* -e осень
toc *n* -uri ручка (*для письма*)
topor *n* -oare топор
tot *adj* весь, вся, всё; toate bune!
 всего хорошего (*разг.*)
totdeauna *adv* всегда, постоянно
totodată *adv* одновременно, в одно (и
 то же) время
totuşi *adv* всё-таки, всё же
tractor *n* -oare трактор
traduce (a) *vt* переводить на другой язык
trăge (a) *vt, vi* тянуть, тащить
trăi (a) *vi, vt* (-esc) жить, существо-
 вать; проживать
tramvai *n* -e трамвай
trandafir *m* -i роза
transbordare *f* -ări пересадка (*людей*)
transmite (a) *vt* передавать, сообщать
transport *n* -uri транспорт ~ feroviar
 железнодорожный транспорт ~ aerian
 воздушный транспорт; ~ pe apă вод-
 ный транспорт
trăsură *f* -i пролетка; a merge cu tră-
 sură ехать на пролетке
traversă (a) *vt* (-ez) пересекать, проез-
 жать через...
treabă *f* trebi, treburi дело, занятие
trece (a) *vt* переходить, переправляться
trécere *f* -i проход, переход, переправа
trei *num* три
tren *n* -uri поезд; ~ accelerat курье-
 рский поезд
trezi (a) *vt* (-esc) будить, пробуждать
 (*от сна*)
trimite (a) *vt* посылать, отправлять
trindăv 1) *m* -i лентяй, бездельник,
 лодырь; 2) *adj* ленивый
troleibuz *n* -e троллейбус
trópot *n* -e топот
trunchi *n* -ri 1) ствол (*дерева*); 2) туло-
 вище (*анат.*)
tu *pron* ты
tunde (a se) постричься
túnet *n* -e гром
turn *n* -uri башня; вышка

Ţ

ţară *f* ţări страна, государство; ţările
 de democraţie populară страны на-
 родной демократии
ţărân *m* -i крестьянин
ţărm *n* -uri берег, береговая полоса
ţigară *f* -ări сигарета; ~ cu carton па-
 пироса

U

uită (a) vt, vi забывать
ultima adj крайний, последний
umer m плечо
umblă (a) vi (umblu) ходить, идти
umflă (a) vt (umflu) надувать; взду-
 вать; umfla (a se) надуваться, взду-
 ваться
un 1) art (неопределенный *art.* м. р.
ед. ч. не переводится); 2) *pron* один,
 единственный
unchi m unchi дядя
unde adv где?; куда?; de — откуда?
undevă adv где-нибудь, где-либо
uneori adj иногда, временами
unghie f -ii ноготь
unitate f -ăți единица; единство
uniune f -i союз, объединение, сое-
 единение; Uniunea Sovietică Советский
 Союз; — de luptă боевой союз
universal adj универсальный
universitar adj университетский; studii
 —е высшее образование
universitate f -ăți университет; — seară
 вечерний университет
unt n -uri масло (*животное, расти-*
тельное)
urcă (a se) vi подниматься, всходить;
 — la suprafață подниматься на по-
 верхность
urcăne f -i 1) ухо; 2) слух
urgent adj срочный, спешный
uriaș 1) m -i великан; гигант; 2) *adj*
 огромный
urma (a) vt (-ez) продолжать
 urmă f -e след; în — после; pe — за-
 тем
urmăre f -ări 1) продолжение; 2) по-
 следствие, результат

ușă f -i дверь, дверца
ușură (a) vt (-ez) облегчать
util adj полезный
utilizat adj оборудованный
uzină f -e завод

V

vă pron вам, вас (*краткая форма*
личн. местоимения voi в дат. и
вычит. п. мн. числа)
vacanță f -e каникулы; — de iarnă
 зимние каникулы; — de vară летние
 каникулы
val n -uri волна, вал
văle f văi долина
valiză f -e чемодан
vămă f vămi таможня, таможенная
 пошлина

vără f veri лето
vas n -e сосуд, ваза; — cu flori ваза
 с цветами
vătaf m -i надсмотрщик
vêchi adj 1) старый, престарелый;
 2) ветхий, изношенный
vechil m -i управляющий, приказчик
vedea (a) vt (văd) видеть, увидеть
veni (a) vi (vin) приходить, при-
 бывать
venit n -uri 1) прибыль; 2) *adj* прибыв-
 ший, приехавший
vêrde adj зеленый
verdeăță f зелень; трава, листва
verificare f -ări проверка, сверка
veselă f -e посуда
vestit adj известный, знаменитый
véverită f -e белка
viață f vieți жизнь, существование
victorie f -ii победа; a reperuta o victorie
 одержать победу
victorios 1) adj победоносный; 2) *adv*
 победоносно
vînt n -uri ветер
vocabulăr n -e словарь; — suplimentar
 дополнительный словарь
voi pron вы
voleibol m волейбол
vopsi (a) vt (-esc) красить, окрашивать
vorbi (a) vt, vi (-esc) говорить, разгова-
 ривать
voț n -uri голос, избирательный голос
vouă pron вам
vraț n -uri куча, груда
vrème f -uri время, срок
vulpe f -i лиса, лисица

Z

zăcămint n -minte месторождение
 (*геол.*), залежь; — de minereuri руд-
 ная залежь
zăpadă f zăpezi снег; de — снежный
zăvă f -e шум, возня, суматоха,
 (*разг.*) галдѣж
zbieră (a) vt вопить
zbură (a) vt лететь
zece num 1) десять; 2) *n -ci* число де-
 сять, десяток
zi f zile день; — de lucru рабочий день;
 — de gerăus выходной день; zilele
 trecute на днях
ziăr n -e газета; — de perete стенная
 газета
zid n -uri стена, ограда (*каменная,*
кирпичная)
zîlnic 1) adj ежедневный; 2) *adv* еже-
 дневно
zvelt adj стройный

ОГЛАВЛЕНИЕ

Предисловие	3
Вводно-фонетический курс	5
Урок 1.	
1. Система гласных и согласных в румынском языке	5
2. Алфавит румынского языка	7
Урок 2.	
<i>Фонетика</i>	
1. Гласные звуки: а, е, ѣ	8
2. Согласные звуки: b, p, d, t, l, m	—
<i>Грамматические пояснения</i>	
1. Определенный постпозитивный артикль мужского и женского рода в единственном числе	9
2. Множественное число существительных женского рода	10
Урок 3.	
<i>Фонетика</i>	
1. Гласные звуки: о, и	11
2. Согласные звуки: f, v, s, z, n, g	—
<i>Грамматические пояснения</i>	
1. Неопределенный артикль в единственном числе	12
2. Употребление глагола-связки	13
Урок 4.	
<i>Фонетика</i>	
1. Гласный звук i	14
2. Согласные звуки: c, g	15
<i>Грамматические пояснения</i>	
1. Вопросительные местоимения cine и ce	16
2. Порядок слов в вопросительном предложении	—
3. Множественное число существительных мужского рода	—
Урок 5.	
<i>Фонетика</i>	
1. Гласный звук i	18
2. Согласные звуки: h, j, ș, ț, x	—
<i>Грамматические пояснения</i>	
1. Неопределенный артикль имен существительных во множественном числе	19
2. Глаголы I группы	—
3. Повелительное наклонение глаголов I группы	20

Урок 6.

Фонетика

1. Дифтонги или слитные гласные. Восходящие дифтонги 22

Грамматические пояснения

1. Категория рода имен прилагательных 23
2. Притяжательные прилагательные женского рода —

Урок 7.

Фонетика

1. Нисходящие дифтонги 26

2. Трифтонги 27

Грамматические пояснения

1. Личные местоимения —
2. Вспомогательные глаголы *a avea*, *a fi* в настоящем времени изъявительного наклонения 28

Урок 8.

Фонетика

1. Правила деления на слоги 30

2. Интонация 31

3. Ударение 32

Грамматические пояснения

1. Простое нераспространенное предложение 33
2. Простое распространенное предложение —

Урок 9.

Фонетика

1. Фонетические изменения гласных 35

2. Фонетические изменения согласных 36

Грамматические пояснения

1. Образования отрицательной формы глаголов 37

Урок 10.

1. Некоторые правила орфографии 39

2. Произношение слов, заимствованных из других языков —

Грамматические пояснения

1. Употребление союзов *dar*, *însă* 40

2. Количественные числительные до 10 —

Основной курс

Lección 1.

- Text: *O sală de cursuri* 42

1. Вопросительные местоимения *cine* и *ce* 43

2. Личные местоимения в именительном падеже 44

3. Спряжение глагола *a fi* в настоящем времени изъявительного наклонения —

4. Неопределенный артикль 45

- Lectură curentă: *Dialog* 46

Lección 2.

- Text: *Un apartament* 49

1. Спряжение глагола *a avea* в настоящем времени изъявительного наклонения 50

2. Род имен существительных —

3. Главные члены предложения 51

- Lectură curentă: *Dialog* 52

Lecția 3.	
Text: <i>O sală de lectură</i>	55
1. Образование множественного числа имен существительных	56
2. Имя числительное. Количественные числительные от 20 до 100	58
3. Роль числительного в предложении	59
Lectură curentă: <i>Dialog</i>	—
Lecția 4.	
Text: <i>La o cantină</i>	62
1. Глагол.	63
2. Спряжение глаголов I группы в настоящем времени изъявительного наклонения.	—
Спряжение неправильных глаголов I группы	64
3. Количественные числительные от 100 до 1000	65
Lectură curentă: <i>La masă</i>	—
Lecția 5.	
Text: <i>O zi de repaus</i>	68
1. Спряжение глаголов II и III группы в настоящем времени изъявительного наклонения	69
2. Род имен прилагательных. Неправильные прилагательные.	70
3. Второстепенные члены предложения. Определение. Приложение	71
Lectură curentă: <i>Dialog</i>	73
Lecția 6.	
Text: <i>7 Noiembrie la Moscova</i>	75
1. Определенный (постпозитивный) артикль	76
Употребление определенного артикля	78
2. Спряжение глаголов IV группы в настоящем времени изъявительного наклонения	78
Lectură curentă: <i>Dejunul</i>	79
Lecția 7.	
Text: <i>Familia mea</i>	83
1. Притяжательные прилагательные и их употребление	84
2. Второстепенные члены предложения. Дополнение	86
Lectură curentă: <i>O scrisoare de la prietenul meu</i>	—
Lecția 8.	
Text: <i>Ceasul</i>	89
Dialog	90
1. Множественное число прилагательных	—
2. Будущее время в изъявительном наклонении	92
Lectură curentă: <i>Dialog</i>	93
Lecția 9.	
Text: <i>O hartă geografică</i>	96
1. Указательные местоимения и прилагательные	97
2. Склонение имен существительных с неопределенным артиклем	98
Lectură curentă: <i>Republica Populară Română</i>	99
Lecția 10.	
Text: <i>Colhozul „Octombrie Roșu“</i>	104
1. Склонение существительных мужского рода с определенным артиклем	105

2. Употребление и функции падежей	105
3. Сложное прошедшее время (Perfectul compus)	107
Lectură curentă: <i>Muzeul de artă de la București</i>	109
Lecția 11.	
Text: <i>Anotimpurile</i>	113
1. Имперфект	114
2. Склонение существительных женского рода с определенным артиклем	117
3. Наречия	118
Lectură curentă: <i>Vara. Anul. Ghicitori</i>	119
Lecția 12.	
Text: <i>O seară la Teatrul Mare din Moscova</i>	122
1. Степени сравнения прилагательных и наречий,	123
2. Склонение имен собственных	124
3. Несоответствия значения и функций русских падежей русским падежам	—
Lectură curentă: <i>La cinematograful</i>	128
Lecția 13.	
Text: <i>Ziua mea de lucru</i>	131
1. Местоименные глаголы	132
2. Косвенное дополнение	134
Lectură curentă: <i>Ziua mea de lucru</i>	—
Lecția 14.	
Text: <i>La medic</i>	138
1. Местоименные глаголы с местоимением в Dativ	139
2. Склонение существительных с прилагательными	141
Lectură curentă: <i>Dialog la telefon</i>	142
Lecția 15.	
Text: <i>La poștă</i>	146
1. Сослагательное наклонение (Conjunctiv)	148
2. Предлоги	150
Lectură curentă: <i>O emisiune la radio</i>	151
Lecția 16.	
Text: <i>Concursuri sportive studențești</i>	155
1. Склонение указательных местоимений и прилагательных	156
2. Порядковые числительные	157
Lectură curentă: <i>Sportul în U.R.S.S.</i>	158
Lecția 17.	
Text: <i>Tovarășul Mitrea face rânduială la Dropii</i>	164
1. Образование и употребление повелительного наклонения (Imperativ)	166
2. Притяжательные местоимения	169
Lectură curentă: <i>Transportul orașenesc. Mitrea Cocor</i>	170
Lecția 18.	
Text: <i>Moscow</i>	176
1. Детерминативный артикль	177
2. обстоятельство места	178

3. Обстоятельство времени	179
Lectură curentă: <i>Orașul Moscova</i>	—
Lecția 19.	
Text: <i>Intr-un magazin universal</i>	183
1. Простое прошедшее время (Perfectul simplu)	184
2. Склонение количественных и порядковых числительных	186
Lectură curentă: <i>În ajunul anului nou.</i>	188
Dialog	189
Lecția 20.	
Text: <i>Uniunea Sovietică pe calea construirii comunismului.</i>	193
1. Страдательный залог (Forma pasivă)	195
2. Безличные глаголы (Verbe impersonale)	196
3. Словообразование	197
Lectură curentă: <i>București</i>	199
Lecția 21.	
Text: <i>La frizerie</i>	204
1. Условное наклонение (Condiționalul)	205
2. Неопределенные местоимения и неопределенные прилагательные	208
3. Отрицательные местоимения	209
Lectură curentă: <i>Domnu Trandafir. Ursul păcălit de vulpe.</i>	210
Lecția 22.	
Text: <i>Bacalaureat</i>	215
1. Склонение личных местоимения 1-го и 2-го лица в Dativ и Acuzativ	216
2. Герундий (деепричастие настоящего времени) (Gerunziu)	218
Lectură curentă: <i>Triumful talentului</i>	219
Lecția 23.	
Text: <i>Bacalaureat (urmare)</i>	225
1. Склонение личных местоимений 3-го лица в Dativ и Acuzativ	227
Lectură curentă: <i>Triumful talentului (urmare)</i>	229
Lecția 24.	
Text: <i>Vulpea bearcă</i>	235
1. Давнопрошедшее время (Mai mult ca perfectul)	237
2. Союзы (Conjuncții)	239
Lectură curentă: <i>Privighetoarea</i>	—
Lecția 25.	
Text: <i>La o uzină</i>	244
1. Относительно-вопросительные местоимения	245
2. Народные формы будущего времени	247
Lectură curentă: <i>Uzina vie</i>	248
Lecția 26.	
Text: <i>Socoteala</i>	252
1. Употребление личных местоимений в функции притяжательных прилагательных	254
2. Употребление личных местоимений в безличных конструкциях	—
	341

3. Употребление безударных форм личных местоимений	255
Lectură curentă: <i>Arendaşul român</i>	256

Lecția 27.

Text: <i>D-I Goe</i>	261
1. Употребление форм личных местоимений в функции прямого или косвенного дополнения	263
2. Причастие прошедшего времени с предлогами и его употребление	264
Lectură curentă: <i>Nevoia învață pe om. Prietenul la nevoie se cunoaște</i>	265
Primul este comunist	270
Zborul cosmic de lungă durată al maiorului Gherman Stepanovici Titov s-a încheiat cu succes	270
Gherman Stepanovici Titov	271
„Toțul pentru om, pentru binele omului“	271
Список некоторых наиболее употребительных нестандартных глаголов с чередованием звуков при спряжении	273
Declinarea substantivelor cu articolul nehotărît	275
Declinarea substantivelor cu articolul hotărît	278
Tabloul principalelor funcții ale cazurilor în limba română în comparație cu limba rusă	281
Tabloul întrebuințării cazurilor cu prepoziții	—
Tabloul articolului	282
Tabloul pronumelui și adjectivului posesiv	—
Tabloul pronumelui	283
Tabloul modurilor și timpurilor	284
Tabloul prepozițiilor	—
Texte pentru lecturi suplimentare, dictări și relatări orale	285
Словарь	322

Замеченные опечатки

Страницы	Строка	Напечатано	Следует читать
стр. 15	7 сверху	i	î
стр. 34	7 сверху	vara	vară
стр. 34	7 сверху	iarna	iarnă
стр. 59	2 сверху	cîti	cîți
стр. 59	2 сверху	cite	cite
стр. 78	2 снизу	-	-i
		(в части тиража)	
стр. 85	18 сверху	noastre	—
стр. 118	2 снизу	izici	zici
стр. 133	18 снизу	eu	ea
стр. 135	4 сверху	acesta	aceasta

Аида Самойловна САДЕЦКАЯ

Практический курс румынского языка

Редактор А. Ю. Жебровская

Художественный редактор Л. С. Морозова

Технический редактор М. С. Дранникова

Сдано в набор 19/VII 1961 г. Подписано к печати 26/VI 1962 г.
60×90^{1/16} Печ. л. 21,5 Уч.-изд. л. 22,23 Усл. печ. л. 21,5

Тираж 4000 экз. Заказ № 2774.

Цена без переплета 90 к. переплет 10 к.

Издательство Института международных отношений
Москва, И-90, 4-я Мещанская, 7.

Набрано в Московской типографии № 3 «Искра революции»

Отпечатано в типографии Издательства ИМО
Москва. Г-21, Метростроевская, 53.